

.....OSZK
628.053

A REJTELMES IFJU

Tábori Pál
ajándéka

Tábori Kornél
emlékére

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A REJTELMES IFJU

KALANDOS ELBESZÉLÉS AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA

EGY ÖREG TENGERÉSZ JEGYZETEIBŐL

IRTA

TÁBORI KORNEL

— 20 KÉPPEL —

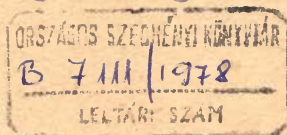
BUDAPEST

A MAGYAR KERESKEDELMI KÖZLÖNY HIRLAP- ÉS KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
KIADÁSA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

628.053

ELSO FEJEZET.

Elhagyottan a hajóroncson.

ragyogó, csillagos éjszaka borult az oceánra. Szélcsend volt.

A megmérhetetlen tenger-sivatagot egyetlen hullám-csapás sem zavarta meg nyugalmában; csak itt-ott gyűrűztek a felületén hosszúra nyúló zajtalan vízfodrok s a hold ezüstös sugarai meg-megrezegtek bennük.

Messze-messze minden parttól félig elmerült hajó úszott; apró játékszere a haboknak. Nem kormányozta senki, cél nélkül haladt az áradat irányában.

Az eleje a hajóroncsnak, egészen a középső árbocig a víz alá merült, hátulsó része ellenben magasan kiemelkedett a tengerből; úgy, hogy még alsó bordáit is meg lehetett látni. Az angyalok-tartotta címeren aranyos betűkkel ez a név ragyogott:

«G r a n t.»

A fedélzet, ameddig a víz el nem borította, sivár látni valót nyújtott. Hordók, ládák, árucsomagok tarka összeviszaságban heverték a kötelek, vasdarabok, fátörmelékek és különböző hajórészek között. A korlátokat, a hajó orrától föl a hidig, összezúzták a hullámok. Egy csónak maradványai még ott lógtak a mellvéden, egy másik csónak pedig sértetlenül feküdt a gyapot között, amely az egyik megrepedt bálból kihullott a hajóra.

A törtfalú gépkamrából kilátszott az óriási kerék csupasz váza, amelyről a lapátok hiányoztak. A fővitorla petyhüdtén, a tenger vizétől átitatva és félig oldalt dőlve csüngött le a fedélzetre, a sok kötéllel és hágcsóval egyetemben, amelyeknek bogait részben meglazították, részben elpusztították a hullámok.

És mind ez a sok tárgy a hajó minden mozdulatánál szanaszét gurult, egymáshoz csapódott s közben összezúzta mindazt, amit a tomboló vihar épen hagyott.

A hajó sülyedőben volt.

Hirtelen nyikorogva megnyílt egy ajtó, amely az első osztályu hajófülkékhez vezetett.

Egy férfi lépett ki rajta halott-halvány arccal, amelyre a gond és a szenvedés mély barázdákat szántott. Az öltözéke csak félig volt rendben. Ahogy kilépett, szinte megdermedve állott meg s rémült, tétovázó pillantásokkal nézett egyik oldalról a másikra.

Végre könnyező szemmel s a félelemtől és irtozattól reszkető hangon, alig hallhatóan nyögte :

— Elmentek! Elmentek! Mindenki eltűnt! Cserben hagytak bennünket!

Néhány lépést tett az alatta meg-megreccsenő fedélzeten. Egyszerre mellbevágta a vízzel átitatott vitorla, amely a hajó mozdulatait követve, jobbra-balra ingott és a férfi elterült a padlózaton. Elkábult az eséstől. Nagynehezen föltápáskodott s minden erejét összeszedve odavánszorgott az egyik kötélrakáshoz. Szinte megsemmisülten rogyott le rá.

Fejét kezeibe temetve s ujjaiával szétkuszált hajában vájkálva összefüggéstelen szavakat hallatott. Hol a kétségbeesés tört ki belőle, hol imába fogott, s közben nehéz könnyecseppek gördültek végig az arcán.

Sokáig, nagyon sokáig ült így elmerülve. . .

Ugyanabban az ajtóban, amelyen a férfi az előbb kilépett, egy kis gyermek alakja jelent meg.

Bizonytalanul ide-oda botorkált és a kezeügyébe eső tárgyakba kapaszkodott, amíg oda nem ért a férfihez, aki kétségbeesésébe egészen eltemetkezve ült a helyén.

Hangosan fölsírva ölelte át a férfi nyakát és sikongva kiáltotta :
— Papa, papa, én úgy félek!

A szerencsetlen embert ez a hang fölverte kábultságából, gyorsan fölemelkedett, a gyermeket karjaiba fogta, gyöngéden a szívéhez szoritotta, majd barátságos, csitító hangon szólt hozzá :

Péter, a bátor tengerész.

— Palikám!... Édes Palikám!... Ne félj!

De a megrettent gyermek könnyei csak egyre omlottak. Fejecskéjét édes apja vállára hajtotta.

A férfi gyöngéden meg-megsimogatta.

— Ne sirj már, Pali. Nézd a vihar elvonult. Nézd csak, milyen szép sima a tenger. Az a csunya szél is elment már aludni, — szólt az apa.

Hangja megnyugtatóan csengett. Még mosolyogni is próbált.

A gyermek csüggedten emelte föl a fejét s már volt annyi bátorsága, hogy körülnézzen. Amikor a mély csendben apját mosolyogni látta, gyermeki szive újra megnyugodott.

— De hol vannak a matrózok, apuska? — kérdezte a kis fiú. — Hol vannak a tisztek és a kapitány, aki mindig ott sétált a hidon és belekiabált a csöbbe?

— Alusznak, fiacskám! Amig mi aludtunk, ők virasztottak. De most csak ki kell pihenniök magukat a fárasztó munka után! Először jöttünk mi, azután ők. Nem ez a helyes, Pál?

— De igen, felelte a fiú.

— És mi történt a géppel? Már nem is hallok a zaját. És a nagy kerekek nem forognak. Ni, az egyik már el is törött. Hát a matróz hol van, aki a kormánynál állott? Ki vezeti most a hajót?

Az apa egy ideig hallgatott, azután ég felé emelte ujját s komolyan, ünnepiesen, mint a harangszó, úgy hangzott ajkáról a beszéd:

— Az Isten vezeti!

Azután csendesen, alig hallható hangon hozzátette:

— Az ő kezében van a mi életünk hajójának a kormányrudja, az ő kegyelmére van bízva a sorsunk.

Pál nyilván nem értette ezeket a komoly szavakat, mert válasz helyett újra faggatni kezdte apját:

— Apus, miért van a Grant eleje olyan mélyen a vízben?

— A viharban tegnap összetörték a hullámok a mellvédet s most a víz terénészetesen szabadon ömlik a fedélzetre. De ne félj fiam, nincsen semmi baj.

A gyermek végre megnyugodott e szavakra, már nem félt többé, sőt hirtelenében azt a fölfedezést tette, hogy éhes.

— Apuska, éhes vagyok!

— Hát gyere, fiam, együnk!

— A férfi letette a fiucskát, megfogta a kezét s járás közben óvatosan belefogózva a szilárdabban álló tárgyakba, az étterembe vezette.

Meggyújtotta a lámpást, amely a mennyezetről lecsüngött s

a gyermek elé rakta azokat az ételeket, amelyeket az utasok számára tálaltak fel, mielőtt a vihar elsöpörte őket.

A legnagyobb rendetlenségben s szinte érintetlenül heverték a jóízű falatokkal telt tálak az asztalon.

Pál nagy étvágygyal falatozott, sőt gyermekes csökönyösségében nem nyugodott addig, míg apja hozzá nem fogott az étkezéshez.

De vajjon nem kárbavesztett fáradozás-e most az élet fentartásáról gondoskodni, amikor a borzalmas halál ijesztő alakjában már feléjük nyújtja csontkarjait? A boldogtalan ember mégis, hogy gyermekét föl ne izgassa, immel-ámmal néhány falatot vett a szájába.

— No fiacskám, fogadj szót és feküdj le szépen az ágyacskádba. Jó lesz, Palika?

— De apus, én nem vagyok fáradt. Hadd maradjak még itt, amíg a matrózok fölébrednek.

— Nem Pál, nem lehet, még nagyon korán van, most aludnod kell. Holnap...

Nem fejezte be a mondatot. Holnap! Vajjon mit hoz majd a holnap? Borzongás járta végig, amikor erre gondolt.

Pál szótfogadott. Az apa bevitte a fölkébe, ruhástól lefektette az ágyba s egyik kezét megfogva, ottmaradt mellette, amíg a szabályos lélegzés el nem árulta a gyermek egészséges álmát.

Azután óvatosan kihuzta kezét a gyermekéből, gyöngéd, benbőséges csókot lehelt a homlokára, teljesen fölöltözött s visszatért a fedélzetre, hogy lássa: mennyire haladt már a pusztítás.

Irgalom nélkül, lassan, de biztosan végezték a hullámuk romboló munkáját.

A hajó fele már a hullámsirban feküdt. A tenger vize elérte a középső árbocot, körülnyaldosta a kémény alját s elöntötte a gépházat és a fűtőhelyiséget.

— Ó, bár csak már megvirradna!

Odament a kéményhez, hogy a hold fényénél megfigyelje az ár emelkedését. De a víz csak nagyon lassan emelkedett ahhoz képest, hogy szabad szemmel megfigyelhette volna.

Igy hát kötelet feszített ki azon a helyen, amelyet a hullámok még csak kissé nedvesítettek meg, elővette az óráját s a percmutatókat nézve várakozott.

Harminc perc alatt a víz elérte a kifeszített kötelet.

Az iszonyat szinte megbénította a férfit. Halálos rettegésében szinte érezte, hogy teljességgel lehetetlen a bekövetkező katasztrófát elhárítania.

De akkor mi lesz a gyermekével, az ő szegény, kis gyermekével?! Ujra meg újra fölvetette magában a kérdést, hogyan is eshe-

tett meg az, hogy őt és tehetetlen gyermekét itt hagyták a hajón, amikor annyian elmenekültek az elveszettnek hitt G r a n t-ról? Miért nem gondoltak rá is, a ki súlyos láztól gyötörve, ájultan feküdt kabinjában és miért nem vitték magukkal a hajóroncsról, Pállal együtt?

Milyen rettenetes ébredés volt az abból az ájulásból! Vak sötétség terjengett a fülkében s a hullámok vadul csapkodták a hajó oldalát. A gép megszokott nyögése elnémult s a fölszabadult elemek zugásán kívül sivár, siri csönd feküdt meg az egész környéket.

Gyorsan néhány ruhadarabot kapkodott magára s ahogyan láztól elgyöngült lábaival csak tudott, fölsietett a fedélzetre.

Ott aztán egész nagyságában bontakozott ki előtte a borzalmas valóság.

Mialatt ezek a képek mind elvonultak előtte, lassacskán elaludt. A természet érvényesítette törvényeit.

Sokáig tartott a halálhoz hasonlatos álom, amelyből csak akkor ébredt föl, amikor fájdalmas, metsző hidegség járta át a tagjait. Lábai térdig vízben voltak.

A tenger pusztító munkája rohamosan haladt előre.

Rémülettel a lelkében indult a fülke felé, amelyben Páj feküdt; arra gondolt, hogy gyermekével együtt elkészül az utolsó utra, ahonnan nincs több visszatérés.

De utközben hirtelen megállott s lábai szinte gyökeret vertek.

Ugy rémlett neki, mintha valami kiáltó emberi hangot hallott volna. Tompán, nagy messzeségből hatolt el hozzá a kiáltás.

Megindult óvatosan a hang irányában s egy ajtóhoz kuszott, amely mögött a hang tulajdonosát sejtette. Az ajtó erősen be volt zárva. Rázta, döngette, de fáradsága hiába való volt. Végre összeszedte minden erejét s a vállával nekifeküdve, feltörte az ajtót.

A legénységi szobába jutott.

A titokzatos hang még mindig messziről, de már érthetőbben csendült a fülébe. Siétve ment végig a helyiségen, amelyben elhagyott függőágyak himbálóztak a levegőben s egy csapóajtó elé ért, amely a hajófenékebe vezetett. Lekuszott a kurta vaslétrán s megállott egy alacsony ajtó előtt, amely hatalmas zárral volt ellátva.

Kopogtatott az ajtón s teljes erejéből kiáltotta:

— Van itt valaki?

— Igen, uram. Az isten szerelmére kérem, nyissa ki, amíg nem késő! — válaszolta a hang.

— Nem segíthetne nekem? Az ajtó nagyon erősen van bezárva.

— Nem tehetem. Le vagyok láncolva és meg sem mozdulhatok.

— Várjon egy pillanatig, mindjárt visszajövök!

A hajótörött a létrán gyorsan fölsietett a fedélzetre. Feszítővasat keresett, amelyet meg is talált; ezzel kezdte feszegetni az ajtót és a zárat.

Sokáig tartott a munka s izzadtság csurgott le homlokáról, míg a zár engedett.

Végre széttörte az ajtót, s ugyanakkor jeges víznek egész áradata zúdult feléje.

— Gyorsan uram, szabaditson meg a láncoktól, különben megfulladok. Hiszen ez a hajó csupa lyuk s úgy iszsza a vizet, mint valami öreg spongea.

A beszélő fiatal, izmos matróz derékig ült a vízben, hátát a falnak támasztva.

Lábai ki voltak feszítve s két vasgyűrűvel egy vasrudhoz bilincselve, amely az egész helyiségen végig huzódott. Kezei szintén gyűrűbe voltak szorítva, amelyek a falhoz voltak erősítve.

— Siessen uram, siessen, ha azt akarja, hogy élve hagyjam el ezt a lyukat — kiáltotta ijedten.

— Mit tegyek?

— Dugja a feszítővasat a zárba, amely a kapcsot körülfogja s a rudat szilárdan tartja. Így, most nyomja erősen, még egyszer. Már ropog!... Most huza ki a vasat. Így!... Most szabadok a lábaim. A kezekkel már gyorsabban végezhetünk. Csak gyorsan a gyűrűbe a vasat. Így!... Ez ugyan széttörött, mint az üveg. Most a másikat... Hála Istennek szabad vagyok!

A matróz fölállott, megrázta tagjait, és azonnal fölsietett a fedélzetre. Megmentője utána.

— Szent Isten, hiszen mi sülyedünk, — kiáltotta a megszabadított.

— Sajnos, tudom.

— Hol van a többi?

— Azok megmenekültek.

— S ön, mi történt önnel?

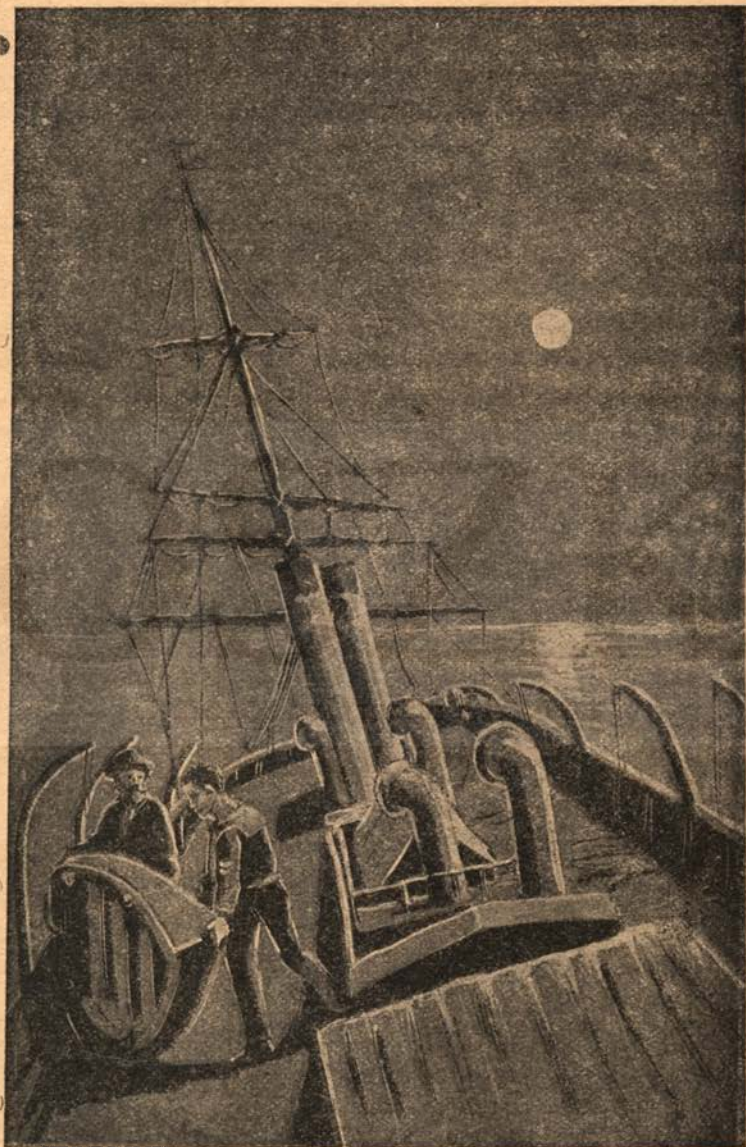
— Itt felejtettek. Elhagytak a gonoszok!

— Most nem érünk rá sopánkodni! El innen! Habozás nélkül tovább kell indulnunk. Nekem legalább semmi kedvem ezen a rozoga alkotmányon itt a tengerfenék titkait kifürkészni.

— El, igen, de hogyan?

— A milyen gyorsan csak lehet, lebocsátunk egy csónakot a tengerbe és fölszállunk rá! Ez az én szándékom. Ha önnek

más a terve, hát maradjon itt. Én bizony utnak indulok, olyan igaz, mint hogy Koopmann Péter a nevem. Önt hogy hívják, bajtárs?

— Amilyen gyorsan csak lehet, lebozsátunk egy csónakot a tengerbe...

— Madarassy Miklós a nevem.

Péter a csónakhoz indult, amely egy száraz helyen feküdt fenekével fölfelé fordulva.

Lehuzta róla a szurkos vitorlavásznat s Madarassy segítségével megfordította.

— No most a vízbe evvel a dióhéjjal! — kiáltotta buzgón.

Amikor ez nagy fáradság után szerencsésen sikerült, néhány evezőt kerített s meggyőződést szerzett arról, hogy az árboc és a vitorlavászon az evezőpadok alatt rendben vannak.

— Most még csak élelmiszerre s minél több ivóvízre van szükségünk, aztán utnak indulhatunk. Csak előre bajtárs! — kiáltotta szinte jókedvűen Madarassy felé.

Erre mind a ketten nekifogtak az éléskamra kifosztásának, amely szerencsére a még száraz hátsó fedélzet alatt volt.

Konzervet pléhdobozokban, kétszersültet, palackos bort s egy kis hordónyi ivóvizet helyeztek el a csónakban. Azután takarókat s vánkosokat hoztak ki a kabinokból, sőt még egy kis kompaszt, iránytűt és néhány fegyvert is raktak le gondosan a csónak egyik védett helyén.

— Végre, — kiáltotta Péter — végre készen vagyunk. Csak előre, szálljon be, ne sokáig habozzék.

— S a gyermekem?

— Mit, hát még egy gyerek is van itt? . . . Hamar ide vele!

Madarassy Miklós a kabinba sietett, gondosan karjaiba fogta az álomba merült kis Pált s elvitte a csónakba, ahol a takarókon, párnákon puha ágynak vetett neki.

A gyermek mellé nagy bőrtáskát fektetett, amelyben pénze és értékpapirjai voltak.

Péter az evezővel ellökte a csónakot a Grant oldalától s fölkiáltott:

— Isten veled, vén cimbora, pihenj békével!

— Egek ura, fogadd köszönetemet! Végre meg vagyunk mentve! — kiáltotta Madarassy Miklós az öröm izgalmától reszkető hangon.

— Még sokáig nem! Sajnos, ez nem megy olyan gyorsan, — dörmögte a matróz.

Azután hangosan hozzátette:

— Milyen kár, hogy egy ilyen pompás hajónak, mint a Grant, így kell elpusztulnia! . . .

Egyre messzebb-messzebb haladt a csónak.

Egyszerre csak abbahagyta az evezést Péter és a Grant-ra mutatott.

A gőzös fekete körvonalai, mintha nőttek volna. A hátsó fedélzet megnagyobbodott, magasan emelkedett ki a vízből.

Mintha valami rettenetes hatalom ide-oda csapkodta s föl-le ringatta volna.

Fülsiketítő dörrenés reszkettette meg a levegőt s a következő pillanatban nyomtalanul eltűnt a Grant.

Elnyelte az óceán feneketlen mélysége.

MÁSODIK FEJEZET.

Egy vakmerő csiny.

1862 szeptember 29-én a Grant nevű pompás csavargőzös elhagyta New-York kikötőjét s keresztül siklott azon a tengerszoroson, amely Long-Islandot Staler-Islandtól elválasztja és bejáratot alkot a széles öbölhöz, amelynek partján az észak-amerikai világváros hatalmas háztengere húzódik.

A hajó félgőzzel haladt; a nagy lapátok csak lassan merültek a tengerszorosnak csendes vizébe, amelyet szinte teljesen elfoglaltak az Egyesült-Államok hadihajói és gőzösei.

Ez három nappal előbb történt az imént leirt eseményeknél.

Javában folyt az amerikai polgárháború, amelyet Észak a Dél ellen a legnagyobb elkeseredéssel vívott.

A Grant az amerikai kereskedelmi hajóraj egyik legszebb hajója volt. Csak nemrég készült el a brooklyni hajógyárban s az ezerkétszáz tonnás gőzöst a leggyorsabb hajónak tartották, a mely valaha hajógyárból kikerült.

Rendeltetésének megfelelően New-York és Kuba között kellett volna a személy- és áruforgalmat közvetítenie, de a háború kitörése óta megváltoztatta utirányát és Anglia felé közlekedett, mert attól tartottak, hogy a déli államok kalózsai zsákmányul ejtik.

A hajó személyzetét husz közember alkotta, akiket rövid idővel az elutazás előtt válogattak ki; továbbá Longway kapitány, négy tisz, egy gépész, egy ács s egy szakács. Hetvenhét utason kívül jelentékeny gyapotárut is szállított a Grant. Az ut célja Liverpool volt.

A kapitány mellett a parancsnoki hidon, a tenger színéhez hasonló kék öltözetben, széles aranycsikos sapkával a fején s bagóval a szájában állott a révkalauz, napbarnította, vén tengeri medve.

Kezével parancsokat intett a másodkormányosnak, hogy miképen kezelje a kormánykereket, míg a gépésznek a gépházba vezető szócsövön adta le jelzéseit.

A kapitány mellett állott a révkalauz, a vén tengeri medves.

— Jó időnk van, parancsnok ur — szólt a révkalauz a kapitányhoz.

— Csakugyan. Remélem, hogy szerencsés átkelésünk lesz, — felelte amaz.

— Reméli? Amig ilyen hajót érez a talpa alatt, nincs oka a kételkedésre kapitány.

— Bizonyára nincsen, Stevens; de ilyen sok utással mindig kényelmetlen a dolog rossz időben. Azonkívül nem ismerjük eléggé az embereinket sem; sohasem tudhatjuk, hogy kivel-mivel van dolgunk. Ilyen időben, mint a mostanj, a jó matróz ritka, mint a fehér holló. Éppen csak úgy találomra kapjuk őket, a hogyan a kezünk ügyébe esnek. A husz ember közül, a kivel itt a hajón rendelkezem, legfeljebb tíz olyan tapasztalt tengerész van, a kire rábízhatom magamat. A többi közönséges munkásember; akik, Isten tudja, honnan valók s akiket csak úgy találomra fogadtunk föl.

— Igaza van, kapitány.

De mit árthat mindez olyan hajónak, mint a Grant. Állami hajó, olyan, hogy még festeni se lehet különbet. Mit adnának a déli állambeliek egy ilyen hajóért! Olyan kalózhajó volna, hogy ritkítaná a párját.

— Meghiszem azt, Stevens. De amig én parancsolok a hajón s egy szavam van rajta, szövetséges ugyan rá nem teszi a lábát, olyan igaz, minthogy Longway a nevem és becsületes keresztény vagyok. Azt a kezet, a mely a Grant felé nyulik, csunyán megpaskolom, biztosítom róla.

— Mintha ezt még külön hangoztatni is kellene, — felelte a révkalauz vállát vonogatva.

Azután megfordult s egy vitorlásra mutatva, a mely a hajó felé közeledett, így szólt:

— Ott jön a csónakom!

Megnézte hatalmas óráját, amelyet vastag, vízhatlan tok vett körül.

— Fél öt, — mondotta. — Jól mentünk. Most már nincs szükségük rám s újra partra szállhatok.

Lehajolt a szócsóhoz s egy erőteljes »állj!«-t kiáltott bele.

A kerekek azonnal abbahagyták a víz paskolását s a gép zaja is elnémult. A hajó meglassította járását, még egy kicsit mozgott előre s azután megállott.

Alig észrevehetően himbálózott a vizen.

A »tengeri medve« a parancsnoki hid korlátjához támaszkodva, háttal a hajó elejéhez nézte az ő feketére mázolt csónakját, a melynek árbócán vigan lengett a révlobogó. A csónak egyre közelebb ért a »Grant«-hoz.

Hirtelen fölkiáltott a kapitány:

— Hát az ott hátul micsoda?

A kormány előtt még egy csónakot látott tovarepülni.

— Szinte azt hinném, hogy mifelénk tart.

Longway kapitány a napsugarak ellen a tenyerét tartotta védelmül a szeme elé s élesen tekintett a jelzett irányba.

— Maat, ez alighanem valami nagyobbfajta csónak, a melyben több ember ül. De nézd csak, hogy neki feküsznek az evezőknek!

Azután a kormányosnak kiáltott:

— A messzelátómat!

A matróz odanyújtotta a műszert a kapitánynak, aki azt a Grant felé nyilsebesen közeledő csónakra irányította.

Az evezés módja elárulta, hogy a tengerhez szokott, izmos férfiak kezelik az evezőket.

— Hosszu, keskeny jármű, — mondta a kapitány kis idő múlva. — Ha jól láttam, kilencen ülnek benne.

— Talán valami utas, aki lemaradt az indulásnál és még föl akar jutni a hajóra? — jegyezte meg a révkalauz, évődő mosollyal.

— Lehet, — felelte a kapitány, akinek szemmel láthatóan nem volt inyére a dolog. — Csakugyan felénk tartanak. Na, hiszen majd meglátjuk, hogy mi rejlik a dologban.

Eközben a csónak puskalövésnyi távolságba jutott a hajóhoz. Ugy tűnt fel a dolog, mintha a révcsonakkál versenyezne, vagy legalább is vele egyidőben akarná a hajót elérni.

A fedélzeten összegyűlt utasok a legfeszültebb érdeklődéssel kísérték a versenyt és amerikai szokás szerint csakhamar teljes buzgalommal indultak meg köztük a fogadások.

Hol a dagadozó vitorlákkal tovasikló kutter volt előnyben, hol a mesteri kezekkel hajtott csónak.

Negyedóra múlva majdnem egyszerre ért céljához, vagyis a Grant-hoz a két csónak.

Mialatt Stevens, a révkalauz, szerencsés utat kívánt a kapi-

tányinak s bucsuzásul még egy korty italt bocsájtott magába, azután pedig a hajóról a csónakba ereszkedett, — a másik csónakban ülők egyike elkapta a feléje dobott kötelet, nagy avatottsággal felkapaszkodott a kötélhágcsón s két ugrással a fedélzeten termett.

Magas növésű, előkelőn öltözött s körülbelül huszonöt esztendősnak látszó fiatal ember volt, erélyes, de kellemes benyomásu napbarnított ábrázattal.

Az idegen a kapitányhoz sietett, aki a legfeszültebb várakozással állott a helyén s udvarias köszönés után így szólt:

— Ezer bocsánat, hogy ilyen furcsa módon teszem tiszteletemet a hajóján. De nem volt más választásom. Sajnos, elmulasztottam a Grant utrakelését, mert nem kaptam határozott felvilágosítást az indulás órájáról. De minthogy minden körülmények között el kellett utaznom, rábízam magamat erre a csónakra, amely pompásan megfelelt a feladatának s elérte az ön hajóját, ha nagy fáradság áran is. Remélem, kapitány ur, nem lesz önnek kifogása a behajózásom különös módja és az ittmaradásom ellen!

Az idegen, mialatt ezt a legnyájasabb hangu beszédet intézte a kapitányhoz, egy bankókkal dusan megrakott tárcát huzott ki a zsebéből. Egy csomó bankót kiszedett belőle s szeretetreméltó mosolylyal átnyújtotta Longway kapitánynak.

A jövevény modora, valamint a pénz csakhamar megszelidítette a kemény tengerészt s kezét nyújtva az idegennek, barátságosan válaszolt:

— Isten neki, maradjon itt békében. Nagyon sajnáltam volna, ha az ön vakmerő versenye a széllel hiába való lett volna.

Azután előhívott egy matrózt és meghagyta neki, hogy az utasnak fülkét nyisson, s nevét az utasok jegyzékébe beírja.

A fürgé csónak ezalatt már régen eltávozott a Grant mellől, még mielőtt a kapitány az új utasnak megadta volna az engedelmet a hajón való maradáshoz. Sokkal inkább az idegennel volt elfoglalva mindenki, semhogy ezt a feltűnő körülményt valaki észrevette volna.

— Ha ez az ember valami szárazföldi patkány, hát akkor megeszem szőröstől-bőröstől, — dörmögte torzonborz szakállába egy öreg matróz. — Ahogy ez a fedélzetre vetette magát, azt csak egy tengeri medve tudja. És egész pálinkaporciómat felteszem egy harapás bagó ellen, ha ennek a csizmája nem surolt már sok rücskös kátrányponyvát.

A Grant újra megindult s kelet felé irányított orrával gyorsan szelte az Atlanti-oceán dagadozó hullámain.

A fedélzeten mind élénkebb lett az élet. Az utasok elrendezkedtek a fülkékben, majd egyik a másik után megjelent a fedélzeten, hogy a tenger kellemes levegőjében kissé felfrissítsék magukat s kíváncsi szemmel nézzék utitársaikat, akik tarka csoportjaikkal egészen megtöltötték a hajót.

Mindegyik figyelmesen, de egyszersmind azzal a tartózkodással nézte a szomszédját, amelyet csak a hosszabb együttlét tud megszüntetni. Aki valamelyik régi ismerőst fölfedezte, hangosan fölkiáltott örömében és talán szorosabb barátságba lépett vele, mint amilyen barátság köztük a szárazföldön fennállott.

A hátsó fődélzeten, amelynek egyrészét az első osztályu utasok számára tartották föl, ketten ültek s ügyet sem vetettek a körülöttük hullámozó sokadalomra, sőt ugylátszott, mintha észre sem vették volna.

Az idősebbik, egy negyvenedik esztendeje felé járó férfi fáradtan ült a tábori széken, petyhüdt arcának sápadt színe és beesett, fénytelen szemei valami súlyos betegségekre mutattak, amelyen az utas csak nemrég eshetett keresztül. Atlátszó fehérségű kezét egy gyermek fején pihentette, aki az ülő férfi térdei közé ékelte be magát.

A két arc hasonlósága, amely csak abban tért el egymástól, hogy az egyik sápadt, a másik rózsás volt, elárulta, hogy a gyermek a férfi fiacskája lehet.

Az atya tőle telhetően megmagyarázta a kis fiúnak a matróz tennivalóit, a gépet és annak működését, a hajó egyes részeit és hogy mire valók, mindennek pontosan megmondta a nevét s amennyire tudott, megfelelt a gyermek egyre megújuló kérdéseire, amelyek egyik szélsőségből a másikba estek, ahogyan gyermeknél már szokás.

A két utas M a d a r a s s y Miklós és fia, Pál volt.

Az apa daliás szép ember, aki a híres búr fölkelő-vezérhez, Mathoshoz hasonlított. A fiu csinos, kedves, okos gyerek.

Madarassy tizenhét esztendősen korában hagyta el imádott hazáját, Magyarországot. Szinte egészen gyerek volt még, amikor a nemzet szabadságharcát vívta az osztrákokkal, ritka hősiességgel, halált megvető elszántsággal.

A daliás 48-as és 49-es esztendőök páratlan küzdelmeiben része volt neki is, bár törekeny, gyöngetestű gyerekeMBER volt még. Ott harcolt Piskinél a többi hős honvéd sorában. Az apja Isaszegh vérrel áztatott csataterén maradt s édesanyját rövid idővel a szabadságharc után járványos betegség ragadta el az élők sorából.

Madarassy elfojthatatlan vágyat érzett magában arra, hogy világot lásson. S az osztrákok üldözése is kényszerítette a haza elhagyására.

Magához vette kis örökségét, s elhatározta, hogy régi álmát megvalósítja s neki vág a nagyvilágnak.

Utjának első célja New-York volt. Sok szenvedésen ment ke-

Az öreg Madarassy.

resztül és messzi mér-földeket járt be, anélkül, hogy a szerencse csak egyszer is feléje mosolygott volna. Éhezett, szomjazott s fűtetlen szobában fagyoskodott, amíg végre olyan állást szerzett, amelynek jövedelméből nemcsak mindennapra való szükségleteit fedezhette, hanem valamit félre is tehetett.

Ekkor, 1857 - ben történt, hogy Dracke ezredes felfedezte a pennsylvániai gazdag petroleum forrásokat, amelyek meg ma is a félvilágot látják el világítószerral. Nagy izgalom szállotta meg az ő- és újvilág embereit, amikor a nagyszerű felfedezésnek híre ment. Szinte akkora volt az izgatottság, mint röviddel előtte a kaliforniai aranybányák fölfedezésénél. Az emberek csak úgy tödultak Pensylvániába. Beteg nélkül szűkölködő orvosok, üzlet nélküli kereskedők, állás

nélküli tisztek, tanítók, bányászok, gyógyszerészek, tudósok, hitelezők elől menekülő adósok, — mindenki az új Eldorádóba sietett, hogy föltárt talajában a „folyékony arany” után kutasson.

Madarassy Pál az első volt azok között, akik az olajterületek felé nyomuló népvándorlásban résztvettek. Kis pénzcsekjén föld-

birtokot vásárolt, aminek igen olcsó ára volt még akkoriban és a szerencse istenasszonya, aki eddig észre sem vette, egyszerre elhalmozta minden kincsével. A birtokán idővel egyre új meg új petroleumforrásokat talált.

Nem is hosszú idő alatt olyan gazdag emberré lett, amilyenné az ember csak az Egyesült-Államokban lehet.

Madarassy ezután megnősült és boldogságának nem volt határa, a mikor az ég egy kis fiúval ajándékozta meg.

Sajnos, boldogsága nem tartott sokáig, mert egy nagy betegség elrabolta tőle feleségét, akit a rajongásig szeretett. Madarassy munkába temette a bánatát s olyan szenvedelemmel és buzgósággal dolgozott, hogy az egészsége is súlyosan megrendült tőle. Az orvosok egyre sürgették, hogy gondoljon egészségére s levegőváltozást ajánlottak neki.

Madarassy végre eltökölte magát régi, kedves szándékának megvalósítására és elhatározta, hogy meglátogatja hazáját, fölkeresi újra azokat a helyeket, amelyeken gyermekkorában megfordult s imát mond az isaszeghi csatasík sírdombjai fölött, amelyeknek egyikében édes atyjának csontjai pihennek.

Igy szállott fel a „Grant“-ra azzal az eltökölt szándékkal, hogy az amerikai polgárháború végét hazájában várja meg, kis fiacskáját, Pált pedig magyar tanítók gondjaira bizza.

Üzletének vezetését és egyáltalában az atya és fiú összes érdekeinek ép megőrzését, a míg hazájában távol lesz, elhunyt feleségének egyik rokonára bízta. Atkins Ede fiatal kora ellenére tehetséges, nagy látókörű kereskedő volt, aki tökéletesen ismerte a petroleumkereskedésnek minden ágát-bogát. Minthogy ezenkívül Atkins hűséges ragaszkodást is mutatott Madarassy irányában, ez abban a nyugodt hitben távozott, hogy odahaza mindent a legnagyobb rendben hagyott hátra . . .

* * *

Meglepő gyorsasággal szállt le az éj s az utasok a szalonba mentek le, hogy ott a vacsora idejét bevárják.

A vacsorát meglehetősen csendben fogyasztották el. Az ismerkedés még lassan ment, az amerikai pedig ismeretlen asztaltársakkal nagyon ritkán vagy egyáltalán nem szokott szóba ereszkedni.

Azonkívül egyes utasokon az elmaradhatatlan tengeri betegség kétségtelen előjelei is kezdtek mutatkozni. A szerencsétlenek, amilyen gyorsan csak lábaik engedték, egymás után tűntek el az asztal mellől, ahova többé vissza sem tértek.

A legutolsónak felszállt utas — úgy látszott — egészen elemében volt. Az ételeket a legnagyobb étvágygyal fogyasztotta s nem vetette meg az italokat sem, sőt kitünően állta meg a helyét a kapitánynyal szemben is, aki pedig elsőrangú és gyakorlott ivó volt.

Pompásan mulattak mindketten, nevetgéltek, tréfálkoztak s Longway kapitánynak igen nagy gyönyörűsege telt a szomszédjában. Boldog volt, hogy ilyen elragadó utitársra akadt s nem talalt elegendő szót az örömének kifejezésére.

— Mint utas bekalandoztam a világ minden tengerét — felelte az idegen a kapitány egyik kérdésére — s mondhatom, ismerem a tengert, szeretem is, de nem félek tőle.

Közben nyolc óra lett s az elülső födélzet matrózai az első hadnagy parancsára elfoglalták őrállomásaikat a hajón. Az idő kissé hűvös volt ugyan, de általában nem volt kellemetlen s így a legénység meglehetősen kényelmesen érezte magát a fedélzeten.

Tizenegy óra tájban a folytonos járkálásban elfáradt tiszt, karján az éjjeli messzelátóval, letelepedett az egyik padra, amely az ór számára a parancsnoki hidon állott. A víz zugásának és a gép kattogásának egyhangú moraja megtette rá is a hatását s a teljes biztonság tudatában nyugodtan elaludt.

A másodkormányos is elhallgatott s a Grant-on csakhamar gondtalan álomba merült mindenki.

Hirtelen feltűnt az elkésett utas árnyékalakja az egyik ajtó küszöbén, amely az első osztályu fülkékhez vezetett. Teste sötét köpenybe volt burkolva s a fején háromszögletű kalapot viselt, amely az arcára sötét árnyékot vetett.

Nesztelenül, mintha niemeztalpakon járt volna, néhány lépést tett előre, egy pillanatra megállott, éles tekintetével, amely szinte keresztül hatolni látszott a sötétségen, párszor körülnézett, azután a lépcsőhöz sietett, amely a parancsnoki hidat a fedélzettel összekötötte.

A lépcső fokain néhány matróz hasalt, vagy üldögélt s az árnyékalak közeledésére gyorsan, de nesztelenül fölemelkedtek helyükről. Az alak néhány szót sugott nekik s azután óvatosan a parancsnoki hidra vezető fokra lépett. A kerekek zaja és a szél zugása tulharsogta lépéseit s így észrevétlenül közeledhetett az űrhöz, aki félálomban szendergett a helyén s fejét a hid korlátjára támasztott karjain pihentette.

Az idegen kezei hirtelen villámgyors mozdulattal körülfogták a nyakát s erősen összeszorították. Ugyanakkor két matróz, mielőtt a meglepett ember öntudatát visszakapta volna, kezeit és lábait bilincsekbe verte s a száját kóccal teletömte.

A kormányfélt egészen jobbra s a hajó elejét délnek vezényelte az idegen s a másodkormányos gépiesen, semmi rosszat sem sejtve teljesítette a parancsot.

A Grant lassan délnek fordult, a kormánylapát irányát követte.

— Most előre a gépészhez! — hangzott az új vezényszó.

A megkötözött tiszt egy matróz felügyeletével visszamaradt a hidon s a titokzatos idegen két másik matróz kíséretében a géphelyiség felé indult.

Éppen amikor be akart lépni, szembe jött vele a gépész.

Éppen amikor be akart lépni, szembe jött vele a gépész.

— Hová megy? — kérdezte csodálkozva.

— Önhöz, hogy foglyul ejtsem! — felelte az idegen nyugodtan.

— Tehát kalózok! — kiáltotta a gépész s revolvert rántott ki a zsebéből, amelynek csövét az idegennek szegezte.

De még mielőtt elsüthette volna, az idegen öklével hatalmas csapást mért rá, úgy, hogy végig terült a padlón.

A két matróz nyomban a gépészre vetette magát, aki az öklöcsapástól és eséstől elkábulva, védekezni sem tudott s csakhamar őt is megkötözték, mint a tisztet a parancsnoki hidon.

— Kettővel már végeztünk volna, — dörmögte maga elé az idegen. — Most pedig térjünk a fődologra. A kapitányhoz.

Az új parancsnok a két matrótól, mint saját árnyékától kísérve, a kapitányi fülke felé irányította lépéseit, ahol egy darabig hallgatóztak.

A fülkéből kihangzó mély hortyogás jetezte, hogy Longway az igazak álmát alussza odabenn. Az egyik matróz durván dörmöbölteni kezdett az ajtón.

— Mi baj, az ördögbe is! — hangzott belülről az első álmából felijesztett kapitány hangja.

— Az őr nevében jelentem, hogy mögöttünk valami fény látszik, amely egyenesen nekünk tart. Azt hiszi, hogy talán valami kalózhajó, — felelte a matróz, akit az idegen már előbb kitanított a válaszra.

— Azonnal jövök. Addig fűtsenek erősebben és haladjanak teljes gőzzel!

Néhány pillanat múlva, igen hiányos öltözetben, megjelent Longway kapitány a fedélzeten.

Nyomban megrohanták, megkötözték és visszadobták az ágyba, ahonnan még csak az imént szitkozódva és káromkodva kászódódott ki.

Az idegen odalépett az ágy elé, amelyben Longway a dühtől szinte ájuldozva hempergett. És komoly, határozott hangon így szólt hozzá:

— Ön az én foglyom, kapitány! Parr vagyok, a délamerikai államok tengerészetének hajóhadnagya. Az ön hajója teljesen a hatalmamban van s minden ellentállás az ön részéről hiábavaló volna, sőt csak súlyosítaná a helyzetét. Ebben az esetben ugyanis legnagyobb sajnálatomra kénytelen volnék önt vasraveretni, vagy agyonlővetni. Azért ajánlom, hogy a maga, valamint a legénysége érdekében nyugodjék bele a változhatatlanba.

A férfi csakugyan olyannak látszott, mint aki be is váltja a fenyegetését. Ezt belátta a dühtől tajtékozó kapitány is.

Parr ezután sorbajárta az összes tiszti fülkéket és ugyanilyen módon ártalmatlanná tette a többi tisztet is.

A mikor ezzel elkészült, fölment a parancsnoki hidra.

A sipjével csakhamar összegyűjtötte az egész legénységet s az új parancsnok a következő beszédet intézte hozzájuk:

— Fiuk, a Grant a mienk! Hála ügyességeknek és engedelmségeknek, a legjobb rendben és vérontás nélkül ment minden. Ezért számíthattok a vezéreink elismerésére épp úgy, mint az enyéimre. Most már csak az marad hátra, hogy a hátsó fedélzeten levő társaitokat szintén hatalmatokba ejtsétek. Tehát

előre, Isten nevében! Siessen mindenki a helyére! Teljesítse mindenki a kötelességét! . . .

A vakmerő csíny, amelylyel a kalandravágyó tengerésztiszt a Grantot, az ellenségnek ezt a legkitűnőbb hajóját kézrekerítette, hosszú tervezgetés és előkészítés eredménye volt.

A szövetkezett államok sokkal jobban ismerték a gőzös előnyeit, semhogy az a vágy ne érlelődött volna meg bennük, hogy bármi áron, akár csellel, akár erőszakkal maguknak megszerezzék. Minthogy tudták, hogy a Grant újabb utra készülődik s ismerték a nehézségeket, amelyekkel a hajónak legénységgel való ellátása jár, arra határozták el magukat, hogy felhasználják a kínálkozó alkalmat és csellel kerítik kézre a hajót, amelyre annyira vágyakoztak.

Hét matróz, egy tiszt, egy tengerészcadét és egy gépész más-más uton New-Yorkba utazott. Itf egyenkint bemutatkoztak Longway kapitánynak, aki gyanutlanul fogadta fel őket, sőt igen örült, hogy sikerült valahogyan teljessé tennie a személyzetét s olyan embereket kapott, akiknek legalább a formájuk tengerészre mutat.

A Grant kapitánya most a háboru kellő közepén igen nagy szerencsének tartotta ezt s meglegedetten dörzsölte a kezzeit, amikor a legénység teljes számban jelentkezett a fedélzeten.

Parr hadnagy, a vállalkozás vezetője ezalatt biztos helyen rejtőzött, hogy véletlenül valami ismerőseivel ne kerüljön össze, aki elárulhatja. Buvóhelyéről megfigyelte a Grant utasait s föltette magában, hogy ha a fölismerés veszedelmétől nincs többé tartania, ő is felszáll a hajóra. Hogy ez mennyire sikerült neki, láttuk . . .

Éjfél tájban Parr hadnagy a saját matrózainak felváltására a fedélzetre rendelte a legénység másik felét. A legénység anélkül, hogy csak sejtelve is lett volna arról a meglepetésről, amely reá vár, a fedélzetre gyülekezett, a hol Parr hadnagy matrózai nyomban körülfogták őket!

Az új parancsnok ekkor eléjük állott és így szólt:

— Legények! Ettől a pillanattól fogva én parancsolok a hajón Longway kapitány helyett, aki tisztjeivel együtt foglyom. A Grant mátol fogva a déli államok hajója. Ha engedelmeskedtek nekem és teljesítitek kötelességeteket, kettős zsoldban részesültök, de ha csak egy is akad köztetek, aki parancsaimnak ellenszegül, annak golyót röpítek a fejébe . . . Így, most foglalja el mindenki a helyét, de valamennyien a fedélzeten maradtok!

Csak egy embernek volt bátorsága megszólalni. Félhalkan mondotta:

— Hát hiszen úgy is vehetjük a dolgot . . .

Tovább nem folytathatta, mert Parr szinte menydörgésszerű hangon vágott közbe :

— Vasra verni a fecsegőt !

Négy matróz azonnal megragadta s a kapálózó fiatal legényt s levitte a hajófenékre, ahol bilincset raktak kezére, lábára.

A legények Parr hadnagy szigorú szavainak és tekintetének, valamint elszánt fellépésének hatása alatt meghunyászkodva távoztak.

Amikor másnap reggel az utasok dohos, szűk fülkájükből a fedélzetre jöttek, hogy a pompás tengeri levegőt élvezzék, még senkinek a leghalványabb sejtelve sem volt arról a nagyszabású változásról, amely az éjszaka folyamán olyan zajtalanul és gyorsan végbement.

A Grant új kapitánya csak akkor mutatta magát, amikor az utasok már mind elfoglalták helyüket a reggelinél és akkor letelepedett arra a helyre, amelyen előző napon még Longway kapitány ült. De még mielőtt leült volna, gyors pillantással végigmérte az egybegyűlteket, mintha az arcukat tanulmányozta volna.

Azután minden irányban udvariasan meghajolva, beszélni kezdett :

— Tegnap este óta olyan események játszódtak le a hajón, amelyeket, úgy érzem, kötelességem önökkel, hölgyeim és uraim, részletesen megismertetni.

A bevezető szavak után néhány pillanatnyi szünetet tartott, mialatt minden szem a legfeszültebb várakozással tapadt az ajkára. Azután így folytatta Parr hadnagy :

— Nem vagyok közönséges utas, akit üzleti okok vagy a szórakozás vágya hozott a hajóra, hanem Amerika Egyesült Dél-államainak tengerésztisztjét látják maguk előtt. Azért jöttem erre a hajóra, hogy a hatalmamba ejtsem, s ez hála az Istennek és embereim föltétlen engedelmességének, szerencsésen sikerült is a nélkül, hogy csak egy csöppnyi vér is folyt volna. A Grant tehát most az enyém. Kérem mindnyájukat, nyugodjanak bele a változhatatlanba. Nem fogja önöket érni semmi olyan kellemetlenség, amit elháríthatok s én is ugyanazzal a tisztelettel fogok bánni önökkel, mint Longway kapitány, amikor még ő volt a hajó parancsnoka. De Angliába sajnós, nem vihetem önöket . . . Tegnap este óta délnek vettük utunkat. Ez a körülmény bizonyosan keresztezni fogja egynémelyikük számításait, de nem változtathatok rajta : ez hadi jog. Azonban megígérem, hogy az első liverpooli hajóra, amelylyel utközben találkozni fogunk, átvittetem önöket. Így legfőleg egy kis késedelmet vethetnek a szememre.

Mély csönd követte Parr hadnagy szavait. De csakhamar meg-

szólalt néhány északamerikai utas, akik erősen kikeltek a hajó elkobzása ellen.

Parr keresztbe font karokkal, bátran nézett farkasszemet a beszélőkkel s nyugodtan, udvariasan, minden szót hangsúlyozva így szólt:

— Remélem, nem hoznak abba a kellemetlen helyzetbe, hogy teljes szigorúsággal bizonyítsam be önöknek, hogy a Grant-on én vagyok az istenen kívül az egyetlen korlátlan hatalom, aki okvetlenül számít az önök föltétlen engedelmességére!

Erre nyugodtan leült az asztalhoz s intett a pincérnek, hogy hordja föl az ételeket.

HARMADIK FEJEZET.

A viharban.

A Grant már két nap óta halad dél felé. Ámbár az utasok helyzete semmivel sem változott s Parr hadnagy, az új parancsnak ugyanazzal az előzékenységgel és tapintattal bánt velük, mint Longway kapitány, a hajón mégis sajátságos nyugtalanság és meglehetősen fojtott hangulat mutatkozott.

A fedélzet a legtöbbször elhagyatott volt, amiben azonban nem csekély része volt a tengeri betegségeknek is.

Egy kérdés foglalkoztatta kimeríthetetlenül az utasokat, a közös fülkékben éppen úgy, mint a magánosokban:

— Mikor találkozunk egy Európa felé haladó hajóval?

A messzelátók szakadatlanul munkában voltak: átkutatták velük a horizont minden szögletét, hogy nem tűnik-e föl valahol a messzeségben valami árbócnak a hegye, vagy egy kis füstfelhőcske? De hasztalan volt minden.

A tenger, amely eddig olyan szelid volt, egyszerre éreztetni kezdte zordságát. Heves délnyugati szél csapott bele vad futással a tenger vizébe s maga előtt kergette a tarajos hullámokat, amelyek kiméretlenül csaptak át a fedélzeten s vízzel árasztottak el mindent.

Az ég sűrű, szürke köntösbe takarózott és fekete felhők örületes sebességgel száguldoztak tova a levegőben. Nyomasztó, nehéz atmoszféra lebegett a tenger fölött.

A hajó körül sirályok és vihardarak nagy csapata kerígett elriasztó kiáltozással. Az ellenkező oldalról fuvó szél s a nagy hullámozás miatt a Grant csak lassan haladt előre útjában.

A sötétség beálltával megnövekedett a vihar is. Az iszonya-

tos hullámok mindmegannyi óriási kalapácsok, vad erővel csapkodták a Grant oldalait, sőt be is lapították.

Éjfél felé, amikor a légsulymérő egyre lejjebb szállt s az az óceán háborgása szinte megtízszeresedett, elhatározta Parr hadnagy, aki alkonyat óta pillanatra sem hagyta el a parancsnoki hidat, hogy — ha nehéz szívvél is — kimenekül a vihar forgatagából s az eddig követett irányt elhagyva, teljes gőzzel a szél irányába folytatja az utat.

Be kellett látnia, hogy ha tovább küzd a viharral, minden perc súlyos károkat okoz, amelyeknek védső következése a nagyszerű hajó pusztulása lesz.

Azok után, amik történtek, ez a sors igen kellemetlen lett volna.

Igy hát messze eltávolodott eredeti uticéljától, a mexikói golf-tól, ahol a déli államok flottájához akart csatlakozni.

Emitt, északon azonban az a másik veszedelem fenyegette, hogy ha nagyon előre nyomul, az északamerikai hajóraj vagy a kalózok veszik el tőle zsákmányát.

Amikor ez az eszébe jutott, hamar döntött, mert hiszen élethalálról volt szó. Belenyugodott tehát a kényszerítő helyzetbe s a vihart is tulkiabálva, kiadta parancsait.

A Grant szinte repülve hasította a tomboló vizet. A vad hullámok is lökték előre; szinte versenyre keltek vele a gyorsaságban és úgy látszott, mintha üldözték volna.

Parr hadnagy mindkét kezével a parancsnoki hid korlátjába kapaszkodva rendületlenül állott a helyén s arra a sok emberéletre gondolt, amelynek sorsa ennek az utnak szerencsés kimenetelétől függ.

A matrózok elbujtak a szakadó eső elől, amely az égből szünet nélkül zuhogott alá s mint a tű hegye szurkálta arcukat, ruházatukat pedig bőrig áztatta. Dideregve és reszketve gunnyasztottak a fölhalmozott kötélrakáson, s belekapaszkodtak a szilárdan álló tárgyakba, hogy a hullámok le ne sodorják őket a borzalmas mélységbe, amelyből nincs menekülés.

Az utasok bennt, a hajó szorosan elzárt belsejében, szalonokban és kabinokban szorongtak. A veszedelem nagysága előttük sem volt titok. A tengeri betegség borzongatta őket s a rossz érzést a vadul táncoló hajó még fokozta. Szinte eszméletlenül hevert legnagyobb részük a székeken, divánokon vagy ágyakon, minthogy állni vagy járni a legöregebb „tengeri medve” sem tudott a hajón.

Madarassy Miklós is súlyos betegen feküdt kabinjában. A tengeri betegséghez újabb, heves lázroham járult. Szinte halálos áju-

lás környékezte s elrabolta öntudatát úgy, hogy sejtelve sem volt arról, hogy mi történik körülötte.

A vihar kezdetén a kis Pál abban találta gyönyörűségét, hogy a fülke vastag üvegén keresztül nézte a hullámok táncát s ujjongva számolt be apjának a formájukat folyton változtató hullámokról, amelyekben az ő élénk képzelete mindenféle ismerős emberi és állati alakot fedezett föl.

Amikor azonban a vihar megerősödött, félelem vett rajta erőt s hogy a hajó folytonos ingásai és lökései ellen megvédje magát, odabujt atyja mellé az ágyba. Itt, a biztos helyen, úgy tűnt föl neki a hajó himbálódzása, mint a bölcsőringás s nemsokára elárulta szabályos lélegzése, hogy szelid álomba szenderült.

Amikor a nappal végre keresztültörte magát a fekete felhőrétegen s ólomszürke világosság kezdett derengeni az óceán fölött, a vihar változatlan erővel örjögött tovább. A szél bömbölt s a fölkorbácsolt tenger az éjszakaihoz hasonló mohósággal akarta elnyelni a Grant-ot.

Parr első tisztje nagy fáradsággal s a viharral lépésről-lépésre viaskodva küzdött fel magát a parancsnoki hidra.

— Ilyen örületes sebesség mellett, amilyenel mi haladunk, lehetetlen, hogy a szárazföldtől még messze legyünk — mondta a parancsnok a kimerült tisztnek.

— No, akkor igen veszedelmes szomszédok közzé kerülünk, akik drágán fizettetik meg velünk az utat — felelte a tiszt.

— Az északi államok hajóinak elég bajuk van önmagukkal s én sokkal kevésbé félek tőlük, mint a környék szikláitól és zátonyaitól, amelyek hamarabb és könnyebben pusztíthatnak el bennünket, mint az ellenség valamennyihajója együttesen.

Ebben a pillanatban egy iszonyatos hullám, hatalmasabb és fürgébb, mint a többi, nekirobbant a Grant hátsó fedélzetének. Leszakította a mellvéd egy részét s szétáradt a fedélzeten, ahol egy vele szembejövő hullámmal összezsapott.

Az összeütközés áldozata a mellvéd egy másik része lett.

A visszahömpölygő víz öt matrózt mosott le a fedélzetről, köztük a másodkormányost, aki a kormányrudat a kezében tartotta.

Parr hadnagy a hajót fenyegető veszedelmet azonnal felfogva, gyorsan és elszántan lesietett a parancsnoki hidról s ahogy a körülmények csak engedtek, odasietett a kormánykerékhez, hogy a hajót ismét a helyes irányba fordítsa.

De már késő volt! Egy második hullám összezúzta a jobb-
oldal csavarszekrényét, szilánkokká aprította a kerekek lapátjait, úgy, hogy a fadarabok a levegőben röpködtek s egy matrózt

sulyosan megsebesítettek. A hullám ezenkívül pozdorjává zuzta az egyik csónakot, amely a horgonyoknál a mellvéd mellett s a víz fölött lebegett.

A tiszt és egy matróz segítségével, szinte emberfölötti erőlködéssel sikerült Parrnak a hajót a rendes utirányba fordítani s a kormányt úgy-ahogy biztosítani. De a hajó sérülései ekkor már sokkal jelentősebbek voltak, semhogy a vihar elől való menekülést folytatni lehetett volna.

A Grant belseje annyira megtelt vízzel, hogy a hajó nem tudott többé fölemelkedni s így a kormányának nem engedelmeskedett.

A vizet kiszivattyuzni éppen olyan hiábavaló fáradság lett volna, mint az, hogy a hajó időközben támadt nyilását betömjék.

— Két órán belül elsüllyed a Grant, anélkül, hogy megakadályozhatnók — mondta Parr tompa hangon, amikor a lék megvizsgálása után a parancsnoki hidra visszatért. — Ha isten csodát nem művel, menthetetlenül veszve vagyunk.

— Talán a csolnokon menekülhetnénk? — vetette közbe a tiszt.

— Talán! Ez az utolsó módja. Hogy sikerrel jár-e? Hiszen majd meglátjuk! — szólt a parancsnok. — Föl a mentésre! Meg kell próbálni mindent, ami segíthet s a menekülést előmozdithatja! A teherszállító hajók fő forgalmi útjára haladunk. Bár adná az ég, hogy egyet megpillanthatnánk! Milyen boldog lennék, csupán ezért a sok emberéletért!

— Két órán belül elsüllyed a Grant, anélkül, hogy megakadályozhatnók — mondta Parr tompa hangon.

A kapitány parancsára egy matróz felkuszott az árbócra, hogy mentőhajó után kémleljen. Felvonták a vészjelző lobogót s időközönként megszólaltatták a gőzpipót, ahogy csak a megrongált gép engedte.

Hosszu idő telt el így, rettenetes várakozásban, anélkül, hogy valami vitorla vagy kis füstfelhő mutatkozott volna.

Már-már a legborzalmasabb kétségbeesés vett erőt az utasokon, amikor az árbócon figyelő matróz végre hajót jelentett. De

ugy látszik, hogy sem a lobogót nem látták, sem a gőzsp hangját nem hallották odaát, mert a hajó folytatta útját, anélkül, hogy a rajta levők az uszó roncsot észrevették volna.

A fedélzeten összegyűlt utasok kétségbeesetten, torkuk szakadtából kiáltoztak, míg végre a gőzös hirtelen oldalt fordult s olyan közel jött s Grant-hoz, amennyire saját biztonsága engedte.

Magyar hajó volt, a büszke Sirály, amely Fiuméből Valparaisóba utazott . . .

A tenger időközben annyira lecsillapodott, hogy a Sirálytól elindíthatták a csónakokat, a Grant utasainak felvételére:

Nehéz munka volt valamennyi utast, férfiakat, nőket, tiszteket és matrózokat kellő biztonságban és sorrendben a csónakokra szállítani, mert sokan, akik az első percben önuralmukat és nyugalmsukat elvesztették, csak úgy tódultak a mellvédhez és valamennyien egyszerre akartak a csónakokba jutni. Parrnak teljes nyugalomra volt szüksége, hogy lecsillapítsa a fölzgatott embereket, akik első izgalmukban a tengerbe akartak ugrani, hogy uszással ériék el a mentőhajót.

Amig Parr a legnagyobb hidegvérrel a mentést vezette, utasította egyik tisztjét, hogy kutassa át a Grant minden helyiségét és állapítsa meg, hogy az utasok mind a fedélzeten vannak-e. Amikor a tiszt jelentette, hogy több utas nincs a hajóroncsán, Parr is, abban a tudatban, hogy ő az utolsó, elhagyta a Grant-ot amelynek fedélzetére olyan büszke reménységgel lépett s amely most ime tehetetlen roncsként himbálózik a hullámokon.

Néhány pillanat múlva a lebecsátott kötélhágcsón felkapaszkodott a Sirály-ra, amely sietve folytatta az útját . . .

Igy történt, hogy Madarassy Miklós és gyermeke, továbbá Koopmann Péter, a matróz minden segítség nélkül visszamaradt a Grant-on, mert a tiszt, akit Parr a parancs keresztülvitelével megbízott, csak épen a közös fülkébe pillantott be, ahol utast már nem talált.

NEGVEDIK FEJEZET.

Megmentve.

A nap fölszállt kelet felől az óceánból s ragyogó sugarai meg- aranyozták a tükör-simaságu tengert. Már nyoma sem volt a rettenetes viharnek, amely néhány órával ezelőtt még olyan vadul korbácsolta s a fenéig fölkavarta.

Gyöngé szellő játszott a hullámokkal s fenséges nyugalom volt a tengeren, amely fölé az ég tiszta, felhőtlen kéksége borult.

Elhagyott, csöndes volt minden. A szemhatáron csak egyetlen csónak látszott, amelyben három ember ült: a Grant hajótöröttjei.

Mérföldnyire voltak már attól a helytől, ahol a gőzöst szomorú végzete elérte, mert Koopmann Péter a friss szellőt fölhasználva, kifeszítette az egyik vitorlát, amelynek segítségével aztán gyorsan haladtak előre.

Koopmann az árbócnak támaszkodva állott s szilárd kézzel fogta a köteleket, míg Madarassy Miklós, akit újra heves láz kinezott, a csónakban feküdt takaróba burkolva.

A kis Pál az evezőpadon kuporgott s félig magyar, félig angol szavakkal kevert gyermekes beszédével mulattatta a matrózt, közbe-közbe jóízűen majszolva a kemény kétszersültet. Ezerféle kérdést intézett a bátor legényhez, aki módfölött mulatott rajtuk s fogyatékos angol nyelvtudását jó sok tengerész-műszóval és kedélyes szitokkal fűszerezve, legjobb tudása és tehetsége szerint felelt meg rájuk.

Madarassy Miklós az ebédszünet alatt alaposan tájékoztatta magát Péterrel a csónak utirányáról.

— Nyugat felé vitorlázunk, mert erre érhetjük el legelőbb a szárazföldet s itt találkozhatunk a legbiztosabban hajókkal — felelte Koopmann.

— És most hol vagyunk? — kérdezte Madarassy.

— Azt nem mondhatom meg, mert sejtelnem sincs arról, hogy a tegnapi vihar hová sodorta a Grant-ot s hogy melyik irányban vitorláztunk idáig. Lehet, hogy csak egy-két puskalövésnyire vagyunk a szárazföldtől, de lehet az is, hogy az Atlanti Óceán közepén vagyunk. Műszerünk, amelylyel az irányt meghatározhatnók, nincsen, de ha volna is, nem tudnám, hogyan bánjak az efféle jószággal, mert erről ugyan a mi tanítónk nem szólt semmit, de meg úgy látszik, maga sem értett hozzá.

— Adja isten, hogy minél előbb véget érjen az ut, mert érzem, hogy nem lesz elég erőm hozzá, hogy ezt a csónakázást sokáig elbirjam.

— Ha a szél tovább is így viselkedik s az idő viharosra nem fordul, hamar meg leszünk mentve. Sőt valami érzés azt sugja nekem, hogy már most is meg vagyunk mentve, már nem tart sokáig ez az állapot — és Koopmann Péter ritkán csalódik . . . Ne vágjon hát ilyen szomorú arcot Madarassy ur,

gondoljon a kis Pálra, aki a végén még szintén el talál szonytolodni.

— Mentsen meg bennünket, Péter és fogadom, hogy a hálámnak nem lesz határa. Gazdag vagyok, igen gazdag s fejedelmi módon fogom megjutalmazni.

— Ne beszéljünk most róla; lesz még elég alkalmunk, hogy erről a dologról csevegjünk. Most csak a megmentésünkkel törődjünk.

Az első nap minden nevezetesebb esemény nélkül mult el s mikor az éj leszállott, Madarassy Miklós és Péter elhatározták, hogy felváltva fognak őrködni.

Noha Péter mindenképen azon volt, hogy a beteget megvigasztalja és sötét gondolatait elűzze, korántsem volt olyan nyugodt, amilyennek mutatta magát.

Sokszor tolult föl benne az az aggodalmas kérdés, hogy meddig tart még ez a tengeren való hányódás s vajjon nem fenyegeti-e még őket újabb veszelem? A szél és a vihar bármely percben megsemmisítheti reményeiket s a balszerencse könnyen letérítheti őket a rendes hajóforgalom útjáról. És bizonytalan az is, vajjon az élelmiszerekből kifutja-e sokáig?

Ezek a kérdések kimondhatatlanul kinozták s nagy megerőltetésébe került, hogy sötét gondolatait elnyomja magában és a beteg előtt el ne árulja.

Másnap reggel — az éjszaka baj nélkül telt el — ott ült a jólelkű matróz a kis Pál mellett, akinek valami roppant kalandos történetet kezdett mesélni, ami a gyermeknek módfölött tetszett s a csodálattól még a száját is nyitva felejtette, noha a beszédnek talán csak a felét értette.

Péter egészen elemében volt. Mesterien értett ahhoz, hogyan kell a valóságot a költőttel vegyíteni s egész figyelme az ő hálás kis hallgatójára irányult.

Madarassy Miklós a csónak fenekén feküdt. Az éjjeli őrködés annyira kimerítette, hogy most mély álomba merült.

Ezek a kérdések kimondhatatlanul kinozták Pétert.

Egyszerre ezzel a kérdéssel fordult a matrózhoz a kis fiu :

— Mondd csak, Péter, nem valami hajó az ottan ?

— Kis kezével nyugat felé mutatott. Mintha tarantella csipte volna meg, úgy pattant föl a helyéről Péter, a csónakot is erős ingásba hozva. Elakadt lélekzettel s szemét a végsőig megerőltetve kémlelt a jelzett irányba. Csakugyan fölfedezte egy árbocnak a hegyét és a vitorlának a felső szegélyét.

Tenyerét ernyőként a szeme elé tartva szakadatlanul nézte a hajó föltűnedező részeit, mintha akarátának erejével akarta volna magához vonszolni a hajót.

— Madarassy ur! — kiáltotta az örömtől megindultan. — Ébredjen föl, emberelje meg magát, végre meg vagyunk mentve ! Hajó közeledik felénk. Legkésőbb egy óra múlva újra fedélzeten és biztonságban leszünk. Hurráh !

A kis Pál lelkesen ismételte meg a matróz kiáltását.

Az apa az örömtől izgatottan karjaiba vonta a gyermekét, szenvedelmesen magához ölelte s a szeméből sűrűn omló könnyek között felkiáltott :

— Meg vagyunk mentve ! Életben maradunk s nem fogunk elpusztulni, édes gyermekem. Hála a jó istennek !

Azután gyermekét a karjai között tartva, eszméletlenül hanyatlott vissza a csónakba.

A hajó egy norvég három árbócos, a *F r e y a* volt. Kétségenkívül már régebben észrevették a hajótörötteket, mert a hajó dagadozó vitorláival egyenesen a csónaknak tartott.

A háromárbócos felszólítására Péter röviden lefestette helyzetüket, mire a kapitány kiadta a parancsot, hogy a hajótörötteket szállítsák a fedélzetre.

Madarassy Miklóst, aki mozdulni sem tudott, két matróz vitte föl a fedélzetre s azonnal ágyba fektette, Péter pedig karján a kis Pállal fürgén kapaszkodott föl a kötélhágcsón a hajóra.

Amikor valamennyien fent voltak, a három árbócos újra kifeszítette vitorláit s folytatta útját India felé, fedélzetén a *G r a n t* utolsó hajótöröttjeivel.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Negyedszázad múlva.

Az Atlanti-oceán büszke királynőjének, New-Yorknak oldalán húzódik a fejedelmi szépségű Long-Island, villáival és gyönyörű parkjaival. Innen délre egy részben lakott, részben néptelen szigec-

tecskékel övezett kis öböl terül el, amelyet az előtte huzódó hosszú, keskeny földnyelv mint valami természetes szélfogó, tökéletesen megvéd a viharok vad tombolása ellen.

Az öböl legszélsőbb végén fekszik a villa-város: Canorsie.

A városka házai, — bájos falusi lakocskák vagy zöld kertek közepére épített gyönyörű villák, — a domb egyik oldalán sorakoznak egymáshoz. A domb szelid lejtőjével ereszkedik le az öböl felé s útját állja minden pusztításnak, ami a tenger felől érhetné a várost. Hatalmas faóriások, utolsó maradványai egy őserdőnek, amely valamikor az egész szigetet elborította, még ma is ott állnak az utcákon, vagy a kertekben.

Az ünnepi csöndet nem zavarja a szomszédos világváros örökké lüktető élete, a soha meg nem szűnő vad hajsza a kenyér után.

Az öbölben a legdivatosabban épített giggek, yachtok, shoonerek és egyéb hajók ringatóznak a közönséges szerkezetű, nehézkes és disztelen halászbárkák között, amelyek az öböl védett vizében sűrűn járnak zsákmány után s a canorsie-i előkelőségek számára az izletes halakat szállítják...

1889. májusának első napjaiban, kora reggel öreg matróz ült a part egyik homokbuckája tövében, egy régi ládán, a kis város legutolsó házával szemben. Szorgalmas, gyakorlott kezekkel foltozgatta hálóját.

A matróz mintaképe volt az öreg, viharedzett tengeri medvének, aki megküzdött a föld valamennyi tengerének és zónájának félelmetes természetű elemeivel. Jobbszeme, — az egyetlen, amely neki megmaradt — kékszinű volt, kicsiny és örökké nyugtalan. Szinte azt a benyomást tette az emberre, mintha magába szivta volna az elvesztett balszem látóképességét s most kettő helyett nézne.

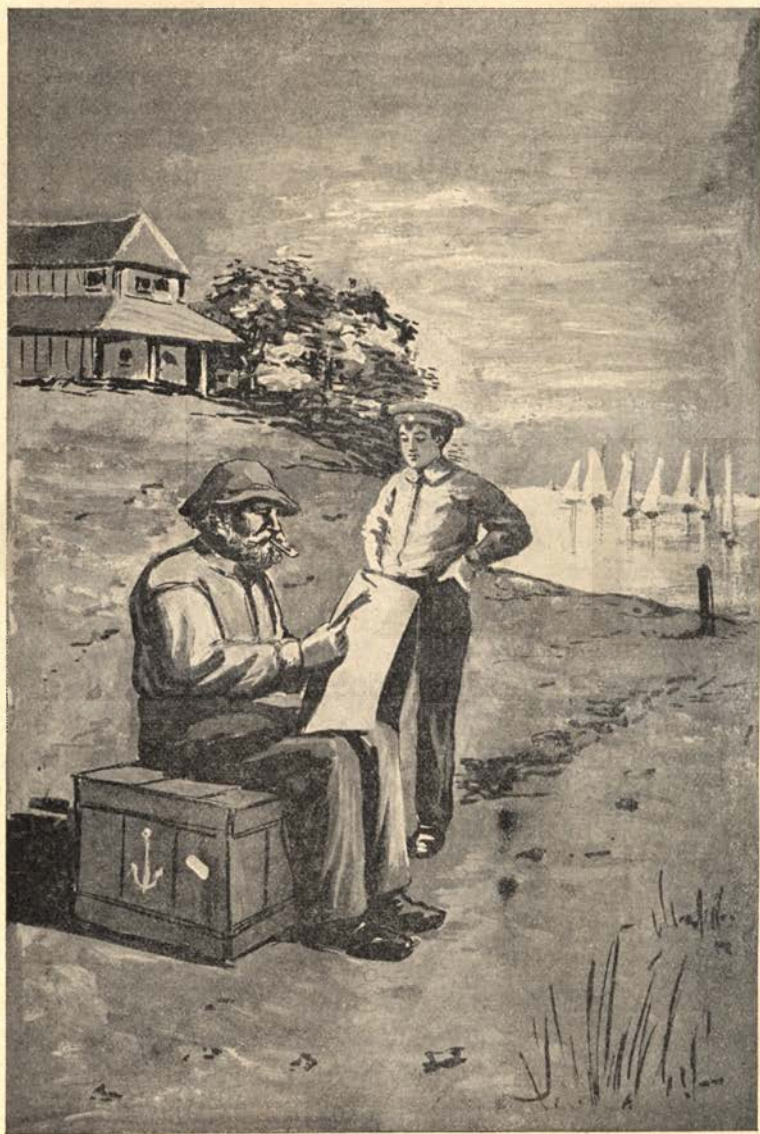
Vastag aranyfüggő csüggött le a matróz jobb fülének cimpájáról s az öreg, szinehagyott, ellenző nélkül való tengerisipka alól vékony hajszálak tolakodnak homlokára és halántékára.

Akármilyen fürgén dolgoztak is az ujjak a hálón, az öreg tengerésznek mégis maradt annyi ideje, hogy közbe-közbe megigazítsa a szájában, vagy újra megtömje a pipáját, amelyet szilárdan tartott a fogai között.

Olyankor néhány szót váltott egy csinos gyerekemberrel, aki a puha homokban oda telepedett melléje s unatkozó pillantásokkal futotta végig a kezében tartott újságnak, a «New-York Herald»-nak hatalmas oldalait.

Az ifju hirtelen hosszú szisszenéssel adott kifejezést cso-

dálkozásának s figyelmesen kezdte olvasni az ujság egyik részét, amely — ugylátszik — magára vonta figyelmét és érdeklődését.
 — Mit szisszent úgy, György urfi? Talán valami különös

A vén tengerész kemény, erős kezébe fogta a lapot.

eset? — kérdezte a matróz és kivette a pipát a szájából.

— Nézd csak ezt, Péter, olvasd csak el! — felelt az ifju.

Gyorsan felemelkedett a helyéről s odanyujtotta a tengerész-

nek a lapot, rámutatva az ujság egyik helyére, amelyet akkora betűkkel nyomtak, hogy minden olvasónak nyomban a szemébe kellett tűnnie. A vén tengerész kemény, erős kezébe fogta a lapot s egyetlen hol egészen közel vonta, hol egészen távol tartotta magától, majd kissé röstelkedve mondta :

— Hm . . . hát hiszen tudja György urfi, hogy a szemeim már nem látnak jól . . . nyomtatott betűt olyan nehezen tudok olvasni . . . De meg aztán apró, olyan gyalázatosan kicsi az írás . . . hm, igen . . .

— Na hallod, ezek a betűk csak nem olyan picinyek ! Hiszen majdnem olyan vastagok, mint a kis ujjam. Ugyan, nézd csak meg közelebből ezeket az óriásokat.

— No nézze meg az ember, mindjárt öt nulla is egymás mellett és aztán az az ötös ott elől. Majdnem olyan, mintha öt millió volna. Nem, György urfi ?

— Nem öt, hanem csak egy félmillió — felelte az ifju nevetve. — No, add ide, már látom hogy az olvasás nem az erős oldalad, Péter. Majd fölolvassom :

— Hát, ami igaz, igaz. Ez egyszer csakugyan fején találta a szöveget, mert én bizony nem értek az olvasáshoz.

— Mindjárt is megmondhattad volna. Hallgass csak ide !

Az ifju maga elé fogta az ujságot és hangosan olvasni kezdett :

«500,000 dollárnyi jutalmat*) fizetek ki nyomban annak, aki pontos adatokat tud egy Madarassy Miklós nevű uri ember hol-létéről, aki 1862 szeptember 29-én fiával, Pállal a Grant-gőzösre szállott s azóta fiával együtt eltűnt. Mindennemű felvilágosítást erre a címre kérek: Mr. Atkins, Oil-City, Penn. U. S. O. A.»

— Nos, mit szólsz hozzá? — kérdezte György. — Félmillió dollárnyi jutalom !

Az öreg matróz már nem hallotta az utolsó szavakat. Mélyen elgondolkozva nézett maga elé és halkán dörögte :

— Grant . . . Madarassy . . . Miklós . . . Pál . . . Madarassy...

— Mit motyogsz magad elé, öreg ?

— Ismerem ezeket a neveket, Madarassy Miklóst és a kis Pált. Ó, igen jól ismerem a neveket és ismertem a viselőjüket.

*) Egy dollár körülbelül öt korona.

— Mit, te ismered őket? — kérdezte György, mintha villamos áram futott volna végig rajta. — Honnan?

— A Grant-on szolgáltam éppen abban az időben, amikor hajótörést szenvedett, majdnem huszonhét esztendővel ezelőtt.

— Mit, te? És nekem sohasem meséltél róla.

— Én mentettem meg Madarassy Miklóst és a kis fiát. Csinos, jóvérű legényke volt.

— Miért nem emlitted nekem soha ezt a dolgot, mikor annyiszor törted a fejedet, hogy valami új mesét mondj nekem?

— Én . . . én . . . hát elfelejtettem az egész históriát! Egészen kiment az eszemből.

— Elfelejtetted, hogy két emberéletet megmentettél? Nem értem! Én mindig és mindig csak erre gondolnék és mindig újra örülnék neki, hogy megtettem.

— Igen, maga, György urfi! De ilyen magunkfajtájú ember! Hogyan tarthatnék az eszembe minden embert, akit valamikor, valamilyen alkalommal, valamilyen helyen a bajból kirántottam! Akkor oly tág emlékező-tehetségemnek kellene lennem, mint valami kátrányhordó.

— Csakugyan, mennyi emberen segítettél már! Például a nagybácsin.

— Ne beszéljen erről, György ur!

— Jó. De ezek a Madarassyak! Ugyan mondd el már, hogy mi volt velük?

— Azt mondja ön, hogy 500,000 dollár . . .

— Igen, ekkora jutalmat kap az, aki közelebbi adatokat tud a keresettekről. Hát nem akarod nekem . . .

— Hm, sok pénz, nagy dolog . . .

— Meg akarod szolgálni a pénzt?

— Miért ne? Én talán olyan adatokat mondhatnék, mint senki a világon.

— Hát kérlek, meséld el végre-valahára azt a történeteket!

— Nem, György, az nem megy így. Előbb a nagybátyjával, a parancsnok urral kell megbeszelnem a dolgot.

— Hiszen ezt megteheted később is.

— Nem, nem, előbb a parancsnok ur, azután ön.

— De hogyha kérlek! Tudod, hogy milyen titoktartó vagyok. Biztosítalak, hogy nem mondom el senkinek.

— Végtelenül sajnálom, hogy meg kell tagadnom a kérését, de én már ennél maradok.

— Hát akkor tartsd meg a titkodat, dörmögő vén medve. Majd én itt feldühösítem magamat s a végén aztán kiderül, hogy nem is volt semmi különös benne!

György így próbálta a tengerészt szóra kényszeríteni, de alaposan eltévesztette a célt, mert a matróz vállát vonogatva így felelt:

— Lehet. De a parancsnok urról és én rólam van szó s amig vele nem beszéltem, egy szót sem szólok az egészről. Ön azonban ne haragudjék azért és ne törje rajta a fejét; a legrövidebb idő alatt meg fog tudni mindent, mert én most nyomban a parancsnok urhoz megyek.

— Hát ugyan mit akarsz a parancsnoktól, öreg? — kérdezte hirtelen egy dörgő hang.

György és a matróz meglepődve fordultak hátra és zavart lett mind a kettő, amikor látták, hogy éppen az jelent meg olyan váratlanul a hátuk mögött, aki még az imént olyan élénken foglalkoztatta őket.

A férfi, aki beszélgetésüket félbeszakította, körülbelül ötven éves lehetett. Termete közepes, de karcsu volt s megőrizte ifjúságának minden frissességét, hajlékonyságát és erejét. Éles arcvonásai s energikus tekintete, a mely valamikor a hajthatatlan-ságig szigorú lehetett, továbbá kurta beszédmodora és parancsoló hangja bizonyos félelmet keltettek mindenkiben, aki vele először érintkezett.

De ez a félelem elenyészett, ha az ember hosszabb ideig beszélgetett vele, az a gyöngéd, jóságos mosoly, amely időzőnként arcát átragyogta, minden szónál ékebben elárulta, hogy a durva külső alatt aranyos szív rejtőzik, amely hajlik minden nemes érzésre.

Parr kapitány volt, ugyanaz a tiszt, akit a Grant fedélzetén megismertünk.

Amikor a Sirály a sülyedő hajóról megmentette, legénységével egyetemben Kubában szállította partra magát s számos kaland, fáradság és veszedelem után végre elérte a déli államok flottáját a mexicói golfban.

Az első kudarc ellenére a szövötkezett kormánya rábizta egy kalózhajó parancsnokságát s ettől kezdve Parr legrettenthetetlenebb és legveszedelmesebb ellenfele lett az ellenséges hajórajnak, amelynek ártalmatlanná tételére nagy díjat tűztek ki, de ennek a pénznek kiadására sohasem nyílt alkalom.

Amikor az utolsó déli csapatok Hirby Smithnél megadták magukat és a déli államok elnökét Davis Jeffersont elfogták, amivel az amerikai testvérháború is véget ért, Parr kapitány működése is befejeződött.

A diszes méltóságot, amit a tengerészeti hadvezetőség neki felajánlott, elutasította és nyugalomba vonult. Lelkiismerete nem

engedte, hogy számos bajtársa példáját kövesse shivatalt fogadjon el azoknak kezéből, akik még rövid idővel azelőtt ellenségei voltak.

Nemsokára azonban megbánta elhatározását, amely tétlenségre kárhoztatta, tétlenségre, amelyet — mióta csak az eszét tudta — szíve mélyéből megvetett. Vágyott a tenger változatos, izgalmas életére, amelyhez szíve érzésének minden szála kötötte.

A honvágy a tenger után — ez a betegség, amelyet csak tengerészek ismernek — egészen rabul ejtette s nem hagyta nyugodni mindaddig, amig el nem határozta, hogy újra nekivág a tengernek.

Egy nagy hajótársaság szolgálatába lépett, amelynek hajóit Nyugat-Indiába vezette.

Egy napon azonban belefáradt ebbe a munkába is, nagyon unalmasnak találta, hogy mindig ugyanazt az utat járja, ugyanazokat a kikötőket keresse föl. Megvált tehát a szolgálattól.

Gyönyörű birtokot vásárolt a kis Canorsieban, ahonnan pompás kilátása nyílt elválhatatlan szerelmére, a tengerre s végkép visszavonult a nyilvános élettől...

Amikor a matróz a kapitány kérdésére nem adott mindjárt feleletet, Parr türelmetlenkedni kezdett s újra szólt:

— Halljuk, Péter, mi mondani valód van nekem?

György válaszolt a kérdésre:

— Egy titkot akar neked elmondani, amely erre a hirdetésre vonatkozik.

Átnyujtotta nagybátyjának az ujságot és ujjával rámutatott a hirdetésre.

Parr kezébe vette a lapot és gyorsan átfutotta a sorokat. Ezután hirtelen, szinte megdöbbenve kiáltott föl:

— A «Grant» elsülyedése alkalmával tűntek el! Mi ez? Amennyire én tudom, mindössze öt matróz fulladt akkor a tengerbe, s ezenkívül egyetlen vesztésről sem tudok, amely a Grant elsülyedésénél bennünket ért volna.

— Bocsásson meg, kapitány ur, de erről én jobb felvilágosítást adhatok.

— Te? Hogyan? Hát mit tudsz te? — kérdezte csodálkozva a kapitány.

— Annyit, amennyit bárki tudhat, aki a hajótörésnél a Grant fedélzetén tartózkodott.

— Te?

— Igenis, kapitány ur, én, Koopmann Péter.

— Ezt nem mondtad el nekem soha.

— Nem, kapitány ur.

— És ha szabad kérdeznom, miért nem?

— Mert . . . mert . . . a baleset . . .

— Mit jelent ez a vonakodás, ez a dadogás! Tudod, hogy nem szeretem az ilyet. Hát csak ki vele! — vágott nyersen a szavába a kapitány.

Az öreg matróz a szemével Györgyre pislantott és hallgatott.

— Ah, ugy, értem. No, csak gyere! Te, György, olvasd tovább az ujságodat s aztán jőjj utánunk a házba.

A fiatalember nem tudta magában visszafojtani a kedvetlenségnek fellobanó indulatát, mert hiszen biztosra vette, hogy jelen lehet majd a beszélgetésnél s megtudhatja a titkot, amely a legfeszültebb kíváncsiságot ébresztette föl benne.

Parr kapitány Pétertől követve a ház felé tartott. Keresztül sietett a kerten, fölment a márványlépcsőkön s belépett a dolgozószobájába. A szoba egészen a kapitányi hajófülkék mintájára volt berendezve, sok fegyverrel, palackokban és üvegszekrényekben sok ritka állattal, idegen népek foglalkozási eszközeivel s még sok egyébbel, amit a kapitány utazásai közben szerzett. Valóságos kis muzeum volt ez a szoba.

De a benne felhalmozott nagymennyiségű ritkaságok mellett is vonzóan kedves volt s a tudományos munkálkodásra éppen úgy csábította az embert, mint a pihenésre.

Parr leült a hintaszékbe az egyik nagy ablak mellé, ahonnan pompás kilátás nyílt a napos öbölre s intett az öreg matróznak, hogy foglaljon helyet egyik faszéken, amilyenek nagy számban voltak elhelyezve a szobában.

Az öreg azonban állva maradt, zavartan forgatta a sipkát kezében s halkán köhécselt, mintha a most következőkre preparálni akarta volna a torkát.

Ilyenformán hosszabb szünet állott be.

— No, most rajta, öreg. Csupa fül vagyok! — szólalt meg végre türelmetlenül a kapitány.

— Nem is tudom, hogy hol kezdjem, kapitány ur? — felelt a másik zavarodottan.

— Az elején! Röviden és velősen mondd el nekem, hogy mit tudsz a Grant-ról s hogy kerültél állítólag oda?

— Nem állítólag, hanem igazán, parancsnok ur. Tehát kérem, hallgasson meg.

Koopmann Péter ezután részletesen elmondta Parr kapitánynak a Grant utjának történetét, egészen addig, amíg a hajó végképpen süllyedni kezdett s ő a börtönből kétségbeesetten segítségért kiáltott.

A kapitány csodálkozva hallotta a régi történetet, amelynek minden mozzanata újra inegelevenedett előtte Péter előadásában.

Az öreg matróz így folytatta:

— A hajó rettenetes gyorsasággal süllyedt. A kapitány, a legénység, az utasok és minden — minden eltűnt, az egész hajón nem volt más élő lény, mint egy beteg ember, egy gyermek és én, bilincsekbe verve.

— Mit? Egy beteg ember és egy gyermek maradt akkor a Grant-on? — kiáltotta Parr, szinte rémülten felpattanva a helyéről.

— Igen, parancsnok ur, és én is!

— Rettenetes! — dörögte a kapitány. — Hamar tovább, tovább!

— Szerencsére egy ép csónakot találtunk még. Ebbe beszálltunk mind a hárman s nekiindultunk a végtelen tengernek.

— Ki volt az a másik kettő?

— Madarassy Miklós és egy kis gyermek — az ő Pál fia.

— Azok, akikről a «New-York Herald» közleménye szól? Borzasztó!

— Igen, ugyanazok.

— Miért nem említettél hosszú együttlétünk alatt egy szót sem az esetről?

— Hát bizony magam sem tudnám egészen okát adni.

— Megfeledkeztél róla?

— Nem, kapitány ur! A halálnak olyan óráit, amikor az ember nemcsak önmagáért, hanem más gyámoltalan emberek élete miatt is retteg, nem lehet soha elfelejteni. De hát...

— No, mi az a «hát»? Csak ki vele szaporán!

— Ha muszáj, hát Isten neki! Lássa, kapitány ur, amikor azzal a két szerencsétlennel a hajóroncs fedélzetén állottam, amely minden pillanatban a mélységbe süllyedhetett s bennünket magával rántathatott volna, amikor kénytelen voltam arra gondolni, hogy minden emberi érzés ellenére ilyen hűtlenül elhagytak bennünket és éppen ön, akinek pedig az lett volna a kötelessége, hogy utolsónak távozzék a fedélzetről, egy pillanattal sem előbb, amíg minden teremtet lélek biztonságban nincsen, akkor megfogadtam: hogy ha valamikor még összekerülünk ketten az életben, kamatostul fogom önnek visszafizetni annak az órának az emlékét! Igen, kapitány ur, emiatt...

— ... Mentetted meg az első alkalommal az életemet!

— Nem azért tettem, hanem mert emberi kötelességem volt. De hogyha tudtam volna, hogy ön az...

— Ám még mindig nem látom be, hogy mindezek ellenére miért nem beszéltél velem soha a Grant-ról.

— Igaza van. Nos hát, mihely megtudtam, hogy ön volt az,

akit megmentettem, megszűnt a gyűlöletem is ön ellen. Egyszerre úgy eltűnt, mintha soha nem is lett volna. Mint tisztét nagyra becsültem s még a fejemet is kettéhasíttattam volna ön miatt. Úgy éreztem, mintha többé ön nélkül élni sem tudnék és nem is tudok, kapitány ur. Ha pedig ön valamikor elkergetne magától és nekem György urfi nélkül kellene élnem . . .

Parr közelebb lépett a beszélőhöz, megindultan nyult a keze után és erősen megszorította.

— Egyelőre még együtt töltünk néhány évecskét, öreg! Te, ha jól megértettelek, azért nem tettél nekem említést a dologról, mert meg akartál kimélni az izgalomtól.

— Ez az igazság. Tudom, hogy ön jó és nemesszívű és fejfájást okozott volna önnek a történet, ámbár szerencsés befejezéshez jutott. A sirba vittem volna magammal, ha ez a felhívás ebben az ujságban meg nem jelenik.

— De még sem cselekedtél helyesen, Péter. Az érzés, mely téged vezetett, becsületedre válik, én pedig örülök, hogy újabb bizonyosságát látom hozzámvaló szeretetednek és hűségednek Hadd beszéljek tovább! Tudod, hogy nem szeretem az üres hízélgést. Nagy igazságtalanságot követtem el, amelyet jóvá tehettem volna, ha előbb, már évekkal előbb tudomást szereztem volna róla. Nekem kellett volna a fedélzetről való távozásom előtt a Grant összes helyiségeit átkutatnom . . Nem lett volna szabad másra bíznom s más ember szavának hitelt adnom. Megbocsáthatatlan könnyelműség volt ez, amely mindaddig kinozni fog engemet, amíg a következtetéseit ki nem egyenlitem, ha ez ugyan még egyáltalán lehetséges . . Folytasd hát!

— A csónakunkkal két napig tévelyegtünk az óceánon, amikor végre egy hajó fölvelt bennünket a fedélzetre. Bombay felé volt uton. A Fokföld táján vihar ért utól bennünket. Madarassy Miklós, aki féllábával már ugyis a sirban volt, még súlyosabb beteg lett, úgy, hogy a kapitány Port-Natalban partra szállíttatott mind a hármunkat. Részben azért, mert a kis gyermeket, aki egészen a szívemhez nőtt, elhagyni nem akartam, részben pedig azért is, mert abban bíztam, hogy könnyen akad valami hajó a hazautazásra, Madarassyék mellett maradtam, noha a fedélzeten is maradhattam volna. Madarassy ur, akinek már jártányi ereje sem volt, szállóba vitette magát s nekem, az ő megmentőjének, ahogy engemet nevezett, vele kellett tartanom. Fényes szobát adtak nekem, valóságos tengernagyi fülke volt, nagy, puha ágygyal, mint valami hercegé. Hát még az étel . . Elsőosztályu szalon-koszt. Nagyszerű volt! Sokkal szebb volt minden, semhogy sokáig tarthatott volna és csakugyan ecetté vált a bor, savanyu ecetté, brrr! Egy szép

napon az öreg Madarassy magához hivatott. Az ágyban feküdt, fehéren, mint a vánkosa s olyan sovány volt, hogy a hold szinte keresztülvilágított az orcáin. A kezei soványak voltak, mint a pókháló s olyan hűvösek, nem . . . hidegek, mint az élettelen hal érintése. Odaintett magához s nekem erősen föléje kellett hajolnom, mert a beszédje bizony már szintén nem volt egészen rendben. Fekete bőrtárcát mutatott nekem, amelyet párnája alól huzott ki. «Ebben vannak a magam és a Pál fiam papirjai — mondta halk, alig érthető hangon — továbbá néhány nagy jelentőségű okmány és 5000 dollár. A pénz a magáé, kívánom, hogy szerencsét és áldást hozzon önnek, mindazért, amit értünk tett. Az okmányokat azonban vegye magához, vigye Pál fiammal együtt Amerikába s adja át a fiamat és az okmányokat . . .» Itt összerázkódott . . . no . . . és . . . vége volt.

— Szegény ember! — szólt Parr kapitány halkán. — És a fia?

— Hadd mondjam csak sorjában. A kis fiú olyan keservesen zokogott, hogy a szívem sajgott belé. Mindent megígértem neki, hogy csak megvigasztaljam. De a szavaimnak nem volt semmi foganatjuk. Mindig ott voltam mellette, ami láthatóan örömet szerzett neki. A szállóban azt mondták nekem, hogy a halálesetet be kell jelentenem az amerikai konzulatuson. Odasiettem tehát. A konzul éppen uton volt s helyette a titkárja fogadott. Elmondtam neki az egész eseményt, sőt — ó én számár! — még a bőrtáskát és az írásokat is megemlítettem.

— Látnom kell ezeket, — mondta a titkár, aki sehogy sem tetszett nekem. Visszamentem a szállóba s elhoztam a táskát. Előbb azonban kivettem belőle a pénzt. Hiszen jogom volt hozzá, a halott ajándékozta nekem. A titkár figyelmesen elolvasta az összes írásokat s azután a táskával együtt bezárta azokat az íróasztala fiókjába.

— Nem úgy, uram, — mondtam én, — azokra az írásokra szükségem van.

— Ugy! ? — felelte amaz gunyosan, — azt előbb meg fogjuk vizsgálni. De hová lett a pénz, ami a táskában volt?

— Micsoda pénz? — kérdeztem én.

— Hát abból a bőrtáskából.

— Ez, kedves uram, nem az ön dolga. A pénzt az elhunyt nekem adta s én azt meg is tartottam.

Hu, micsoda szemeket meresztett rám a titkár.

— Ide azzal a pénzzel, zsvány! Elloptad! — kiáltotta magán-kívül.

Ez már mégis sok volt. A vér a fejembe szállt, a szemem káprázott s a kezem ökölbe szorult.

— Megállj fickó, azt a «zsivány»-t megkeserülöd!

Rávettem magamat a cingár legényre és tudom, hogy az ökölcsapást nem vette simogatásnak. Ugy ordított, mintha megbölcöndült volna:

— Rablók! Gyilkosok! Tolvajok!

És a szoba egyik sarkától a másikig futott. Öt vagy hat fickó berontott a szobába s rám vetették magukat, letepertek a földre, kikutatták a zsebeimet, elvették tőlem a pénzt és börtönbe hurcoltak. Komisz egy kutyaszorító volt, forró mint a sütő-kemence, olyan szűk, hogy én, aki igazán nem vagyok óriási termetű, alig tudtam talpra állni benne. Két napot és két éjszakát töltöttem ott, amíg végre szabadon bocsátottak. Azt mondták, hogy tévedtek, ártatlan vagyok és mehetek, — ez volt az egész bocsánatkérés. Egyenesen a konzulátusra siettem megint. Bizalmasan, négyszem közt sugtam volna neki valamit, amit megemlegetett volna az ítéletnapig. Ott megtudtam, hogy a bitang az okmányokkal és a pénzzel megszökött. Üldözéséről szó sem lehetett, mert Afrika belseje felé vette az útját. Jelentést tettem a rendőrségen, de ott mindjárt megmondták nekem, hogy a nyomozásnak alig lesz sikere. A pénz tehát elveszett és vele együtt a jövőről szövögetett álmaim is. Eb ura a fakó! — gondoltam magamban. Most a szállóba! Az egész fogságom alatt kinzott a gondolat, hogy mi történik azzal a gyámoltalan gyermekkel és balsejtelveim csakugyan megvalósultak. Amikor két nappal előbb a szállóból elsiettem, Pál is kijött utánam az utcára s azóta nem tért többé vissza. Bejártam az egész várost, fölkutattam minden zugát, megkérdeztem mindenkit, aki felvilágosítást adhatott volna. De hasztalan. A fiu eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Végig kutattam minden hajót, a három-árbocostól a halászbárkáig, — hasztalan. Végre négy nap mulva, amikor az öreg Madarassy már régen a szegények temetőjében pihent, gyöngye nyomra találtam. Ugy hallottam, hogy egy protestáns misszionárius-társaság a városon keresztül vonulva, egy kis fiut talált, aki egyedül bolyongott a tengerparton s állítólag elvitték magukkal. Többet nem tudhatam meg, se nevét, se valami biztos helyet. Azt az első szándékomat, hogy utána megyek a misszionáriusoknak, — sajnos, — nem tudtam megvalósítani, mert egyetlen fillér sem volt a zsebemben. Arra pedig, hogy Afrikába utazzék az ember, itt is pénz, meg pénz kell első sorban.

— És később sem hallottál semmit az árva fiuról?

épen ön, akin megboszulni akartam magamat. Ne beszéljünk többet erről.

— Jó. Maradjunk a fődolognál. Tehát ötszázezer dollárt kínálnak annak, aki Madarassy Miklósnak és fiának, Madarassy Pálnak tartózkodó helyéről felvilágosítást tud adni. Azt hiszem, senki emberfia nem vágyik jobban arra, hogy azt a fölvilágosítást megadja, mint te. A kíváncsiságnak, amit ez a felhívás előidézhetett, mindenesetre mély oka van, mert hiszen félmillió dollárnyi jutalom nem mindennapi dolog.

— Mindjárt félmillió! Ezer ördög! Minek is hívják voltaképpen azt a kíváncsi embert?

Parr újra kezébe vette az ujságot.

— Atkins. Oil-Cityben, Pennsylvániában lakik, Lássuk csak, talán megfejtí ez a cikkely itt ennek a gavallér-eljárásnak az okát?

Paar kapitány hangosan kezdte olvasni azokat a sorokat, a melyek a felhívás után következtek s amelyeket egy élelmes riporter fűzött hozzá. A közlemény így hangzott:

«Atkins Ede ur, az eltűnt Madarassyak rokona és egyetlen örököse, azzal a kérelemmel fordul a bírósághoz, hogy az emlitetteknek husz millió dollárra becsült hagyatékát szolgáltassa ki neki.

A törvényszék azonban rövid uton elutasította a kérelmet, azzal a megokolással, hogy a két Madarassy haláláról hiányznak a bizonyságok s amíg halálukat minden kétségen kívül be nem bizonyították, a kérelmezőt sem lehet az ő általános örökösöknek tekinteni. Mindenek előtt be kell tehát szerezní az eltűntek halotti bizonyítványát s akkor a bíróság nyomban meg fogja vizsgálni az ügyet s megteszi a törvényes lépéseket.»

— Most már tudok annyit, amennyire szükségem van, — jettette ki Paar kapitány. — Ez az Atkins Ede keresi a bizonyítékokat arra, hogy a rokonai élnek-e még vagy meghaltak s erre vagy azért van szüksége, hogy örökségüket megszerezze, vagy azért, hogy tulajdonukat, ezt a fejedelmi vagyont, vissza adja nekik. Ha örökölni fog, akkor könnyen megadhatja az ígért félmilliót. Hiszen még így is tizenkilencedfélmillió potyog az ölébe. Ha pedig az elveszettek megkerülnek, akkor ugy is azok fizetik majd ki az összeget és nem ő. Egy dologgal azonban még mindig nem vagyok tisztában. Azt mondod, hogy az okmányokat a natáli konzulátusi hivatalnok vette el tőled.

— Ugy van kapitány ur! Mind elszedte tőlem, egyetlen papírfoszlányt sem tarthattam meg.

— De sohasem tudom megérteni, hogy az új tulajdonos

husz és egynéhány esztendő alatt egyetlen egyszer sem próbálta meg, hogy az okmányokat a maga javára fölhasználja. Hát akkor miért rabolta el azokat?

— De honnan tudja kapitány ur, hogy nem próbált szerencsét velük? — kérdezte Péter.

— Igen egyszerű a dolog. Ha az okmányokat fel akarta használni, akkor első sorban ahhoz kellett fordulnia, aki a Madarassyék vagyonát a kezében tartja. Tehát Atkinshoz. Ha pedig ez az okmányokat látta, akkor tudnia kell, hogy Madarassy Miklós meghalt, s így csak a fiatal Madarassy után kell kutatnia.

— Igaza lehet.

— Igaza is van, elhiheted nekem. Ám azért az ügy még korántsem világos, sőt pusztán bölcselkedéssel a kérdés el sem dönthető. Nos, hát akarod-e a szép jutalmat megszolgálni?

— Hétszáz vitorla és ezer árbóc, már hogyan akarnám kapitány ur! Hiszen csak érdemes próbát tenni, amikor egy egész zsákravaló dollárról van szó. Eennyi pénzt még soha életemben nem láttam egy rakáson.

— Meghiszem azt, öreg! Én pedig, amennyire csak tőlem telik, a segítségedre leszek benne. Kötelességem is, mert ugyyszólván én vagyok az oka mindennek.

— Rendelkezésére állok, kapitány ur.

— Holnap utra kelünk. Készíts el mindent hozzá. Elkísérek, öreg.

— Ahogyan parancsolja, kapitány ur!

— Most pedig végezd a doigodat. Én azalatt nyugodtan átgondolom újra az egész ügyet. De ezt a történetet s a mi terveinket el ne áruld senki fiának, senkinek, még a te György barátodnak sem. Megértetted, Péter?

— Meg, kapitány ur. Hallgatni fogok.

HATODIK EEJEZET.

Ötszázezer dollárnyi jutalom.

Morton György unokaöccse volt Parr kapitánynak. A kapitány egyetlen huga korán ment férjhez Parr egyik fiatalkori barátjához, Morton Jenőhöz, de nem sokáig élvezhette a boldogságot nagyműveltségű férje oldalán.

New-Orleansban, ahol Parr lakott, nagyon gyakori vendég a sárgaláz, amely majdnem minden esztendőben borzalmas pontos-

sággal jelenik meg a városban és tömegesen szedi áldozatait. Mortont is hatalmába kerítette a rettenetes betegség és élete javában elpusztította.

György akkor két esztendő volt.

Néhány hónap múlva az anyát is elragadta a gyilkos járvány és Parr kapitány, aki akkor éppen egyik keletindiai utjáról tért vissza, a szerencsétlen városba sietett, hogy a drága kis gyermeket, megboldogult hugának egyetlen élő emlékét magához vegye.

Gyönyörű, bensőséges viszony szövődött a nagybátya és az unokaöccs között. Boldogok voltak, ha az egyik a másik kívánságát eltalálta és teljesítette, még mielőtt az szóval kifejezést adott volna neki.

Péter volt a harmadik a szövetségben, aki a kis gyermeket úgy őrizte, mint a szeme világát, gondozta, játszott, hancurozott vele a porban, később pedig, a mikor a fiucska idősebb lett, hajókat faragott neki, amelyek vidáman uszkáltak az öbölben, csinált neki sárkányokat, amelyeket a gyermek iskolatársai megcsodáltak, megirigyeltek. Szóval elválaszthatatlan barátja volt. Megosztotta szívét Parr és az ő kis pajtása között és szükség esetén pillanatnyi habozás nélkül, sőt örömmel áldozta volna fel az életét mindkettőjükért.

Azon az estén, amelyen a »New-York Herald«-ban az ismeretes felhívás megjelent, Parr kapitány, aki szemközt állt Györggyel az asztalnál, félretette kiolvasott estilapját és így szólt:

— Holnap reggel egy kis utra indulunk, György.

— A tengeren? A Mab királynő-n?

— Nem, flam, ez egyszer a szilárd talajon maradunk. Oil-Citybe megyek, egy rettenetes fészekbe, Pennsylvánia északi részén.

— Pétert is elviszed?

— Mindenesetre.

— Ó, akkor a mai ujsághirről van szó.

— Eltaláltad.

— Mikor indultok?

— Igen korán, mert már az első brooklyni vonattal akarunk utra kelni.

— Meddig maradsz?

— Nem mondhatok bizonyosat. Három-négy napnál nem fog tovább tartani.

Ezzel az ügy be volt fejezve.

Másnap reggel Parr és Péter felszállott az első vonatra, amely Brooklynba, a New-Yorkkal szomszédos városba vitte őket, innen pedig az Erie-vasuton — ez a »New-York Lake Erie and Western

vasut« népies és rövidített neve — tovább folytatták utjukat.

Nemsokára megérkeztek Oil-Citybe. A pályaudvar, mint a város házai, utcái és emberei általában, piszkos volt a gyárak füstjétől, amely éjjel-nappal nagy tömegekben tódult a kéményekből s még a csenevész fákat is fekete, zsírfényű köntösbe burkolta.

Parr kapitány és Péter már korán reggel elindult Atkins Ede lakása felé, akit a szálló tulajdonosa petroleumkirálynak cimezett.

Nagy utat kellett tenniök, szinte keresztül-kasul járták az óriás területet elfoglaló petroleum-műveket, amig Atkins lakásához és irodahelyiségéhez értek, amely a petroleumgázok területén kívül esett. Az ut sáros és kövezetlen volt. A süppedékes talajba mély barázdákat vágtak a nehézkes társzekerek széles kerekei. A mélyedések színültig tele voltak olajjal, úgy, hogy a sikos uton szilárd lábakkal alig lehetett járni. Az egész vidék sivár, vigasztalan benyomást tett az emberre . . .

Szélesvállu néger szolga vitte be Parr névjegyét Atkinshoz.

A néger néhány pillanat múlva visszatért s ura dolgozószobájába vezette a kapitányt és Pétert.

Atkins Ede, az oil-city-i petroleumkirály, körülbelül ötven éves férfit volt. Termete magasabb volt a közepesnél s igen tekintélyes arányokat mutatott.

Amit a római Cézár a kövér emberek ártatlanságáról mondott, azt Atkins alaposan megcáfolta. A kövér orcák közül élesen kiugró, hajlott orr, a keskeny, fehér ajkak, az izmos, kettéválasztott és tokás áll, valami kövér ragadozó madárhoz hasonló kifejezést adtak az ábrázatának. A sűrű szemöldök szinte eltakarta az apró, zöldesfényű szemeket, amelyek soha sem tekintettek az emberre, hanem nyugtalanul, egyik pontról a másikra s fokozták az arcnak kellemetlen benyomását. A haja kopaszodó, ritka és vörös volt s csak ahalántékok tájékán látszott egy kis szürkesség.

A mikor Parr kapitány Pétertől követve az elegánsan berendezett dolgozószobába lépett, Atkins látszólag elmerülve dolgozott s jó időbe telt, amig testét félig odafordítva, anélkül, hogy a székről felemelkedett volna, ezzel a kurta kérdéssel fordult a belépők felé:

— Mit parancsolnak az urak?

— Annak a felhívásnak a dolgában jövünk, amely a „New-York Herald“-ban megjelent, — felelte Parr.

A kereskedő ezekre a szavakra, mintha villamos áram futott volna végig rajta, felugrott a székről s egyszerre a legnagyobb udvariassággal kínált helyet és szivart az idegeneknek. Szinte áradt belőle a szeretetreméltóság s mindenképpen barátságos

arcot igyekezett vágni, ami azonban nem a legjobban sikerült neki.

— Tehát önök, uraim, közelebbi adatokat tudnak az én szégyén rokonaim eltűnéséről, — kérdezte mohón.

— Szolgálatára, uram! — felelte a kapitány. — Bevezetésül mindjárt megemlítem önnek, hogy az akkor hajótörést szenvedett Grant-nak én voltam a parancsnoka.

— Amikor az én szerencsétlen atyámiai elpusztultak

Atkins Ede, a petroleum-király körülbelül ötven éves férfi volt.

ugyebár? — kérdezte Atkins, éles pillantást vetve Parr ajkaira s a feszült várakozástól szinte elfogyott a lélegzete.

— Erről egy szót sem szóltam, — viszonzta a kapitány megrökönyödve.

— Még eddig nem, de...

— De? Ellenkezően, azt az örömdetes hírt hoztam önnek, hogy megmenekültek.

— Megmenekültek, mondja ön?

A csalódás, düh és félelem beszélt Atkins szavaiból.

— Igen, megmenekültek, még pedig kísérőm, Koopmann Péter segítségével, aki még ma is uszik a boldogságban miatta.

— Tehát nem fulladtak a tengerbe a hajótörésnél?

— Nem. Az ön rokonai, mint hallotta, megmenekültek a fenyegető veszedelem elől.

A petróleum- király egészen lesujtva hanyatlott vissza székebe s rángatózó ajkával szinte öntudatlanul ismételte Parr szavait.

A kapitány egészen elcsodálkozva Atkins magavaviseletén, így szólt:

— Meg tudom érteni az izgalmat, amit ez váratlan hír keltett önben, de kérem, szedje össze magát, Atkins ur!

Atkins villámgyorsan fürkésző pillantást vetett a beszélőre s aztán nyugalmat erőltetve magára, mondta:

— Az örömtől van, hogy rokonaim, akiket annyi esztendőn keresztül megsirattam, életben vannak . . . De most már megszűnt.

Parr kapitány, akit Atkins modora már boszantani kezdett, ezt gondolta magában:

— Ej, hiszen ez a férfi mégsem olyan, amilyennek én rajzoltam meg a képét. Ezt, úgy látszik egészen más okok vezetik, mint ahogyan gondoltam. Résen kell lennem!

Aztán hangosan így szólt Atkinshoz:

— Az ön öröme nagy rokoni szeretetre mutat s becsületére válik Atkins ur, de azért még korai az ujjongás.

— Tehát mégis meghaltak? — kiáltotta Atkins megkönnyebülten.

— Ki mondta?

— Ön kinpadra feszít. Kérem, mondja el végre az egész dolgot, kapitány ur.

Koopmann jobban tudja nálam. Ha megengedi, röviden el fogja mondani az egész eseményt.

Atkins beleegyező intésére Péter fölemelkedett helyéről és elmondta, hogy huszónhét esztendő előtt hogyan mentette meg Atkins rokonait.

Amikor Péter Madarassy halálához ért elbeszélésében, Atkins megkönnyebülten sóhajtott föl, mintha lidérctől szabadult volna meg, de újra elborult a tekintete, amikor meghallotta, hogy Pál életben maradt.

Parr kapitány nem vette le a szemeit Atkinsról s keményen vizsgálta arcának játékát.

Szinte ájuldozva kérdezte Atkins:

— Pál tehát él?

— Semmi okunk kételkedni abban, hogy éppen olyan jól érzi magát, mint mi, — felelte Parr.

De ha él is, hogyan bizonyíthatják be nekem, hogy Madarassy Pál az a Madarassy Pál, akit én keresek? Vannak talán okmányaik róla? — kérdezte Atkins.

— Az irások nincsenek nálam, de hogyan is lehetnének a kezemben? Bizonyára Pálnál vannak s akkor minden egyéb fölösleges. Ha azonban Pálnak nem volnának okmányai, akkor nevelőatyja, aki egykor az elhagyott gyermeket magához vette, elég lesz ahhoz, hogy a személyazonosságát megállapítsa.

— Igaza van, kapitány ur. Rokonok között mi szükség van törvényes okmányokra? Majd megnézem Madarassy Pált s az én szívem és rokoni érzésem bizonyosan megmondja nekem, hogy ő-e az, akit keresek? Kérem, nevezze meg nekem a helyet, ahol rokonomat megtalálhatom, hadd szoríthassam a keblemre s adhassam ki neki atyai örökségét.

Parr kapitány nem esett bele az ügyetlen csapdába, amelyet a képmutató állított neki s elhatározta, hogy még több bizonyítékot szerez a tiszteletreméltó férfiú kétes szándékáról, mielőtt véleményét neki ridegen megmondaná.

— Ezt majd csak később! — mondotta Atkinsnek.

— Miért?

— Okom van rá!

— Akkor nem kaphatja meg azt a nagy jutalmat sem, amelyet a fölhívásban megígérttem.

— Ki mondta önnek, hogy én azt a jutalmat vagy egyáltalán bármit is elfogadnék öntől?

— Tehát ön nem tart igényt semmire?

— A legcsekélyebbre sem.

— De hát akkor voltaképpen miért jött ide?

— Mert úgy gondolkozom, hogy jóvá kell tennem egy hibát, amelyet — mint magammal elhitettem — a rokonai ellen elkövettem. Mondom: a fejembe vettem s ennek a képzelődésnek alapján erkölcsi kötelességemnek tartom, hogy mindent, ami abból a hibából származott, tőlem telhetően helyreüssek. Más ember talán az egész dolgot régen megbocsátottnak és elfelejtettnek tekintette volna. Ön, Atkins ur, valószínűen szintén nem tudja megérteni, hogy valaki negyedszázaddal ezelőtt elkövetett valami hibát, amelyet a körülmények unos-untig mentegetnek s ezt a hibát mindenképpen ki akarja engesztelni, még ha az életébe, vagy a vagyonába is kerül...

— De édes, jó kapitány ur...

— Azért jöttem önhöz — folytatta a parancsnok — hogy ennek az embernek, Koopmann Péternek az elbeszélése alapján abba a helyzetbe hozzam, hogy rokonának nyomát felfedezze,

amelyen tovább haladhat, egészen addig, amig a fiatalembert megtalálja. Ugy fogtam föl a dolgot, hogy ez önnek a legforróbb vágya s nekem kötelességem volt ezt a vágyát kielégíteni. A kötelességem, semmi egyéb. Semmiházi ember, aki csak haszon kedvéért teljesíti kötelességét, különösen akkor, ha hallgatással más ember boldogságát kockáztatja. Sohasem gondoltam tehát arra, hogy a kitűzött díjra igényt formáljak, most pedig a leghatározottabb formában kijelentem, hogy nem tartok rá igényt. Elég ez önnek?

A kereskedő nem volt hozzászokva az ilyen beszédhez s szinte szóhoz sem juthatott a csodálkozástól, de még mindig nem volt tisztában azzal, hogy Parr komolyan beszélt-e, vagy csak arra valók voltak a tetszetős szavak, hogy egyes gondolatait eltakarják?

A gyanakodás Atkins jelleméhez tartozott, akinek állandóan nagy harcot kellett vívnia a nyelvével, hogy a szavak mögé rejtett szándékait el ne árulja.

Válasza ezért nagyon furfangosan hangzott :

— Eszem ágában sem volt, hogy az ön szándékait meggyanusítsam, még kevésbé gondoltam arra, hogy önzetlenségét valamiképen kétségbe vonjam. De azt már megengedi nekem, hogy az összeget, amelyet ön visszautasított, szolgáljának, a rokonaim bátor megmentőjének felajánljam.

— Nincs jogom ezt megtagadni. De miért akarja ön az összeget megfizetni?

— Annak a helynek pontos megjelöléséért, ahol életben maradt rokonom tartózkodik.

Paar kapitány zavarba jutott, s ez Péterre is áthárult, aki elbeszélése után mindvégig néma, de figyelmes hallgatója volt a párbeszédnek.

Paar habozott egy pillanatig, azután így szólt :

— Most még nem lehet. Talán később Atkins ur.

— Miért nyujtja az aggodásomat?

— Mert még sok dolgot kell fontolóra vennünk, amig beszélhetünk.

Atkins haragosan kiáltott fel :

— Hát akkor miért jöttek hozzám, ha értesüléseiket csak sejtetni akarják velem?

— A megjelenésem okát nagyjában elmondtam már : azért. hogy kötelességemet lerójjam, de . . .

Paar hirtelen félbeszakította a gondolatát s így szólt :

— Ha megengedi, visszavonulok most, de még ma délután, vagy holnap korán reggel újra tiszteletemet teszem önnél.

Valamennyien felállottak.

Atkins hüvösen mondta :

— Tegyen a tetszése szerint, kapitány ur. De én úgy gondolnám mégis, hogy amit ma megtehetsz. . . .

Paar nyugodtan indult az ajtó felé s szertartásosan meghajolva Atkins előtt, mosolyogva szólt :

— A viszontlátásra, Atkins ur !

Péter követte, de abban a pillanatban, amikor a küszöböt át-lépni akarta, gyöngé nyomást érzett a vállán s a petroleumkirály hal-kan a fülébe sugta :

— Jöjjön azonnal vissza. Fontos beszédem van önnel.

Péter válaszolni akart, de Atkins intett neki, hogy hall-gasson.

A kereskedő néhány lépésnyire elkísérte még vendégeit, azután visszatért dolgozószobájába, közben azonban jelentős pillantást ve-tett még Péterre, aki széles, furcsa mosolylyal felelt rá.

— A tökfekük ! Egész vagyon volt a markukban és kipotyog-tatták belőle !

Ez volt az egész végső következtetés, amit Atkins ur az előbb lefoly beszélgetésből a maga számára levont.

Paar és Péter visszamentek a városba. A kapitány néhány lépéssel előre ment, s emlékébe igyekezett visszaidézni minden szót, amit Atkinssal váltott.

Rendkívül felizgatta viselkedésével ez az ember, aki teljesen félreismerte s olyan szándékokat tulajdonított neki, amelyek tőle, a talpig becsületes embertől mértföldnyi távolságra voltak.

Péter, aki eddig tiszteletteljes távolságban követte, gyors lépé-sekkel a kapitány mellé sietett. Hogy a gondolataiba mélyen el-merült ember figyelmét magára vonja, élesen a szemébe nézett. Megszólítani nem merte, ezt tiltotta a fegyelem, amely a régi fog-lalkozása óta, még mindig élénken élt benne.

— Akarsz valamit, Péter — kérdezte Paar, amikor észrevette.

— Csak arról a takaros Atkinsről szeretnék valamit mondani.

— No mi van vele ?

— Még mindig magam előtt látom a fickót, amint ravasz, egérszemével ránk pislog.

— Ugy ?

— Igen, folyton. Aztán meg mondanék is valamit . . .

— Ugyan mit ?

— Hogy mikor elmentünk, ezt sugta a fülembe : Hadd a ka-pitányodat és gyere vissza hozzám !

— Ej, mit nem mondasz ! Hiszen ez érdekes.

— A legszivesebben az orra alá csaptam volna neki, hogy

holta napjáig megemlegette volna, — csak egyet ezzel a vén csonttal, kapitány ur!

És megmutatta, összeszorított öklét, amelylyel egy ökröt is lehetett volna teríteni.

Paar nevetve szólt:

— Nem lett volna okos dolog, Péter. Jó, hogy meg nem tetted. De vissza kell menned Atkinshoz.

— Komolyan gondolja?

— Természetesen. Hiába minden vonakodás. Előre, öreg szolgám. Résen légy! Hadd higgye a derék férfit, hogy mi tudjuk, hol van a rokona, csak egyelőre még titokban akarjuk tartani. Hallgasd meg, amit mond, egyezzel bele az ajánlataiba, s fogadd el, amit adni fog.

— Mindent?

— Igen, mindent! Meg kell tudnunk, hogy milyenek a szándékai. Tehát mindenek előtt: óvatos és okos légy!

— Parancsára, kapitány ur!

— Előre, indulj! Én megvárlak itt, vagy lassan a szállóba megyek.

Péter gyorsan elindult az ellenkező irányban s csakhamar újra ott állott a kereskedő előtt, aki ellenszenves udvariassággal fogadta.

— Nem is hittem volna, hogy ilyen hamar visszajön. Kisiklott a kapitánya kezéből? — kérdezte Atkins.

— Természetesen, különben nem lennék itt, — felelte Péter. Magában azonban ezt gondolta:

— Csak faggass, vén bitang, én tőlem ugyan olyan keveset tudsz meg, mint egy megboldogult patkánytól, amely élve se tud beszélni.

— Kérem, foglaljon ott helyet, abban a karosszékekben és igyunk együtt egy pohár sherryt. Vagy talán jobban szereti az Irish-whisky? Valódi, Írországból hozattam, nem amerikai lötty. Csak tessék megmondani, mit parancsol.

— Ahogy önnek tetszik. Én mindkettőből is iszom, ha éppen kell! — felelte a matróz, Parr kapitánynak arra a parancsára gondolva, hogy fogadjon el mindent, amit kap.

Atkins megtöltötte Péter poharát.

— No, most egészen kedélyesen elcseveghetünk, — mondta a petroleum-király. — Mindenekelőtt azonban engedje meg, hogy ezt a csekélységet följajánljam önnek.

Atkins a belső zsebébe nyúlt s egy dollárokkal telt csomagot huzott ki belőle, a melyet átadott Péternek.

— El kell fogadnod, — így mondta a parancsnok, — dörmögte

magában Péter s habozás nélkül nyújtotta széles tenyerét a pénz után, melyet nadrágzszebébe sülyesztett.

— Csak igen csekély kárpótlás az utjáért, azonkívül egyéb fáradságáért és kiadásaiért, — mondta udvariasan a petroleum-király.

— Köszönöm, ámbár a parancsnok ur ugyis megtéríti minden költségemet, — felelte Péter, a ki még sem tudta megállani, hogy az igazat meg ne mondja.

— Hát akkor vegye ugy, mintha jutalma volna annak az érdekes elbeszélésnek, amelyet ön rokonaim viszontagságairól elmondott s annak a bátorságnak, melyet ön annak idején tanusított. Az ismeretes ügyről ön persze éppen annyit tud, mint a kapitány? — kérdezte Atkins alattomosan.

— Meglehet.

— Ön tehát segítségemre lehet Madarassy Pál felkutatásában?

— Mindenesetre.

— Egyedül is meg tudna felelni ennek a feladatnak?

— Miért ne?

— Erős meggyőződése, hogy ez önnek nagyon kevés, vagy talán semmi fáradságába sem kerülne.

— Megpróbálhatjuk.

— Önnek egyedül kell Madarassy Pált megtalálnia s ön ezt meg is fogja tenni.

— Hm, hm.

— És ha megtalálta, természetesen az öné az ötszázezer dollár is. Boldog volnék, ha azt önnek kifizethetném... Ej, de hiszen ön nem is iszik. Szabad még egy pohárral megkinálnom, kedves barátom?

— Nem, köszönöm.

— Eh, mit! Egynek csak lesz még helye.

— Nem, elég volt, — mondta Péter olyan fenyegető hangon, amely sehogy sem illett a helyzethez.

— Hát majd később. Ha az ajánlatomat elfogadja, előre kifizetem az utiköltségeit s gondoskodni fogok minden szükségletéről, oly bőkezűen, hogy dús gazdag ember gyanánt fejezheti be életét.

— Meg kellene gondolni.

— Mit meggondolni! Lárifári! Mit kell ezen még meggondolni? Csapjon a kezembe s az ügy be van fejezve.

— Jól van, Atkins ur. De én még nem is tudom, hogy mit kellene csinálnom?

— Hát még mindig nem értette meg? Önnek el kell mennie

oda, ahol Madarassy Pál tartózkodik s el kell hoznia a bizonyágot, hogy meghalt.

— De ha még életben volna?

— Vagy ugy . . . hm . . . hát akkor ujjabb tizezer dollárt kap.

— Mit mond? Még tizezer dollárt? Nem értem tisztán.

— De édes barátom, maga máskor nem ilyen nehéz felfogásu. Olyan uton, mint amilyen az, idáig sok mindenféle megeshetik az emberrel. Milyen könnyen történhetik valami szerencsétlenség utközben . . . Megértett végre?

Koopman Pétert borzongás futotta végig, de mégis leküzdölte indulatát, s mialatt felemelkedett székéről, ezt gondolta magában:

— Mégis jó, hogy nem ittam többet, mert még csak egy pohárral kellett volna s széztuztam volna mindent, ami a kezembe kerül, nem nézve, hogy kicsoda, vagy micsoda.

Ezzel kérges kezét Atkins felé nyújtotta, de oly módon, hogy az ijedten hátrált néhány lépésnyire.

— Szeretnék már valami határozott választ hallani. El akarja-e nekem hozni elhunyt rokonom, Madarassy Miklós fiának halotti bizonyítványát, vagy nem? — kérdezte türelmetlenül Atkins, aki már rájött arra, hogy a matróz nem olyan könnyen hajlítható eszköze neki, amilyennek gondolta.

Péter pillanatig gondolkozott, azután így szólt:

— Ebben a percben nem tudom magam végképp elhatározni, előbb alaposan meg kell még gondolnom ajánlatát.

— Jó, hát legyen. De egy szót se Parr kapitánynak, ez az első feltételem!

— Ezt csak bizza rám nyugodtan. Isten önnel, Atkins ur.

— Mit, ön el akar menni anélkül, hogy elhatározását velem közölte volna?

— Hiszen már megmondtam.

— Ez nem járja. Előbb meg kell állapodnunk valami bizonyosban.

— Hiszen ezt később is megtehetjük.

— Akkor legalább meg kell mondania nekem, hogy Madarassy Pál hol tartózkodik?

— Azt nem mondhatom meg. Azt csak a kapitány tudja.

— Akkor ide a pénzzemmel! Tüstént!

— Ohó, uram. Ön a pénzt az utazásomért és a táradozásomért adta, anélkül, hogy valami feltételt kötött volna hozzá. Így hát az enyém s én azt teszem vele, amit akarok. De megtartani semmi esetre sem fogom, erről biztosíthatom.

És mielőtt a petroleumkirály tisztába jött volna azzal, amit mondott, az ajtó már becsukódott Péter mögött. S a matróznak első dolga az volt, amikor az utcára ért, hogy utálatában nagyot köpött.

Parr türelmetlenül várta már.

Péter sebtiben elmondta neki a párbeszédet, amely közte és Atkins között lefolyt.

— De mit tegyek a pénzzel, amit az a jómadár adott nekem? — kérdezte végül.

— Egyelőre megtartod. Canorsieben majd odaadjuk az árva-háznak. Kárpótlásul azonban ugyanakkora összeget kapsz tőlem.

Péter szólni akart, de a kapitány egyetlen kézmozdulattal utját állta minden ellenvetésnek.

* * *

A mikor Péter mögött az ajtó becsukódott, Atkins mélyen elgondolkozva, hosszú ideig járt fel s alá szobájában. Azzal az egygyel tisztában volt, hogy a matrózzal való kísérlete nagyon kétséges eredménnyel járt s abból, amit szeretett volna, nem ért el semmit.

— Nincs szerencsém! — mormogta maga elé. — Nagyon súlyos helyzetben vagyok s igyekeznem kell, hogy ép bőrrel láboljak ki belőle. Ki kell kecmeregennem belőle, hiába minden . . .

Miután Atkins egész délután hiába várta Pétert, este vonatra ült és New-Yorkba utazott.

Másnap reggel felkereste az irodájában Dicksont, jogi tanácsadóját, akinek szolgálatait csak olyan esetekben szokta igénybe venni, amikor a nyilvánosság előtt el kellett valamit titkolni.

Dickson Atkinsnak legteljesebb bizalmát élvezte és erre a bizalomra mindenképpen méltó is volt. Az ő lelkiismeretét épp úgy lehetett tágitani, mint Atkinsét s pénzért, ezért az egyetlen istenségért, mindenre kapható volt. Az egész működése nem volt e szerint valami különösen diszes s inkább a kéteshirű detektív-intézetek, mint az ügyvédi irodák körébe vágott.

— Örülök Atkins ur, hogy irodámban üdvözölhetem! — ezekkel a szavakkal fogadta Dickson a belépőt. — Bizonyosan a felhívásom dolgában tetszik hozzám fáradni?

— Szép siker, becsületére válik magának — felelte Atkins gunyosan.

— Ha szabad kérem, fejezze ki magát világosabban.

Atkins belevetette magát egyik faszékbe, amely másodmagával a félig üres s csak a legszükségesebb tutorokkal ellátott helyiségben állott s töviről-hegyire elmondta Dicksonnak, aki az íróasztalára dőlve hallgatta, a Parral és Péterrel folytatott tegnapi beszélgetést.

— Láthatja tehát, hogy elveszettük a játszmát s éppen az

ön tanácsa alapján, amelyet kár volt elfogadnom, — fejezte be előadását Atkins.

— Téved. Nyomban bebizonyítom önnek. Mind a két embernek, akik önt fölkeresték, egyedül az volt a szándéka, hogy meggyőződjenek, vajjon ön komolyan ki akarja-e fizetni a félmilliót? Helyes?

Atkins csak a fejével intette, hogy osztozik ebben a felfogásban.

— Amint látom, némi kétségekkel távoztak öntől. Mit fognak tehát tenni? Érintkezésbe lépnek majd Madarassy Pállal, irnak neki, vagy, — ami valószínűbb — személyesen fölkeresik s magukra iratják a vagyon egy részét azzal az ígérettel, hogy a többinek megszerzéséhez hozzásegítik.

— Éppen ez az, amitől félek! — ordította Atkins.

— Önnek akkor is volna félnivalója, ha nem állanánk résen. Ha az ellenségünket ismerjük, könnyebb a támadásait keresztez-nünk... De hát kicsoda voltaképpen az a Parr kapitány? És merre lakik?

— Itt a névjegye, — felelte Atkins.

Dickson elolvasta a névjegyet s aztán a jegyzőkönyvébe tette.

— Ez teljesen elég. Már most mihez akar fogni?

— Ön kérdezi ezt tőlem, akihez azért jöttem New Yorkba, hogy tanácsát kérjem?

— Ah, ugy! Akkor kedves Atkins ur, kijelentem önnek, hogy csak abban az esetben szolgálhatok vele, ha vakon követni akarja. A tanács jó, de a keresztülvitele igen sokba kerül.

— Ön ki fog rántani a csávából Dickson. Remélem, megbizhatom önben? — kiáltotta a kalmár.

Dickson utolsó szavait szándékosan meg nem hallotta.

— Mennyit fizet, ha a tervem sikerül?

— Mondjuk tizezer dollárt.

— Tizezer dollárt? Nevetséges! Ez tréfa, még pedig nem is valami jó. Nem, tisztelt uram, az összegnek mégis csak valamivel nagyobbnak kell lennie.

— Tehát huszezer dollár.

— Mire való ez a licitálás? Nem szeretem. Abban az esetben, ha a tervem sikerül, fizesse ki nekem azt a fél milliót, amelyet a fölhívásban megígért.

— Ah, milyen szerény! Mi jut az eszébe?

— Ha nem meri kockáztatni, ám jó, forduljon valami olcsóbb ügynökhöz. Husz millió dollárnyi vagyont szerzek önnek egy csekélységért. Hosszu beszédnek kevés a veleje: akarja vagy nem akarja?

— Jó, akarom, — felelte Atkins kis szünet mulva.

Hogy ez az elhatározás milyen nehezen fogamzott meg benne, mutatta arcának sápadtsága és ajkának reszketése.

Dicksont nem indította meg ez a dolog, hanem odaült közömbösen az íróasztalához s megírta a szerződést.

Amikor Atkins aláírta s Dickson a szerződést gondosan elzárta fiókjába, így szólt a petróleum-királyhoz:

— Minthogy ezzel rendbe jöttünk, hallgassa meg figyelmesen a tervemet . . .

HETEDIK FEJEZET.

Előkészületek.

Az, amit Koopmann Péter a kapitánynak Atkinsről elmondott, elég volt Parrnak arra, hogy ítéletét erről az emberről és szándékairól megalkossa. Most már nem tartotta szükségesnek, hogy ígéretét beváltsa s Atkinsot újra meglátogassa.

Néhány rövid sorban értésére adta ezt a petróleum-királynak.

Erre az éjjeli vonattal elhagyták Oil-Cityt, petroleum-büzeivel egyetemben s New-Yorkba utaztak. Egész napot töltöttek itt, mert Parrnak fontos ügyeket kellett elintéznie.

György már rendkívül türelmetlenül várta őket otthon. Legnagyobb csodálkozására azonban Parr egy szóval sem tett említést az egész utról s unokaöccsének kérdéseire csak annyit válaszolt, hogy az uton Péterrel együtt jól ment a dolga.

Péter ugy került el a kíváncsi fiatal ember kérdéseit, hogy már korán reggel a «Mab királynő»-re, a kapitány yachtjára szökött, ahol egész napon át dolgozgatott. Csak az étkezés idejére tért vissza a házba, amikor tudta, hogy György és a kapitány együtt szoktak lenni.

A kapitánynak régi szokása volt, hogy a vacsora után egy darabig még az asztalnál ülve maradt s csak azután vonult vissza dolgozószobájába, ahol az este hátralevő részét dohányzással, munkával és olvasással töltötte el.

Amikor György ezen az estén fölkelt az asztaltól s nagybátyjához lépett, hogy jó éjszakát kívánjon neki, a kapitány visszatartotta ezekkel a szavakkal:

— Maradj még egy pillanatig, György, beszédem van veled!

György arca egészen kipirult a gyönyörűségtől. Végre hát megtudja azt, ami már napok óta nem hagyta nyugodni s kíváncsiságát a legnagyobb fokra csigázta.

— Hogy miért utaztam Oil-Citybe — kezdte a kapitány — bizonyára tudni fogod, György. Mindenesetre sejted, hogy az ut a „New-York Herald“-ban megjelent felhívással volt kapcsolatban. Ez így is van. Most pedig röviden elmondom neked, hogy mit kerestem abban a városban . . . Előbb azonban hadd jöjjön be Péter is!

A következő pillanatban már bent állott a szobában Péter, három lépésnyire a kapitánytól s gyapju-sipkáját a kezében forgatva, szólt:

— Parancsára, kapitány ur!

— Helyes. Ül le oda és hallgasd meg, hogy mit mondok Györgynek.

A kapitány erre elmesélte unokaöccsének az eseményeket, a hajótörésen kezdve egészen addig, amig Atkins a matróznak a bukkolt ajánlatot tette Madarassy Pál meggyilkolására.

— Edes György, minthogy most már tudod, hogy mi történt, tudd meg azt is, hogy én mit akarok tenni, még pedig haladéktalanul. Én abban a föltevésben kerestem föl Atkins urat, hogy az akaratom és tudomásom ellenére történt szerencsétlenséget jóvá tegyem. Atkins jelleme azonban meghiúsítja tervemet, mert hiszen — ha nem csalódom — pénzvágtyból el akarja pusztítani rokonát, akinek nagy vagyonát magának akarja megkaparítani. Nekem kötelességem ezt megakadályozni s minden erélyemet latba kell vetnem, még ha életembe kerül is, hogy Madarassy Pált gonosztevő kísérletek ellen megoltalmazzam. Nem szabad sajnálnom semmi áldozatot, mert hiszen egyedül az én hanyagságomnak köszönheti azt a helyzetét, amelyben most synylódik s amelyben ellenségek agyarkodnak az életére és vagyonára.

— De hol akarod keresni azt a gyermeket, aki tiz esztendővel a születésem előtt valami messzi országban elveszett.

— Ott, abban a messzi országban, fiam. Port-Natálban fogjuk megkezdeni kutatásainkat.

— De csak nem teszed meg egyedül az utat? — kérdezte György feszülten.

— Nem, fiam. Péter is velem jön.

— És én?

— Te folytatod tanulmányaidat s ha visszatérek, mint egyetemi polgár fogsz üdvözölni engem.

— Ugy? Remélem, nem maradsz meg emellett?

— Hogy érted ezt?

— Ugy, hogy nem eresztelek egyedül az utra.

— Ohó, fiacskám!

György fölemelkedett a székről s a kapitány elé lépve, határozott, lelkes hangon moudotta :

— Tudod, bácsi, hogy soha sem voltam engedetlen, s mindig az akaratom szerint cselekedtem, anélkül, hogy valaminek az okát kérdeztem volna. Ez egyszer azonban a magam akaratomat fogom követni. Elég érett vagyok ahhoz, hogy megtudjam ítélni mindazt, amit értem tettél, ahogy a jólétemről gondoskodtál s mindenképen igyekeztél elfelejtetni velem, hogy árva vagyok. Rossz és hálátlan volnék, ha mindazt a sok jót nem akarnám azzal visszafizetni, hogy hasonló, lankadatlan szeretetet tanusítsak irántad. Hogy egyedül vágj neki a veszedelmeknek, amelyek a sötét földrészeken elkerülhetetlenül hozzád szegődnek, hogy te minden elképzelhető fáradságon menj keresztül, míg én idehaza a legnagyobb kényelemben élek, — ezt nem tudom elviselni! Kérlek tehát, édes bácsim, engedd meg, hogy melletted maradjak s megoszszam veled a gondot, a veszedelmet és a siker gyümölcsét. A mese szerint az egér is segíteni tudott az oroszán. Az én jelenlétem talán sokkal előnyösebb lehet az utadra, mint magad ebben a percben gondold.

A kapitány örömmel nézett a szép fiu izgatott arcába, míg Péter, akinek jelenlétéről úgy látszik mindketten megfélemltek, lopva kihuzta vörös-csikos zsebkendőjét s mögéje rejtette meghatottságát, könyeit.

— Te is, Péter? — szólt végre a kapitány. — Hát nem gondold meg...

György találta meg leggyorsabban a megoldást. Egyszerűen a nagybátyja keblére vetette magát s addig ölelte át karjaival a nyakát, amíg Paar félig megindultan, félig boszusan föl nem kiáltott :

— Na, Isten nevében, fiacskám!

Másnap reggel Paar kapitány megtette intézkedéseit az elutazásra.

Péterrel a legapróbb részletekig megvizsgálta a Mab királynőt. Hiszen afrikai utról volt szó! Minden korlátot, minden apró tárgyat is szakértő szemmel vizsgáltak meg s ami hiány akadt, nyomban pótolták.

A következő napon Paar, Péter és György a hajóra költöztek.

A kapitány már előbb óvatosságból azt a hirt terjesztette Canorsieban, hogy a yachtot eladja, — de ha vevő jelentkezett, annak azt felelte, hogy a Mab királynő már elkelt s legközelebb el is viszi új tulajdonosához.

Május 14-én, reggel hét órakor elhagyta a Mab királynő Canorsiet, átment az öblön, körülhajózta Long Islandot, amely teljes

pompájában bontakozott ki az utasok szeme előtt s több órai sima ut végén megérkezett Brooklynba, New-York testvérvárosába, amelylyel hatalmas hid, a mérnöki tudomány mesterműve, köti össze.

Május 17-én este, mikor Paar kapitány épen a vacsoráját fogyasztotta el kabinjában, megjelent Fogger, a hajó New-Yorkban szerződtetett első tisztje és jelentette, hogy minden kész az indulásra.

— Köszönöm, Fogger ur! Kérem, adjon minden matrónak dupla ételt. Holnap reggel hat órakor fölszedjük a horgonyokat.

— Kérjek révkalauzt? — kérdezte a tiszt.

— Fölösleges. Jobban ismerem az utat, mint akármelyik révkalauz. Történt még valami?

— Semmi különös, parancsnok ur.

— Akkor jó éjszakát reggelig!

Röviddel hat óra előtt jelentette a gépész az első tisztnek, hogy a gép be van fűtve, mire a tiszt a parancsnok kabinja felé indult.

Kopogtatására fölnyilt az ajtó és Paar teljesen felöltözve jelent meg benne. Vizsgáló pillantást vetett a fedélzetre s amikor látta, hogy minden ember a helyén van, fölment a parancsnoki hidra.

— Föl a horgonykötelet! — hangzott a vezényszó, amelynek nyomban eleget tettek.

Akkor a szócső fölé hajolt a kapitány, amely a géphelyiségbe vezetett.

— Gépet működésbe hozni! — kiáltotta.

Pillanatig mozdulatlan maradt még minden, azután sisteregve, fűtyülve gőzsugár hatolt a kerekek tengelyébe, amely lassan forogni kezdett.

A csavar néhányszor megfordult s odacsapkodta a vizet a kis gőzösnek — vagy amint Péter nevezte, — a gyűszűnek farához, azután nyilsebesen megindult a Mab királynő a nyílt tengerre, hogy megkezdje útját a délkeleti sötét földrész felé.

*

A new-yorki kikötő partján egy férfi állott az egyik horgonyhoz támaszkodva, a gőzösök kikötő helyével szemközt s szinte gépiesen, részvétlenül nézte a Mab királynő-n mutatkozó sürgést-forgást. Kezét a nadrágzszeibe mélyesztve, a rövid pipát fogai közt tartva s a hűvös reggel miatt gallérját föl-
tűrve nyugodtan, mozdulatlanul állott a helyén.

Amikor a gőzös megfordult, ő is elhagyta a helyét s a reggeli ködbe burkolt óriás-város felé indulva, közben ezt dörögte maga elé:

— Szerencsés utat, Parr kapitány! A soha többé viszont nem látásra!

Egy ur sietett el mellette, elmenőben jókedvűen kiáltotta oda:

— Jó reggelt, Dickson ur! Már ilyen korán talpon van?
A magába merült ember nem is felelt...

NYOLCADIK FEJEZET.

Pretóriában.

Egy gyönyörű estén zsufolásig megtelt Pretóriában a dél-afrikai bur köztársaság egyik legnagyobb és legjobban látogatott fogadójának, a *T r a n s v a a*-szállónak tágas és vidám hangulatu étterme.

Idegének és benszülöttek tarka csoportokban ültek az asztalok körül s a hófehér ruhába öltözött néger pincérek figyelmesen szolgálták ki őket.

Németek, angolok, franciák és portugálok szórakoztak itt egymással anyanyelvükön. Elvétele hollandus beszéd is hallatszott a jelenlevő néhány bur ember ajkáról.

A politikáról, az időről, termésről, üzletről, játékról és mindenemü szórakozásokról folyt az élénk vita. Teljes tüdővel szivta magába mindenki a kellemes hűvös levegőt, amely a rendkívül forró napot felváltotta.

Az egyik ablak közelében, kissé távolabb a mulatozó és csevegő vendégektől háromtagu társaság foglalt helyett. Az idősebbik, Parr kapitány, az előbb megkezdett beszélgetést folytatva, ezekkel a szavakkal fordult társához:

— Tehát ennél maradunk Fogger. Ön egyelőre Port-Natalban marad a *M a b* királynő-vel, amíg további távirati utasítást nem kap tőlem. Lehet, ha nem is tartom valószínűnek, hogy kénytelen leszek Önt a Delagoa-öbölbe rendelni, amely innen sokkal közelebbre esik, mint a forró Durban, ahol immár nincsen semmi keresni valónk.

— Azt hiszem, hogy megelégedhetünk az eddig elért eredménnyel, amely jóreménységgel tölthet el bennünket, — vetette közbe a fiatalabbik, a mi György barátunk.

— Édes fiam, mi eddig semmi olyan különöset nem értünk el, ami rózsás hangulatba ringathatna bennünket.

— Hát nem értük el, négyheti tengeri ut után, amelynek a legkedvesebb idő kedvezett, Durbán kikötőjét?

— All right!

— Durbánban az volt az első dolgod, hogy megtetted a szükséges lépéseket Madarassy Pál fölkutatására s hála a konzulunk fáradozásának, olyan szerencsés voltál, hogy megtudtad, hogy egy Durbán közelében élő hittérítő olyan fölvilágosításokat adhat, amelyek sokkal gyorsabban segíthetnek célodhoz, mint gondoltad volna. Ugy van?

— Ugy, némi változással.

— Mister Browens, a hittérítő felvilágosításai megadták neked a bizonyosságot arról, hogy egyik társa huszonhét évvel ezelőtt egy kis fiút vett magához Durbánban s elvitte magával a Muralhegy lábánál levő állomáshelyére, Betsnana ország határára. Tehát épen abban az időben, amikor Madarassy Pál oly rejtelmes módon eltűnt.

— Ezt is aláírom.

— Annak a lelkésznek, mister Borgfieldnek a levele még Durbánban talált bennünket és megerősítette mister Browens adatait. A lelkész meghívott bennünket, hogy lelencét, aki időközben férfiúvá serdült és még mindig nála tartózkodik, megtekintsük. Port-Natalból azután részben vasuton, részben kocsin vagy csónakban tettük meg az utat idáig. Veszedelem vagy kaland az én számomra, sajnos, kevés akadt. A nehézségek, egy kis hőséget leszámítva, szót sem érdemeltek s játszva győztük le azokat.

Amíg barátaink így elbeszélgettek, a terem ellenkező végén egy fiatal ember jelent meg s egy asztal mellé telepedett közvetlenül közel ahhoz, amely mellett Parr György és mister Fogger ültek.

Kedélyesen szürcsölgette szalmaszállal a Jóreménység-fok tüzes borát s közben angol ujságot lapozgatott.

Petyhüdt arca, fáradt, apró szeme, amely mindamellett áthatóan tudott tekinteni, — a csinos vonások, a szép és jól ápolt bajusz s a telt ajkak közül kivillogó hófehér fogak ellenére, — nem tett valami kedves, megnyerő benyomást az emberismerőre. Egyszerű, elegáns öltözete a divatfi művészkezeire vallott.

Időről-időre lopva figyelte meg szomszédait, akiknek beszélgetéséből csak néhány szó hatolt el hozzá.

Rövid megszakítás után Parr újra fölvette a beszéd fonalát az ő kis társaságában.

— Egyébként mit ér minden tervezgetés, — mondta — ha

már kimondtuk az A-t, nem szabad visszariadnunk a B-től sem, még ha az ABC többi betűi is sorra kerülnének. Előre! — ez legyen a jelszavunk. Mihelyt tehát megbízható vezetőt és valami alkalmas kocsit kapunk, a hozzávaló felszerelésekkel együtt, haladéktalanul utra kelünk a délafrikai köztársaság belsejébe.

— Ez is meglesz nemsokára, — felelt György — hiszen ígérték neked egy embert, aki a vezetést átveszi és egyuttal valamennyiünk minden szükségletéről gondoskodni fog.

— Már régen itt kellene lennie. Attól tartok, hogy bolonddá tartottak bennünket s így hiába is várunk.

— Miért kinzod magad ilyen valószínűtlen föltevésekkel, bácsi?

— Hja, édes gyermekem, én már ilyen vagyok s így kell elfogadnod engemet, — felelt Parr — s egy hollandi újságot vett kezébe, amelynek betűit azonban hiába próbálta megfejteni.

Igy telt el vagy félóra, amikor Koopmann Péter megjelent az étteremben s peckes lépésekkel egyenesen a parancsnokhoz tartott. Jelentette, hogy egy ember érkezett, ki azonnal beszélni szeretne a kapitánynyal.

— Vezesd a szobámba és maradj mellette, — szólott a kapitány. — Azonnal megyek utánad.

Parr és Fogger elbucsuztak egymástól, mert a tisztnek még azon az estén vissza kellett térnie Durbánba, s az utra igen kedvező volt az idő is. A kapitány röviden megismételte parancsait, amelyeket a fiatal tengerész tisztelettel teljes némasággal hallgatott meg.

Meleg kézszorítás után Parr a matróz után sietett.

A csinosan berendezett szalonban, amely a hálószoba mellett volt, harminc évesnek látszó férfit talált.

Testét ugyanaz a bur öltözet fődte, amelyet a délafrikai köztársaság férfi lakói általában viselni szoktak. Sötétszürke színű durva szövetből készült kurta kabátja alól kilátszott a színes gyapjuing, amelyet széles öv szorított a derekához. Az övbe revolver és egy erős vadászkés volt dugva. Mellén széles bőrszij feszült, tele rakva töltésekkel. A bő és fehérítettlen vászonból készült nadrág szinte beleveszett a hatalmas, térdig érő csizmákba. A szürke nemezkalapot, melynek akkora karimája volt, mint valami kocsikerék, néhány cifra szalag diszítette. Nehéz kaliberű karabinerét a széknak támasztotta.

Parr megjelenésére a férfi levette a kalapját. A kapitány egy-két pillanatig élesen, kemény tekintettel mérte végig az idegent, akinek egyenes, nyílt tekintete láthatóan kellemes benyomást tett rá.

A férfi egész lénye erélyességgel és elszántsággal párosult jó-

indulatot árult el. Tekintélyes barna szakáll vette körül az arcát, amelyből két sötétkék színű szem bátran és szabadon tekintett a világba. Arcát és kezét a tropikus nap barnára sütötte.

Parr kapitány a férfi elé lépett és kezét nyújtotta neki.

— Azt mondták nekem, hogy ön Transvaal belsejébe készül s hajlandó volna bennünket is elvezetni.

— Hová készülnek? — kérdezte az idegen fogytékos angol beszéddel, amelyet hollandi emberek módjára tört.

— A souls-porti misszionárius-telepre, a Mural-hegy tövébe.

— Arra megyek én is.

— Elvinne odáig bennünket? — kérdezte Parr.

— Bocsánat. Angol ember ön?

— Nem, szabad amerikai vagyok — felelte büszkén a kapitány.

— Akkor szolgálatára állok.

— És ha angol lettem volna?

— Akkor más vezetőt választhatott volna. Angol emberrel nem állok szóba — felelte a búr röviden és határozottan.

Parr kapitány megilletődve nézte azt az arckifejezést, amelylyel a búr ezeket a szavakat kísérte.

— Örülök, hogy ilyen derék embert ismertem meg önben, amivel nagy kő esett le a szívemről.

— Honnan tudja, hogy ilyen derék ember vagyok?

— Nagyon melegen ajánlották a figyelmembe, azonkívül tetszik is nekem s így remélem, hogy meg fogjuk érteni egymást. Mi a neve?

— A nevemre nincs szükség, sokkal hosszabb és sokkal idegenszerűbben hangzik önnek, semhogy használni tudná. Nevezzen hát egyszerűen Ferencnek.

— Mi a foglalkozása?

— Vadász vagyok, pontosabban elefántvadász.

— Nehéz, veszedelmes hivatás, Ferenc ur.

— De szabad és szép — felelte a búr nagy öntudattal.

— Nos jó. Beszéljük meg most a feltételeket, hogy minél gyorsabban célhoz jussunk.

A kapitány hamar végzett a búrral, mivel hogy már előbb tájékoztatta magát a szokásos díjakról s minden alku nélkül elfogadta a búr olcsó feltételeit.

Ferenc azután eltávozott, hogy valami batárt kerítsen s szükséges szerszámokat, huszonnégy ökröt és két hajcsárt szerezzen.

A búr megígérte, hogy másnap este újra eljön Parrhoz s átveszi parancsait az elutazásra vonatkozóan.

Parr azután visszatért unokaöccséhez.

— Holnapután, hétfőn utrakelünk, György! — szólt a fiatal emberhez.

György alig tudta visszafojtani örömét.

— Milyen boldog vagyok, hogy ezt a fészket elhagyhatom, ahol már alaposan eluntam magam. Végre is nem azért jöttünk Afrikába, hogy a szállóban üldögéljünk, együnk, közbe-közbe sé-tálgassunk s tölünk telhetően az időt lopjuk.

— Holnap még ez lesz a sorsod, holnapután azonban már kint leszünk a kék egü bizonytalanságban s kergetni fogjuk a célt, a mely ragyogva lebeg előttünk. Adja az ég, hogy szerencsésen elérjük.

— Amen! — mondta rá György és Péter, aki szintén oda-jött az asztalhoz, hogy valami jelentést tegyen a kapitánynak.

Reggel hat órára állapította meg Paar az utrakelést s a mon-dott időben minden résztvevő pontosan megjelent.

Ferenc már ott várta őket a városon kívül a batárral, amely elé hosszú sor ökör volt fogva.

Ferenc elmagyarázta Parrnak a batár berendezését, amelyet úgy vitt véghez, hogy a nagybátyja és az unokaöccs minél kényel-mesebben érezzék magukat benne. A kocsi harmadrészét párnákkal és takarókkal hálóhelyiséggé alakította át, amely két személy szá-mára éppen elég nagy volt.

— És ön, meg a szolgám hol fogja tölteni az éjszakát? — kérdezte Paar a vezetőt.

— Én szivesebben alszom a szabadban, amit mint ennek az országnak a gyermeke, kora ifjúságom óta megszoktam, — mondta Ferenc.

— Én pedig, ha megengedi, önnel maradok, Ferenc ur — szólt Péter. — Jobb is itt, mint abban a hosszú szekrényben — dűnnyögte magában. Igazi Noé bárkája kerekeken, azzal a különbséggel, hogy az állatok nem bent, hanem előtte vannak.

KILENCEDIK FEJEZET.

A hittérítő.

Nyolc nap óta utazott már Parr kapitány és társasága Trans-vaal belsejében anélkül, hogy kalandjuk akadtt volna.

Nehéz hegymászásokhoz, folyókon való átkeléshez úgy hozzá-szoktak már, mint ahhoz a különös hangversenyhez, mely éjjelen-kint felhangzott a tábortüz körül.

A búr telepeken meg-megállapodott a kis karaván, ellátták magukat étellemmel s ivóvízzel arra az esetre, ha nagyobb utat kell megtenniök egyik kuttól a másikig.

Parr kapitánynak feltűnt, hogy Ferencet különös tisztelettel fogadták a gyarmatokon s hogy hosszú és titokzatos beszélgetést folytatott a vele egykoru búrokkal.

Egy ízben egy fiatal ember jött hozzájuk s levelet nyújtott át Ferencnek, aki elolvasás után darabokra tépte a levelet, azután

szóbeli üzenetet adott a fiatal embernek. Ez pedig, mielőtt az éj leszállott volna, gyorsan távozott az üzenettel.

Parr kapitány szeretett volna egyet-mást a titokzatos levél átadásáról megtudni, de Ferenc egy szóval sem említette, hogy mi járatban kereste fel őt a fiatal ember s a kapitány sem kérdezősködött. Meg volt győződve róla, hogy vezetője, a kit nyugodt, merész és megbízható embernek tartott, nem sántikál gonoszszándéku dolgokban.

György jól érezte magát s napról-napra növekedett a kedve. Félelem nem riasztotta

A hittérítő neje.

vissza s előre örült, hogy az utazás akadályai meg fogják edzeni fiatalos szervezetét.

Nagybátyja öröme szépen fejlődtek ki benne a fiatalság erényei, s olyan tulajdonságokkal ruházták fel Györgyöt, melyek később is díszeré váltak. György meg is állta helyét derekasan minden körülmények között.

Utazásuk tizenhetedik napjának délutánján egy épület romjaihoz ért a karaván. Előttük a Mural-hegység emelkedett, melyet a ráeső napsugarak rózsaszínű pirral vontak be. A hegy lábánál Souls-Port terült el, a hittérítők telepe.

Magas és nemes pálmafák üde zöldje közül a házak veres

fedele kanlikált elő. Szent nyugalom honolt az egész vidéken s komoly és ünnepies hanyulat töltötte meg Parr, György és Péter szívét, amikor az esti szellő templomi harangszót hajtott feléjük a hittérítők telepéről.

Ferenc és a két zulu levették fővegüket s áhitattal várták, míg a harang ezüstcsöngése elhalt.

A kapitány türelmetlenkedni kezdett s alig várta, hogy a hit-

Fekete ruhát viselt...

térítőkhöz érjenek, de végre is belátta, hogy az idő előrehaladottsága miatt már nem kereshetik föl őket s kénytelen-kelletlen várniok kellett másnap reggelig.

Míg a két zulu-kaffer az ökröket kipányvázta, Ferenc és a kapitány az éjjeli szállást készítették elő és Péter, aki az utazás alatt közmegelegedésre a szakács tisztségét is magára vállalta, a vacsora után nézett, György pedig egy kitaposott ösvényen sétára indult.

Utközben egy idősebb hölgygyel találkozott, akinek jóságos arca bizalmat keltett Györgyben. Fekete ruhát viselt s bár csinosan volt öltözködve, ruhájának szabása arra a divatra emlékeztette Györgyöt, amelyet anyjának egy régebbi arcképén látott.

Egy fiatal néger leány követte az éltebb asszonyt.

György szerényen félreállt s megemelte kalapját.

— Ön tagja annak az utazó társaságnak, mely a romoknál ütötte fel sátrát? — kérdezte Györgytől az idősebb hölgy.

— Igen, asszonyom — válaszolt György.

— Ön tehát fia Parr kapitánynak, aki férjemnél, Borgfield hittérítőnél egy gyermek után tudakozódott, kit egykor magunkhoz vettünk? — kérdezte tovább az asszony.

— Nem a fia, csak az unokája.

A hölgy fejével bólintott.

— Örülök, hogy önnel találkoztam. Éppen a karavánjukhoz készülődtem, hogy tiszteljenek meg mielőbb látogatásukkal.

— Szívesen köszönöm a meghívást nagybátyám nevében. Ha megengedi, hozzája vezetem s ő személyesen is megfogja köszönni a meghívást.

Parr kapitány látta, hogy György a hölgygyel beszélget s amikor észrevette, hogy feléje közelednek, be sem várta őket s elébük sietett.

A hölgy szíves meghívásának végre is engedni volt kénytelen Parr kapitány. Szíve mélyén pedig örült is a meghívásnak.

Tizenhét napi utazás alatt folyton a kocsiban kellett aludnia s most végre kényelmes ágyban pihenheti ki az ut fáradalmait: ez a tudat kellemes érzéssel töltötte el. De másrészt abban a reményben ringatta magát, hogy még lefekvés előtt beszélgethet a hittérítővel arról az ügyről, mely annyira a szíven feküdt.

Péter kénytelen volt a meghívást visszautasítani, mivel már elkészítette a vacsorát a zuluk számára s Ferenc sem akarta őrizet nélkül hagyni a szekereket.

Igy tehát a nagybácsi és unokaöccse mentek Borgfield asszonynyal a hittérítők telepére.

A Muralhegy utolsó lejtőjén, rendkívül ügyesen kiválasztott helyen, tágas kertben állottak a hittérítők épületei.

A kertet magas kőkerítés vette körül, amelynek négy sarkán őrtorony állott. Nem csupán a tropikus növények, pálma, banaán tenyészték a kertben, megtermett ott a mérsékelt égöv minden nemes gyümölcse: körte, alma, dió, mandula, cseresznye. A fák árnyában pompás virágok illatoztak, míg más helyen a hüvelyes vetemények és főzelék-félék értek.

A kertben kis patak vize kanyargott, amelynek forrása a Muralhegységben fakadt. Kiérve a kertből, széles árokba ömlött a patak vize s ez az árok még jobban elzárta a hittérítőket a külvilágtól.

A vasrácsos kapu előtt, amely a kerten át az épületekhez vezetett, keskeny leereszkedő hid emelkedett. Itt várta a hittérítő

vendégeit. Okos arcát szakáll övezte, amely lesimult a fekete papi köntösre.

Kölcsönös bemutatkozás után arra kérte Borgfield hittérítő a vendégét, hogy tekintse meg a telepet, míg az asszony a vacsora elkészítésével foglalkozik.

Parr kapitány elismerően nyilatkozott a telepről, amelyet nagy gondnal és hozzáértéssel rendezett be a hittérítő.

A kapitány szeretett volna jövelele céljára áttérni, de nem juthatott szóhoz. Borgfield, aki boldognak érezte magát, hogy hosszú idő múltán ismét elbeszélgethet művelt fehér emberekkel, ki nem fogott az ültetvény dicséretéből.

György is szeretete volna, ha vége szakad a hosszúra elnyúlt beszélgetésnek és sétának, a gyomra jogait kezdte követelni s bizony, százszor is inkább ült volna már az asztal mellett, de udvariasságból kénytelen volt ő is beadni a derekát.

Parr föltette magában, hogy vacsora közben majd rátér jövelele céljára.

A hittérítő épp azon volt, hogy újabb részét mutassa meg a kertnek, amikor egy fekete szolgáló leány jelent meg s vacsorához hívta a vendégeket. György ugyancsak megörült a vacsora szó hallatára.

Borgfield felesége az ebédlőben fogadta vendégeit, újból üdvözölte őket s kifejezte abbéli örömét, hogy a vendégek megjelenése kellemes változást hozott Souls-Portba. Az angolosan elkészített vacsora kitűnően ízlett a vendégeknek; Parr és György ki nem fogtak az ételek dicséretéből.

TIZEDIK FEJEZET.

Madarassy Pál?

A beszélgetés csakhamar bizalmas jelleget öltött, s végre Parr kapitány áttért jövelelének tulajdonképeni tárgyára: Madarassy Pálra.

— Bocsásson meg, kapitány ur, — mondta neki Borgfield, — hogy előbb nem említettem a dolgot, amely miatt ön megtisztelt bennünket látogatásával. Bár az idő nagyon előrehaladt már, röviden közölni fogom önnek mindazt, amit védelemről tudok.

— És ő? — szólt közbe Parr. — Azt hiszem, ez ideig még nem láttam!

— Holnap reggel látni fogja, uton van most, holnapra várjuk vissza.

— Hála Istennek!

— De térjünk a dologra. A hittérítőknak ahhoz a társaságához tartozom, amely célul tűzte ki, hogy azon az uton, amelyen Livingstone elindult, hittérítő-állomásokat létesítsen, Port Natáltól Zambesi-ig. 1861-ben történt...

— 1861 . . . jól értettem az évszámot? — kérdezte Parr kapitány.

— Igen, 1861-et mondtam. Ebben az esztendőben hagytam el Angolországot egy, külön a mi számunkra megrendelt hajón s négy hétig tartó kedvező utazás után Durbánba értünk.

— 1861 február 26-án tettük lábunkat először Dél-Afrika földjére — szólt közbe Borgfieldné — ahol második hazánkat találtuk meg.

— Öt nappal később — folytatta beszédét a hittérítő — megindultunk, hogy beljebb hatoljunk, természetesen kocsikon, mert akkoriban vonatról, amely ma Durbant Pretoriával köti össze, még szó sem volt. Amint a kocsik mellett lépkedtünk s elhagytuk Durban utolsó házait is, egyszerre csak egy kis gyermekbe botlottunk, aki keservesen sirt és segítségért esdve, felénk nyújtotta csöppnyi kezét. Feleségem, aki sohasem tagadta meg jószívét, a kicsikéhez lépett, hogy megkérdezze: mi módon került az utra. Hiába volt minden erőlködése, a kicsike olyan nyelven beszélt, amelyet akkoriban még nem értettünk meg.

— Magyarul? — kérdezte Parr kapitány feszült kíváncsisággal.

— Nem, holland nyelven — szólt Borgfield.

A csalódás kiáltása röppent el Parr ajkáról.

A hittérítő mélyen elmerült emlékeibe s egy percre ügyet sem vetett a kapitányra.

— Bár nem értettük meg a gyermeket, könnyű volt kitalálni, hogy a kicsikét otthagyták. «Vigyük magunkkal — szólt Ketty — isten segedelmével fel fogjuk nevelni, embert faragunk belőle, aki később társunk és kisegítőnk lesz.» Engedtem a feleségem kérésének s büszkém merem állítani, hogy a gyermekből istenfélő s derék ember vált. Az isten áldja meg őt!

— 1861-et mondott ön, Borgfield ur. Kérem, gondolkozzék csak egy kicsit, hátha tévedett az időben? — szólt újból a kapitány.

— Nem csalódtam, kapitány ur — válaszolt férje helyett az asszony — épp házasságunk után egy évre történt, ez pedig, világosan emlékszem: 1860-ban történt.

— Ha jó hallottam azt mondták, hogy a gyermek csak holland nyelven beszélt, míg akit én keresek, csak angolul és magyarul tudott.

— Ebben az esetben, kedves kapitány ur, rossz uton keresgél s a mi gyermekünk nem azonos a másikkal.

— Sajnos, nem kételkedhetem szavában, bár ez talán jobban megnyugtathatna. Sejtésem, kedves György, mint láthatod, nem csalt meg.

Megilletődéssel néztek a jelenlevők Parr kapitányra, akit mélyen elszomorított a kudarc.

György hozzálépett s vigasztalón tette kezét a nagybátyja vállára.

Borgfieldné, hogy vigaszt öntsön a kapitányba, aziránt faggatta, vajjon nem tévesztette-e el az évszámot?

— Elgondolni is lehetetlenség, asszonyom. A fiu eltűnése oly szorosan összefügg egy eseménnyel, amely mélyebben vésődött emlékezetembe, semhogy az időszakát valaha elfedni képes volnék. Ez 1862-ben október havában történt, majdnem két évvel azután, hogy önök a kicsikét megtalálták. Attól tartok, hogy hiába okoztam önnek gondot.

Parr kapitány lehangoltsága átragadt a többiekre is s csak akkor lett valamivel derültebb a társalgásuk, midőn az asztaltól fölkeltek.

Györgyöt hálósobájába vezette Borgfield, míg Parr kapitány bocsánatot kért, hogy eltávozhasson s megtekinthesse társait.

Sokkal jobban felizgatta kedélyét a csalódás, semhogy az alvásra csak gondolni is tudott volna. A friss levegő, az éj nyugodt csöndje, amely az egész vidéket hatalmába vette, jól hatott kedélyére. Az éjszaka szellője lehűtötte forró homlokát.

Midőn a közeli romokhoz indult, gyöngye világosság vetett fényt az útjára... Egy-egy felriadt állat futott el előtte, úgy hogy többször revolvere után nyult. Végre a romokhoz ért.

Félig ledőlt fal mellett ült Péter és Ferenc. Előttük tűz égett, míg ők nyugodtan szívták pipájukat. Péter egy kalandot mesélt épp Ferencnek, aki figyelemmel hallgatta minden szavát.

Amint a láng fénye arcukra verődött, úgy jelentek meg az éjszakai tűz mellett, mint a bátorság és szilajság mintaképei, akik az idegenben nem kis félelmet is kelthettek!

Péter, amikor meghallotta a kapitány lépéseit, rögtön fölkel, míg Ferenc ülve maradt s úgy üdvözölte a kapitányt. Ez viszonozta üdvözlésüket, intett Péternek, hogy maradjon ülve, aztán ő is melléjük letelepedett s pipára gyujtott.

A kapitány komor arca elárulta, hogy útját nem koronázta siker Souls-Portban.

Egy darabig szótlantul ültek egymás mellett, végre is a kapitány törte meg a csendet.

— Utunk céltalan volt.

— Nincs itt a gyermek?

— Van náluk egy fogadott fiu, de ez nem Madarassy Pál.

— Ezért rossz kedvű kapitány ur? Akkor tovább kell keresnünk, míg meg nem leljük.

— Keresni... könnyű ezt mondogatni! De hol kezdjük ismét? Milyen irányban?

— Majd elválík kapitány ur, ha egyszer helyes nyomra akadunk — vélte Péter.

— Azt hiszed? Én nem! Mindenesetre vissza kell mennünk Pretóriába, onnét Durbanba s újból kell kutatásunkat kezdeni. El fog bennünket kísérni, Ferenc?

— Nem, kapitány ur!

— Rövid, de határozott választ adott, amit nem vártam öntől. És mi magunkra maradjunk?

— Igen, kapitány ur!

— És ha megkétszerezem a bérét?

— Ha megtizszerezi is, akkor sem mehetek önökkel.

— És mi ennek az oka?

— Haza kell mennem.

— Helyes. Végezze el otthon a dolgait s azután térjen vissza ismét.

— Nem ígérhetem. Nem tudom, mikor térhetnék vissza.

— Tehát fontos teendők szólítják haza?

— Ugy van, kapitány ur!

Parr nem igyekezett szándékától eltéríteni Ferencet, aki úgy is megmaradt volna elhatározása mellett. Azután órájára nézett s így szólt Péterhez:

— Tíz óra. Ideje, hogy aludni térjünk.

Péter fölkelt, bemászott a szekérbe, hogy elfoglalja azt a helyet, amelyen eddig ura és György szoktak aludni.

Ferenc is fölkelt, de Parr visszatartotta:

— Maradjon még néhány pillanatig, beszélnem kell önnel.

— Rendelkezésére állok, kapitány úr!

Parr ezután elmondta tervét, beszélt a szándékáról s megkérdezte Ferencről, milyen tanácsot adhatna neki további utjárás hogy lehetőnek tartja-e célja elérését.

Ferenc egyideig a tűzbe bámult, amelynek lángja mindinkább alálóhadt.

— Meg kell jegyeznem a következőket: Nem vagyok ura az időmnek. Nekem is végére kell jánom egy dolognak, én is el

akarok végezni egy rám bízott feladatot, amelyet szentnek tartok. Az én életem a hazámé!

— Mit jelent ez?

— Csak azt, amit mondtam. Többet nem mondhatok.

— Tisztelem a hallgatását, de nem lehetne módot találni arra, hogy együtt végezze el a két feladatot?

— Talán. Egyelőre nem adhatok kérdésre választ. Nem én határozok ebben. Talán később...

— Mikor?

— Tizennégy nap múlva, de legkésőbb három hét múlva.

— És hol találkozunk akkor?

— Itt.

— Jól van, várni fogunk önre.

— De kérem önt, őrizze meg titkomat. Ha ezt nem teszi, többé nem fog látni.

— Kivel beszélnék önről?

— Borgfielddel, Péterrel.

— De mit kezdjek el a várakozás ideje alatt?

— Vadászhat is. A vidék bővelkedik vadakban s a vadak és az emberek nem veszedelmesek ezen a vidéken.

— Tehát megegyeztünk. Köszönöm önnek Ferenc. Mikor fog bennünket elhagyni?

— Holnap, virradat előtt.

— Isten áldja meg s térjen vissza minél előbb.

— Szavamat adom rá, kapitány ur.

Azután elváltak.

A mikor másnap reggel fölébredt Parr kapitány s kitekintett az ablakon, egy lovaszt látott a síkságon vágatni, aki lassan eltűnt az északi irányban.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Uj ismeretségek.

Még csöndes volt minden a hittérítő házában, amikor Parr gyorsan felöltözött, hogy a szekér után nézzon. György is mélyen és zavartalanul aludt még a puha ágyban, amelyet elég sokáig nélkülözött.

Parr nem akarta megzavarni álmát és nesztelenül osont ki a házból. De éppen olyan korán kelt Péter is s mire ura odaért hozzá, már megkezdte a reggeli tea elkészítését.

A kapitány odaintette magához s így szolt:

— Alighanem itt maradunk még tizennég napig, vagy három hétig. Csak azután folytatjuk majd utunkat. Amig itt leszünk, mindennap vadászni fogunk. Azon légy tehát, hogy a puskáinkat és revolvereinket rendbe hozzad.

— Parancsára, kapitány ur! — felelte Péter.

— A magad számára készíts elő valami ismétlő puskát — folytatta Parr — hogy felszerelésünk teljes legyen arra az esetre, ha valami nagyobb vaddal kerülünk szembe. Tizenegy órakor jőjj el értünk a misszióra.

— Ott leszek — szolt a matróz.

Parr megivott egy csésze teát, amit Péter nyújtott át neki, azután pipára gyújtott és visszatért a hittérítő házába.

Mennyire másképp érezte magát ma, mint tegnap! Uj remény-ségek töltötték el, megint bizni kezdett a sikerben, ugyanazzal a lelkesedéssel, amelyet még az imént unokaócskájánál az ifjuság hirtelen fellobbanásának minősített.

Ferenc ígérete volt az előidézője ennek a hangulatváltozásnak és Parr most már szilárdabban, mint valaha, bizott abban, hogy az örököszt megtalálja és jogaiba ültetheti.

A misszió kis kapujához vezető hidon Györggyel találkozott, akit a szép reggel kicsalt a párnái közül.

— Éppen a szekérhez, Ferenchez és Péterhez készültem, bácsi! — kiáltotta feléje György a »jó reggelt« után.

— Hogy' aludtál, fiacskám? — kérdezte Parr.

— Köszönöm, nagyon jól, annyira, hogy ma akár tíz órai gyaloglásra is képesnek érzem magam.

— Nem akarlak próbára tenni, te hős! Sőt ellenkezően, alkalmat nyujtok neked, hogy a mai alvást még jó néhányszor megismételjed.

— Hogy érted ezt, bácsi?

— Ugy, hogy két-három hétig Borgfield urék vendéglátását fogjuk igénybe venni, mielőtt tovább utazunk.

Györgyben ez a hír igen vegyes érzelmeket keltett, de nyomban kiderült az arca, a mikor nagybátyja így folytatta:

— Mindennap vadászni fogunk, kirándulunk a környékre, szóval igyekszünk rajta, hogy minél többet megnézzünk ebből az érdekes országból. Hadd mondhassuk el, hogy nem egészen hiába tettük az utazást!

— Milyen boldogság, vadászni! — kiáltotta György lelkesülten. — De mondd csak, bácsi, — kérdezte hirtelen komolyra vált arccal, — még tegnap este haladéktalanul vissza akartál térni a tengerpartra, ma pedig arról beszélsz, hogy hosszabb ideig maradunk itt, — talán valami jó hirt kaptál?

— Igen is, meg nem is! — felelt Parr. — Elég annyi, hogy itt maradunk. A többit csak néhány nap múlva mondhatom meg neked. Most pedig keressük föl Borgfield urat.

Borgfield urat a majorsági udvaron találták meg, ahol éppen élénk beszédben állott egy fehér emberrel és két négerrel.

Amikor a közeledőket megpillantotta, azonnal elhallgatott és már messziről feléjük kiáltott:

— Jó reggelt, kapitány ur! Épen jókor jött. Ime itt van az a

Vadregényes, néptelen környék volt...

fiatal ember, akit egykor elhagyatva találtunk. Épen most ért vissza az utjáról és jelentést tesz nekem róla.

Parr kapitány kíváncsian nézte a fiatal embert, akiről kezdetben azt hitte, hogy Pál.

Izmos, közepes termetű férfi volt, igen közönséges, szeplős arccal, amely határozottan kellemetlen benyomást tett az emberre, különösen sunyi tekintete miatt. A búrok nemzeti viselete volt rajta, amelyet nyakig por lepett be.

Parr titokban szerencsét kívánt magának, hogy nem Pál ez az ember, mert a misszionáriusnak ez a fogadott fia határozott ellen-szenvet keltett benne.

A fiatal embernek úgy látszik nem volt inyére, hogy Parr és György annyira végignézte, mert nyersen hátat fordított neki és bement a házba. Közben odakiáltotta a hittérítőnek:

— Majd később!

Borgfield újra a vendégei felé fordult.

— Hogy esett az alvás, kapitány ur? — kérdezte barátságosan.

— Köszönöm, igen jól.

— Remélem, nem fog egyhamar bennünket a jelenlétének örömétől megfosztani?

— Épen arra akarom kérni, hogy néhány hétre hosszabbítsa meg a vendégszeretetét.

— A kívánsága boldoggá tesz, kapitány ur, — felelte a hittérítő, — és a feleségemnek is örvendetes meglepetést fog szerezni. Ön persze a vezetője visszaérkezését akarja itt bevárni? — kérdezte hirtelen, a kapitányra vetett éles pillantással.

— A vezetőm?

— Hiszen elhagyta önt ma reggel.

— Természetesen, — felelte Parr — mert elvégezte a dolgát és lejárt a szerződése, amely arra kötelezte, hogy engem idáig elkísérjen.

— Ah, úgy — kiáltotta a misszionárius. — No, ha majd visszamegy Pretóriába, ön mellé adom a fogadott fiamat, Lewis Józsuát. Kitűnő, lelkiismeretes ember, akire nyugodtan rábízhatja magát.

— Köszönöm a figyelmességét, — felelte Parr — de remélem, hogy a zulukaffereimmel is megtalálom az utat.

Parr a beszélgetést, amely immár kényelmetlenné kezdett válni ránézve, más tárgyra terelte át.

Borgfield értesítette a feleségét, hogy a társaság hosszabb ideig marad a telepen s azután visszatért a kapitányhoz.

— Jöjjenek, tekintsék meg a kilátó tornyomat és a csillagvizsgálómat, — indítványozta. Megéri a fáradságot a pompás kilátás, amely onnan nyílik. Azonkívül mindjárt megtekinthetik a vadászterületüket is.

Borgfield be sem várta Parr feleletét, hanem odasietett egy csigalépcsőhöz, amely fölvezetett a kilátó torony ajtajáig.

A torony négyszögű, legfőlebb két méternyi hosszú helyiség volt. Valamennyi falon egy-egy nagy ablak, amelyekről sűrű fonásu gyékény függött le, hogy a nap tüzes sugarai a szobába ne hatolhassanak.

A szoba közepén, állványon egy minden irányban forgatható messzelátó állott, amely csak valamivel volt kurtább a szoba átmérőjénél.

Paar keresztül nézett a távcsövön és hirtelen így szólt:

— Nézze csak, Borgfield ur, mi közeledik ott az erdő felől? Borgfield belepillantott a messzelátóba.

— Nem látok mást, mint porfelhőt, amely azonban eléggé különös.

— Nem, nem! A bácsinak igaza van! — szólt György. — Ez valami más. A romok felé tart.

Borgfieldnek végre sikerült a messzelátót kellő pontra beállítani. Minden figyelme erre irányult most s rövid szünet után így szólt:

— Valami szekér.

A kapitány szintén belepillantott a csőbe.

— Hosszu szekér — mondta — épen olyan, mint a mienk. Több pár ökör van eléje fogva. Valami utas vagy vadász lehet.

— Mindakettő ritka a mi magányunkban — felelte a lelkész. — No, de egy óra múlva megtudjuk, hogy kit rejteget a jármű?

Amikor György is keresztül nézett a műszeren, visszacsavarták eredeti helyére s utána elhagyták a kis obszervatóriumot.

— Sétáljunk most egyet a kertben, — szólt a hittérítő — azután felkeressük a feleségemet, hogy valami kis harapnivalót adjon nekünk.

A misszionáriusnak közben egyre furta az oldalát a kíváncsiság, hogy ki lehet az érkező s még mielőtt az óra letelt volna, megkérte a feleségét, hogy menjen elébe a szekérnek.

Lelkész létre persze méltóságán alul valónak tartotta, hogy az asszonyt elkísérje, de Parr és György azonnal felajánlották szolgálatukat, amit a hölgy köszönettel elfogadott.

A házigazda ezalatt a kapuba állott ki és ott várta vendégét, akit a véletlen az ő pusztaságába hozott.

Borgfieldné sebesen ment előre kísérlével s nemsokára elérték a lassan dőcögő szekeret. Közönséges uti szekér volt, tizenkét ökör volt eléje fogva, amelyeket két zulukaffer kormányzott. Elül fiatal ember lovagolt belföldi származású lovon. Amikor a lovas a hölgyet észrevette, megsarkantyuzta lovát, galoppban ugrott előre.

Néhány lépésnyire a hölgytől megállította a paripát, elegánsan leugrott a nyeregből és világfihoz illő módon meghajolt a társaság előtt.

— A telek tulajdonosnőjéhez van szerencsém? — kérdezte udvarias köszönés után.

— Igen, uram! — felelte Borgfieldné. — És nekem kihez van szerencsém?

— Durand Lajos vagyok Párisból.

Parr kapitány vállalta magára a részletes bemutatás szerepét:

— Borgfield misszionáriusné, Morton György, az unokaöcsém és magam, Parr Alfonz, szolgálaton kívüli tengerészkapitány.

— A mi kedves vendégeink — egészítette ki a magyarázatot Borgfieldné.

— Ha nem csalódom, már láttam valahol Durand urat, — szólt György.

— Nem Pretóriában?

— A «Transvaal» szállóban.

— Igen, igen. Emlékszem jól és igazán örülök, hogy itt a civilizáció határán ugyszólván régi ismerősöket talállok.

Borgfield igen szívesen fogadta az új jövevényt, akit Borgfieldnének nem sokáig kellett biztatnia, hogy vendégszeretetét igénybe vegye. A lelkész különösen annak örült, hogy ilyen művelt emberrel akadt össze, aki ebben a világtól való elzárkózottságban mulattatni fogja. Ebben ugyanis vajmi ritkán volt része.

Parr kapitány tartózkodóan viselkedett, mint minden új ismerőssel szemben, amíg annak jellemével tisztába nem jött.

Ebben a pillanatban megjelent Péter a puskákkal.

— Ah, ön is vadászember, kapitány ur? — szólt Durand, aki elegáns vadász-kosztümöt viselt.

Ezen a ruhán is ép úgy meglátszott a párisi szabó keze, mint azon, amely Pretóriában volt rajta.

— Igazán örülök, — folytatta — mert épen a vadászat hozott ide engemet is.

Az új vendég miatt, aki csatlakozni akart a társasághoz, délutánra halasztotta Parr a tervbe vett vadászatot.

A közös ebédnél meg nem állhatta a lelkész, hogy Durandot alaposabban ki ne kérdezze Souls-Portban való tartózkodásának útja felől. Durand Lajos hátradólt székén, blazirtságot, unalmat erőltetett magára, ami arcához nagyszerűen illett és elmesélte, hogy nagy vagyonszerző, de hazájában, Párisban unta magát s ezért elhatározta, hogy utazgatni fog a világban. A búr szekérnek, amelylyel idáig jött, az a rendeltetése, hogy elvigye oda, ahol oroszlanokra és elefántokra vadászhat.

— Akkor a Zambezi végtelen rengetegéig kell mennie — magyarázta Borgfield — most itt, a környéken aligha fog valami elefánt a puskája elé kerülni.

— Majd odamegyek — felelte Durand nyugodtan.

Parrnak sehogysem tetszett az a hang, amelylyel a francia

folyton a vagyonát emlegette. Györgynek is ellenszenves volt. Az öreg Péter, aki Parr különös kívánságára szintén a közös asztalnál ült, folyton a párisira szögezte egyetlen szemét s mielőtt az elbeszélését befejezte volna, már megalkotta róla ítéletét, amelyet ezzel az egyetlen szóval fejezett ki:

— Agár!

Délután megtartották a rövid kirándulást s estefelé néhány nyullal és fogolylyal megterhelve a misszió-telepre visszatért a társaság, amelyhez Durandon kívül az örökké hallgatag Lewis Józsuá is csatlakozott.

— Durand ur nem látszik valami különös vadásznak — szolt György halkan Péterhez.

— Gondolja?

— Ugy láttam, hogy több nyulat elhibázott — felelte György.

— Ez nem mond semmit. Az ember elhibázhatja a nyulat és kitünően találhatja az elefántot. Azok vastagabbak, nagyobbak és nem olyan fürgék a futásban, mint a huncut nyulak.

A francia uron úgy látszik, csak a száj az egyetlen, ami tökéletes, minden más üres levegő.

— Keményen ítélsz, Péter.

— Örülni fogok, ha csalódom — dünnyögte az öreg matróz.

De bárki és bármi volt is Durand, tagadhatatlan, hogy értett a kellemes, élénk társalgáshoz és jókedve derültté tette azt az időt, amelyet Parrnak és hozzátartozóinak Souls-Portban töltenie kellett.

Az unalom azonban csakhamar kiterjesztette ólomszárnyait Parr fölött, aki rendes napi munkához volt szokva. A misszionárius meséi egyre egyhangubbakká váltak s már régen elvesztették ingerüket.

A vadászatok, amelyek kezdetben némi szórakozást nyújtottak, már nem jártak annyi izgalommal és szórakozással s lassankint egészen elvesztették varázsukat.

Igy telt az idő hosszan, vontatottan a vezetőre való várakozásban s ha a francia nem gondoskodott volna egy kis jókedvről, Parra nézve elviselhetetlen lett volna a vesztegelés. A kapitány tehát örömmel fogadta egy napon a franciának azt az indítványát, hogy tegyenek kirándulást a hegyi tóhoz, ahol pompásan lehet halászni.

Borgfie'dné vászonból sátrat készített nekik, Péter pedig rendbehozta a horgokat és a hálót.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Borzalmas utazás.

A társaság utra kelt a hegyi tóhoz és rövid, de élvezetes gyaloglás után odaért.

György mindjárt lement a tó partjára s egy széles köre lépett, amely néhány lábnnyira a tó vizébe nyult.

Jobbra sűrű buja növéssü leander-bokrok hajtottak ki az egyik sziklahasadékból, ágai szinte roskadoztak az illatos virágoktól. György oda akart tüzni egy virágos ágat könnyű parafa-sisakjára s nagy ivben hajolt az ág felé.

Ahogy a bokrok felé nézett, a meglepetéstől egyszerre felkiáltott:

— Egy csónak!

Csakugyan egy kis kanoé volt ott, amelyet a vadak az ő fogatékos szerszámaik s a tűz segítségével egyetlen fatörzsből összeróni szoktak.

A csónak keskeny résben feküdt elrejtve a leander-bokrok között, amelyeket mindenesetre tervszerűen ültettek oda.

A társaság a feketékkel együtt odasietett, hogy György fölfedezését megcsodálja.

Keresztély, a misszió egyik zuluja azt állította, hogy a csónak bizonyosan a Mural-hegy tulsó oldalán levő falu bennszülötteinek a tulajdona, akik minden esztendőben egyszer odajönnek a tóhoz halászni s áldozatot hoznak a szörnyetegnek, amely szerintük a tó fenekén tanyázik. Valószínűen ezek használták a csónakot, amelylyel a tó közepére eveztek, hogy ott jobb fogásokat csináljanak, mint a parti részen. A bennszülöttek rendszeren sok halat fognak ki, mesélte tovább a zulu, a zsákmány felét pedig hazaviszik, ahol asszonyaik a halakat kiszáritják.

— Ó, hiszen akkor itt a legjobb alkalom rá, hogy egyszer kétezer méternyivel a tenger színe fölött csónakázzunk, — kiáltott György.

— És a tó közepén halászsunk, — egészítette ki a szavait Durand.

— Nagyon helyes, — felelé Parr — de csak abban az esetben, ha a csónak mindnyájunkat elbir.

— Majd azonnal megvizsgáljuk, — szólt Péter s már bent is volt a csónakban.

— Egészen jó karban van, kapitány ur, — jelentette azután. — A fatörzs, amióta itt fekszik, egyetlen vizcsöppet sem szivott magába. Evezőkkel szintén el van látva, sőt még vitorlája is van

fonott bambuszból. De négy embernél több nem fér el benne, különben elsülyed.

— Akkor a feketék itt maradnak és vigyáznak a podgyászunkra, — adta ki a parancsot a kapitány.

— Bocsánat, hogy ellentmondok, — vágott a szavába Péter. — Ha ezek a fekete fickók egész napon át egyedül maradnak az élelmiszereinkkel, akkor estére csupa üres edényt fogunk itt találni. Mert a rumból ez a banda ugyan csöppet sem fog meghagyni a számunkra.

A három zulu vigyorogva hallgatta Péter beszédét, amelyet roppant furcsának, de amellett igaznak is találtak.

Parr kénytelen volt Péter álláspontját elfogadni s így az összes élelmiszereket, továbbá a nagy rumos butykost elhelyezték a csónakban. A négereknek éppen csak egy napra való elemózsiát hagytak meg.

A puskákat és halász-eszközöket természetesen szintén lerakták a csónak védett helyére.

A négy ember helyet foglalt a csónakban, Péter pedig megragadta a széles, lapátformájú evezőket s néhány erős evezőcsapás után a csónak a tó közepén volt.

A tó dus haltartalmáról szóló hír csakhamar igaznak bizonyult s nemsokára számos különös formájú, eddig még sohasem látott hal csillogott a csónak fenekén a nap rájuk tűző fényében.

A kapitány rövid idő múlva beszüntette a halászást, mert rablásnak tartotta, hogy úgy minden cél nélkül megfosztják a tavat halaitól. Az addigi fogás nyolc napra is elég lett volna.

— Most pedig séta-kocsizzunk egy kicsit. Durand urnak, remélem, nincs kifogása ellene? — szólt Parr.

Durand sietett hozzájárulni az indítványhoz és Péter megkapta az utasítást, hogy a part felé evezzen, amely táborukkal szemközt volt. A tó sötétkék vizén lassan siklott tova a kanoén a sziklafal mentén, amely fölül meredek, lapos sziklán ért véget.

Lent, egészen a szikla tövében, hasadék látszott.

Nem messze innen, a tó végén egy csapat nagy sirály-alaku vizimadár keringett a levegőben. Időről-időre lecsaptak a vízbe s hallal a csőrükben röptek föl ismét.

Parr György unszolására megengedte, hogy az állatokra vadászszanak.

— Ön, Durand ur, a jobbszárny-vezetőt veszi célba — kiáltotta György az ő szokott vadászszenvedelmében — én azt a nagyot rántom ki a közepéből. No, most vigyázz! Kedves madaraim, mindjárt puskalövésnyi távolságban lesztek!

A csónak egyre közelebb ért a madarakhoz, amelyek csöppet sem zavartatták magukat s egyáltalán észre sem vették a vadászokat. Még egy pillanat és két lövés dördült el egyszerre.

Az a madár, amelyet Durand vett célba, összezuzott szárnyal potyogott a vízbe, de a felszínen tartotta magát és nagy sebesen, keresztül lőtt szárnyát maga után vonszolva a sziklahasadék felé uszott. György a fején találta a maga példányát, amely élettelenül hanyatlott a vízbe, míg a raj többi része hirtelen eltűnt a sziklatömb mögött.

— Előbb kerítsük meg a holt madarat, aztán próbáljuk elfogni a sebesültet. Előre, öreg Péterem, mutasd meg, milyen mester vagy az evezésben! — kiáltotta Parr.

Péter minden erejét kifejtette. Vasmarka átszorította az evezők rudját s a csónak vad sebességgel siklott tova.

A holt madarat nemsokára elérték s ledobták a kanoe fenekére. Csőrében még ott volt a hal maradványa, amelyet a madár épen akkor fogyaszthatott, amikor a golyó kioltotta életét.

Most utána a megsebzettnek! Az állat feltűnő gyorsasággal távolodott üldözőitől.

— Látom már, mi a szándéka — szólt Parr kapitány. — A sziklahasadékban akar elbújni, hogy tőlünk megszabaduljon! Elébe, hogy az utját elvágjuk. Előre, Péter! Teljes gőzt! . . . Erősebben balra! . . . Így, jó! . . . Most fordíts, jobban, jobbra! Nem hallod Péter, jobbra!

Péter annyira megerőltette magát, hogy halántékának kidagadt erei szinte megpattantak.

A kanoe nyilsebesen röpült a vizen, de a matróz legjobb akarata mellett sem tudta ura parancsát úgy teljesíteni, ahogy az akarta. Az evezők úgy meggörbültek, mintha szalmaszálak lettek volna, szinte kettétörtek s a csónak mindamellett a maga irányát követte.

— Az Isten szerelmére, fordítsd Péter — kiáltotta Parr — különben belerohanunk a hasadékba.

— Nem birom! — nyögte Péter. — Az ár magával sodor bennünket.

— Várj, segíték!

A kapitány fölkelt, átugrott egy evezőpadot, Péterrel szembe ült és segített neki az evezésben. De az ő ereje sem tudott az árral dacolni, amely a csónakot egyre közelebb vitte a hasadékhoz.

— Elvesztünk! — dörögte a kapitány. — A csónak darabokra zuzódik a sziklán.

— Még nem! — akarta Péter mondani, de a szó megfagyott az ajkán.

Az ellenáradat elkapta a csónakot, kétszer megforgatta a tengelye körül s azután elemi erővel rántotta maga után a szikla-üreg felé, amelyben a csónak eltűnt . . .

A csónakban ülők a rémület első pillanatában akaratlanul behunyták szemüket.

Másodpercek, percek teltek el anélkül, hogy a várt összecsapódás bekövetkezett volna.

Végre annyi bátorságra kaptak a bajban, hogy fölnyitották a szemüket és körülnéztek. Vakító sötétség vette körül őket. Még onnan, ahonnan jöttek, sem ért el hozzájuk a nappal világossága. Érezték, hogy szédületes gyorsasággal rohannak előre.

Parr kapitány kapta vissza elsőnek lelke jelenlétét, de percekig tartott, amíg ő is szólni mert.

— Földalatti vízáradatba jutottunk — mondta. — Az első dolog az, hogy lássunk, ha csak egy pillanatra is. Ha van gyújtód, Péter, gyujtsd meg.

Péter kotorászni kezdett a belső zsebében, kivett onnan egy szelet papirost — az egyetlent, ami nála volt — gyorsan fidibuszt csinált belőle és meggyújtotta.

A gyöngye világosság mellett is meglátták a csónakban ülők, hogy két sziklafal között usznak, amelynek boltozata beláthatatlan magasságig nyulhatott. Gödrösek és nedvesek voltak az alagut falai. Köztük a gyorsvonat sebességével repült a csónak.

— Próbáld meg, Péter, hogy a tulsó oldalra jussunk, ott talán ellenáradatot találunk! — kiáltotta Parr.

Péter engedelmeskedett.

A kísérlet sikerült, de a kívánt eredmény elmaradt. A szikla ágyában rohanó árnak mindenütt egyforma volt a sebessége.

György és Durand a rémülettől szinte megdermedten ültek a helyükön. Gondolataikat még mindig nem tudták rendbeszedni. Különösen a franciát ejtette hatalmába a halálfélelem. Fogai hallhatóan vacogtak. György félénken meredt a vak sötétbe, míg szemei kimerültek és önként becsukódták.

Parr kapitány ezalatt az ut végét igyekezett kitalálni.

— A tó áradatszerű lefolyásába kerültünk, amely vagy valami más tóba, vagy valami folyóba torkollik — mondta Péternek. — Az a folyó csak a Limpopó lehet. Valószínű, hogy ez a második föltevés az igazi, mert arról, hogy még egy tó volna a hegyen, eddig nem hallottunk semmit.

— Legalább husz csomónyi sebességgel haladunk, kapitány ur — szakította félbe Péter a Parr gondolatait.

— Csak nyugalom! A Limpopónak megyünk, mindenesetre nem valami kíváncsatos sebességgel.

— Mi az oka ennek a sebességnek, bácsi? — kérdezte György.

— Az, hogy a tó száz méternyiivel magasabban fekszik, mint a Limpopó — felelte a kapitány. — A kettő nincs nagy távolságra egymástól, az esés tehát igen jelentékeny lehet. Ha sejtelnem nem csal, akkor nemsokára kikötünk a síkságon, amit legföljebb egy kis kellemetlen sebességű vízi-uttal s a hegyek belsején keresztül tett sétával fizetünk meg.

— Adja az Isten, hogy így legyen! — sóhajtott György.

— Az életünk itt is csak úgy az ő kezében van, mint odahaza Canorsieban — felelte Parr. — Ez a kéz megmenthet vagy elpusztíthat bennünket.

Bármilyen megnyugtatóan hangzottak is Parr szavai, még sem voltak hű tükrei bensejének. Nagyon jól tudta, hogy ezen a helyen mekkora veszedelem fenyegeti őket. Egy kiálló sziklacsucs, valami mély hasadék s a csónak elveszett a benne ülőkkel együtt. A sötétben egyik veszedelmet sem tudják kikerülni, ha egyszer az utjukba akad.

Azzal is tisztában volt, hogy ha az ár csakugyan a Limpopó felé folyik, a nagy színvonalkülönbség miatt hatalmas vizesés elé kerülnek, amelyről hanyat-homlok fognak lezuhanni.

Azonfelül az áradat medre annyira is megszűkülhet, hogy a kanoé nem mehet keresztül rajta s ők ott ragadnak a nyílásban, anélkül, hogy előre vagy hátra mozdulhatnának. Nem hajolhat le a boltozat a víz színéig is? . . .

— Vajjon hány óra lehet, Péter? — kérdezte Parr csak azért, hogy sivár gondolatait elűzze magától.

Péter kihúzta vastag ezüst-óráját a zsebéből, — ismét gyújtó világosságánál — megnézte és így felelt:

— Tizenegy óra husz perc, kapitány ur!

— Tehát közel egy órája utazunk ezen az ördögös folyón. Mielőtt az ár elkapott bennünket, megnéztem az órát . . . Vajjon meddig tart még ez az út?

A csónakban hosszú csend állott be. A mióta a sziklahasadékba kerültek, Durand egyetlen szót sem szólt. Szinte élettelenül, eszméletén kívül gubbasztott az evezőpadon. Ujjaival görcsösen kapaszkodott a csónak peremébe s csak fogainak vacogása árulta el, hogy még él.

Péter törte meg a csendet.

— Neszt hallok messziről, kapitány ur — mondta.

— Ugy hangzik, mint a víz csörgése — toldotta hozzá György.

— Hallom — felelte Parr. — Valószínűen valami szikla az

ár közepén, amely a víz sodrát megtöri. A vesztünket is okozhatja, azért iparkodjunk valahogyan megkerülni. De meg is menthet bennünket úgy, hogy az utunkat állja.

A moraj percről-percre erősödött.

Már olyannak tetszett a zaj, mint amilyet a csavargózós lapátjai adnak, azzal a különbséggel, hogy sokkal erősebb volt annál.

Most már tudta a kapitány, hogy ez mint jelent. Vizeséshez közelednek. Iszonyuan magas lehet, mert a moraja szinte mennydörgésszerű.

— Isten irgalmaz nekünk! — suttogta Parr.

— Jer hozzám, György! — kiáltotta azután dörgő hangon.

A fiatal ember odakuszott hozzá és Parr magához ölelte, mintha azt akarná, hogy a pusztulás pillanatában mellette legyen.

Azután eszébe jutott Péter is, aki előtte ült. Meglökte s amikor Péter hátra fordult, szabadon levő kezével megkereste a sötétben a hü szolga kezét és erősen megszorította. Péter megértette, hogy miről van szó és oly hangosan, hogy a víz fülsiketítő zugását is tulharsogta, odakiáltotta Parrnak:

— Köszönöm, kapitány ur, mindazt a jót, amit velem tett. Odaát a másvilágon találkozunk!

A harsogás egyre tűrhetetlenebb lett. A fojtott meleget, amely eddig körülvette őket, egyszerre friss levegő váltotta föl.

A csónak tovább röpült örületes sebességgel.

Sistergett, zugott körülöttük minden.

A víz harsogása most már pokoli orditássá fokozódott, az ár sivitva röpitette előre a kívájt fatörzset, erre egy roppanás, egy lökés, a csónak iszonyu erővel csapódott a sziklához s a benne ülők elvesztették eszméletüket . . .

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A föld gyomrában.

A hü Péter volt az első, aki a mély kábultságból fölébredt.

A csónak fenekén feküdt, még pedig úgy, hogy lábai a csónak oldaláról lecsüngtek. Koromsötétség vette körül. Erőlködött, hogy az öntudatát teljesen visszakapja, amiben nagy segítségére volt a vizesés dörgő moraja. Ez csakhamar egészen eszméletére térítette.

Megpróbálta, hogy talpra álljon, ami némi nehézségek után sikerült is neki.

— Borzasztón zúg ez a vén koponya, — mondta a fejét fogva. — No de szerencsére a többi csontjaimnak nem esett baja. Nézzünk csak a többiek után, hogy ott is rendben van-e minden?

Gyújtó segítségével sikerült valahogy tájékozódnia a helyzetről.

A csónak utasai szanaszét heverték a földön. A francia a kapitány lábán vetett ágyat magának, annak a hátán pedig György feküdt.

Azulán megállapította az öreg matróz, hogy a zuhanás következtében a kanoe hosszában kettérepedt s az evező-padok darabokra törtek.

Ez a körülmény praktikus eszmét adott neki. Éles késével gyorsan levágott egy darabot a csónakról, hegyesre faragta s a gyújtóval meggyújtotta. A rögtönzött fáklya bevilágította az egész környéket s a fényénél azt látta Péter, hogy az egész csónak a szárazon van.

Néhány lépésnyire balról ott zuhogott a víz a katarakt felé, az utasok körül azonban csupa kavics hevert a földön.

Péter az örömtől ujjogva sietett Parr kapitányhoz, hogy fölrázza, amihez csak az egyik kezét használhatta, mert a másikban az égő fahasábot tartotta.

Parr, Péternek kimondhatatlan öröme, végre fölnyitotta szemeit.

— Ébredjen, parancsnok ur, — kiáltotta Péter olyan hangosan ahogy csak tudott. — Szárazon vagyunk.

— Tehát meg vagyunk mentve? — hallatszott gyöngén a kapitány hangja.

— Ebben a pillanatban mindenesetre! Keljen föl, parancsnok ur, hogy a másik kettőt is talpra állithassam!

— György!

— A lábain fekszik, hasonlóképen a francia is.

Végre sikerült Péternek a Parr lábait mindakét ájult alól kiráncigálnia. Ugyanakkor valami tárgy gurult a lábai elé.

— Hurrá! A rum! — kiáltotta Péter s a következő pillanatban már Parr szájához emelte a palackot. A kapitány hatalmasat huzzott belőle, az ital végig járta tagjait s szinte újra életre keltette azokat.

Azután Péter is bekapott egy kortyot belőle.

Parr segítségével fölélesztette Györgyöt. A fiatal ember csupán főfájásról panaszkodott, egyébként pedig tökéletesen jól érezte magát.

A franciát a nagybácsi és az unokaöcs gondjaira bízta

Péter. Ő maga aprófát vágott a csónakból, hogy tüzet rakhasson vele, amelynek fénye mellett a helyviszonyokat akarta tanulmányozni.

Amennyire Péter a tűz futólagos fénye mellett kivehette, hatalmas terjedelmű barlangban voltak. Sem a boltozatot, sem a barlang falait nem tudta meglátni. Fölkapott tehát egy égő hasábot s egyedül nekivágott az üregnek. Sokáig bolyongott szerte a barlangban. Közben újabb hasábot gyújtott meg s beledugta egy sziklahasadékba.

A fáradtságtól és izgalomtól kimerülve letelepedett a földre s kinyújtotta elcsigázott tagjait.

Az öreg matróz szempillái lassan becsukódtak s a abban a tudatban, hogy Parr, ha szüksége lesz rá, puskalövéssel jelt fog adni, lehajtotta fejét egy kőre és elaludt.

Alig, hogy elszenderült, nem messze tőle két villogó pont jelent meg a sötétben.

A fáklya fénye mellett szinte villámló pontok egyre közelebb értek hozzá, végre egészen odaértek a fáklya fénykörébe.

Egy óriási termetű néger szemei voltak, aki párducszerű mozdulatokkal kuszott Péterhez. Bolyhos állati bőr csüngött le lazán meztelen vállairól, egy másik bőr a csipőjét fődte el, testének többi része pedig meztelen volt.

Némán hajolt a néger az alvó fölé s visszariasztóan csufarca vad kárörömet fejezett ki, ahogy az alvót nézte.

Óvatosan megtapogatta Péter zsebeit s meglegedetten biccentett a fejével, amikor a matróz dohányszacskóját fölfedezte s gyorsan magához vette.

Azután öklével megfenyegette az alvót és a következő pillanatban eltűnt a démoni alak, nesztelenül, észrevétlenül, mint a lehelet a nap fényében.

Lövés dördült el, amely az alvót fölébresztette. Péter gyorsan talpra ugrott.

A hasáb majdnem tövig égett már, úgy, hogy ujjal kellett kicserélni.

A matróz az óráját nézte s ekkor kiderült, hogy négy óra telt el, amióta a csapat őrtüzétől eltávozott. A tűz egyébként már sokkal élénkebben égett.

— Ahá, — gondolta magában Péter, — a parancsnok úgy látszik, fölgyújtotta az egész csónakot, hogy a fáklyahordást megtakarítsa. Okos gondolat volt. Ha csak a rumot nem felejtették el! Fázom, rettentően fázom s egy korty, bizony isten, nagyszerűen befütene...

Nem sokáig tartott, amíg a karavánt megpillantotta.

— Nos, fölfedeztél valami ujat, Péter? — kiáltotta feléje már messziről a kapitány.

— Én bizony nem is kerestem semmit, kapitány ur, hanem csak szundítottam egyet, hogy erőt gyűjtsek, — felelte őszintén a matróz.

— Nagyon okosan, mert nagy munka vár még ránk.

Ezalatt odaértek a többiek is, sulyosan megrakodva fegyverekkel, töltésekkel, takarókkal és élelmiszerekkel.

Némán haladt előre a kis csapat, amelyet Péter vezetett.

Órákig tartott az ut a legborzalmasabb kinlódások között. Egy szűk üreget szinte hason csuszva kellett megjárnia a csapatnak.

Végre tágasabb üregbe értek.

Péter husz-harminc lépésnyivel járt mindig a karaván előtt.

Messziről biztató világos pont csalogatta őket: ott sejtették a barlangból kivezető utat.

Egyszerre ijedten állt meg az öreg matróz.

— Ezer villám és mennydörgés! Ehun a baj. Most légy okos Domokos!

A félig tréfás szavakkal éles ellentétben állott Péternek a rémületől szinte megdermedt arca.

A lábai előtt, oly közel, hogy még csak egy lépést kellett volna tennie s a feneketlen mélységbe zuhant volna, sötét szakadék tátongott. A tulsó oldalon magas, meredek, sima sziklafalon körülbelül tíz méternyi magasságban gunyosan integetett feléjük a világos pont, elérhetetlenül a szerencsétlenek számára.

— Kiváncsi vagyok, hogy ebből a csávából hogyan fogunk kikecmeregni? — dörmögte Péter maga elé.

Parr meghallotta a szavakat és reménytelenül szólt:

— Most már magam sem hiszek a megmenekülésünkben.

— Hohó, bácsikám, ez a te nagy bizalmad? — szólt György kissé szemrehányón. — Ej, hol maradt most egyszerre? Dehogy vagyunk elveszve. Eddig a sötétben botorkáltunk s most, amikor mentőutat látunk magunk előtt, most csüggedjünk?

— De ez az iszonyu szakadék?

— Majd megkerüljük. Ha pedig ez nem sikerül, amint magam is hiszem, hát akkor megpróbáljuk áthidalni, hiszen ugysem széles.

Péter magához intette Györgyöt. Mind a ketten lehasaltak a sziklatalajra s kezükkel tapogatózva, a szemükkel nézegetve megvizsgálták a szakadék széleit.

Suttogva közölték egymással észrevételeiket s láthatóan meg

voltak elégedve az eredménnyel, mert Péter nyomban hozzáfogott a megbeszélte terv végrehajtásához.

Fölvette puskáját s lecsatolta a szíjját.

— Mit akarsz tenni, Péter? — kérdezte haragosan Parr, egészen fölocsudván a kábultságból.

— Ő semmit, parancsnok ur, csak átmászom a szakadék tulsó oldalára, — felelte Péter illetudón.

— Megbolondultál? Ezen a feneketlen pokoltornácon akarsz átvetni magad? Ez több, mint vakmerőség, ez örülség, ezt nem engedem meg soha! — kiáltotta Parr izgatottan.

— Én pedig megyek! — szólt Péter s mielőtt még Parr újabb ellenvetést tehetett volna, már el is tűnt a szikla hasadékában.

A rettegés és izgalom borzalmas pillanatai következtek erre.

Péter mindakét kezével belekapaszkodott a szikla kiálló részeibe s támasztékul fölhasznált minden kiugró szikladarabot, hacsak akkora volt is, hogy a lába ujjait rátehetette. Testét erősen a sziklafalhoz szorítva, óvatosan kuszott előre s végre egy hegyes kődarabhoz ért, amely félméternyre állott el a faltól. Épen elég volt arra, hogy mindakét lábával megálljon rajta.

Az egyik kezével erősen a falba fogózkodott, a másiknak kabátujjával pedig letörölte izzadságát és nagyot lélegzett.

— Így, az egyik sarkot már elértük volna. Most következik a munka vége...

— Szerencse föl, jó öreg!... kiáltotta feléje Parr, de a többi az ajkán fagyott a rémülettől.

György a borzalomtól és iszonyattól rémes kiáltásban tört ki és Durand is reszketve kiáltotta:

— Péter!

A széles kő, amelyen Péter állott, elvált a sziklafaltól.

Péter egy pillanatra megingott, azután a kővel együtt lezuhant a szakadékba.

A boldogtalan ember görcsösen kapkodott valami kiálló sziklarész után, a lábai más támaszpontot kerestek, de hasztalan, — egy kiáltás és Péter villámgyorsan lehanyatlott a borzalmas sziklaüregbe.

Halálos csend állott be...

A következő pillanatban valamennyien a szakadék szélére rohantak, de sivár némaság volt csak a mélységben...

— Szegény, jó, derék Péter! — suttogta György, amikor a rettentő ijedséget valahogy leküzdötte magában.

— A jó ég tudja, micsoda mélységbe zuhant az én hü Péterem, — kiáltotta Parr, a kezeit tördelve.

— Várjon csak egy pillanatig, kapitány ur, mindjárt fönt leszek újra! — hallatszott hirtelen a mélységből.

György felkiáltott örömeiben.

— Péter! Élsz? Nem esett bajod? — kiáltotta le ujjongva.

— Néhány dudor a fejemben s egy eltépett zubzony az egész kár, amit szenvedtem, — felelte vissza Péter.

— De hát merre vagy? — kérdezte Parr és György egyszerre.

— Csak egy pillanatig, aztán legyen szerencsénk egymáshoz. Így lá! György ur, itt vagyok önnél, nyujtsa csak a kezét, de vigyázzon, hogy el ne veszítse az egyensúlyt, különben mindketten lepotyogunk a kemény kövezetre... Így ni! Tessék, itt van Péter!

A sziklaüreg pereme fölött véres arc jelent meg.

Még Durand is megfogta Péter karját s egy-kettőre ott termett a bátor férfi a társai előtt.

— Örüljön, kapitány ur, megtaláltuk az átjárót, — ez volt Péter első szava. — Hiszen ez nem is szakadék, ez egy közönséges, komisz lyuk, amit az én bosszantásomra palántáltak ide.

— Édes, öreg Péterem, — szólt Parr, a hü szolga kezét meg-
rázva, — hadd kötözzük be mindenekelőtt a sebeidet.

— Ráérünk erre, nem olyan sietős és nem olyan veszedelmes. Csak az ijedség szállt a tagjaimba s egy korty rum nem fog megártani.

Nevetve nyujtotta feléje György a rumos palackot, amelynek tartalmát a matróz félig lehajtotta.

— Ez mulatság volt idáig, most lássunk a dologhoz. Kérem, nyujtsa ide valami rongyot. különben ez a vér még beragasztja a szememet is... Így, köszönöm. Tehát a hasadék legfőleg négy méternyi mélységű s iszappal és kövekkel van tele. Átjárónak tehát nem veszedelmes. A fenekén van néhány lyuk és nyílás, amelyek ki tudja, meddig huzódnak a földbe, de az embernek legfőleg az egyik lába bicsaklik bele. Rajta, szedjék le a puskákról a szijakat s csináljunk kötelet belőlük, hogy legalább az eséstől és a csuszkálástól megkíméljük magunkat.

A négy szij nem volt valami hosszú, de éppen elérték a szakadék fenekéig, ami teljesen elegendő volt.

Péter letépett egy darabot rongyos zubonyáról, átította rummal és meggyujtotta.

Ezzel a fáklyával világították meg a hasadékot.

Parr szállott le elsőnek, utána Durand és végül György.

Péter ezután óvatosan leeresztette a kötélén az elemózsiát s szintén leszállt az üregbe.

A fölkapaszkodás a tulsó oldalon már nem járt különösebb nehézségekkel.

A csapat ezután tovább folytatta útját. A sorrendet azonban ezuttal megváltoztatták és Parr haladt a menet élén, míg Péter utolsónak baktatott mögötte.

A világosság egyre nagyobb erővel hatolt a barlangba s rendkívül megkönnyítette a csapat előrenyomulását.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Gumbó kincse.

A test csakhamar újra megkivánta a maga jogait. A fáradság és az éhség elcsigázta mindnyájukat s arra kényszerítette őket, hogy pihenőt tartsanak, amire valóban már szükségük volt.

Tüzet raktak tehát a sziklakövek között talált fadarabokból s megfőzték teájukat. Hideg hus és kenyér volt a lakoma főrése, amely pompásan ízlett a falatozóknak.

— Még korai az idő — mondta Péter, a mikor az ételt elfogyasztották — aludjunk egy keveset s ha majd új erőt gyűjtötünk, folytathatjuk a kóborlást, amely remélhetően most már a szabadba fog vezetni bennünket.

Péter mindjárt el is helyezkedett a földön s az egyik takarót feje alá illesztve, elaludt.

Példáját örömmel követték a többiek s csakhamar mély álomba merültek, kivéve Györgyöt, aki behunyt szempillákkal feküdt a helyén s álmodozott, anélkül, hogy aludt volna.

Már-már azon ponton volt ő is, hogy elalszik, amikor valami fülébe hatoló nesz hirtelen megrezzentette s elűzte a fáradtságot tagjaiból.

Tompán s alig kivehetően valami nagy állatnak vagy embernek közeledő neszt hallotta.

A hogyan György a csukott szempillái alól óvatosan kitekintett, nem tudta mindjárt a nesz okát felfedezni. Már azt hitte, hogy csalódott, amikor egyszerre es, emberhez hasonlatos árnyékot vett észre.

A fekete alak, aki Péter dohányzacskóját elrabolta, mint a macska, kuszva közeledett a tüzfény körébe.

A mikor a néger arcát megpillantotta, a félelem szinte meg-

dermesztette az első percben s egy hangot is alig tudott kiejteni. A kiméletlen gyűlölet s az ördögi mosoly, amely a visszataszítón durva, állatias arcon szembetűnt, szinte elvette az eszméletét

Az egyik takarót feje alá illesztve elaludt...

Györgynek. Mint valami madár, amelyre kigyó leselkedik, szinte kővé meredten nézte a förtelmes alakot.

Végre összeszedte, visszaszerezte erejét, gépiesen megragadta

az övébe dugott revolvert s helyéről felpattanva, ezekkel a szavakkal közeledett a néger felé :

— Ki vagy ? Honnan jössz ?

Rövid, élénk nevetés volt a förtelmes ember válasza.

— Ha nem felelsz, majd érthetőbben beszélek ! — kiáltotta György, revolverét kirántva.

— Hagyja azt a lövöldöző szerszámat, nem akarok semmi rosszat ! — szólt hirtelen a néger hibás angol nyelven.

— Angolul beszélsz, jó ! Mit akarsz hát, ha nem rosszat ?

— Rumot !

— Megkapod, de voltaképpen ki vagy ?

— Gumbó vagyok ! — csengett büszkén a válasz.

— Gumbó, aki a rumot akarta ellopni !

— Ellopni ? Nem. Ami a tietek, az ugyanis az enyém, mert ebből a barlangból ugyan soha sem kerültök ki.

— Majd elvállik !

— Elvállik, elvállik, ezt mondta sok-sok év előtt is a fehér ember, amikor Gumbó nem akarta kivezetni. Hahaha, odaát fekszik a megfehéredett csontváza — kacagott gunyosan a szörnyeteg.

— Hát akkor majd vezetsz bennünket !

— És ha nem ?

— Agyonlőlek !

— Akkor vége a szabadulásnak is, mert nélkülem hetekig bolyonghattok ebben a barlangban, anélkül, hogy a rejtett kijáratot megtalálnátok.

— Tehát nem akarsz a vezetőnk lenni ?

— Nem.

— Akkor velünk maradsz s velünk együtt fogsz éhen halni.

— Ohó, ki tarthat engem vissza ?

— Én ! — hallatszott egyszerre Péter hangja, aki óvatosan a néger háta mögé csuszott s onnan hirtelen a nyakába vetette magát.

Erős marka volt Péternek s ökleinek szorítására megfordult a néger, akinek testében csak igen kevés erő volt.

— Ereszsz el ! — ordította. — Beszélni akarok veletek. Ereszsz el, különben meghal Gumbó !

— Ereszd el a karjait, ugysem szökhet meg tőlünk, — szólt György.

Az egész jelenet alatt, amelyben csak félhalk szavak hangzottak el, Parr és Durand nyugodtan aludt tovább.

Péter elbocsájtotta a négert, aki teljesen kimerülve a kiállott fájdalomtól, egy kőre telepedett le.

— Miért kutattok itt, arany után? — kérdezte rövid szünet után.

— Arany után? — kérdezte György. — Eszünkbe sincs.

— A fickó megkegyült! — szólt közbe Péter.

— Mi mást keresnétek az én birodalmomban?

— Csak a kijáratot.

— Hadd beszéljek csak magam az én fekete barátommal, György ur, — szólt Péter. — Tehát, tisztelt Gumbó ur, ha kegyed azt hiszi, hogy mi idejöttünk, akkor alaposan téved, mert bennünket egyszerűen ide menesztettek.

Péter ezután kissé hosszadalmas, jelképes beszédben elmondta a négernek az egész kalandot.

Végül hozzátette :

— Most már tudod, hogy mi történt és kettő közül választhatsz: vagy kivezetsz bennünket ebből a pokolból, amely esetben Parr kapitány, aki igen gazdag ember s nem vágyakozik a te aranyadra, rummal s egyéb szép holmival fog megjutalmazni téged, vagy pedig elpusztulsz velünk együtt. Harmadik választás nincs s ezzel vége.

— Parr, az a hosszú ember ott, nem? — kérdezte Gumbó.

— Éppen erre tart.

— Annál jobb, legalább móresre tanít téged, — felelte Péter.

— Nem bánt téged, Gumbó, ne félj tőle! — csitította György a megrémült négert.

— Gumbó nem fél, ő a barlang ura, — szólt a néger, mellére ütvé.

Mialatt György a négerrel beszélgetett, Péter hamarosan értesítette Parrt és Durandot az eseményről.

Parr Gumbóhoz lépett s így szólt :

— Abból, amit idáig hallottam és láttam, azt következtetem, hogy elhagyott aranybányában vagyunk, amelynek te vagy az őrzője.

— A bánya királya vagyok.

— Te majd kivezetsz bennünket a birodalmadból a napfényre s közülünk senki sem fog többé visszatérni ide és a bányáról valakinek említést tenni sem fog.

— Nem hiszek a szavadnak. A fehérek mind csalók, amikor aranyról van szó, — felelte a néger elutasítón.

— Akkor magunk keressük az utat. Ha megtaláljuk a kijáratot, újra visszajövünk s elvisszük a kincseidet. Ha azonban itt kellene tönkre mennünk, hasonló sors fenyeget téged is, mert Péter úgy fog vigyázni rád, mint a szeme fényére.

— És közbe, ha szükséges lesz, meg is szorítja egy kicsit a nyakadat, kedves barátom, — mondta a matróz.

A néger még mindig tagadóan rázta a fejét. Ekkor György oda lépett hozzá s a néger szabadkozása ellenére megfogta a kezét.

— Nekem se hiszel, Gumbó? — mondta s erősen a szeme közé nézett a négernek.

Gumbó elfordította az arcát és halkán felelt.

— A fehérek mesterek a hazudozásban.

— Esküszöm az életemre, hogy megtartjuk a szavunkat! Vetsz bennünket?

A néger sokáig küzdött magával, végre rászánta magát és így szólt:

— Nos jó, kivezetlek benneteket. De jaj nektek, ha Gumbót megcsaljátok. Rettenetes bosszut állna rajtatok!

— Végre egy okos szó, Gumbó őfensége! — kiáltotta Péter. Erre igyunk egy korty rumot, ha ugyan még van belőle.

Mosolyogva nyújtotta Durand a butykost a négernek, aki mohón kapott utána. Arca ragyogott a gyönyörüségtől, amikor ajkához illesztette s jót huzzott belőle mindaddig, amíg Péter a butykost el nem rántotta a szájától.

— No, kövessetek! — szólt ekkor a néger.

Sötét és szűk sziklautra lépett, éppen ellenkező irányban attól, amelyet a társaság követni akart.

Mindenféle lejtőkön leereszkedve, nagy sziklatömbök megkerülése s számos egyéb kerülő után visszatértek a borzalmas vizáradathoz, amely zugva, dübörögve rohant tovább. A víztől csak egy vékony sziklafal választotta el őket.

Egyszerre megállott Gumbó és így szólt:

— Ez a lakásom.

Oda mutott egy deszkából összerótt zugra, amely felülről vékony hasadékon keresztül kapta gyér világosságát.

Az egyik sarokban száraz levelek és állati bőrök heverték közös rakáson: ez volt a néger fekvőhelye. A helyiség közepét durva edényekkel és lábosokkal megrakott tüzhely foglalta el. A többi berendezést alacsony tőke s néhány rongyos szövet és vászondarab alkotta.

A néger fekete bőrtárcát vett elő s átnyújtotta Györgynek:

— Ez az a tárca — mondta — amelyet Gumbó elvett a fehértől, aki a barlangban éhen halt. Pénz is volt benne, azt kivettem és elköltöttem, de az irások mind benne vannak, úgy a hogy a halottól elvettem.

Az utasok tovább haladtak az áradat mentén s előre nyo-

multak az uton, amely némely helyen olyan széles sem volt, hogy száraz lábbal járni lehetett volna rajta.

Még egy fordulat balra és az utasok kint voltak a szabadban.

Az egész náluk levő dohányt a négernek adták át, továbbá a kulacsot, amelyben jó néhány korty volt még a tüzes italból. Gumbó minden köszönés nélkül ott hagyta a társaságot s visszatért azon az uton, amelyen jöttek. A többiek ezalatt örülve a szabad égnek és friss levegőnek, csak úgy találomra előre indultak. Péter természetesen mindig lefelől.

Már alkonyodni kezdett s az utasok alkalmas fekvőhelyet kerestek maguknak.

— Azt hiszem, kapitány ur, itt megtelepedhetünk — szólt kis idő múlva Péter. — Ez a sziklafal felfogja a szelet s módot nyújt nekünk arra, hogy tüzet rakhassunk. Amint látom, tüzelőfában nincs hiány.

Csakhamar magasan lobogott a tűz s a kis csapat melléje heveredve, vacsorához fogott.

Alig, hogy ennek vége lett, György felugrott a helyéről és izgatottan kiáltotta :

— Hallottátok ezt a dörgést?

Csakugyan puska lövés hallatszott. Utána egy másik, majd öt egymásután.

— Hurrá, keresnek bennünket ! — kiáltotta György lelkesülten s mielőtt a többiek megakadályozták volna, mind a hat töltest kilőtte a revolveréből.

— Ez nagy meggondolatlanság volt György — szólt Parr szigorúan. — Hátha csak vadászó négerok a lövöldözők s mi alig, hogy az egyik veszedelmet elkerültük, a másikba pottyantunk.

— Nem, én nem tévedek bácsi, ezek a misszió emberei — erősködött György.

Ezalatt Péter is fölkelt.

Fölkapta ismétlő fegyverét s utra készen állott.

— Hová mégy Péter ? — kérdezte Parr.

— A lövöldözők elébe, kapitány ur — felelte Péter nyugodtan.

Ujra megtöltötte revolverét s Parr válaszát meg sem várva, elsietett olyan gyorsan, ahogy öreg matrózlábaival csak bírta.

Mi még itt maradunk egy darabig, de résen leszünk, hogy szükség esetén azonnal a segítségére mehessünk annak az esztelen Péternek — mondta Parr aggódva.

De gondjai nyomban eltűntek, amint Pétert újra látta megjelenni még pedig fáklyával a kezében. Mögötte Borgfieldnek hat fekete szolgája lépkedett.

— György urnak igaza volt — kiáltotta messziről. Már napok

óta keresnek bennünket s ezek a derék legények a mi Bőregér Keresztélyünkkel éjjel-nappal portyáztak a hegységben. Egy másik csapat a hegy tulsó oldalán kutat utánunk. Borgfield ur küldte őket.

Két néger nagy csomagokat dobott Parr elé, amelyek tömve voltak az annyira nélkülözött élelmiszerekkel. Kenyér, friss marhahús, gyümölcs s más jóízű falat volt bennök, a lelkészné szíves ajándékai.

Péter mindjárt gondjába vette a nagyhasu rumos palackot s vidáman, hosszas, bensőséges csókkal ajkához szorította.

Ezalatt Bőregér is odaért a kapitányhoz s két ujját ajkához illesztve, titokban levelet nyomott a kapitány markába. A kapitány sietve néhány lépést tett oldalt, szétbontotta a papirost s a hold fényénél a következőket olvasta benne:

— Bátorság, ne csüggedjen! Kövessen haladéktalanul Észak felé. A zuluk ismerik az utat. Meglepetés vár önre. Sok szerencsét az utra!

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

A támadás.

Borgfield és a felesége szinte tuláradó örömmel fogadta az érkezőket, akiket immár elveszítettnek tartottak.

Elképzelhető azonban a csodálkozásuk, amikor Parr kijelentette, hogy nem veszi tovább igénybe a vendégszeretetüket és utra kél. Különösen Borgfield nem akart tudni a dolgról.

Parr azonban erőlyesen vitte keresztül akarátát s másnap amikor az élelmiszerek ügye már rendben volt, utnak is indult. A hittérítőnek úgy magyarázta meg a dolgot, hogy vissza kell térnie Port Natálba.

Csak most szakadt azonban rá az igazi baj, amikor tudni illik Borgfield mindenáron a fiát akarta a nyakába varrni — vezetőnek.

Nagynehezen végre sikerült a kelletlen kitüntetés magától elhárítani, de akkor újabb kellemetlenség érte: Durand is csatlakozni akart hozzá és Parr, hogy a bizalmatlanság gyanuját ne ébressze, kénytelen volt a kíséretet elfogadni.

Durand maga olyan tolaodón kérte, annyiszor emlegette a barlangban közösen kiállott veszedelmeket, a fiui szeretetet, amelylyel a kapitány irányában viseltetik, oly meghatón adta elő, hogy lemondott Durbanról s ő is észak felé tart a Zambeziig, hogy Parr végre is engedett.

Igy történt, hogy Durand is belekerült a társaságba, Péternek nem csekély boszúságára.

György, Péternek egyik hozzáintézett megjegyzésére odafordult a matrózhoz:

— Hát ugyan mitől tartasz a Matabele - birodalomban Péter?

— Az emberektől és az állatoktól! — felelte Péter. — A mi zulukaffereink borzalmas meséket tudnak róluk. Azt mondják, hogy az odavalók kirí-je, egy bot, amelynek a végére golyó van erősítve, messziről hajítva épen olyan biztosan megöli az embert, mint a golyó. Azonkívül épen olyan mértékben gyűlölik a fehéreket, mint más törzsekből származó fekete testvéreiket.

— Ezek volnának az emberek. — szólt György egykedvűen, mintha az egész dologhoz semmi köze sem volna. — Most halljuk az állatokat.

-- Na, az egy csöppet sem mulatságos, György urfi, ha ilyen hordák leselkednek az uton az ember után.

— Olyan ember, mint te, még a matabele-ktől sem fél, minden kirijük és aszagájuk (vetődárdájuk) ellenére.

— Végig igaz, György ur, — felelte Péter, kissé a gyöngéjén találva, — de óvatosság az élet sava-borsa. Aztán meg hallom, hogy annyi az oroszlán azon a tájon, hogy akár disznókat etethetne velük az ember. Azonkívül persze mindenféle éjjeli vad is akad, mint antilop, gnu, zebra, sőt még strucc is, amelynek olyan szép tollai vannak s azokat a nagy tojásokat rakja . . . Hiszen tudja?

György nagyot kacagott, ez volt az egész válasz Péter aggodalmaira.

— Péternek igaza van, — szólt Parr, aki a beszélgetést végig hallgatta, — ezentul majd rendes őrséget szervezünk . . .

Öt nap telt el, amióta a csapat a missziót elhagyta.

Késő délutánra járt már az idő. Az afrikai nap különös kegyességgel bocsájtotta a földre tüzes sugarait.

Ember és állat szinte eltikkadt a forróságtól, mire egy kis bozót szélére értek, amely néhány fából állott csupán.

A közeli dombról kis patak csörgedezett alá s enyhülést ígért a szomszédoknak.

Amikor a fogatból az ökröket kifogták, György egy antilopnyáját vett észre, amely a patak felé közeledett, de nyomban futásnak eredt, amikor az utasokat megpillantotta. Az ifjuban felébredt a vadász-szenvedelem s anélkül, hogy Parr intő szavait meghallgatta volna, fáradtsága ellenére az antilopok után vetette magát.

Parr, hogy a fiúnak valami baja ne essék, utána sietett s ugyanazt tette Durand is, aki a nagy sietségben a maga könnyű vadászpuskája helyett Péter ismétlő fegyverét vitte magával.

György futásközben az antilopok közé lőtt, de nem talált.

Parr ekkor észrevette, hogy György térdre ereszkedik s két lövést tesz valami láthatatlan vadra, amely az egyik bozótos domb mögött rejtőzött. A lövések után a fiatal ember megfordult s ujjongva kiáltotta a feléje közeledőknek:

— Eltaláltam, hurráh, eltaláltam!

Ujra megtöltötte puskáját s éppen a nagybácsihoz akart menni, amikor hirtelen szétnyílt a bozót s egy hatalmas oroszlán jelent meg előtte.

A fenevad iszonyu ugrással Györgyön termett, a földre teperte s két mellső lábával leszoritotta.

Első pillanatban szinte megfagyott a vér Parr ereiben, de hirtelen összeszedte magát s odatüzelt az oroszlánnak feléje villanó szemei közé.

Keze, amely máskor biztonsággal forgatta a fegyvert, most reszketett az ijedtségtől s a golyó csak az oroszlán sörényét surolta, ami a fenevadat még jobban ingerelte.

Otthagya Györgyöt s vérfagyasztó ordítással, egyetlen ugrással Parrt akarta elérni.

Az állat most harmadik és legveszedelmesebb ellenfelével állt szemben: Duranddal. Az ismétlőfegyver kétszer egymásután eldördült s a golyók behatoltak a sivatag királyának testébe, még mielőtt Parr közelébe férhetett volna.

Az oroszlán megváltoztatta irányát s Durandra rohant, akit lábának hatalmas csapásával földre terített. Azután nagyot ágaskodott, rövid fordulót csinált, hörögni kezdett s kinos vonaglással elterült közvetlenül Durand mellett. Vége volt.

Parr odarohant Györgyhez. A fiatal ember maga kelt fel a földről s az ijedtségtől és izgatottságtól reszketve, halotthalványan meredt a kapitányra.

Parr boldogan vonta a keblére, azután a fiatal francia felé fordult.

Durand arcára borulva, kinyujtott karokkal, élettelenül feküdt a földön. Balvállából patakokban ömlött a vér. Az oroszlán, amely erejét már elvesztette, csak horzsolta a vállát, összetépte kabátját, mellényét s széles, szerencsére könnyen gyógyuló sebet ejtett a vállán.

A mély ájulást, amelybe Durand esett, a halálos rettegés és a fájdalom okozhatta.

Parr és György a táborba vitte a sebesültet, a hol a friss

víz és a rum csakhamar magához térítette. Utána mély, lázas álomba merült.

Durand miatt egész napot töltöttek ezen a helyen.

A következő napon már annyira jobban lett, hogy gondosan ágyat vetettek neki a kocsiban s ettől fogva nem akadályozta a továbbhaladást.

Nyomban, mihelyt öntudatát egészen visszakapta, odalépett hozzá Parr, megfogta egészséges kezét és így szólt:

— Ön megmentette Györgyöt és az én életemet. Köszönöm. Számíthat hálámra!

Még a Péter szemében is rokonszenvesebbnek tűnt fel most Durand, de ő sokkal elfogultabb volt iránta, semhogy bizalmatlanságát egyszerre leküzdhetné volna.

Hát még akkor mit szól, ha megleste volna a beszélgetést, amit Durand az egyik kafferrel folytatott. Ime:

— Tehát egy irás vette rá, hogy északnak forduljon?

— Az.

— És azóta nem kapott értesítést valamelyik burtól?

— Nem, nem kapott.

— Hát csak hegyezd a füleidet! Vigyázz, hogy semmi el ne kerülje a figyelmedet! Én jól fizetek, de az árulást is kegyetlenül megbüntetem! Most eredj ökreidhez, hogy valamit észre ne vegyenek.

Hat nappal az oroszánvadászat után újra bővizű helyre értek, ahol már dusabb volt a növényzet is s az a remény szállotta meg az utasokat, hogy innen kezdve már kevesebb akadálylyal folytathatják útjukat.

Idáig kevés emberi telepet találtak, mindössze néhány hotten-totta falut, amelynek főnökei — vagy amint magukat nevezni szerették, — «királyai» mindenféle követelésekkel állottak elő, mielőtt a kért húst és baromfit átadták nekik.

Parr ezért előnyösebbnek tartotta, hogy a falvakat lehetőleg kerüljék s táplálékukat inkább vadászattal szerezzék be, a mi rendszerint sikerült is nekik.

Az új forrás helyén, mint rendesen, most is száraz fadarabokat gyűjtöttek össze s nagy körben elhelyezték, majd meggyújtották. Az állatokat a kör középső részébe terelték a hol azok alaposan legelték a kövér fűvet.

Az emberek is felfrissítették magukat az erősítő táplálékkal és rég nem élvezett kényelemmel nyújtották ki fáradt tagjaikat a gyepes szőnyegen.

Péter kezdte meg az örökösödést, a mi zavartalanul folyt le.

A tüzet mindig friss galyakkal elesztették.

Tíz órakor felköltötte Péter Durand-t, a ki időközben már egészen hozzászokott az őrködéshez. Durand fölvette fegyverét s a tűz elé állott, a melybe újabb rőzsét dobott.

Hajnali öt óra lehetett már, amikor az alvókat rettenetes láрма zavarta föl álmukból.

Az álmos arcok fölemelkedtek fekvőhelyükről és látták, hogy fekete, ijesztően bemázolt alakok vették körül őket. A feketék fenyegetően emelték föl lándzsáikat, rövid kardjaikat és furcsán telerajzolt paizsaikat. Egyrészük kitűnő, hátultöltős angol puskát forgatott meg a feje fölött.

A feketék csapata.

Durand elaludt az őrhelyen s ez okozta, hogy a feketék ilyen hirtelen meglephették az alvókat.

Mínthogy minden utasra ötnél több ellenség jutott volna, az ellentállásnak semmi értelme sem volt. Parr tehát intett, hogy adják meg magukat.

A feketék kötelekkel hátrakötötték a fehérek és a zuluk kezeit s mint valami podgyászt, földobták őket a kocsira, a mely a következő percben megindult.

A négy európai Parr hálófülkéjében feküdt összepréselve.

A kocsi zökkenése miatt lehetetlen volt egymással beszélgetni s azért mindenki szabad utat nyitott a gondolatainak.

Parr kimondhatatlanul mérgelődött. Arra számított, hogy legkésőbb másnap estig eléri Zambezit s akkor vége a veszedelmes, izgalmas utazásnak. De vajjon megtalálja-e most, ilyen késedelem mellett Ferencet s vele együtt az ő önként vállalt feladatának

annyira óhajtott megoldását? A fogság maga kevesebb gondot okozott neki. Tudta, hogy nem tart örökké, mert arra, hogy a feketéket kijátszsza, mindig találhatott valami alkalmat. A legrosszabb esetben odavesznek az ökrök és a kocsik, a mi magában véve nem nagy szerencsétlenség; a mi pedig Durand-t illeti, azt szíve mélyéből atengedte volna a feketéknek. Neki köszönhetik az egész bajt s ha ennek olyan következményei lesznek, amilyenektől ő tart, akkor busásan fizette vissza neki az adósságot György megmentéseért.

A kocsi egy pillanatra megállt s Péter fölhasználta az alkalmat egy gunyos megjegyzésre:

— No most szépen benne vagyunk a szentelt vízben, még pedig igazi franciában!

A kocsi tovább indult s a válasz elmaradt. Az út szinte végtelennek tetszett az utasoknak. Kín volt a fekvés a szűk és forró kocsiban.

Végre hosszú, keserves döcögés után megállt a szekér. Fölhajtották az ernyőt s megengedték az utasoknak, helyesebben fölszólították őket, hogy hagyják el mozgó börtönüket.

Milyen örömmel engedelmeskedtek a fölszólításnak!

Egy nagykiterjedésű dombra vezették őket, melynek lábánál széles folyó siklott tova, ezüst szalaghoz hasonlóan. Ameddig a szem ellátott, erdőségek borították a földet s csak a domb lábánál feküdt egymástól messzire, elszórt kosáralaku házaival a bennszülöttek nagy faluja.

— Zambezi! — kiáltotta Bőregér fejével a folyóra mutatva.

Parr szíve megdobbant az örömtől. Végre elérkezett a céljához, gyorsabban, mint remélte s mindenesetre más körülmények között is, mint gondolta. Mit törődött most a bilincsekkel!

Péterrel majd csak kieszél valami módot a szabadulásra s akkor egyenesen Ferenchez!

Bőregér már a misszióról való távozásuknál árulta el neki a búr tartózkodó-helyét s Parr bizonyosra vette, hogy ott találja.

Banánát, tyukot és vadat hoztak a foglyoknak, azonkívül mindenik egy-egy köcsög tejet kapott, amelynek tartalmát az utasok, mihelyt kötelékeiktől megszabadították őket, mohón üritették ki.

Bilincsek nem voltak ugyan az emberek kezein, de olyan nagy tömeg kíváncsi ember vette körül őket, hogy örültség lett volna minden szökési kísérlet. Az utasok belátták ezt, belenyugodtak a változhatatlanba s beszélgetéssel igyekeztek az időt elűzni.

— Az uton eszembe jutott a fekete táska, amelyet Gumbo neked átadott — szólt Parr Györgyhez. — Nem láttam sehol. Mi történt vele ?

— Az okmányok közt van a kocsiban. Az irásokat azonban magamhoz vettem s az ingem alá rejtettem. Eddig még beléjük sem pillantottam — felelte György.

— Majd legközelebb átnézzük azokat. Most, hogy eszembe jutottak, roppantul kíváncsi vagyok a tartalmukra.

A foglyoknak nem volt sok idejük a társalgásra.

A tömegben keletkezett mozgás valami rendkívüli dologra mutatott. Mély torokhangokból álló vezényszavak hallatszottak. Egy magas termetű fekete odalépett az utasok elé s hollandi nyelven nyersen rájuk szólt :

— Jertek !

A négy európaít a folyópartra vezették s beültették a pirógba, ahogy a négerék az evezős csónakot nevezték.

Kivülük helyet foglalt még benne nyolc evezős és a «nagy fekete», amint Péter elkeresztelte.

A zulukat egy másik csónakba ültették, tíz csónak pedig megtelt falubeli feketékkel.

Erre megindult az egész flotta. Nem a tulsó partra irányították a csónakokat, hanem az ár mentén eveztek a moszatokkal, homokbuckákkal és sziklával szegélyezett part irányában.

Közeledett az este.

A négerék végre a Limpopo jobb partján megállították a csónakokat és kikötöttek.

Itt újabb néger sereg várta már barátainkat. Ezek körülfogták őket s az egész menet megindult az északi irányban levő, sűrű erdőbe.

— Ugy látszik, bennünket nem annyira a pénzünkért, mint más okból ejtettek fogságba — szólt György, aki Parr és Durand között lépkedett.

— Miből következteted, fiam ?

— Abból, hogy a szekérről leszedett holmit mind utánunk hozzák.

— Nem lehetetlen — szólt Parr elgondolkozva.

— Azt hiszem, ismerem is az elfogatásunk okát — szólt Durand.

— Tudom, hogy mire gondol — vágott a szavába Parr.

— Angoloknak néznek bennünket.

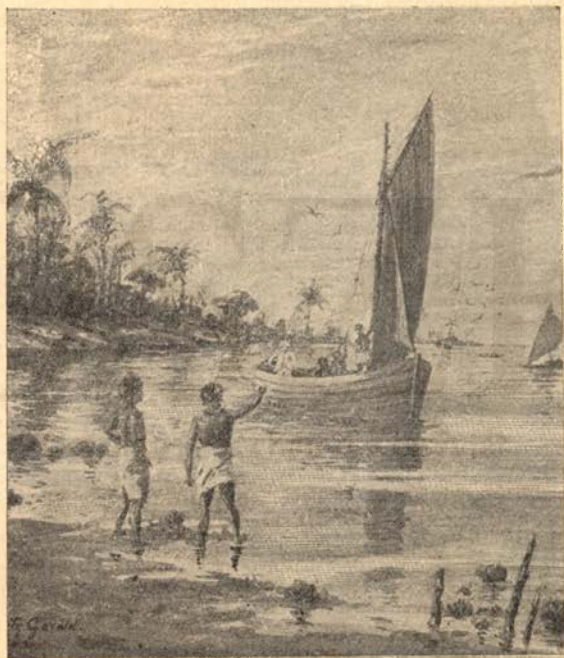
— Eltalálta.

— Akkor hárítsuk el magunkról a gyanút — felelte Parr.

Az utasokat már-már elhagyta az erejük, amikor végre egy

erdei tisztásra értek, amelyen néhány kezdetleges, lombbal fedett sátor előtt egy ember ült, aki mindjárt első látásra ellenállhatatlan kacagásra indította az utasokat. Valóságos hájtömeg volt ez a test, amelyet csak egy kurta kötény fedett a csipő körül. Combjai és lábaszárai ágyucsöveknek is beillettek, a felsőteste pedig olyan volt, mint valami kátrányhordó. Apró szemeit alig lehetett látni, annyira elvesztek az arc duzzadt pofapárnái között.

Husos karjai két néger suhancn nyugodtak, akik kétoldalt kuporodtak a húskolosszus mellett. A furcsa alak összehajtható hajószéken ült.

Elindulás a folyópartról.

A nagy néger, ki a foglyokat a faluba érkezésüknél fogadta, odalépett hozzá. Hosszabb ideig beszélt a hájas feketével, közben többször mutatott az utasokra, akikről időközben leoldották a bilincseket s kukorica-lepénynyel és vízzel kínálták meg őket.

A két néger suhanc felugrott a helyéről és segített a kövér törzsfőnöknek, aki nehézkesen, nyögve emelkedett fel székéről. Azután odament a foglyokhoz.

— Angolok? — kérdezte lihegve.

— Nem! Mi amerikaiak vagyunk, ez itt francia és a m a z német — telelte Parr.

— De angolok! — csökönyösködött a főnök.

— Nem, nem vagyunk angolok, öreg zsirosbödöny, nem érted? — kiáltotta Péter dühösen.

— Egyszemű, hallgatni, mert szádra ütök! — szuszogta a kövér ember vastag ajkai között.

Valami rövid parancsot adott ki, azután lassan megfordult s a két suhancsal, akik ugyszólván vitték, eltűnt a sátorban.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Madarassy Pál.

Több órai, üdítő pihenés után Péter legnagyobb boszuságára újra megkezdődött a fárasztó menetelés.

A csillagok már fölragyogtak az egen, amikor egy kis folyóhoz értek, amely a Limpopóba áramlott.

A négerek előcsapata már-már elérte a túlsó partot, amikor egyszerre az egyik néger a folyó közepén iszonyu, természetellenes kiáltásban tört ki, Testét magasra emelte föl s abban a pillanatban hatalmas krokodilus tűnt föl mellette, amely tátott szájával elkapta a szerencsellen combját.

Az ijedség szinte megdermesztette a borzalmas látvány szemtanúit.

A négerek hangos rikácsolással igyekeztek a szörnyeteget elűzni, fölemelték fegyvereiket s abban a pillanathan eltűnt az állat. Csak a néger megcsonkított teste úszott a felszínen, az ár irányában.

Nagy sietséggel kelt át ekkor a csapat a veszedelmes folyón s nemsokára minden újabb baleset nélkül szerencsésen elérte a túlsó partot.

A szerencsétlenség még sokáig foglalkoztatta a foglyokat, akiket ezenkívül a saját sorsuk is kezdett aggasztani.

Mit akarnak tőlük? Miért hurcolják őket szüntelenül egyik helyről a másikra? Miért teszik ki őket ezeknek a kízó meneteknek, amelyeket nem sokáig győznek már erővel?

Még Parr és Péter vastermészete is, amely a tengerrel folytatott hosszú küzdelmek alatt szinte acélossá keményedett, alig bírta már ezt a csatangelést s a fogyatékos táplálkozást. Hát még György és Durand!

Péter szökési tervekkel foglalkozott, de azután be kellett látnia, hogy ezek a tervek keresztülvihetetlenek, amennyiben egy percre sem maradtak őrizet nélkül.

Parr már szintén közel volt a kétségbeeséshez. Nehéz szívvel mondott le a reményről, hogy Ferencet viszontláthassa. Ügyet sem vetett a tuskés csaltra, amely véresre sebezte kezeit, megszaggatta ruháit.

— Parr úr igen beteg, — mondotta az egyik zulu Péternek, aki két lépésnyire ballagott ura után, szájában a pipával.

— Hát csoda ez ilyen átkozott munka és élelem mellett? Tengeriből készült kalács vízzel, három napon át s azután a változatosság kedvéért viz tengeriből készült kalácscsal. Brrr! Az ember megcsömörlik tőle! Hozzá még az ember nem is sejti, hogy a fekete banda hova hurcolja.

— Én tudom, Péter ur, — szólt ravasz szemhunyorítással a néger.

— Beszélj fekete ember, ha igazat szólsz; de ha hazudsz, leharapom a fejedet s azután az arcodba köpöm.

A zulu nevetett s azután folytatta:

— Gáspár nem hazudik! Mi a...

A többi Péter fülébesúgta.

Ez rábámult egyetlen szemével.

— Ha igazat mondtál, annyi dohányt kapsz tőlem, hogy el se tudod cipelni.

— Igazat szóltam!

A matabélék egész idő alatt arról beszéltek, hogy ma estére a táborba kell érniök.

— Már ma este, éljen! Ma este, ezt mondja a fekete barátom!

Parr hallotta szolgája örömteljes kitörését s megfordult, hogy szemrehányó tekintetet vessen Péterre.

— Hová megyünk parancsnok ur? Ötszázezer dollár jutalmat, ha kitalálja — kiáltott Péter.

— Hagyd el a tréfáidat, ha nincs más mondani valód — bosszankodott Parr.

György és Durand, akik fáradtan lépkedtek Péter után, szintén hallották a hangos beszédet s meggyorsították lépteiket, hogy többet halljanak Pétertől.

— Az ön rossz kedve azonnal meg fog változni, parancsnok ur, ha megmondom önnek.

Mivel Péter szándékosan vonakodott beszédjét folytatni, hogy annál nagyobb hatást keltsen, György a matróz oldalába bökött egyet az öklével s erre az ismét megszólalt:

— Na hát, egyenesen Ferenchez s főnökéhez, Operboem Pálhoz.

Parr megtántorodott, amikor e szavak elhangzottak s a földre rogyott volna, ha Péter idején el nem kapja.

A csapat megállott s több néger vízzel telt palackot hozott, amelynek tartalmával ismét lábra tudták állítani Parrt.

De tovább nem tudott gyalogni. A hirtelen öröm elszédítette.

A négerek faágakból gyorsan hordozó-ágyat készítettek. Erre fektették azután Parrt s hamar megindultak, hogy az elvesztegetett időt gyorsított meneteléssel kipótolhassák.

György és Durand a hordozó-ágy mellett haladtak, míg Péter arra ügyelt, hogy a négerek ne nagyon lóbálják az ágyat.

Bár Parr annyira jobban érezte magát, hogy gyalog is folytathatta volna útját, nem kelt föl s jól esett fáradt testének a pihenés.

Gyantás faszálakból fáklyát gyújtottak, hogy a fáradságos utat megvilágítsák s hogy a vadállatokat távol tartsák.

Félóráig tartó pihenést engedtek foglyaiknak a négerek, azután újból tolytatták útjukat.

Peter órája tizet mutatott s lábai már-már kezdték megtagadni a szolgálatot. György egy fűtyköst vágott le magának az utra s most arra támaszkodott. Durand már jóformán nem is ment, ide-oda dülöngött. Szerencséjére azonban egy néger megkönyörült rajta s karjával támogatja.

Ismét egy óra mult el. Az erdő, melynek közepébe értek, mindinkább járhatatlan lett.

Egyszerre megállt az előørs kis csapata. Fénypontok villantak meg, hangok hatoltak el hozzájuk.

A fekétek aztán meggyorsították lépteiket s a foglyok kénytelen-kelletlen velük futottak. Lelekszakadva, végre világossághoz értek.

Hatalmas láng tüze világított feléjük, amikor György «Ferenc» kiáltással összerogyott.

Péter a fiatal emberhez rohant, kétségbeesve karolta át s folyton György nevét ismételte. Durand, akit a végletekig elcsigázott az ut, a földre vetette magát s nyomban el is aludt...

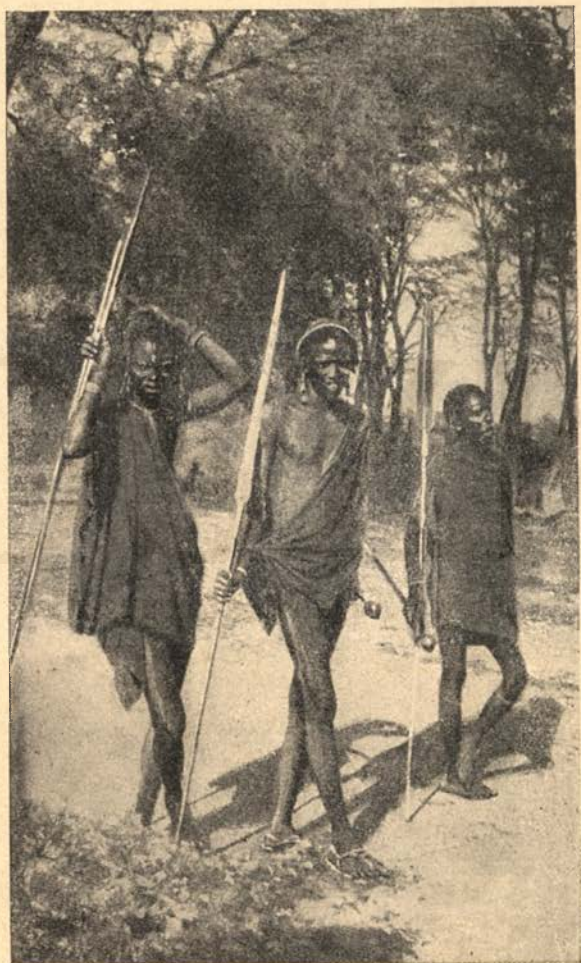
A nap már magasán állott, amidőn Parr felnyitotta szemét. Csodálkozva nézett körül, mert azt álmodta, hogy a tenger hullámai ringatják s vihar süvített el hajója fölött, amelynek zugásán is áttört György neve. Sátorban feküdt, gondosan elkészített nyugagyon, mellette unokája, Péter és Durand feküdtek, mély álomba merülve.

Mi történt vele, hova jutottak? Emlékező tehetsége cserben hagyta s az utolsó tízenkét órára nem tudott vissza gondolni. Csak homályosan emlékezett Péter kiáltására s hogy Ferenzhez közeledtek, de vajjon nem álom volt-e mindez? Ferenc neve helyett talán Borgfield nevet hallotta?

Gondolataival volt elfoglalva, amikor nyílt a sátor ponyvája s egy alakjelent meg előtte, aki megtapintotta ütőerét.

Ferenc volt!

Mellette egy néger állott. Fejét széles nemez kalap fődte, de arcát nem láthatta jól.

A matabéle őrök.

— Ferenc! — kiáltott föl boldogan. Amaz közelebb lépett hozzá, megszorította a kapitány kezét s a többiekre való tekintettel halkán sujtogta:

— Szívemből örülök, hogy ismét láthatom önt.

— Sokáig már nem tartott volna, én össze is estem s csak kíséroid tartottak ki.

— Nemsokára rendbe jön minden — biztatta Ferenc.

A kapitány fölemelkedett a Ferenc segítségével.

— Tudta ön, hogy elfogtak bennünket? — kérdezte Ferentől.

— Önről éppen nem hallottam semmit — szólt Ferenc — de tudtam, hogy Matatemboa, a matabele-főnök egy csapat angol kémeket fogatott el, akiket Serpa Pinto ezredes táborába akart szállítani. Persze, ön és a társaik voltak ezek; a kellemetlenséget pedig annak köszönhetek, hogy anyanyelvükön társalogtak, amelyet gyűlölnék Dél-Afrikában... De micsoda új barátja van itt? — kérdezte hirtelen Ferenc Durandra mutatva, aki épp úgy, mint György és Péter, még mélyen aludt.

— Erről majd később — felelt Parr egy tábori székre ülve, amelyet Ferenc hozott neki.

Buja fűvei benőtt, széles tisztás terült el előtte, amelyet a körben ethelyezett tizenkét szekér valóságos erődítéssé változtatott át.

Mintegy száz ember — valamennyi búr viseletben — mindenféle munkával foglalatzkodott benne. Egyik részük a lovakat vakarta, a másik a fegyvereket tisztogatta. Emitt hatalmas tüzet raktak, amelyen óriási lábasok susterogtak, amott egy csapat férfi hevert a földön és szorgalmasan foltozgatta, nagy, — oda nem illő, színes foltokkal a ruhákat, kocsitakarókat és sátorhoz való vásznakat.

Mások ezalatt zsebredugott kezekkel ott ténferegtek a dolgozók között, hatalmas füstfeihőket eregetve pipájukból.

Tarka, folyton változó kép volt ez, de a kapitány ebben a pillanatban nem sokat törődött vele. Az ő szívét most csak az a vágy töltötte be, hogy bővebb részleteket tudjon meg Ferenc titokzatos leveléről.

Alig, hogy leült tehát a székre, megostromolta szavaival a burt:

— Nos, magyarázza meg, kérem, a levelének tartalmát, amely olyan boldoggá tett, hogy az utóbbi hetek veszedelmei és gondjai között egyedül az tartotta bennem a lelket,

— Szívesen kapitány ur, — felelte Ferenc, — de félek, hogy csalódást okozok önnek. Én, sajnos, csak sejtelmekről beszélhetek és nem tényekről, ahogy szerettem volna.

— Roppant kíváncsi vagyok, beszéljen! — kérlette Parr.

— Hát legyen. Akkor, amikor öntől elváltam s állomáshe-lyemre visszatértem, annyi tennivaló várt rám ott, hogy a legjobb akarat mellett sem foglalkozhattam az ön terveivel. Minden percemet a magam kötelessége foglalta el. Amikor a dolog nehezebbik részén keresztül estünk s mi bajtársak egy kis pihenőt megenged-

hettünk magunknak, újra eszembe jutott ön s felülkerekedett bennem a kíváncsiság, hogy önnek, kapitány ur, tőlem telhetően segítségére legyek. A magános őrtüzeknél óvatosan, anélkül, hogy a titkát egészen elárultam volna, kérdezősködtem transvaali és Orange-szabadállambeli honfitársaimnál, akik földünk minden részéből idesereglettek a táborba, hogy segítségére legyenek a portugáloknak a tehetetlen angolok ellen való háboruban. akik idegen birodalmakra vágyó kezüket rátették a betsuanai portugál birtokokra is. Sajnos, háborura nem került a sor, mert a száj hősei, a diplomaták kiegyenlítették az ellentéteket, még mielőtt az ellenségeskedés nyíltan kitört volna ... Kihallgattam mindenkit a keresett flu felől, de hasztalan. Egyik-másik közölt ugyan velem néhány adatot, de később mindig kiderült, hogy rossz nyomon járok. Már azon a ponton voltam, hogy abbahagyom a meddő kutatásokat, különösen azért, mert arra sem számítottam többet, hogy önnel újból találkozzam. Hiszen a határidő már régen letelt, amelyet a találkozásra megállapítottunk. Ekkor váratlanul olyan fonál jutott a kezembe, amelyre legkevésbé számítottam. Összekerültem egy bajtársammal, nem sokkal több annál: barátommal, akit mi burok büszkén vallunk a magunkénak. Egy férfit, aki háboruban és békében egyformán legény a talpán.

Ferencz, a búr harcos.

Az ország másik részén teljesített szolgálatot s mi hónapokig nem láttuk egymást. El-elbeszélgettünk egymással, elmeséltük egymásnak kalandjainkat s ekkor szóba került ön is, kapitány ur, s a cél, amely önt idehozta. Barátom kimondhatatlan érdeklődéssel hallgatta beszédemet s amikor befejeztem, elgondolkozva szólt:

— Ön, egyedül én vezethetem a te kapitányodat a helyes nyomra.

— Te? — kérdeztem csodálkozva.

— Ugy van, én. Mert én magam vagyok az a keresett Madarassy Pál.

Parr minden gyöngesége mellett hevesen pattant föl székeről és elkiáltotta magát.

— Fejezze be, Ferenc! — szólt könyörögve.

— Fölösleges, — felelte a bur, — mert az én barátom Operbum Pál maga fogja megadni a szükséges felvilágosítást.

Es ezzel intett egy fiatal embernek, aki odajött hozzájuk.

Magas, karcsu férfiú volt, akire pompásan illett a tiszta bur öltözet és a piros ing. A széles nemzeti kalap ott csüngött bőrvén, úgy, hogy arcának férfiasan szép, nyílt vonásait szabadon lehetett látni. Hosszu, hullámos fekete haja válláig ért s rövidre nyírt fekete szakállá selymesen övezte körül telt, férfias arcát.

— Operboem Pál, ime Parr kapitány ur, aki beszélni óhajt veled, — szólt Ferenc.

A fiatal ember természetes méltósággal lépett a kapitány elé, aki azonnal nagy rokonszenvet érzett iránta és kezét nyújtotta neki.

Hosszan, élesen vizsgálta Parr a fiatal ember arcát s azután így szólt:

— Barátjának, Ferenc urnak szavaiból azt következtetem, hogy az a fiatal ember áll előttem, akit huszonhét esztendővel ezelőtt könnyelműsegem folytán megraboltam jogos tulajdonától és szerencsétlen sorsba juttattam.

Még mielőtt Operboem Pál felelhetett volna, Péter és György odalépett a csoporthoz, — az utóbbi kis csomaggal a kezében. Mindketten hallották Parr utolsó szavait és könnyen elképzelhetik, micsoda szemeket meresztettek rá.

— Hogy önnek kapitány ur, milyen része volt az én sorsomban, — szólt a fiatal ember, — ne kutassuk most. Azt az egyet azonban már most is mondhatom, hogy az én életem nem volt örömtelen, hanem ellenkezően, csupa boldogság, amelynek az én mindenekfölött szeretett hazámat, drága szüleimet, edes, szeretett testvéreimet, barátaimat és bajtársaimat köszönhetem, azontelül pedig olyan feladatot ruházott rám, amely egész életemnek tartalmát és ihletet adott. Ha tehát csakugyan ön volt az okozója ennek, akkor szívem minden érzésével áldom önt érte, ahelyett, hogy szemrehányásokkal illetnem, amint ön gondolta. Nagy okoknak kell lenniök, amelyek arra kényszeríthetnek, hogy ezt a szép és szabad életet mással fölcseréljem.

— Ez már más legény, mint az a nyápic Józsu a misszióte-

lepen, — szólt Péter s egyetlen szeme ragyogva tapadt Operboem Pálra.

— Köszönet a szavaiért, Operboem ur, — mondta Parr, — mázsányi súlyt vett le szívemről. De kérem, mesélje el élete folyását, nekem, György öcsémnek és Koopmannak, a hű szolgának, aki egykor a kis Madarassy Pált és halálosan beteg apját megmentette.

Operboem Pál, Parr kínálására helyet foglalt az alacsony tábori széken, míg hallgatói, akikhez időközben Durand is csatlakozott, a föbe heveredtek le.

Pál beszélni kezdett:

— Hogy életem első éveiben mi történt, arra ma már csak homályosan emlékszem. Egy sápadt férfi, akit mindig magam előtt látok, valahányszor a tükörbe tekintek, azután egy fiatal ember, akit Edvard bácsinak...

— Atkins! — vetette közbe Péter.

— Ugyvan: Atkins, — folytatta Pál, — továbbá egy síma arcu, kékszemű matróz, akivel álmaim közepette egy csónakban látom, egy csónakban, amelyet csak a végtelen ég és a végtelen tenger vesz körül, ameddig a szem ellát, — ez az egész, amire emlékezetem kiterjed. A többit csak nevelő atyám, Operboem Petrus és jó anyám elbeszéléséből tudom. Sokszor hallottam, hogy mint egészen apró gyermek, sirva kóboroltam Durban utcáin, hívtam atyámat és más embereket s így talált meg engem Operboem, aki egy marhaszállítmánynyal Port-Natalba érkezett. Megsajnálta a sirástól egészen elgyöngült, kiéhezett gyermeket, akinek szavát nem értette, de megértette helyzetét és étel-itallal kínálta, végül pedig elvitte magával. A jó, drága szülők úgy neveltek engem, mintha saját gyermekük lettem volna és fölvettem a nevüket is, noha az egész család tudta, hogy Madarassy Pálnak hívnak. Nos, ez az egész kapitány ur, amit magamról mondhatok. A szavam hitelességét, ha szükséges, megadhatja az öreg Operboem, akihez nemsokára visszatérek, s aki szívesen áll rendelkezésére.

Azok az érzések, amelyek Parrrt akkor ejtették hatalmukba, amikor Györggyel a Mural-hegy barlangjaiból kiszabadult, eltörpültek azokhoz képest, amelyek Parr szívét most fogva tartották. Sokkal hatalmasabbak voltak, semhogy szóval kifejezhette volna és némán összekucstolt kezekkel, mintha hálaimát rebegett volna az emberi sors örök intézőjéhez, áhítatos arccal dőlt hátra székében.

Péter törte meg a csendet, azzal, hogy odalépett az elbeszélőkhöz s a maga szemére mutatva, így szólt:

— Azt mondta az előbb, hogy a matróznak kék szeme volt, nézze csak meg ezt, vajjon megismeri-e még?

Mosolyogva rázta a fejét Pál és kezét nyújtotta a tengerésznek.

Durand halkán ezt dörögte a szakálába:

— Szépen kieszelt komédia! No de majd beleszólók én is. Majd hangosan ezt mondta:

— Nincsenek valamelyes okmányai, Madarassy ur, amelyekkel a névre való jogos igényét igazolhatja?

Pál hevesen fordult a kérdező felé:

— Ki mondta önnek, hogy igényt tartok rá? Erről tudomásom szerint, szó sem volt köztünk.

Durand bosszusan harapott az ajkába s érezte, hogy ezzel a vigyázatlan kérdéssel bizalmatlanságot keltett maga iránt.

A választól azonban megkímélte György, aki kis csomagot lobogtatva, felkiáltott:

— Az okmányok, amelyeket egykor Madarassy Páltól elraboltak, itt vannak a kezemben.

— Hát már minden ördög elszabadult ma? — kiáltotta Péter, szinte megdöbbenve azon a sok meglepetésen, amelyek mind egyszerre zudultak a nyakába.

— Azok az okmányok, amelyeket Gumbótól kaptam, — szolt György Péterhez, — ugyanazok, amelyeket Durbanban a hűtelen konzulátusi tisztviselő elvett tőled. Az előbb, mikor a bácsi a sátrat elhagyta, fölébredtem a nyomástól, amit a papírcsomag, amelyen feküdtem, mellemre tett. Kihuztam s az első, ami a szemembe tünt, Madarassy Pálnak, Madarassy Miklós és neje, Atkins Róza gyermekének Oil-Cityből keltezett születési és keresztelési bizonyítványa volt.

— Hadd lássam, aranyos fiam! — kiáltotta Parr, szinte magánkivül es kiszakította György kezéből a kincset érő táskát.

Csak futólagos pillantást vetett bele és látta, hogy Madarassyék családi okmányai vannak benne, továbbá amerikai bankok nyugtái nagy letétekről, azután Madarassy Miklós európai rokonainak és üzletfeleinek levelei Hamburgból, Brémából, Fiuméből és Budapestről, végül néhány levél, amelyek mister Wilson Walterhez, a durbáni amerikai konzulátus titkárához voltak címezve.

Az egyikből kiderült, hogy Wilson ismételten sikkasztott, amit a konzulnak is tudomására hoztak s ez azt tanácsolta Wilsonnak, hogy vigye tovább az irháját. A levél dátuma néhány nappal előbbre szolt annál, amikor Wilson Durbánból megszökött. Ugy látszik, szerencsés véletlennek tartotta, hogy Péter pénzét fölhasználhatja a menekülésre, amely, — mint most már tudjuk, — Gumbó aranybányájában érte borzalmas végét.

— Céloamat Isten és jó emberek segítségével elértem tehát,

fogadd érte hálámat Istenem, — szólt áhitatosan Parr. — Most majd visszatérünk a tengerpartra s onnan Amerikába vitorlázunk, ahol olyan vagyon vár önre Madarassy úr, amely boldogságot fog önnek szerezni, ha a maga és embertársai javára fogja főhasználni. Önnek kötelessége megboldogult atyja örökségét átvenni s ezért számítok az ön társaságára.

— Engedje meg kapitány ur, hogy ne azonnal feleljek szives meghívására, — szólt Pál. — Amióta Ferenc önről és utjának céljáról beszélt nekem, sokat gondolkoztam a dolgon, de elhatározni nem tudtam magam. A vagyon nem nagyon csábit. Minden, ami kell, megvan itt s ha olykor szerencsés lövést teszek a puskámmal, még több is van, mint amennyit elkölthetek. A mi feladatunkat, sajnos, diplomáciai uton oldották meg s egy darab földet, amelyet a vérünkkel akartunk megoltalmazni, elnyelt Anglia telhetetlen gyomra. A nemes és rettenthetetlen Serpa Pintó fázadozása — amelyben mi is résztvettünk, — hogy hazája, Portugál számára tartsa meg a területet, hiábavaló volt. Ebben a pillanatban nincs rám szüksége a hazának, sem a nevelő szüleimnek. És én mégsem tudom magamat elszánni arra, hogy a szavammal lekössem magamat. Holnap reggel utnak indulunk innen dél felé és elviszszük szekereiket a matabélék falujából. De még mielőtt Pretóriába érünk, megkapja a válaszat. Megelégszik ezzel kapitány ur?

— Meg kell elégednem — felelte Parr. — De kívánom, hogy a válasz igen legyen.

— Talán megfelel majd az óhajlásának — szólt Pál.

— Ha keresztet nem huzok a számításokra! — sziszegte Durand.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Az árulás.

Nyolc nap mult el az előbb leirt események óta.

A szekereket megtalálták Matutembra falujában, hasonlókép az ökröket es a zulukat is. Megkapták minden ingó-bingóságukat, amelynek nagy részét azonban Parr a matabéléknek és kövér főnöküknek ajándékozta. Matuza, Matutembra fia, a karcsu néger, aki őket foglyul ejtette, pompás Winchester-puskát kapott Parrtól a hozzá való töltésekkel, továbbá egy csinos vadász-kést, ami a fiatal négert olyan boldoggá tette, hogy Parr alig győzte hallgatni hálálkodását.

Közben beállott az esős időszak is és sűrű záporok áztatták

a talajt, ami sokszor erősen akadályozta a nagy, nehézkes karaván előrehaladását.

A csapat kezdetben tizennégy szekérből állott, de négy ezek közül kivált a sorból, mert gazdáik uticélja a többiekétől eltérő irányba esett.

Később még ez a létszám is megcsappant. Mire a Limpopóhoz értek, már mindössze öt szekér alkotta a karavánt: Parré, Durandé, Pálé, Ferencé és a harmadik buré: Lamberté, akinek farmja Pál nevelő szüleinek telepével szomszédos volt.

Pál, György és Durand, akinek sebe az oroszánvadászat óta már régen behegedt, sűrűn mentek vadászatra.

Parr és Ferenc ugyszólván sohasem hagyták el a szekeret, míg Péter szive szerint barátkozott Lamberttel.

A hű szolga kimondhatatlanul örült annak, hogy ura elérte a célját és végre elhagyhatják ezt az országot, amelyben «feketék, krokodilusok, oroszlanok és éjjeli táborozások teremnek a szabad ég alatt, ellenben egyetlen tisztességes korcsma sincsen, legfőlebb néhány napi örök sötétséget élvezhet még az ember a tenger kéksége helyett.»

A legszebb színekkel festette ki magának a M a b királynővel való találkozást is, úgy hogy Péter rózsás hangulatának igazán nem volt semmi hiánya.

Parr azonban valami titkos, benső nyugtalansággal küzdött, amelyet nem tudott legyőzni magában s amely annál nagyobb lett, minél közelebb értek Operboem farmjához.

— Vajjon mit mond az öreg bur? — tépelődött magában. — Nem fogja-e egyszerre halomra dönteni az összes álmaimát?

Mindig újabb és újabb kétségek merültek föl a lelkében, amelyek bátortalanná és szótlanná tették s ez a hangulat átragadt Pálra és Györgyre is, akiket Parr levertsége szintén kedvtelenné tett.

Durand azzal magyarázta a kapitány állapotát, hogy lelkifurdalásokat érez.

— Szó sincs róla: szépen, ravaszul eszelték ki a tervet ezzel a lelencel, — gondolta magában, — de hogy a kapitány megkapja-e azt, amire vágyakozik, a huszmillió dollárt, az még nagyon kérdéses. A bíróságok egészen más bizonyságokat követelnek, mint a milyeneket Parr ur és az ő kitanított védence nyújtani tudnak. Azonkívül... mi is itt vagyunk még, hogy illetékes helyen olyan kijelentéseket tegyünk, amelyekről majd eláll a szemeszája az uraknak.

Az utasok közül senki sem tett említést Durandnak a husz millióról. Honnan van mégis, hogy hallott róla?

Ennek rövid története a következő:

Atkins tudvalevően megbizta Dickson, az ő bizalmasát, hogy védje meg az érdekeit Madarassy Miklóssal és Pállal szemben. Az ügynök sem volt lusta. Amikor a M a b k i r á l y n ő New-York kikötőjét elhagyta, emberei útján már értesült a yacht rendeltetéséről. Durand Lajos, egy pénzért mindenre kapható ember, akit Dickson rendkívül tehetéses, ravasz detektívnek ismert, már sok jó szolgálatot tett neki, olyan bonyadalmas ügyekben, amelyeknek száalai Európába vezettek. Mert Durand sohasem járt Amerikában, mint a hogy Dickson sem látta soha Európát. Durand tehát, mint rendesen, most is levélben és táviratban kapta az utasításokat, amelyeknek kézbevétele után azonnal Dél-Afrikába utazott.

Egy marseillesi hajóval majdnem ugyanabban az időben érkezett Durbanba, mint Parr s azonnal elhagyta ő is a várost, mihelyt a kapitány a M a b k i r á l y n ő-vel tovább indult. Egy parti hajón a Delegoa öbölben fekvő Lorenzo Marquezbe utazott s ott vonatra ült, amely Pretóriába vitte.

Dicksonról kapott utasítása az volt, hogy bármilyen eszközökkel és pénzáldozatokkal hiusítsa meg Madarassy Pálnak, a milliomos örökösnek felkutatását. A költségek fedezésére még Párisban kapott ötezer dollárt távirati uton és siker esetén Dickson újabb tízezer dollárt ígért neki.

Eddig csupán arra szorítkozhatott Durand, hogy Parrrt minden útján elkísérje. Most azonban, hogy olyan ember akadt az utjukba, akiről Parr komolyan hiszi, hogy az igazi Madarassy Pál, ő is meg akarta kezdeni akcióját. Hogy miképpen fog majd a dologhoz, azzal még nem volt tisztában, de már ott érlelődött agyában a terv, amely elég pokoli volt...

Harmadnapra átkelt a csapat a Limpopón és egy kis falu közelében tábort ütött.

Csendes éj borult a jól megművelt földre s az alacsony, takaros kertekkel övezett házacskákra. Nagy nyájak legeltek a terjedelmes legelőkön, amelyek a kalászosokkal ékes termőföldek mellett húzódtak.

— Helyben vagyunk — mondta Pál. — Az ott a nevelőatyám farmja!

A szekérsor megérkezését természetesen már messziről észrevették s amikor az utasok a telepre mentek, már minden ház ajtajában kíváncsi szemmel fogadták őket az asszonyok és gyermekek.

Szívből fakadó üdvözlések szálltak Pál és Ferenc felé, amikor megismerték őket és a gyermekek vidáman ugrándoztak körülöt-

tük. Velük együtt léptek be az Operboem házába, aki már a küszöbön várta őket.

Hatvan éves, ősz aggastyán volt, akit nem annyira a sok év, mint inkább a nehéz munka görnyesztett meg annyira.

Az öreg azonnal a «tisztá szobába» vezette az idegeneket, egy tágas, fehérre meszelt helyiségbe. A sarokban tüzhely állott, a szoba közepén pedig nehéz, egyszerű asztal, körülötte sok székel. A szomszédos falnak támasztott imazsámolyon nyitott biblia feküdt. Két ablakon keresztül áradt a világosság a csinos szobába.

A tüzhely mellett öreg asszony állott. Hófehér haját hollandi főkötő takarta. Éppen a vacsorát akarta megfőzni, amiben unokái, viruló leánykák segítkeztek neki.

Pál hozzájuk sietett elsősorban. Megcsókolta őket hosszan, bensőségesen, azután lehajolt az öreg Operboem kezéhez, aki áldón érintette meg nevelt fia fejét.

Parr kapitány és társai leültek a hosszú asztal mellé, amelynek első helyét a családfő foglalta el, hollandi nyelven üdvözlően vendégeit. Azután néhány kérdést intézett Pálhoz.

— Beszéljünk majd később erről, atyám — mondta a fiatal ember. — Most arra kérem, feleljen azokra a kérdésekre, amelyeket ez az ur — Parr kapitány Amerikából — fog önhöz intézni.

— Operboem ur tud angolul? — kérdezte Parr.

— Nem tudok — felelte az öreg — de Ferenc ur lesz szíves a beszédünket tolmácsolni. Neki semmi érdeke, hogy szavainkat elferdítve fordítsa le.

— Jó, akkor kérjük Operboem urat, mesélje el nekünk a fiának, Pálnak a történetét — mondta Parr.

Az öreg farmer elgondolkozva támasztotta fejét kezére, mintha emlékeit összeszedni akarná, azután beszédbe fogott:

— Régi történet, de nekem úgy tetszik, mintha tegnap esett volna meg, olyan tisztán látom magam előtt minden részletét. Az anyjukommal is sokszor elbeszélgetünk róla és eléggé pontosan tudok számot adni az egészeről. 1862-ben történt, három hónappal a Jakab fiam halála után, hogy Durbanba utaztam és átvettem az ökröket, a melyeket sógorom, Van der Zand Madagaszkarból hozott. Amikor a várost elhagytuk, az országuton alvó gyermeket vettem észre. A ruhája piszkos volt, feje födetlen. Sógorom hozzálépett, mire a gyermek felébredt, sirni kezdett és folyton atyja és valami Péter után kiáltozott. Én nem értettem a szavát, mert csak angolul tudott. Van der Zand úgy magyarázgatta a dolgot, hogy a gyermek valószínűen azért sir, mert az atyja meghalt és egy Péter nevű ember eltűnt. Mi valami csavargó gyermekének néztük a flucskát s így valami jó dolgot véltem cselekedni, amikor magam-

mal vittem, hogy becsületes embert neveljek belőle; „különbet“, mint a milyen az atyja volt. Így került hozzánk Pál s mi sohasem bántuk meg, mert jó, engedelmes és szorgalmas fiu volt. Később, amikor a hollandi nyelvet megtanulta, sok mindenfélét mesélt nekünk, a mit mi csak gyermekies fecsegésnek tekintettünk. Ő azonban szilárdan megmaradt amellett, hogy Madarassy Pálnak hívják. A fehérműjébe is, a melyről anyjukom mindig azt mondta, hogy ilyen finomat még sohasem látott, M. P. betűk voltak himezve, így hát megmaradtunk ennél a névnél.

Amikor az öreg befejezte elbeszélését, Operboemné asszony odalépett az asztalhoz s egy kis gyermek-zsebkendőt tett eléje, amelynek egyik sarkába Pál nevének mind a két kezdőbetűje volt himezve. Egy láda fenekéről szedte elő, a hol negyedszázadnál tovább feküdt.

Parr mély meghatottsággal nézte. Ez a bizonyíték elosztatott minden további kétséget s ezért Parr a következő kijelentést tette:

— Mindaz, amit hallottam, valamint ez a zsebkendő meggyőzött engem és minden jelenlevőt arról, hogy Madarassy-Oberboem Pálban megtaláltam azt a fiut, a ki huszonhét esztendővel ezelőtt Durbanban eltűnt. Kérem ennélfogva Ferenc urat, sziveskedjék a köztem és Operboem közt lefolyt beszélgetést angol és hollandus nyelven írásba foglalni. Pál nevelőszülei és a többi tanuk majd aláírják a jegyzőkönyvet . . . Beleegyeznek az urak?

Az asztal körül ülők természetesen nem tettek ellenvetést.

Mig Ferenc az írás megszerkesztésével volt elfoglalva, György és Durand pedig — mindegyik persze más-más okból — izgatottan tárgyalta a hallottakat, a kapitány Pál közvetítésével az öreg bural beszélgetett. Elmesélte neki, a mit Pál atyjáról tudott és elmondta, mekkora vagyon vár a fiára Amerikában.

— Hát örökre elhagysz bennünket fiam? — kérdezte az öreg szomoruan, a mikor mindent megtudott.

— Nem, édes atyám! — felelte Pál. — Én elkisérem a kapitány urat Amerikába, de azután visszatérek hozzátok, hogy — ha nem is örökre — legalább egy darabig köztetek s az én kedves Transvaálomban éljek. Akár gazdag leszek, akár pedig az maradok, ami vagyok, apám és anyám jóságát, amelylyel úgy bántak velem, mintha édes gyermekük lettem volna, sohasem fogom elfelejteni. Éppen úgy testvéreimet sem, akik bennem mindig édes bátyjukat látták.

— Nem is ajánlottam volna nekik, hogy másként bánjanak veled! — szólt a farmer. — Jó fiu, jó testvér voltál és tudom, hogy ez maradsz ezután is. A testvéreid és barátaid örülni fognak szerencsédnek és szívből kívánják majd neked a boldogulást.

Ezalatt Ferenc elkészült az irással, hangosan felolvasta s azután aláíratta Pál nevelőszüleivel, majd ő is aláírta Duranddal együtt.

Parr erre átadta Madarassy Pálnak a nagyjelentőségű írást, továbbá a zsebkendőt és azokat az okmányokat, amelyeket Gumbótól kapott.

— Madarassy Pál, — mondta azután ünnepies hangon — ezekkel a megdönthetetlen bizonyítékokkal nemsokára megkapja vagyonát. Kivánom, hogy mindig boldogságot szerezzen önnek.

Odalépett Pálhoz és erővel teljesen megszorította a kezét.

Példáját követték a többiek is Ferencsel és Duranddal. Az utóbbinak a belseje valóságos vulkánhoz volt hasonlatos, a mely csak úgy ontja magából a sistergő lávát, de az örökös mosoly ott volt most is az arcán, amikor Pál kezét megszorította és így szólt:

— Nagyon örülök, hogy segítségre lehettem az ön feltalálásában, ha öntudatlan szerepem volt is benne. Igen örülök neki, jobban, mint gondolja!

Pál ezekre az üdvözlésekre a következőket mondotta:

— Engedje meg kapitány ur, hogy mindenekelőtt önnek fejezzem ki legbensőbb hálámat. Amit ön tett értem, nem lehet csupán szavakkal visszafizetni, egész életemet az ön iránti hála fogja betölteni. Önnek, György, aki úgy viselkedik, mint egy egész férfi, aki a veszedelem óráiban bátran és rettenthetetlenül állotta meg a helyét, barátja leszek, aki minden bánatát és örömét megosztja önnel. Magának, jó Péter, akinek életemet köszönhetem, minden erőmből meg fogom hálálni mindazt, amit értem és egykor szegény atyámért tett. Ami pedig önt illeti, Durand ur, szintén hálával tartozom önnek és boldog volnék, ha viszonzozhatnám.

Pál minden megszólítottinak elérzékenyedve nyujtotta kezét és mindenki melegen viszonzta a kézszorítást, kivéve Durandot, aki hűvösen rakta kezét a Páléba.

Ezalatt mindjobban megtelt a szoba az ujonnan érkezettekkel.

Megjött a két Operboem-fiu is, feleségeikkel és gyermekeikkel, hogy a családfő esti áldását átvegyék. A tiszteletreméltó férfiu az imazsámolyhoz lépett, néhány verset olvasott föl a bibliából s azután felszólította a jelenlevőket, hogy vele imádkozzanak és hálát mondanak istennek azért a szerencséért, amely Páljukat érte. Végül elbeszélte örvendetesen meglepődött gyermekeinek és unokáinak, amit Parr szájából hallott.

Az erre következett ujjongás a legszebb bizonyosága volt annak a szeretetnek és tiszteletnek, amelylyel a család Madarassy Pállal elbánt.

Egyszerű, de jól elkészített, dús vacsora fejezte be az estét és az utasok meglehetősen keresték fel szekereiket. Előbb azonban megígérték az ősz farmernak, hogy néhány napot még a telepen töltenek és alaposan kipihenik az elszenvedett fáradságokat és izgalmakat.

A következő napon mindnyájukat a házban szállásolták el.

Három nap telt el zavartalan nyugalomban, amikor Györgyben egyszerre feltámadt a vadász-szenvedelem és ostromolni kezdte Pált, hogy vigye magával a vadászatra, amelyet Pál egyik öccse kezdeményezett.

A vadászat kőszáli zergékre szólt, amelyek az Operboem földjét környező dombokon tanyáztak.

Parr kivonta magát a részvétel alól, mert a telepen való tartózkodást zavartalan pihenésre akarta felhasználni. György könyörgésének azonban nem sokáig tudott ellentállni s végre is megengedte neki, miután György minden lehetőt megígért, hogy részt vegyen a vadászon.

Péter azért nem akart tudni az egész kirándulásról, mert lóháton kellett a vadászatnak végbemennie.

Igy tehát az egész vadásztársaság Györgyöt, Pált beleszámítva, Operboem két öccséből és Durandból állott. Az öt vadász délután két óra tájban lóra ült és trappban indult a földek mentén a keskeny erdőszalag felé, ahol azt a ritka és becses állatot keresték.

Amikor odaértek, Pál megállította lovát és intett Györgynek, hogy szálljon le és foglalja el a helyét.

Egy nagy sziklatömb, amelyet sűrű bozót környékezett, ez volt György vadászhelye. Lovát egy izmos ághoz kötötte. Mintegy száz lépéssel fölebb széles földemelkedés volt Pálnak a fedezete. Mellette hasalt Durand.

A két Operboem-fiu tovább lovagolt, hogy a vadat fölhajtsa. Végre ők is elfoglalták a helyüket s egy óra telt el erőltetett, néma várakozásban, anélkül, hogy a sikságon más megmozdult volna, mint a fű, amelyet a gyöngye szél simogatott.

Hirtelen úgy tetszett Györgynek, mintha Pál vadászhelye felől elfojtott kiáltást hallott volna.

Fölugrott és odanézve látta, hogy Durand nagy ugrásokkal a lóva felé tart, gyorsan nyeregbe veti magát és árkon-bokron át a farm felé vágat.

György egészen öntudatlanul, egyedül attól a gondolattól vezetve, hogy valami szerencsétlenség történt, aminek Durand volt az okozója, az arcához illesztette a puskáját. Valami ösztön, amiről maga sem tudott számot adni, azt súgta neki, hogy célba vegye a sebesen száguldó lovat.

Egy durranás, a ló nagyot ugrott s aztán lovasával együtt eltűnt a magas fűben, amely összecsukódott fölöttük.

A rémület szinte szárnyakat adott Györgynek s majdnem

György az arcához illesztette puskáját . . .

röpülve ért oda Pál vadászhelyére. Amit ott látott, az még jobban elrémitette.

Pál élettelenül terült el a földön. Hátába, a lapockák között

vastag tör volt beleszurva, ugyanaz, amely eddig Durand övé csüngött. A tör alól vékony sugárban szivárgott elő a vér.

Az ijedség csak egy pillanatra bénította el Györgyöt, a következő percben kirántotta revolverét tokjából és az egész töltést kilőtte a levegőbe. A jelt ugylátszik, azonnal meghallották és megértették, mert néhány perc múlva mind a két bur férfiú keresztültört a bozóton.

Egy pillanatra sem vesztették el lélekjelenlétüket.

A gyilkos fegyvert gyöngéden és óvatosan kihuztak a sebből, a vérzést kendővel enyhítették s a lehető leggyorsabban bekötözték a sebet.

Olyan munka volt ez, amelyet az Operboem-fiuk gyorsan és ügyesen végeztek. Kellett is, hogy jártasak legyenek az első segítségnyújtásban, hiszen egész életüket a rengetegek ezer veszedelmei között töltötték.

— Még él, — szólt Paulus, az idősebbik testvér, — de hol a gyilkos?

György elmondta neki tettét s minthogy a sebesült már ugyanis puhán teküdt s egyelőre másképp nem segíthettek rajta, nyomban elindult Durand üldözésére.

A helyet, hol a ló György golyójától találva összerogyott, csakhamar megtalálták. A golyó a ló gerincét zuzta szét, úgy, hogy azonnal összeesett s maga alá temette lovasát.

Sápadtan, behunyt szemmel feküdt Durand a gyepen, egyik lába a ló teteme alatt maradt, a másik a nyereg fölött feküdt. Feje földetlen volt és egész vértócsa vette körül.

— Ez még nem halt meg, — szólt Cornélius, a bur, Durand fölé hajolva, — de már nem sok hijja, Ugy látszik, a gerincét törte el.

A francia ekkor fölnyitotta a szemeit és halk, el-elcsukló hangon vizet kért. György odatartotta Durand szájához a rumos butykost, amelyből az mohón ivott.

— A legostobább tette volt életemnek, — suttogta a haldokló. — Az első gyilkosság ezer más szélhámosság között... Meghalt?

Durand aggódva emelte föl szemeit Györgyre, aki tagadólag intett.

— Hála istennek! — sóhajtott Durand.

Heves, száraz, köhögő-roham fogta el, amelynek csillapodásával vércsöpp jelent meg az ajkán.

— Mondja meg a bácsijának, — hörögte tovább Durand, hogy óvakodjek Dicksontól és Atkinstól... fölbéreltek... Pált... megöljem... írásokat raboljam... itt... ah... belső zsebemben... meghalni... ilyen korán... sok pénz...

Még egyet hörgött, teste vonaglott, a kezei kinyiltak, majd ismét ököbe szorultak és Durand nem volt többé...

A három tanu kiemelte a francia holttestét a ló alól s oda vonszolta áldozatához, aki még mindig ugyanabban a helyzetben feküdt ott, ahogy testvérei odafektették.

György és Cornélius őrt álltak mellette, míg Paulus vágtatva lovagolt a farmhoz, hogy hordozóágyat, segítséget hozzon onnan, mielőtt az éj a maga veszedelmeivel leereszkedik a földre.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

Atkins Edvárd

A new-yorki vonat épen berobogott Oil-Citybe. A pályaudvaron ugyanaz az élénk sürgés-forgás támadt egyszerre, amely az ilyen eseményeket állandóan kísérni szokta.

Minthogy az amerikai vonatok csak igen rövid ideig vesztegelnek állomásaikon, valósággal lázas ostrom támad rendszeren a kocsik körül. Minden utas sietve iparkodik följutni a kupéba, hogy lehetően jó helyet szorítson magának, a kiszállók pedig kiméretlenül keresztültörik magukat a tömegben, hogy lakásukat vagy üzlethelyiségüket minél kevesebb időpazarlással ériék el, anélkül természetesen, hogy embertársaik iránt bármilyen figyelemmel is volnának.

Sokkal nyugodtabban megy végbe a kiszállás egy kis csoport utasnál, amely épen most hagyja el a ragyogón berendezett Pullman-kocsit, a transzatlanti vonatoknak ezt a gördülő szalonját.

Napbarnította; karcsu fiatal ember ugrik ki a perronra. Csinos, de egyszerű ruhába öltözött, alacsony, tagbaszakadt legény követi vigyázatosan.

Alig, hogy lába a szilárd talajt érinti, megfordul, a vagon felé nyújtja karjait és segít a kiszállásban egy fiatal embernek, akit idősebb ur támogat gondosan a hóna alatt. Parr kapitány és társai szerencsésen elhozzák védencüket Oil-Citybe.

Madarassy Pál csak az árnyéka annak az erőből duzzadó burifjunak, aki néhány hónappal ezelőtt még bátran nézett az orosz-lán szeme közé és a hatalmas elefántot az őserdők legsötétebb sűrűjéig üldözte, nem törődve a fáradsággal és a veszedelemmel, amelyet az éghajlat és a természet útjába gördített.

Orcái beestek, szemei elvesztették fényüket és a széles mellkas behorpadt. Csak gyöngye jelek mutatják az egykori erőnek és egészségnek a visszatérését.

Nagyon erős volt a döfés, amelyet az áruló francia a hátába irányított és acélos természete hetekig viaskodott a halállal. Csak éppen az anyja, valamint unokahugai önfeláldozó ápolásának köszönhetette, hogy diadalmaskodott.

Amikor a hosszú betegség után először lépett ki a szabadba és látta, hogy mindazok, akiket eddig szeretett és akiket egyetlen hozzátartozóinak ismert mennyire körül ujjongják, akkor rendült meg benne először az az elhatározás, hogy elváljon tőlük. Egyedül Parrnak volt tulajdonítható, hogy vérző szívvvel és azzal az erős ígérettel bucsuzott tőlük, hogy újra visszatér hozzájuk.

A M a b k i r á l y n ő-t Péter Durbanban nagy örömrivalgással üdvözölte s ezen tették meg az utat Fokváros felé. Néhány napi ott tartózkodás után elhagyták a barátságos várost és egyenesen Amerika felé hajóztak.

A friss tengeri levegő, a pompás utazás és az új benyomások jótékonyan hatottak Pál testére, szellemére s a teljes felépüléséhez fűzött remény, amely az út első felében még sokszor eltűnedezett, most állandóan ott élt az utasok szívében. Még kissé gyöngye erőben, de már ellentállásra edzetten s boldogan a tudattal, hogy hű barátok vannak körülötte, lépett Pál Oil City földjére, amelyen egykor édes atyja dolgozott, fáradozott, érte, egyeilen édes gyermekéért. Durbanban meglátogatta a sirját, amelyet Parr segítségével emlékkővel diszitett és intézkedett, hogy a virágok sohase hervadjanak el rajta.

A kis társaság kocsin egy szállóba hajtatott, ahol elébb kiphenték magukat, mielőtt Atkinsot meglátogatták.

— Hogy tetszik önnek, György ur, az oil-city-i parfümgyár? — kérdezte Péter a maga száraz hangján, amikor a szálló étkezőtermében helyet foglaltak.

— Borzalmasan jól! — felelte György. — Amit a sziklavárosunk a szemnek nyújtott, azt nyújtja most Oil-City az orrunknak.

— És a szájpapdlásunknak, — folytatta a tréfálkozást Péter, aki a legutóbbi ut óta csak »kormányos ur«-nak szólíttatta magát, amely címet Parrrtól kapta. — Mert figyelje csak meg, itt mindennek nemcsak a szaga, hanem az ize is petroleumos.

Péter még sok tréfát eresztett meg a reggeli alatt, ami az egész társaságot jóízű kacagásra indította.

Csak Parr volt szótalán. Folyton arra gondolt, hogyan végződik majd a látogatás Atkinsnál?

A petroleumkirály dolgozószobájában kényelmesen dőlt hátra hintaszékén. Ujságot olvasott, amely majdnem egész felső testét eltakarta.

Az esztendő, amely a Parral és Péterrel folytatott, súlyos következésű beszélgetés óta letelt, nem suhant el nyom nélkül Atkins fölött. Teste annyira megnövekedett arányaiban, hogy barátai és orvosai komolyan aggódtak azon, hogy váratlanul valami gutaütés fogja befejezni életét. Arca, a duzzadt és lelógó pofazacskók mellett sem volt egészséges színű és szurós szemei azóta még nyugtalanabbak lettek.

Ahogy az ujságot olvasgatta, szeme hirtelen megakadt a hajó-jelentéseken.

Ott állott tisztán és olvashatóan :

— Cap-Gownból (Délafrika) beérkezett a «M a b k i r á l y n ő» yacht. Kapitánya Parr.

Azután következett a lajstrom-szám és a tonnák feltüntetése.

Atkins arca hirtelen színt változtatott. A betűk összefolytak előtte s noha újra meg újra elfordította szemét a látszólag ártatlan hírtől, valami bűvös erő minduntalan odaterelte a papirosra. Ingerülten dobta el magától az ujságot s amennyire a kövérségtől kitelt, gyorsan fölugrott a helyéről. Hátratett és összekulcsolt kezekkel föl-alá sétált a szobában s halkán dörögte maga elé.

— Bah, hogy ijedhet már meg ennyire az ember! Atkins, ne légy gyáva! De tulajdonképen mitől is félsz? Mi közöd neked Parrhoz? Az a bolond, aki bejárta a félvilágot, hogy a rokonomat megkeresse? Csupa becsületből! Haha, csak az a szerencse, hogy a „keresni“ és a „megtalálni“ között egy kis különbség van, a melyet a magunk részéről Dicksonnal valamivel hosszabbra nyujtottunk... Mindenesetre Dickson is velük érkezett és a következő óra már bizonyosan meghozza a magyarázatot.

Kihuzta zsebéből a nehéz, nagy aranyórát, amely vastag láncon csüngött s megismételte ütését.

— Tizenkét óra! A new-yorki vonat fél tizenkettőkor érkezett meg. — folytatta tűnődését. — Dickson okvetlen itt lesz nem-sokára, ha Parr megérkezése nem kerülte el a figyelmét.

A fekete szolga zavarta meg a monológ folytatását.

— Dickson ur! — jelentette s az ügynök már ott is állt a háta mögött.

— Nos, Dickson, Parr már megérkezett! — kiáltotta Atkins az ügynök felé, alig hogy az ajtó a néger mögött becsukódott.

— Ugy van! Még pedig épen most és épen Oil-Citybe, — felelte Dickson, — egy óra múlva pedig itt lesz egy hosszú, sá-

padt emberrel. Ha ebben is nem csalódom, az igazi, vagy valami újabb ál-Madarassy lesz az ön rokona.

— Mit beszél, pokol fajzatja? — rikácsolta Atkins magánkivül.

— Sajnos, nem vagyok az, mert máskülönben Parr és cimborája már régen a pokol legmélyebb fenekén gunnyasztana.

— Ej, hiszen ezek nagyszerű hírek! — ordította Atkins. — És az ön detektívje, az az agyafurt, ravasz francia, aki az ön véleménye szerint a csillagokat is le tudja hozni az égről, az az ezermester, hol van? Hol bujkál az én bankóimmal?

Dickson válaszul csak a vállát vonogatta, amiből Atkins láthatta, hogy maga ez a minden hájjal megkent amerikai sem bízik már a rábizott feladat sikerében.

A belső düh elérte Atkinsban a legmagasabb fokot. Tagolatlan szavakat bömbölve, görcsösen megragadta az ügynököt a kabátjánál.

Ezt azonban a kalmár dühe mellett sem hagyta el a hidegvér. Elkapta Atkins kezét, jól megszorította és így kényszerítette, hogy a pamlagra leüljön.

Elkéült ajakkal, levegő után kapkodva hanyatlott le Atkins a diván párnáira.

— Nyugalom, nyugalom, mindenekelőtt! — szólt az ügynök. — Ha ön így tombol, minden füstbe megy, és most még megvan az a reményünk, hogy Parr kísérője talán nem is Madarassy Pál.

Atkins, aki már beszélni sem tudott, csak a fejét rázta kétségbeesetten.

— Hát nem lehetséges az, — folytatta Dickson, — hogy Parr fölfogadott valakit, akit Madarassy Pál szerepére betanított? Én az emberekről felteszem a legrosszabbat és ezzel a fölfogásommal még sohasem vallottam kudarcot. Miért nem állhatna be itt ez az eset? A legjobb lesz tehát, ha bevárjuk, hogy Parr micsoda bizonyítékokkal fogja igazolni rokonának személyazonosságát. Kikutatjuk majd a leggyöngébb oldalát is és ott csipjük meg, ha pedig ez sem sikerül, akkor ne felejtse el, hogy arannyal mindent el lehet érni, ma is, mint ezer évvel ezelőtt. Ha az egyenes uton nem érünk el oda, ahová akarunk, akkor még marad elég görbe ut is a számunkra. Szedje tehát össze magát Atkins ur és fogadja az urakat úgy, ahogy kell, ha azt akarja, hogy ügyünket sikerrel védelmezzük.

Dickson gonosz szavai végre talpra állították a vele egészen rokonlelkű Atkinsot. Alig, hogy nagynehezen föltápáskodott a pamlagról, belépett a szolga és több névjegyet hozott, amelyeket Dickson minden teketóriázás nélkül átvett tőle.

„Parr kapitány engedelmet kér Atkins urtól, hogy rokonát, Madarassy Pált neki bemutatthassa.“

olvasta hangosan Dickson az egyik névjegyről és biztató pillantást vetett Atkinsra.

— Szívesen látom az urakat! — nyögte nagynehezen Atkins, mire Parr és Pál, az utóbbi Péter és György karján belépett a szobába.

Parr meghajtotta magát, majd minden felszólítás nélkül így kezdte :

— Szíveskedjék Madarassy urat azonnal leültetni, mert egy Durand Lajos nevű uriember gyilkos merénylete folytán sebet kapott, amelyből még mindig nem épült fel teljesen.

Parr higgadtan beszélt, csak a francia nevet nyomta meg erősebben.

Atkins csak a kezével intett, hogy : t e s s é k ! Beszélni nem tudott.

Diksonnak is a szívébe tódult egyszerre a vér. Mostmár látta, hogy minden elveszett, a gaz terv nem sikerült. A legszívesebben eloldalgott volna, de Parr tekintete odaszögezte a helyére. Ezek a lángoló szemek még a Dicksonok szemtelenségét is le tudták győzni.

— Engedje meg, kedves Pál, — szólt a kapitány, — hogy ön helyett beszéljek. Nos, hallja tehát Atkins ur és ön is Dickson ur — mert ahhoz van szerencsem ugyebár? — csupa új dolgot fogok önöknek elmondani, miután a jelentéseket sajnos, nem küldhették el Transvaalból Dickson urnak.

Dickson forróság és hideg rázta ki egyszerre és Atkins is hiába kapkodott szavak után. Bűnének tudata egészen kiszolgáltatta ellenfelének.

Parr folytatta :

— Nem akarom önöknek hosszadalmasan leírni az utat és a kalandokat, amelyeken unokaöcsém, Györggyel és Koopmann Péterrel keresztülestünk, hogy az egykor eltűnt gyermekeket, Madarassy Pált megkeressük és elhozzuk arra a helyre, ahová Isten és ember előtt tartozik. Egy gyáva fickó, aki már azóta legfelsőbb bírója előtt áll, a tizenkettedik órában gyilkossággal akarta fáradságunk gyümölcsét tönkretenni. Nem sikerült neki! Durand Lajos, akit az átkos arany tett gyilkossá, meghalt és megátkozta azt, vagy azokat, akik a halálba kergették. Nem bosszút állni jön Madarassy Pál, atyjának, Madarassy Miklósnak hű hasonmása, nem bosszút állni az ellene irányult cselszövésekért, hanem mint

igazságos bíró, aki örökségét át akarja venni s meg fogja jutalmazni a hű szolgálatokat, a hűtleneket pedig megvetéssel fogja sújtani.

A derék György.

Dicksonnak nagy kő esett le szívéből erre a kijelentésre, amely egyrészt a lélekjelenlétét adta vissza neki, másrészt a szemtelenségét is újra fölébresztette.

Bátorsága még nagyobb lett, amikor Pál kezdett beszélni:

— Boldogult atyám emlékét, — szólt Pál, nem akarom a büntető törvénykönyvvvel megszentelteleníteni. De miből gondolja, kapitány ur, hogy erre a fenyegetésre egyáltalán szükség van s hogy nagybátyám, Atkins Edward nem fogad majd örömmel s nem adja át nekem az örökségemet, mihelyt megtudja, hogy Madarassy Miklós igazi fia áll előtte?

Mély csönd követte Pál szavait és az összes jelenlevők feszült figyelemmel tekintettek Atkinsra, akinek teste szinte görcsösen vonaglott, míg arca majd sötétvörös, majd halálsápadt lett.

— Én . . . örömmel fogadjam? — nyögte ki végre. — Nem, fiacskám, ennyire még nem vagyunk. A komédiát jól rendezték, kitünően, tisztelet-becsület érte! De a háló mégsem elég finom szövésű ahhoz, hogy egy Atkinsot megtévesszen. Ahhoz mégis vaskos egy kicsit. A ki engem meg akar fogni, ravaszabb legyen! Ön itt tehát Madarassy Pál, az én drága unokaöcsém, aki teljes huszonhét évig csak azért bujt el a világ elől, hogy a huszonnyolcadikban egyszerre elém toppanjon, nekem jónapot kívánjon és megkérjen, hogy egy »csekélységet«, husz millió dollár értékű ingót és ingatlant kiszolgáltassak neki. Az egész história sokkal ostobább, semhogy a legtapasztalatlanabb embert is meggyőzze, nem engem, aki, ha kell, magam is úgy tudok hazudni, mint valami körmönfont szélhámos.

Atkins kacagott, de a kacagása olyan förtelmes gonosz volt, hogy még Dickson sem tudott ellentállni a borzadásnak.

A csalással való gyanúsítás olyan fájdalommal töltötte el Pált, hogy krétatehér arccal felugrott helyéről és Atkinsra akart rohanni. Péter és György azonban megragadta a karját, hogy visszatartsa ettől a meggondolatlanságtól.

Parr eléje állt és így egészen közel került Atkinshoz.

— Ezek a szavak, — mondta a kapitány, — hosszas tettetés után végre megmutatták igazi alakját, Atkins ur. Amilyen az ember, úgy gondolkozik, — mondja egy szólásmód. Ahelyett, hogy vádakkal áll elő, noha Pál a maga részéről megkímélte önt az ilyesmitől, azt kellett volna kérdeznie, hogy ez az ember, a ki Madarassy Pálnak mondja magát, bizonyítékkal is tudja-e igazolni, hogy a névre és az örökségre jussa van? Ezt meg tudtam volna érteni s ha kérdéseire nem kapott volna kielégítő választ, füllentésünk nyilvánvalóvá lett volna. Ön mindezt nem tette s így nekünk nincs itt több keresni valónk. Mielőtt azonban távoznánk, tekintse meg ezeket az írásokat . . . Kérem, Dickson ur, lépjen közelebb és győződjék meg az okmányok valódiságáról . . .

Parr kivette tárcájából az okmányokat, amelyeket még akkor

vett magához, amikor Pál az Operboem farmján súlyos betegen feküdt.

— Ime, — mondta, — ez itt Pál születési bizonyítványa, ez a szüleinek keresztlevele, ez az atyja utlevele, itt vannak az európai kereskedőházaknak atyja nevére kiállított hitellevelei, itt a szerződés, a melyet Madarassy Miklós Atkins Edwarddal kötött és végül ez itt Pál mostohaszüleinek, a buroknak nyilatkozata . . .

— Szent isten, nézd, mi történt Atkinssal! — szakította félbe György a nagybátyja szavait.

Atkins kezeivel a levegőben hadonászva, tátott szájjal, kimeredt szemekkel, hörögve hanyatlott vissza a divánra. Mindnyájan odarohantak hozzá, gyorsan kibontották ruháját, ingét, — de már későn volt. A petroleum-király teste néhány perc múlva kihült.

A nagy izgalomtól szélütés érte, a mitől már régóta tartottak s a mi most véget vetett életének. Minden emberi segítség hiába-
való volt.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET.

Befejezés.

A takaros canorsie-i házban, Parr kapitány dolgozószobájában ült Madarassy Pál. Arcán már ott ragyogott az egészség színe és semmi nyoma sem látszott többé azoknak a szenvedéseknek és izgalmaknak, a melyeken a multban keresztülesett. Tagjaiba visszatért a régi erő és rugalmasság s a divatos bő öltözet nem takarhatta el szép alakját.

Nagyon komoly volt a beszéd, a melyet atyai barátjával, Parral folytatott.

A bíróságok egyhangulag elismerték Pálnak az atyai örökségre való jogát és a szegény búr, akinek eddig az életét kellett kockáztatnia, ha néhány font sterling értékű elefántcsontot akart szerezni s aki az oroszlánra a bőre miatt vadászott, most egyszerre olyan vagyon birtokába jutott, amelynek nagyságát még fölfogni sem tudta.

Pál, annak ellenére, hogy Atkins olyan rútul bánt vele, gondoskodott annak családjáról, olyan összeget ajándékozott a család tagjainak, amely az élet minden csapása ellen megvédte őket.

. . . A terv szerint holnap indul a »M a b királynő« Pállal és Györgygyel Dél-Afrikába, ahol egy ideig Operboeméknél maradnak, azután egyszerre s mindenkorra visszatérnek Parrhoz és Péterhez, akik nem mennek velük.

Parr sokáig nem akart beleegyezni abba, hogy György is elutazzék, de Pál kérésére végre megpuhult. Pál megígérte, hogy úgy vigyáz majd Györgyre, mint a szeme fényére s ha Operboeméktől szerencsésen visszatérnek, alkalmazni fogja a petroleum-műveknél, később pedig az egész üzlet vezetését ráruházza. Pál maga gyűlölte Oel-City-t és minél ritkábban akart megfordulni benne. Az a borzalmas jelenet Atkinssal nem ment ki soha az emlékezetéből.

Parr nehéz szívvel bucsuzott el Páltól, akit úgy megszeretett, mintha édes gyermeke lett volna.

— Ezer üdvözetet jó öregeinek — mondta bucsuzóul — elsősorban Operboem asszonynak, aki igazi édes anyja volt. El ne felejtse édes Pálom! Hugai és a kis unokák számára, akik olyan önfeláldozóan ápolták, kis ládát küldtem a hajóra, amelynek tartalma bizonyára örömet fog szerezni nekik.

— Csak nem valami divatcikk? — kérdezte Pál aggodalmaskodva.

— Nem fiam, — felelte Parr nevetve. — Nagyon jól tudom, hogy annak a rengetegben semmi értelme sincs. Arany medaillonok arcképekkel, meg van elégedve vele?

— Köszönöm a testvéreim nevében, akiknek boldogságtól ragyogó arcát már most is magam előtt látom.

— Ne felejtse el a hű Ferencnek is megszoritani a kezét, az én nevemben. Megérdemli. Isten mellett neki köszönhetem egyedül, hogy megtaláltam Madarassy Pált. Ugy ám!

— Meglesz, — szólt Pál — azonkívül a remek ismétlőfegyver arról is meg fogja győzni, hogy én sem feledkeztem meg róla. Az Operboem-fluknak is vettem hasonló fegyvereket s azok jól becsomagolva már ott fekszenek a Ma b királynő fedélzetén. A fegyvereken kívül nagymennyiségű marhát ajándékozik nekik, ami a gazdaságukat jelentékenyen szaporítani fogja.

Péter belépett a szobába és jelentette, hogy Fogger kapitány közeledik a kert felől.

— Bocsásd be azonnal, — szólt Pál.

— Nos Fogger, — mondta, amikor a kapitány belépett a szobába, — mi jót hoz nekünk?

— Kapitány urnak jelentem, elkészültünk a holnapi útra, a fedélzeten minden rendben van.

— Köszönöm kapitány — felelte Parr. — Ma este vegyen részt a bucsulakománkon, melyet, ha isten is úgy akarja, nem-sokára a viszontlátás bankettje fog követni. Péter, te is helyet foglalsz ma az asztalnál, hiszen a családukhöz tartozol. Az uraknak csak nincs kifogásuk?

— Sőt ellenkezően, — szólt gyorsan Pál — már kérni akartam rá, hogy a mi hű emberünk mellettem ülhesen. György is boldog lesz, hogy öreg barátját, akivel gyermekkor óta elváhatatlan barátságban él, maga körül láthatja.

— Nem, Pál úr, — szólt most Péter, szemével sajátságosan pislantva, — megíratni az embert nem szükséges. Így is összeszorul már a szívem, hogy a fiut egyedül kell hagynom. Jó ideig tart majd, amíg megszokom.

— Hát elmennél vele? — kérdezte Parr tréfásan.

— Ezer villám, akkor szeretném csak a kapitány urat látni! — szólt Péter. — György nélkül, Pál nélkül, Péter nélkül. Olyan árva volna akkor, mint valami jegesmedve, amelyet a szél az egyenlítőre kergetett!

— Merész hasonlat! — nevetett Fogger.

— De találó! — szólt Parr komolyan, majd mindjárt hozzáfűzte vidáman: — Félre ezzel a komor hanggal. Jókedvűek legyünk ma, nem pedig szomorúak. Péter, hívd be Györgyöt s azután, kedves barátaim, üljük meg a bucsulakomát, ahogy illik, ha azt akarjuk, hogy boldog viszonylátás következék utána!

A nap megaranyozta a canorsie-i öböl gyengéd habjait s az egész kép olyan volt, mintha a természet valami csillogó hálót terített volna a tengerre.

A sugárkévék vakító fényében csak úgy ragyogott a nagy-szerű gőzös, amely Parr kedveseit a messzi földrészre vitte, hogy később atyai karjaiba újra visszahozza, Sötét füstfelhők csaptak ki a yacht kéményéből s egy pillanatra eltakarták a két karcsu alakot, akik a parancsnoki hidon állva zsebkendőikkel integettek bucsut a part felé.

A part egyik dombján Parr és Péter állott és fájdalmasan tekintettek a hajó után, amely legdrágább kincseiket vitte el tőlük. A hajón vettek bucsut egymástól s azután a magaslatra siettek, hogy minél tovább láthassák az Afrikába induló hajót.

Amikor a lobogó a hajóárbocon eltűnt szemük elől, gondolatokba merülve tértek vissza a házba, amely sivárnak, kihaltnak tetszett nekik.

Parr kapitány leroskadt a hintaszékbe, a mely kedves helyén az ablak mellett állott, ahonnan messzire el lehetett látni a tengerre. Ekkor odalépett hozzá Péter.

— Ne busuljon, kapitány ur — mondta — hiszen én sem aggódok. Sőt még vig is vagyok, roppant nagy a jókedvem s mint gyerek a játéknak, úgy örülök annak, hogy a fiuk hazajönnek. Mert visszajönnek, kapitány ur, én mondom önnek, én, Koopmann Péter, a ki még sohasem csalódott a sejtelmeiben.

— Milyen szívesen hiszem el neked, Péter! — szólt Parr busan.

— Ugy is kell, kapitány ur, mert az olyan bátor legények, mint a mi gyerekeink, mindenütt egy külön angyal védelme alatt állanak, aki semmiféle veszedelemben el nem hagyja őket. Viszont látjuk majd őket és bennük, akiknek hiányát most olyan fájdalmasan érezzük, dupla örömünk fog telni . . .

És Péter sejtelvei, mint akkor a csónakban, most is beváltak. Hat hónap sem telt el és Pál Györggyel együtt Parr és Péter ölelő karjai közé röpült, azontul pedig soha többé nem váltak el egymástól ily hosszú időre.

Éveken keresztül éltek együtt a legnagyobb boldogságban, amely csak olykor szakadt meg, amikor az Egyesült Államok területén, vagy Európában, főképp Magyarországon tettek egy-egy utazást. A fiatalemberek meg is nőültek s mind a kettő magyar leányt vett feleségül. Parr és Péter megérte azt az örömet is, hogy fölcseperedni látták Pál és György gyermekeit, akikre átsugározatták mindazt a szeretetet, amelyet még régebből apáik iránt tanusítottak.

ÉRDEKES TÖRTÉNETEK

AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA

ANGOLUL ÍRTA

CONAN DOYLE

MAGYARRA ÁTDOLGOZTA

TÁBORI KORNÉL

Bevezetés.

Világszerte kedvelik Conan Doyle angol író regényeit és elbeszéléseit. Ifju olvasóink egész sereg könyvét láthatják minden könyvesbolt kirakatában. Ám ezek a művek felnőttek számára készültek. A serdülő korban levők nem értik meg és — bármily érdekes, szórakoztató valamennyi — a legtöbb csak árt nekik, ha elolvassák.

De igyekeztünk megtalálni annak a módját, hogy a magyar ifjuság is élvezhesse a kiváló angol író egy-két alkotását. Kiválasztottuk legalkalmasabb műveit és kellő módon átdolgoztuk. Ebben az alakban nyugodt lélekkel kezébe adhatjuk bármelyik ifjunak.

A következő elbeszélések mindketteje diáktörténet. A főszereplő bennük Sherlock Holmes, egy páratlanul ügyes magán-detektív, aki mindig az igazságot szolgálja és sokszor veszedelmes kalandok közepett óriási fortélylyal és szívóssággal derít világosságot a legtitokzatosabb bűnügyekre is. Jelszava az, hogy a tisztességnek győznie kell és folyton ezt tartván szem előtt, tömérdék bajbakerült emberen is segít. Aztán szerényen félrevonul.

Sherlock Holmes a viselt dolgait el szokta mondani régi jó barátjának, dr. Watsonnak, aki sokszor el is kíséri utjain. Watson írja le az érdekes eseteket a nagyközönség okulására és szórakoztatására.

A diák büne.

Az alábbi érdekes és tanulságos történet, amely ügyesen kiderített, titokzatos büntettről szól, annál inkább érdekelteti az ifju olvasókat, mert hasonló esetek nálunk, Magyarországon is történtek és történnek. Sajnos, megesett például az érettségi vizsgálatoknál, hogy a vizsga tárgyául szolgáló kérdéseket titkos uton-módon előre megtudták a diákok s aztán nem kellett a fejüket törni. Ez bizony nem helyes eljárás, mert csalással jár. Aki szorgalmasan tanul, annak nem kell félnie a tanár urak kérdéseitől és viszont akinek komoly tanulás helyett mindig mulatságon jár az esze, az nem érdemli meg a jó bizonyítványt.

Lássuk azonban magát a különös históriát, amelyet a híres detektív régi barátja: dr. Watson mesél el a következőkben:

Egy nyári estén, amikor Sherlock Holmes barátom éppen régi okiratokat nézegetett, egy szikár, magas termetű férfiú lépett be a szobánkba. Hilton Soames volt, az előkelő Szent Lukács-féle nevelőintézet tanára és gondnoka.

Roppantul izgatottnak látszott és mindjárt sejtettük, hogy valami szokatlan dolog történt vele.

Udvarias köszönés után így szólalt meg:

— Nagyon kérem, Holmes ur, szenteljen nekem egy-két órát. Kellemetlen, nagy baj történt az intézetünkben. Szeretnők a nyilvános botrányt elkerülni s az ön páratlan ügyességétől várjuk az ügy megfelelő elintézését.

— De hát mi a baj? — kérdezte Holmes.

— Igyekszem rajta, hogy nyugodtan elmondhassam. Holnap lesz iskolánkban a nagy vizsga. Ennek az eredményétől függ, hogy kinek ítéljük oda a nagy Fortenese-féle ösztöndíjat. Magam is tagja vagyok a vizsgáló-bizottságnak. A görög nyelv az én tárgyam s a növendékeknek az általam kijelölt görög szöveget kell majd lefordítaniok. Persze nem szabad előre tudniok, hogy mit fognak lefordítani. A görög szöveget, — amint az nálunk szokás — egy nyomdában kinyomattam, hogy a vizsga kezdetén

minden bizottsági tag és mindenik növendék kaphasson belőle egy-egy példányt.

Ma délután — beszélte tovább a tanár ur — elküldte a nyomdász az ugynevezett kefe-levonatot, hogy kijavítsam az esetleges hibákat, aztán a nyomást elvégezhessek. A feladat: »Thukydides fél fejezete«.

Hozzákezdtem a szöveg átvizsgálásához, de nem tudtam bevégezni. Ötödfél órakor ugyanis el kellett sietnem egyik barátomhoz, aki fontos ügyben várt.

A három lapból álló nyomdai levonatot az íróasztalomra hagytam...

Itt el kell mondanom, hogy az intézetben kettős, belülről zöld posztóval párnázott, kívülről pedig vastag tölgyfából készült ajtók vannak. Amikor visszatértem a látogatásból, meglepetéssel láttam, hogy a külső ajtó zárjában kulcs van.

Megtapogattam a zsebemet: az én kulcsom benne volt. Az ajtó másik kulcsa, hűséges öreg szolgámnál Bannister Jánosnál szokott lenni, tíz év óta.

Csakugyan övé volt az a kulcs. Bizonyára azért ment a szobába, hogy megkérdezze: mikor akarok teázni s a kijövés alkalmával ott felejtette a kulcsot.

Ez nem lett volna baj máskor, de ezuttal borzasztó következéssel járt.

Mihelyt az asztalomra néztem, rögtön észrevettem, hogy valaki turkált rajta. A három papírlap közül az egyik a földön volt, egy az ablak elé tett asztalkán s csak a harmadik maradt az írómappán.

Holmes itt megszakitotta az elbeszélést.

— Az első számú volt a padlón, a második számú a kis asztalon s a harmadik számú ott ahol hagyta.

— Honnan tudja, hogy melyik számú volt itt vagy ott? Csudálatos.

— Kérem, csak folytassa most.

— Eleinte azt hittem, hogy Bauniszter megfeledkezett magáról és az irataim közt turkált. De ő ezt a leghatározottabban tagadta s biztos vagyok benne, hogy nem hazudik.

Lehet az is, hogy valaki a szobám előtt ment el, a kulcsot észrevette s besurrant.

— Miért? — kérdezte Holmes.

— Hatalmas pénzösszegekről van szó, ritkamód nagy az ösztöndíj. Ennek a kedvéért arra vetemedett talán valaki, hogy társával szemben jogtalan előnyt szerezzen.

Elég az hozzá: Bannister se tudott biztosat, csak rémüldö-

zött, amikor meghallotta, hogy mi történt. Konyakot itattam vele, aztán jól szétnéztem a szobában.

Azon az asztalon, amelyik az ablaknál van, egy kis ceruzadarabkát láttam, továbbá több kis forgácsot. A jómadár ceruzájának a hegye bizonyára letört, amint sebbel-lobbal másolt s újra meg kellett hegyeznie az írónt

— Ez talán fontos! — mondta Holmes, aki egyre nagyobb figyelemmel halgatta a professzor előadását.

— De folytatom . . . Uj írómappám van, amelynek vörös bőrfedele — esküdni mernék rá — azelőtt egészen hibátlan volt. Most pedig hosszú hasítást, jobban mondva vágást vettem észre rajta . . . Végül egy kis szemetet találtam az asztalon, picinyke gömbölyű, földből vagy tésztából vagy isten tudja miből gyuródott golyócskákat.

Mindez persze nem volt elég arra, hogy a tettest megtalálhassam. Nagy zavarban voltam, amig eszembe nem jutott ön, Holmes ur.

— Kérem, segítsen rajtam! Vagy meg kell találnom azt az embert, vagy el kell halasztatnom a vizsgát. Ezt meg is kell okolni s kínos botrány lehet az ügyből. Csak ön segíthet!

— Rajta leszek! — mondta Holmes. — De most engedjen meg néhány kérdést. Nem tett önnél senki látogatást, miután azt a szöveget megkapta a nyomdából?

— De igen. Daulat Ras, egy indiai diák, aki ugyanazon az emeleten lakik. A vizsgára vonatkozóan kérdezősködött.

— A papirlapok akkor az asztalon voltak?

— Összegöngyölítve, úgy emlékszem.

— Idegen ember észrevehette, hogy nyomdai kefelevonatok?

— Nincs kizárva.

— Volt a szobában más is?

— Senki.

— Nem is tudhatta senki, hogy a levonatok ott vannak?

— Csak a nyomdász.

— És Bannister?

— Nem.

— Hol van most ez a Bannister?

— Ott hagytam a széken, ahova leszédült. Nagyon siettem

Önhöz

— Az ajtót nyitva hagytam?

— Elzártam előbb a levonatokat.

— Ezek után föltehető, hogy ha az az indus ifju nem tudott a göngyöleg tartalmáról, akkor a tettes véletlenül jutott hozzá.

— Magam is úgy vélem.

Holmes mosolyogva szólt:

— Menjünk hát oda. Jöjjön Wattson barátom, ön is . . .

A professzor szobájának rácsos ablaka a régi épület udvarára nyílt, — a földszinten. Fölötte három diák lakott, más-más emeleten s közben hivatalos helyiségek voltak.

Leborult már az esti homály, amikor odaértünk. Holmes fokozott figyelemmel nézett szét. Megvizsgálta az ablakot s betekintett rajta — lábujjhegyre állva — a szobába.

— Csak az ajtón juthatott be a tettes — mondta a tanár.

Holmes bólintott a fejével,

— Lehet. De kerüljünk beljebb.

A bejárónál megálltunk. Holmes a szőnyeget is szemügyre vette.

— Itt nem látok nyomot. Nem is csoda ilyen száraz időben... De mondja csak, a szolgáját melyik széken hagyta.

— Ott az ablak mellett.

— Helyes. De gyerünk tovább. A bűnös, ugylátszik, bejött és elvette a levonatokat a szoba közepén levő asztalról. Aztán az ablak elé, a kis asztalhoz vitte, mert onnan jól láthatta, mikor jön a tanár ur az udvaron át. Gondolta: így idejekorán kereket oldhat.

— Csakhogy ő mégse láthatott engemet — szólt a professzor, — mert a mellékkapun jöttem be.

— Mindegy! Neki az járhatott az eszében... Hadd lássam most a három féltett papirdarabot... Semmiféle ujjlenyomat rajtuk, amiből nyomot szerezhethék!... Hát odavitte az elsőt és lemásolta. Mennyi időbe telt ez? Legalább negyedórába. Aztán a második hosszú lapot kapta föl. Közepén tartott, mikor a tanár ur visszatérése gyors menekülésre kényszerítette.

— Így történhetett.

— Nagyon sietett, mert arra se volt ideje, hogy a levonatokat visszategye a helyükre. Nem hallotta a lépcsőn a távozása neszt?

— Nem.

— Olyan sebesen irt, hogy letörte ceruzája hegyét és amint látja, meg kellett hegyeznie. A ceruza nem közönseges fajtájú. Rendes nagyságu, de szokatlanul lágy volt. A fája sötétkék színű s gyárosa neve ezüstszerű betűkkel volt beléje nyomva. A megmaradt rész négy-öt centiméter hosszúságu. Keresse meg a tanár ur ezt a ceruzát és akkor megfogja a bűnöst is. Hozzáteszem, hogy a vétkesnek nagy, tompaélű zsebkése van.

A tanár megdöbbsent.

— Mindent megértettem, — szólt — de ami a hosszúságát illeti, valóban...

Holmes fölvelt egy forgácsdarabkát, amelyen NN betűket lehetett látni.

— Mit jelent ez az NN? Egy szónak a vége. Tudja talán, hogy Johann Faber a legismertebb gyárosok egyike. A ceruzából még annyi maradt, amekkora rendszeren a «Johann» szó után következik. JOHANN-ból: NN.

— Most már értem.

— Nem hiszem, hogy itt ennél többet megtudhatnánk. Lássuk a középső asztalt!... Nini!... Ez a kis golyó az a fekete agyagos vagy tésztás izé, amelyről említést tett. Inkább gula-alaku, ha jól megnézzük és csöpp mélyedés van benne. Fűrészpormaradvány is mutatkozik. Ez érdekes... A vágást szintén látom. Vékony karcolással kezdődik és mély lyukkal végződik. Jó, hogy figyelmeztetett rá... Hová nyílik ez a belső ajtó?

— A hálósobámba.

— Volt benne aztán, hogy a bűnt megtudta.

— Nem.

— Szeretnék körülnézni odabent... Milyen szép, régi divatu szoba!... Megvizsgálom a padlót. De nem találok semmit. Mi van ezzel a függönnyel? E mögé szokta akasztani a ruháit? Ha valaki kénytelen volna elrejtőzni, csak ide bujhat, mert az ágy alacsony, a szekrény pedig nagyon keskeny. Remélem, nincs ott senki?

Amikor Holmes félre huzta a függönyt, a szeme villanásáról láttam, hogy valami nyomra bukkant. Hirtelen a földre hajolt.

— Hát ez mi?

Kis fekete gömböcske volt. Épp olyan, aminőt a dolgozószoba asztalán találtunk.

Holmes a villamos lámpa közelébe tartotta.

— Tanár ur, a látogató hálósobájában is hagyott nyomot.

— Mit kereshetett itt?

— Igyekszem megtalálni a magyarázatát. A tanár ur nem vélt uton jött vissza s így a tettes addig nem tudta, míg az ajtónál nem volt. Már most mit tegyen? Felkapott mindent, ami árulója lehetett és berohant a hálósobába, hogy elrejtőzzék.

— Hallatlan! Holmes ur azt akarja ezzel mondani, hogy míg Bannisterrel beszéltem a dolgozószobában, elfoghattuk volna a tettest, ha erről tudunk?

— Azt hiszem.

— De az egyik ablakon is kiugorhatott. Nem?

— Hagyjuk tán az üres föltevéseket. Engedje meg, hogy inkább

én kérdeznek. Azt mondta, hogy három diák lakik itt, akik ugyanezt a lépcsőt használják és az ön ajtaja előtt szoktak elmenni?

— Igen.

— És mindhárman a vizsga előtt állanak?

— Igen.

— Van rá oka arra, hogy az egyikre inkább gyanakodjék, mint a többire?

— Ez nagyon kényes kérdés, — mondta a tanár. — Az ember nem mer gyanusítani valakit, ha kellő bizonyítéka nincsen.

— Halljuk a gyanuokokat. En majd keresni fogom a bizonyítékokat.

— Akkor hát röviden szólok a három diák jelleméről. Legelőször Gilchrist lakik. Kitűnő tanuló és ügyes athléta; tagja a labdarúgó- és cricketező csapatnak s díjat nyert több athlétikai versenyben. Apja a sokat emlegetett Sir John Gilchrist volt, aki a turfon ment tönkre. A diák szegénységben maradt, de szorgalmas fiú s igazán jó eredményre van kilátása.

A második emeleten az indus Daulat Ras lakik. Nyugodt, jó modoru fiú, de mint a legtöbb hindut, alig lehet kiösmerni. Jól dolgozik, csak éppen a görög gyöngé oldala.

A legfelső emeleten Miles Mac Laren lakik. Nagy tehetségű fickó, ha kedve van a munkára. Az intézet egyik legkiválóbb elméje, de szeszélyes, rendszertelen.

Első éves korában kártyabotrány miatt kevés hiba, hogy ki nem csapták. Lustálkodott az egész időszakban és aggódva várja a vizsgát.

— Reája gyanakszik?

— Ezt nem merem mondani, de a három közül ő a leggyanúsabb.

— Na, most lássuk Bannistert.

Sápadt arcú, borotvált képű, körülbelül ötven éves ember volt. Kerek arca most az idegességtől rángatózott és a keze remegett.

— Amint hallom, — mondta Holmes, ön az ajtóban felejtette a kulcsot?

— Igen, uram.

— Nem találja különösnek, hogy ez éppen akkor történt, mikor a levonatok idebent voltak?

— Nagy szerencsétlenség ez most uram. De máskor is megesett.

— Mikor jött be a szobába?

— Körülbelül ötödfél órákor. Olyankor szokott gazdám teázni.

— Mennyi ideig maradt bent?

— Amint láttam, hogy a tanár ur elment, azonnal visszatértem a magam szobájába.

— Láta a levonatokat?

— Nem, uram.

— Hogyan felejthette az ajtóban a kulcsot?

— A teás-tálca volt a kezemben. Ugy terveztem, hogy a kulcsért majd visszatérek, de azután megfeledkeztem róla.

— Az ajtó tehát nyitva volt az egész idő alatt?

— Igen.

— Kijöhetett azalatt valaki?

— Igen, uram.

— Amikor a tanár ur visszatért és önt hívta, mit csinált?

— Nagy zavarban voltam, ilyesmi nem esett meg velem a sok év alatt, a mióta itt vagyok. Majdnem elájultam, uram.

— Ezt már hallottam. Hol volt, mikor rosszul kezdte magát érezni?

— Itt az ajtó mellett.

— Ez furcsa. Arra a székre ült le, mely a tulsó sarokban van. Miért haladt el a többi szék előtt?

— Azt bizony nem tudom. Mindegy volt nekem, hol ülök le. A professzor közbe szólt:

— Valóban nem hiszem, hogy tudta volna, hányadán van, Holmes ur.

— Még itt maradt, amikor gazdája eltávozott? — kérdezte Holmes Bannistertől.

— Talán egy percig. Aztán szobámba mentem.

— Kire gyanakszik?

— Azt meg sem merném mondani. Nem hiszem, hogy volna itt csak egy is, aki képes volna eféle.

— Köszönöm, elég — szólt Holmes. — Most pedig tanár ur kis sétát teszünk az udvarban.

Fölöttünk három lámpa fénye világított.

— Mind a három madár a fészkében van, — szólt Holmes. — De egyik nyugtalannak látszik.

Az indus volt az, kinek sötét árnyképe hirtelen megjelent az ablakban. Majd gyorsan járt fel-alá.

— Benéznék hozzájuk — szólt Holmes.

— Ha úgy tetszik — válaszolt Soames tanár. Ez az épület-rész a legrégebb az egész iskolában és nem szokatlan dolog, hogy látogatók járkál végig.

— Ne említse a nevünket, kérem! — mondá Holmes, amint Gilchrist ajtaján kopogtattunk.

Magas termetű, szőkehaju, izmos ifju nyitotta ki. Szívesen fogadott bennünket.

A középkori angol építészetnek néhány valóban érdekes részlete volt belől. Holmest annyira érdekelte valamelyik részlet, hogy mindenáron le akarta rajzolni, de letörte a ceruzája hegyét s kénytelen volt házigazdájától másikat kölcsön kérni. Végül kést is kért, hogy kihegyezze a magáét. Ugyanez a különös eset történt vele az indus szobájában is.

Az indus alacsony, szótalán, sasorru fickó volt, ki görbe szemmel nézett ránk s látszott rajta, mennyire örül, amikor Holmes „építészeti tanulmányai véget” értek.

Leginkább a harmadiknál bizonyult látogatásunk kellemetlennek. Az ajtó nem nyilott fel kopogásunkra és a szidalmak özöne zudult reánk belülről.

— Bánom is én, akárki. Menjen a pokolba! — kiáltotta egy dühös hang. — Holnap lesz a vizsga. Ne háborgassanak!

— Goromba fickó — mondta a tanár haragosan, miközben lementünk a lépcsőkön. — Azt persze nem tudhatta, hogy én kopogtattam be, de azért a viselkedése nem kevésbé volt illetlen. Sőt most épenséggel gyanus.

Holmes erre különös kérdést tett föl:

— Meg tudná ön pontosan mondani, milyen magas?

— Erre nem vállalkozhatom. Magasabb a hindunál, de kisebb mint Gilchrist. Azt hiszem, öt lábnyi.

— Ez fontos — mondta Holmes. — És most jó éjszakát! A professzor meglepetésében hangosan fölkiáltott.

— Szent Isten, Holmes ur, csak nem komoly a szándéka? Ilyen váratlanul elhagy? Ma éjjel határoznom kell. A vizsgát nem tarthatom így meg.

— Majd átjövök korán reggel s lehetséges, hogy akkor megmondhatom azt, mit tegyen. Addig semmit! A fekete agyagot és a ceruzaforgácsokat elviszem.

Amikor ismét a sötét, négyszögletes udvarba jutottunk, fölneztünk az ablakokra. A hindu még mindig járkált. A másik kettőt nem lehetett látni.

— Nos, Watson, mit gondol? — kérdezte Holmes, amikor kiértünk a főutcára. — Kis csiny az egész, ugy-e? Itt a három ember. Egyikük a tettes. Melyiket választja?

— Azt a goromba száju fickót a legfelső emeleten. Az ő minősítése a legrosszabb. De a hindu is ravasz alaknak látszik. Miért járkált folyton fel-alá?

— Sok embernek szokása ez, ha „kivülről” akar valamit megtanulni.

— De oly furcsán nézett reánk.

— Azt hiszem, ön is így tenne, ha a vizsga előtt ismeretlen emberek rontanának be a szobájába, mikor minden perce drága! A ceruza is, a kés is — minden rendben volt. De az a fickó gyanus.

— Kicsoda?

— Bannister.

— Reám becsületes ember hatását tette.

— De itt van egy nagy papirkereskedés. Itt kezdjük a puhatolózást.

Csak négy papiros-bolt volt a városban, közel egymáshoz. Holmes mindenütt előszedte a ceruzaforgácsokat és nagy összeget kínált hasonlóért. De hiába.

— Ez baj, kedves Watson. A legbiztosabb megoldás füstbe ment.

Holmes aznap nem tett több említést az ügyről.

Nyolc órakor reggel, épen elkészültem az öltözködéssel, a midőn szobámba lépett.

— Nos, Watson, — mondta — itt az ideje, hogy az iskolába menjünk. Megoldottam a talányt.

— Micsoda új bizonyítékra tett ön szert?

— Nem hiába bujtam ki már hat órakor az ágyamból. Két órai erős munkát végeztem s legalább hat kilométert gyalogoltam, hogy szert tegyek rá. Ide nézzen!

Tenyerében három kis fekete, tésztás agyag-gömböt tartott.

— Tegnap még csak kettő volt?

— Ma szereztem még egyet. Bárhonnan való a hármas számú, ugyanolyan eredetű az egyes és kettős. De most siessünk és szabadítsuk ki barátunkat a csávából.

A tanárt nagy izgalomban találtuk a lakásán. Néhány óra múlva kellett a vizsgának kezdődnie és ő még mindig kétségben volt, vajjon nyilvánosságra vigye-e a bűnt, vagy engedje a tettet is, hogy az értékes ösztöndíjra pályázzék?

Tárt karokkal rohant Holmes felé.

— Hál' Istennek! Csakhogy itt van! Nos, mit csináljak?

— Tartsa meg a vizsgát.

— De az a gazember . . .

— Ne pályázzék!

— Tudja ön, hogy kicsoda?

— Azt hiszem. Ha nem akarjuk, hogy az ügy nyilvánosságra kerüljön, fel kell ruháznunk magunkat bizonyos hatalommal és egy kis törvényszéki jelenetet kell rendeznünk. Ön foglaljon ott helyet! . . . Watson itt! . . . Én meg a középén. Tessék csöngetni!

Bannister belépett és birói megjelenésünk láttára meghökkent.

— No most Bannister, meg akarja mondani az igazat?

A szolga elsápadt.

— Mindent elmondtam.

— Semmi hozzátenni valója sincs?

— Egyáltalán nincs.

— Akkor majd felfrissitem az emlékezetét. Ugyebár, a mikor tegnap arra a székre ült le, azért tette, hogy elrejtsem valami tárgyat, a mi elárulta volna a szobában járt személyt?

Bannister arca halálsápadtra vált.

— Nem, nem.

— Ez tisztán csak föltevés az én részemről, — mondá Holmes csöndesen. — Beismerem, hogy ezt bebizonyítani képtelen vagyok. De nagyon valószínűnek látszik, minthogy abban a percben, a mint a tanár ur kitette a lábát, maga kiszabadította azt az embert, a ki a hálósobában rejtőzködött.

Bannister zavartan szólt:

— Nem volt ott senki.

— Ez nem szép öntől, Bannister. Lehet, hogy eddig igazat mondott, de most — biztosan tudom — hazudott.

A szolga arca dacot árult el.

— Senki sem volt ott.

— Így hát nem adhat nekünk további felvilágosítást. Álljon oda a hálósoba ajtaja mellé. És most tanár ur, fáradjon föl az ifju Gilchrist szobájába: hadd jöjjön le az ön lakásába.

Néhány perc múlva a gondnok visszatért a diákkal. A csinos ifju kék szemei zavarral tekintettek egyikünkéről a másikra és végül növekvő félelemmel nézett a tulsó sarokban levő Bannisterre.

— Csukja be kérem az ajtót, — szólt Holmes. — Gilchrist ur, most magunk között vagyunk és szükségtelen bárkinek is megtudnia, hogy mi folyik le közöttünk. Egymással szemben teljesen őszinték lehetünk. Tudni akarjuk Gilchrist ur, hogyan követett el uri ember létére, tegnap olyasmit?

A fiatal ember megtántorodott és szemrehányó tekintetet vetett Bannisterre.

— Nem, nem, Gilchrist ur, én egy szót sem szoltam — egy árva szót sem! — kiáltott a szolga.

— Eddig nem, de most igen! — mondta Holmes. — És most uram beláthatja, hogy Bannister szavai után csak az őszinte valóság lehet egyedül való mentsége.

Gilchrist egy pillanatig tétovázott, aztán már térdre vetette magát az asztal mellett és keserves zokogásban tört ki.

— Nyugodjék meg, — szólt Holmes nyájasan, — tévedniemberi dolog és azt senki sem mondja önről, hogy konok bűnös. Talán könnyebbségére lesz, ha én mondom el a tanár urnak a történeteket és ön kijavít, ha valahol tévedek. Figyeljen, hogy ne kövessenek el igazságtalanságot önnel szemben.

— Professzor ur attól a perctől fogva, mikor ön azt mondta nekem, hogy senki, még Bannister sem tudott levonatokról, az eset határozott alakot kezdett öltetni agyamban.

Az indust kezdettől nem lehetett gyanuba fogni. Ha a kefelevonatok össze voltak göngyölítve, nem tudhatta meg róluk, hogy micsodák. Másrészről pedig hihetetlen véletlennek tűnt fel, hogy valaki be merészeljen hatolni a szobába és véletlenül ugyanakkor legyenek a papirok az asztalon.

Az az ember, aki behatolt a szobába, tudta, hogy a papirosok odabenn vannak.

Hogyan tudta ezt meg?

Amidőn az ön szobájába értem, megvizsgáltam az ablakot.

Arra gondoltam, milyen magasnak kell annak lennie, aki az ablak előtt elhaladtában meglássa, micsoda papirosok vannak a középső asztalon. Én hat lábnyi magasságu vagyok és csak nehezen tudtam ezt megtenni. Tehát ennél alacsonyabb ember nem volt képes rá. Ha a három diák közül — gondoltam tovább — egyik szokatlan magasságu, úgy csak ezt érdemes figyelemmel kísérni.

Amint beléptem, mindjárt közöltem önnel a kis asztalra vonatkozó föltevésemet. Ami a középső asztalt illeti, arra nézve semmit nem állapítottam meg addig, míg ön nem mondta, hogy Gilchrist jó ugró. Ekkor már elég tisztán láttam az egész dolgot és csak megerősítő bizonyítékokra volt még szükségem. Ezeket sikerült megszerezni.

Az eset így történt: Ez a fiatalember a délutánt a tornatelepen töltötte el «tréningben». Onnan magával hozta tornacipőjét, amely hegyes szögekkel van ellátva. Amint az ablak előtt elhaladt, benézett és magas termeténél fogva a kefelevonatokat meglátta az asztalon, amelyekről sejthette, hogy mik. Nem történt volna baj, ha véletlenül nem veszi észre, hogy az ajtóban maradt a kulcs. Hirtelen rászánta magát, hogy bemenjen. Meg volt az a kifogása, hogy csak azért nézett be — ha önt ott találja — hogy valamit kérdezzen.

Bent látta, hogy azok tényleg a levonatok. Kisértésbe esett. Cipőit az asztalra tette... Mi volt az, amit az ablak mellett levő székre tett?

— Keztyü, — mondta az ifju.

Holmes szuró szemmel tekintett Bannisterre.

— Keztyűjét pedig a székre tette és elővette a levonatokat, hogy lemásolja. Azt gondolta, hogy a gondnok a főkapun fog visszatérni és így megláthatja, de amint tudjuk, a mellékkapun jött. Érkezését csak akkor hallotta meg, amikor már az ajtó előtt volt. Nem tudott elmenekülni. Megfeledkezett keztyűjéről, de felkapta cipőit és berohant a hálósobába. Megfigyelhette, hogy az asztalon lévő karcolás az egyik felében gyöngye volt, de a hálósoba ajtajának irányában mélyed. Ez magában elég bizonyosság arra, hogy a cipőket arrafelé húzták és a tettes ott keresett menedéket. A vasszög köré tapadt föld ott maradt az asztalon, másik darabka pedig a hálósobában lazult meg és esett le. Ma reggel kísértél a tornatelepre, ahol meglettem ezt a fekete agyagot és elhoztam belőle egy darabot azzal a finom cser- vagy fűrészporral együtt, amelylyel az egész terület be van hintve, hogy megakadályozza az atléták elcsuszását. Igaz, amit elmondtam, Gilchrist ur?

A diák kiegyenesedett.

— Igen, uram!

— És semmi hozzátennivalója nincs? — kiáltotta a tanár.

— Van uram, de ez a borzasztó leleplezés olyan hirtelen jött, hogy elvesztettem a fejemet. Itt a levél, tanár ur, amelyet ma hajnalban, nyugtalan éjszaka után irtam önnek; tehát még mielőtt tudtam volna, hogy vétkenek nyomára jöttek. Délafrikában, a gyarmatőrségnél állást ajánlottak föl nekem és én nyomban indulok oda.

— Örömmel hallom, hogy nem akart jogtalan hasznot huzni tetteiből, — szólt Holmes. — De miért változtatta meg elhatározását?

Gilchrist Bannisterre mutatott.

— Ez az ember vezetett vissza a tisztesség útjára, — mondotta.

— Jöjjön ide, Bannister, — szólt Holmes. — Mindabból, amit elmondtam, látható, hogy csakis maga engedhette ki ezt az ifjut, minthogy maga bent maradt a szobában. Fel akarna-e engemet világosítani a talány utolsó pontjáról, saját cselekedetének okáról?

— Ez egyszerű, uram. Régebben komornyikja voltam az öreg Sir Jabez Gilchristnek, a fiatal ur édes atyjának. Amikor tönkre ment, ide kerültem, de soha sem felejtettem el azért régi gazdám. Vigyáztam fiára, amennyire csak lehetett, — a régi jó napokért . . . Tegnap, amidőn a lármára bejöttem a szobába, az első, amit észrevettem, Gilchrist ur keztyűje volt a széken. Jól ismer-

tem a keztyüket és megértettem, hogy mit jelent a dolog. Ha a tanár ur meglátta volna, — vége lett volna. Ezért «leszédültem» arra a a székre és el sem mozdultam onnan, amíg a tanár ur önért el nem ment. Akkor kijött a szegény ifju, akit valamikor karomban hordoztam és mindent bevallott. Nem volt-e természetes, uram, hogy meg akartam őt menteni és nem érthető-e, hogy úgy beszéltem a lelkére, mint néhai édes atyja tette volna. Megmondtam, hogy ilyen tetteiből neki nem szabad hasznot huznia. Elítél ezért?

— Nem, — mondta Holmes. — És most, tanár ur, mehetünk. Jöjjön, Watson! . . . Ami önt illeti, Gilchrist ur, hiszem, hogy szép jövő vár önre Dél-Afrikában. Egyszer elbukott. Hadd lássuk, milyen magasra tud fölemelkedni a jövőben . . .

Az elrabolt gyermek.

is lakásunkban, a londoni Baker-utcán már igen sok drámának az elejét vagy végét éltük át, de nem tudok rá esetet, hogy bármi olyan váratlan meglepetést okozott volna nekünk, mint az, amikor Huxtable Thorneycroft először megjelent nálunk. Névjegye, amely szinte kicsi volt ahhoz, hogy valamennyi kitüntetését felsorolja, megelőzte néhány perccel s aztán megjelent ő is, méltóságosan és előkelően, mint maga e testté vált önérzet és alaposság.

De alig, hogy az ajtó becsukódott mögötte, első dolga az volt, hogy nekiesett az asztalnak, levágódott a padlóra s az egész fenéges alak megsemmisülten és érzéketlenül terült el előttünk a medvebőr-szőnyegen.

Fölugrottunk és néhány pillanatig szótlantul meresztettük szemünket az összeesett férfiúra.

Holmes gyorsan párnát dugott a feje alá, én pedig egy kis rumot csöpögtettem az ajkai közé.

A hatalmas, sápadt arcot gondok barázdái szántották végig, esukott szemei alatt kék karikák látszottak, nyitott szájának fájdalomtól begömbölyt szögletei, borotvátalan, reszkető álla mély bánatról tettek tanúságot. Ingén, gallérján a hosszú utazásnak szennyes nyomai látszottak s a formás fej hajzata fésületlen volt.

Az előttünk fekvő ember sorscsapásoktól üldözött férfi benyomását tette ránk.

— Mi a baja neki, Watson? — kérdezte Holmes.

— Teljes kimerülés. Lehet, hogy az éhség és fáradság miatt, — feleltem és megfogtam a férfi ütőerét, amelyben az élet nedve lassan és szagzatottan lüktetett.

— Vasuti jegy Mackletonba. Észak-Angliába, oda és vissza — szólt Holmes, egy vasuti jegyet kihuzva a férfi kis órázsebéből. — Még tizenkét óra sincs. Bizonyosan nagyon korán indult utnak.

A ráncos szempillák lassan reszketni kezdtek s csakhamar szürke, tétovázó szempár tekintett ránk. A férfi néhány perc múlva föltápáskodott a földről. Arca piros lett a zavartól.

— Bocsássa meg gyöngeségemet, Holmes ur, — mondotta — de roppantul megerőltettem magamat... Köszönöm, egy pohár tejtől és egy kis kétszersülttől menten jobban érzem magam. Azért ke-
restem föl személyesen Holmes ur, hogy bizonyos legyek benne, hogy eljön hozzánk. Attól félttem ugyanis, hogy semmiféle távirat-
tommal sem tudnám meggyőzni a dolog sürgősségéről.

— Majd csak akkor, ha egészen talpraállott...

— Már jól érzem magamat. Nem értem, hogyan gyöngülhettem el ennyire? Azt szeretném, Holmes ur, hogyha a legközelebbi vonta-
lattal Mackletonba jönné.

Barátom fejét rázta s így felelt:

— Kartársam, Watson dr. a megmondhatója, mennyire el va-
gyok most foglalva. A Ferrerek okiratai egészen lekötöttek, azon-
fölül most lesz a tárgyalása az Abergavenny-féle gyilkosság ügyé-
nek is. Csak valami rendkívül jelentős esemény mozdíthatna most
ki Londonból.

— Jelentős! — szólt látogatónk, kezeit összecsapva. — Hát
nem hallott ön semmit Holdernesse herceg fiának az elrab-
lásáról?

— Mit mond?... A volt miniszter fia?...

— Az. Nem akartuk, hogy a lapok szellőztessék az ügyet,
de a „Globe“-ban tegnap este mégis nyilvánosságra jutott s egész
kavarodást okozott. Azt hittem, hogy hallott róla valamit.

Holmes kinyújtotta hosszu, izmos karját s elővette a lexikon
«H» betűs kötetét.

— Holdernesse VI. herceg, a térdszalagrend lovagja,
Beverley bárója, carstoni gróf... Nagy ég, micsoda lista!... 1900
óta Hallamshire főispánja... 1888-ban nőül vette sir Appledore
Charles leányát, Edithet... Egyetlen gyermeke és örököse: Saltire
lord... Kétszázötvenezer hektár földbirtoknak a tulajdonosa...
Lancashireben és Walesben bányái vannak... Lakóhelyeinek címe:
Carlton House Terrace; Holdernesse kastély, Hallamshire grófság;
Carston kastély, Wales..., 1882-ben az admirális lordja volt...
Első államtitkár... Isten ucsse, ez az ember csakugyan egyik
legnagyobb alattvalója a királynak.

— A legnagyobb és talán a leggazdagabb!... Holmes ur,
én jól tudom, hogy ön a maga szakmájában elsőrangú tekintély,
aki azontúl magáért az ügyért is hajlandó dolgozni. Most azon-
ban értésére adom, hogy a kegyelmes ur célzást tett arra, hogy
ötezer fontról (egy font sterling — huszonnégy korona) szóló utal-

ványt juttat annak, aki felvilágosítja fia hollétéről és ezer fontról szóló csekket ad annak, aki megnevezi azt a személyt, vagy azokat a személyeket, akik elrabolták.

— Igazán fejedelmi ajánlat! — szólt Holmes. — Azt hiszem, Watson, mégis vissza fogjuk kísélni Huxtable drt. Észak-Angliába! Most azonban, Huxtable dr., ha elfogyasztotta tejet, szíveskedjék elmondani, hogy tulajdonképpen mi is történt? Mikor történt? Milyen módon történt? Mi köze ehhez az egész ügghöz a Mackleton mellett levő iskola igazgatójának: Huxtable Torneycroft dr.-nak? És végül mi az oka annak, hogy az esemény után három nappal — borotvátlan állárral olvasom le az időt! — az én szerény közreműködésemet kéri.

Látogatónk elfogyasztotta a tejet és kétszersültet. Szemeibe visszatért a fény, arcszíne helyreállott s végre nagy élénkséggel és világossággal vázolni kezdte a helyzetet.

— Uraim, előre kell bocsátanom, hogy az intézet, amelynek alapítója és igazgatója vagyok, előkészítő iskola. A „Huxtable tanulmányai Horatiusról“ című tudományos munka talán emlékeztetükbe idézi a nevemet. Az intézet legjobb és legelőkelőbb iskolája Angliának. Leverstone lord, a blakvateri gróf, Sir Soames Catheart, mind én rám bízta fiaikat. És amikor néhány héttel ezelőtt Holdernesse herceg azzal a megbízással küldte hozzám titkárát, Wilder James urat, hogy a tíz éves kis Saltire lordot hozzám adja, úgy éreztem, hogy iskolám hírneve elérte a tetőpontját.

Akkor nem is sejtettem, hogy ez lesz életemnek legnagyobb szerencsétlensége.

A fiu május elsején érkezett meg. Ekkor kezdődik nálam a nyári időszak. Igazán bájos fiucska volt s mi csakhamar nagyon megszerettük. Pedig mondhatom, hogy odahaza apja házában nem valami jól érezte magát. Azt hiszem, nem követek el illetlenséget, ha ezt elárulom, már csak azért sem, mert lehetetlen egy ilyen ügyben fél-igazságokat mondani.

Nyílt titok, hogy a herceg házassága nem volt boldog s a vége az lett, hogy férj és feleség kölcsönös megegyezéssel szétváltak s a hercegnő Dél-Franciaországban telepedett le.

Ez már jó régen történt és ismeretes az is, hogy a fiu rokoni érzésével az anyjához huzódott. Amikor az anya a Holdernessekastélyt elhagyta, a fia egyre utána busult s ez volt az oka annak, hogy a herceg az én intézetembe adta.

A fiu két hét alatt egészen otthonosan érezte magát nálam s úgy látszott, hogy teljesen boldog.

Május tizenharmadikán, vagyis az elmúlt hétfő estéjén láttuk

utoljára. Szobája a második emeleten volt s egy másik, nagyobb szobán keresztül lehetett csak hozzáférni, amelyben két fiu aludt. Ezek nem hallottak, nem láttak semmit, tehát föltétlenül bizonyos, hogy Saltire lord nem arra távozott.

Az ablak nyitva volt s hatalmas repkény-indák vezettek le onnan a földre. Lent ugyan nem találtunk semmiféle lábnyomokat, de mégis minden kétségen kívül áll, hogy csak arra mehetett.

Kedden reggel hét órakor vettük észre elmaradását. Az ágyon meglátszott, hogy benne feküdt. Mielőtt elment, teljesen felöltözött, fölvette rendes egyenruháját: a zsinóros kék kabátot és sötétszürke nadrágot.

Hogy valaki a szobába behatolt volna, annak semmi nyomát nem fődöttük föl s az is bizonyos, hogy a belső szobában alvó idősebbik Cannter fiu, aki nagyon éber alvó, mindenféle zajt vagy küzdelmet meghallott volna.

Nyomban, hogy Saltire lord eltűnését észrevettem, összehivtam az intézet valamennyi tanítóját, tanulóját és szolgáját. Ekkor tudtuk csak meg, hogy Saltire lord nem egyedül szökött meg. Heideggernek, a német nyelvmesternek is nyoma veszett.

A második emeleten volt az ő szobája is, az épület másik szárnyán s az ablakai ugyanarra az utra nyiltak, amelyre Saltire lordéi.

Az ő ágyán is meglátszott, hogy már feküdt benne, de távozás előtt, úgy látszik csak félig tudott felöltözni, mert inge és harisnyája a padlón hevert. Ugy látszik, hogy a repkényen ereszkedett le, mert ott, ahol földet ért, megtaláltuk a lába nyomát.

Kerékpárját a pázsit mellett levő színben szokta tartani, de ennek is a hült helyét találtuk.

Már két esztendeig volt az intézetemben, ahová a legkitűnőbb ajánlásokkal jött. De zárkózott, mogorva ember volt és sem a kar társai, sem a tanulók között nem volt népszerű.

A szökevényeknek seholsem találtuk a nyomát és ma, csütörtökön reggel épen annyit tudunk róluk, mint kedden tudtunk. Én természetesen nynban a holdernessei kastélyban kérdezősködtem. Tőlünk csak néhány kilométernyire van s mi kezdetben azt hittük, hogy a fiut hirtelen honvágý fogta el és visszaszökött az atyjához.

A herceg roppant izgatott lett s ami engem illet, ime láthatják rajtam saját szemeikkel az ideges csüggedtség állapotát, amelybe a bizonytalanság s a felelősség súlya döntött.

Holmes ur, ha valaha összeszedte minden tehetségét, kérvérem, tegye meg most, mert nem lesz többé olyan ügye, amely ennél jobban megérdemelné.

Sherlock Holmes feszült figyelemmel hallgatta a szerencsétlen iskolaigazgató előadását. Összevont szemöldöke és mély barázdás homloka mutatta, hogy minden figyelmét erre a talányra fordítja, amely az ígért nagy jutalomdíj mellett rendkívüliségével és bizonylódottságával is fölkelte érdeklődését. Elővette jegyzőkönyvét s néhány jelentős körülményt még azon melegében följegyzett bele.

— Igen helytelenül cselekedett, hogy nem keresett föl előbb, — szólt komolyan. — Ön mindjárt az elején jelentékeny akadályt gördít a nyomozásom elé. Érthetetlennek tartom például, hogy sem a repkény, sem a pázsit nem nyújtott semmi támaszt a szakértők számára.

— Erről nem tehetek, Holmes ur. A kegyelmes urnak különben határozottan az volt a kívánsága, hogy nyílt botrány ne legyen a dologból. Félt, hogy a család szerencsétlenségét meghurcolják a világ előtt. Ettől kimondhatatlanul irtózott.

— De csak volt valami hivatalos vizsgálat?

— Igen, uram, csak hogy az még nagyobb csalódással járt. Kezdetben úgy látszott, mintha hamarosan eredményre vezetne, amennyiben a szomszédos vasuti állomáson állítólag egy fiut és egy fiatal embert láttak a reggeli vonattal elutazni. Csak tegnap este tudtuk meg, hogy mindkettőjüket letartóztatták Liverpoolban s ott kiderült róluk, hogy az esettel semmiféle összefüggésben nincsenek. Ekkor történt, hogy a kétségbeesés és csalódás között eltöltött álmatlan éj után egyenesen önhöz utaztam a legelső reggeli vonattal.

— A helyszínén való nyomozást persze e hanyagolták emiatt a téves nyom miatt?

— Egészen abbahagyták.

— És ilyenformán három napot fecsérelek el. Mondhatom, igen szánszalmasan intézték az ügyet.

— Bizony úgy van, magam is érzem.

— A problémát mindamellett érdemes megragadni. Valóban örülök, hogy foglalkozhatom vele. Nem vett ön sohasem észre valami bizalmas viszonyt az eltűnt fiu és a német mester között?

— Soha.

— A fiu annak a tanítónak az osztályába járt?

— Nem. Ugy tudom, hogy soha egy szót sem váltottak egymással.

— Nagyon furcsa. A fiunak volt kerékpárja?

— Nem.

— Más kerékpár sem hiányzott?

- Nem.
- Bizonyos benne?
- Egészen bizonyos vagyok.

— Hát akkor csak nem gondolja komolyan, hogy az a német szöktette el a fiut kerékpáron, a karjai között a sötét éjszakán?

- Kétségtelen, hogy nem.
- Hát akkor mi a véleménye az ügyről?
- Az, hogy a kerékpárral tévutra akartak vezetni bennünket. Valószínűen elrejtették valahol és gyalog indultak utnak.

— Ugy van. De meglehetősen ügyetlenek voltak, ugyebár? Nem volt más kerékpár is a színben.

- De igen, több darab.
- Hát akkor nem két kerékpárt rejtettek-e volna el, ha azt a látszatot akarták kelteni, hogy kerékpáron szöktek meg?
- Fölteszem, hogy ezt tették volna.

— Persze, hogy ezt tették volna. Tehát az a felfogás, hogy félrevezetni akarták önöket, nem illik bele a dologba. A nyomozás számára azonban mindenesetre kitérő pont volt. Mert kerékpárt elrejteni vagy megsemmisíteni nem kicsiny dolog. Még egy kérdésem volna. Nem volt-e a fiúnak valami látogatója az eltűnés előtt való napon?

- Nem.
- Levél sem jött?
- De igen, levelet kapott.
- Kitől?
- Az atyjától.
- Ön föl szokta bontani a fiu leveleit?
- Nem.
- Honnan tudja, hogy az apjáé volt?
- Ott volt a címere a boritékon, azonkívül megismertem rajta a herceg különös merev írását. Különben a herceg maga is említette, hogy levelet írt a fiának.

- Megelőzően mikor jött levele?
- Mostanában nem jött.
- Franciaországból jött valamikor?
- Nem. Soha.
- Remélem, tudja, hogy mire célzok a kérdéseimmel. A fiut vagy erőszakkal rabolták el, vagy önként távozott. Az utóbbi esetben azt kell föltennünk, hogy a fiut kívülről bujtogatták föl, ha ezt meg merte tenni. Minthogy pedig látogatója nem volt, a bátorítás csak levélben jöhetett. Ezért iparkodom kinyomozni, hogy kikkel levelezett.

— Félek, hogy nem sokat segíthetek benne. Az én tudásom szerint csak az apjával levelezett.

— Aki az eltűnés napján is irt neki! Jó viszonyban élt egymással apa és fiu?

— A kegyelmes ur nem nagyon barátságos senkihez. Őt csak magasabb, közérdekű kérdések érdeklik, a mindennapi szenvedelmek iránt meglehetősen közömbös. A fiuhoz azonban mindig gyöngéd volt, már tudniillik a maga módja szerint.

— De a gyerek jobban huzódott az anyjához, nem?

— Igen.

— Nem árult el belőle semmit?

— Nem,

— Hát a herceg?...

— Én Istenem, az sem!

— De honnan tudja akkor?

— Abból a bizalmas beszélgetésből, amit erről James urral, ő kegyelmessége titkárával folytattam. Ő tárta föl előttem a kis Saltire lord érzelmeit.

— Érttem. Megtalálták önök a herceg levelét a fiu szobájában az eltűnés után.

— Nem. Magával vitte. Hanem Holmes ur, azt hiszem, már itt az ideje, hogy Eustonba induljunk.

— Mindjárt kocsit rendelek. Negyedóra múlva szolgálatára állhatunk. Ha sürgőnyt akarna haza küldeni, Huxtable ur, ajánlom, tartsa abban a hitben embereit, hogy a nyomozás még csak Liverpoolnál tart vagy hol, ahová a vörös róka a zsákmányával elillant. Ezalatt én szép csöndben ott fogok működni az ön házában, ahol remélem, még elég erős szag maradt ahhoz, hogy két olyan vén kopó, mint mi vagyunk Watsonnal, szimatot szerezünk belőle.

Az este már ott ért bennünket a Peak-hegység hideg és egészséges levegőjű vidékén, amerre Huxtable dr. híres iskolája volt.

Már sötét volt, amikor odaértünk.

Az iskola előcsarnokának asztalán névjegy kevert, a szolga pedig sugott valamit a gazdájának, aki erre izgatottan fordult felénk.

— A herceg van itt! — szolt. — A dolgozó szobámban várakozik Wilder urral. Jöjjenek uraim, mindjárt bemutatom önöket.

A híres államférfi arcképét persze sokszor láttam már, de a valóságban mégis egészen elütött azoktól.

Magas, előkelő férfi volt, az öltözete gondos, arca sovány,

megviselt, az orra hosszú és merészen hajlott. Halászápadt arca élénk ellentétet alkotott hosszú, rőt szakállával, amely fehér mellé-nyét verdeste.

Igy festett ez az előkelő ember, aki Huxtable dr. kandallójához támaszkodva, mereven ránk szögezett tekintettel fogadott bennünket.

Mellette fiatal ember állott, akit Wilder magántitkár gyanánt mutatott be kísérőnk.

Eleven, kis termetű, ideges ember volt ez, akinek világoskék szeme értelmességet, arca mozgékonytságot árult el. Ő kezdte meg a társalgást, éles, határozott hangon.

— Későn érkeztem önhöz ma reggel, Huxtable doktor, azért nem tudtam megakadályozni, hogy Londonba utazzék. Nekem tudomásom volt arról, hogy ön Sherlock Holmes urat akarja megkérni, hogy vállalja el az eset földerítését. A kegyelmes urat nagyon meglepte, Huxtable doktor, hogy ön erre a lépésre elhatározta magát anélkül, hogy a kegyelmes ur véleményét meghallgatta volna.

— Amikor hallottam, hogy a rendőrség kudarcot vallott . . .

— A kegyelmes ur egyáltalán nincs meggyőződve arról, hogy a rendőrség kudarcot vallott volna.

— De mégis, bizonyos, Wilder ur . . .

— Huxtable doktor, ön igen jól tudja, hogy a kegyelmes ur mekkora jelentőséget tulajdonít annak, hogy nyilvános botrány ne legyen. Ennélfőva természetes, hogy a lehetőség szerint minél kevesebb embert akar a bizalmába belevonni.

— A dolgot igen könnyen jóvá tehetem, — szólta a megremült tanár. — Sherlock ur a holnap reggeli vonattal visszamehet Londonba.

— Azt aligha fogom megtenni, doktor, aligha, — felelt Holmes a világ legnyájasabb hangján. — Az éjjeli levegő itt nagyon kellemes és edző, én tehát néhány napot itt fogok tölteni az önök sík vidékén s amennyire csak lehet, hasznomra fogom fordítani az időt. Az már aztán természetesen önön mulik, hogy az ön háza vagy a falu korcsmája lesz-e hajlékom?

A szerencsétlen tanáron meglátszott, hogy zavara a legmagasabb fokot érte el, amelyből csak a hercegnek megszólalása rántotta ki.

— Feltétlenül osztom, Huxtable doktor, Wilder urnak azt a fölfogását, hogy helyesebben cselekedett volna, ha előbb hozzám fordul. De minthogy ön már beleavatta a dologba Holmes urat, igazán nem volna értelme, ha szolgálatait nélkülöznők. Ami pedig önt illeti, Holmes ur, ne a korcsmába szálljon, hanem igen örülnék, ha a Holdernesze-kastélyban vendégemül láthatnám.

— Köszönöm, kegyelmes uram, úgy gondolom, hogy jobb lesz a nyomozás érdekében, ha a rejtelmes ügy színhelyén maradok.

— Ahogy tetszik, Holmes ur. Ha bárminő felvilágosításra lesz szüksége, akár tőlem, akár Wilder urtól, szívesen a rendelkezésére állunk.

— Valószínűen meg is kell majd látogatnom a kastélyban, — szólt Holmes. — Ezuttal csak azt vagyok bátor kérdezni, hogy fiának rejtelmes eltűnésére talált-e már valamilyen magyarázatot?

— Nem uram, nem találtam.

— Bocsásson meg, hogy olyan körülményeket firtatok, amelyek önnek kinosak, de nem tehetek másként. Hiszi-e, hogy a herceg-nőnek valami köze van a dologhoz?

A miniszter, mint észrevettem, habozott.

— Nem hinném, — mondt. végre.

— Egy másik elfogadható magyarázata az volna, hogy a gyermeket váltságdíj kedvéért rabolták el. Nem tett önnek senki ilyen ajánlatot?

— Nem, uram!

— Még egy kérdésem volna, kegyelmes uram. Arról értesültem, hogy ön éppen azon a napon, amelyen az esemény történt, levelet írt a fiának.

— Nem. Egy nappal előbb írtam.

— Helyes. A fiu azonban csak azon a napon kapta meg, ugyebár?

— Ugy van.

— Nem volt talán a levélben olyas valami, ami a lelki nyugalmaiból fölverte s erre a lépésre indította volna?

— Semmi esetre sem, uram.

— Személyesen adta föl a levelet?

A titkár hirtelen belevágott a herceg szavába s így szólt:

— A kegyelmes ur nem szokta a leveleit személyesen föladni. Ez a levél több mással ott feküdt az íróasztalán s én dobtam a levélszekrénybe.

— Bizonyos benne, hogy ez is köztük volt?

— Igen, megláttam.

— Hány levelet írt aznap kegyelmességed?

— Huszat-harmincat. Széleskörű levelezést folytatok. De az igazat megvallva, a kérdést kissé közömbösnek tartom az ügyre nézve.

— Nem mondhatnám, — felelt Holmes.

— A magam részéről, — folytatta a herceg, — Dél-Franciaországra tereltem a rendőrség figyelmét. Különben említettem már,

hogy véleményem szerint a hercegnő nem szánhatta rá magát erre a rettentő cselekedetre. A fiu azonban önfejű s így nem lehetetlen, hogy csakugyan a német segítségével s az ő biztatására szökött az anyjához. Hanem Huxtable doktor, most már visszamegyünk a kastélyba.

Láttam, hogy Holmes szeretett volna még néhány kérdést hozzá intézni, de a herceg váratlan kijelentése elvágta az útját minden további faggatásnak.

Észre lehetett venni, hogy a herceg abszolút arisztokrata jelleme irtózott attól, hogy legbensőbb családi viszonyait idegen ember előtt föltárja és félt, hogy minden újabb kérdés kellemetlen fényt fog árasztani hercegi életének árnyékába burkolt szögleteibe.

Amint a herceg és titkárja eltávozott, barátom az ő jellemző mohóságával nekilátott a nyomozásnak.

Gondosan szemügyre vette a fiu szobáját, de a kutatásnak eredménye csak az a biztos meggyőződés volt, hogy a menekülés útja kizárólag az ablakon keresztül vezetett. A német mester szobájában folytatott vizsgálat sem adott más támaszpontot, mint azt, hogy a repkény indája testének sulya alatt megereszkedett. A lámpafény mellett láttuk a cipősark nyomát a gyepnek azon a részén, ahol lába a földet érte.

Ez a nyom az alacsony fübe volt az egyetlen jel, amely a rejtelmes éjjeli szökés után megmaradt.

Sherlock Holmes egészen egyedül elhagyta a házat s csak tizenegy óra után tért vissza. Megkeritette a vidék katonai térképét s azzal lépett be a szobába.

A lámpást elhelyezte az asztalon s a térkép fölé hajolva pipára gyújtott; közbe-közbe rábökött az egyes érdekes pontokra, pipájának szopókájával.

— Mintha csak nekem csinálták volna az esetet, Watson, — szólt. — Igazán érdekes dolgok függnek össze vele. De most csak vázolni akarom ön előtt azokat a földrajzi jelenségeket, amelyek a nyomozásunkkal szoros kapcsolatban vannak.

Nézzen csak ide a térképre. Ez a sötét négyszög itt az iskola. Tüvel fogom megjelölni. Ez a vonal a főút. Mint láthatja, keletről nyugatfelé huzódik az iskola mögött s nincs messzebb egy kilométernél. Mellékut egyik oldalon sincs. Ha a mi két emberünk egyáltalán csinált uton járt, az nem lehetett más, mint ez.

— Ugy van.

— A különös és szerencsés véletlen olyan fonalakat adott a kezünkbe, amelyekkel ellenőrizhetjük, hogy akkor éjjel mi történt ezen az uton . . . Ezen a ponton itt állott őrt éjfélről reggel hat

óraig a községi rendőr. Ez az első mellékösvény itt a keleti oldalon.

Az őrszem itt azt hangoztatta, hogy egy pillanatra sem hagyta el a posztját és meggyőződése szerint sem a gyermek, sem a férfi nem mehetett el mellette, anélkül, hogy észre ne vegye. Ma éjszaka beszélgettem a rendőrrel és úgy láttam, hogy teljesen megbízható ember.

Ezzel az oldallal tehát végeztünk volna.

Most hadd lássuk a másikat. Ezen az oldalon áll a »Vörös bikához« címzett korcsma, amelynek tulajdonosnője megbetegedett. Orvosért küldött tehát Mackletonba, de az csak reggel érkezett meg, mert közben más beteggel kellett foglalkoznia.

A korcsma személyzete egész éjszaka talpon volt s várta az orvost. Hol az egyik, hol a másik ki-kínézett az országotra. Valamennyi azt állítja, hogy az országoton senki sem járt azon az éjszakán.

Ha igazat mondanak, aránylag eléggé szerencsés a helyzetünk, mert így az ut nyugati oldala is tisztázva van s mi bátran megállapíthatjuk, hogy a szökevények egyáltalán nem is jártak az országoton.

— De a kerékpár? — vetettem közbe.

— Nyomban rátérek arra is. Most csak hadd kövessük az előbbi eszmemenetet: hogy ha a mi embereink nem az országoton jártak, akkor vagy északra, vagy délre a háztól vágtak keresztül a tájon. Ez kétségen kívül áll.

Állítsuk csak szembe ezt a két lehetőséget.

Mint láthatja, a háztól délre eső szántóföld kőfalakkal elválasztott apró dűlőkre oszlik. Azt hiszem, itt kerékpáron járni nem lehet. Ezzel a föltevessel tehát szintén leszámoltunk.

Marad a táj északi része. Ezen kis kavicsos berek terül el, tőle távolabb hepe-hupás láp, amely tíz kilométernyire nyulik és fokozatosan emelkedik. Ennek a lápnak egyik oldalán áll a holdernessei kastély, az országotól tíz, a láp felől hat kilométernyire.

Sajátságos rideg vidék ez. Mindössze néhány tőzegvágónak van rajta földje, amelyen birkát és marhát legeltet. Ezekén kívül a mocsári szalonkák a vidék egyetlen lakói, amelyekkel a chesterfieldi országutig találkozunk.

Errefelé templom áll, továbbá néhány házacska és egy korcsma. Följebb már meglehetősen meredek dombok emelkednek.

— De hát a kerékpár? — kérdeztem unszólón.

— A kerékpár! — kiáltott Holmes türelmetlenül. — Jó kerékpárosnak nem kell országut. A lápon ösvények vezetnek keresztül, aztan meg holdtölte is volt... Hohó! Mi ez?

Az ajtón idegesen kopogtattak s a következő pillanatban Huxtable doktor lépett be a szobába. Kezében kék színű, fehér gombos cricketsapkát tartott. (A cricket népszerű angol tornajáték.)

— Végre mégis valami eredmény! — kiáltotta. — Hála istennek, mégis nyomába jutottunk a kedves fiúnak. Itt a sapkája!

— Hol találták?

— A lápos cigányok sátrában. Kedden költöztek el onnan. A rendőrség ma kinyomozta őket és megmotozta az egész karavánt. Ezt találták meg náluk.

— Mivel magyarázták a dolgot.

— Kerteltek, hazudtak. Azt mondták, hogy tegnap reggel a lápon találták. A gazemberek bizonyosan tudják, hogy hol van a fiu. Szerencsére lecsukták valamennyit. A félelem, vagy a herceg erszénye majd csak kiveszi belőlük a vallomást.

— Egyelőre tehát helyes nyomon volnánk! — szólt Holmes, amikor a tanár végre elhagyta a szobát. — Az új fölfedezés mindenesetre támogatja azt a föltevésünket, hogy csak az alsógilli lápon számíthatunk eredményre. A községi rendőrség igazán nem tett semmit, csak éppen hogy letartóztatta a cigányokat.

— Ide nézzen, Watson! Ez itt egy vízfolyás, mely a lápon keresztül visz. Itt láthatja a térképen. Helyenkint egész mocsárrá szélesedik. Különösen a Holdernesze-kastély és az iskola között.

Másutt hiába kutatnánk nyomok után ebben a száraz időben, de itt bizonyosra veszem, hogy valami nyomra fogunk akadni.

Holnap korán reggel felköltöm s majd megpróbáljuk ketten, hogy sikerül-e valami fényt deríteni erre a rejtelemre?...

Alig pirkadt a hajnal, Holmes hosszu, karcsu alakja már ott állott az ágyam előtt. Egészen fel volt öltözve, sőt úgy látszik, már járt is egyet.

— Bebarangoltam a pázsitot s benéztem a kerékpár-szinbe, — szólt. — Elkószáltam a kavicsosba is... De most már várja önt a kakaó, Watson, a szomszéd szobában. Kérem, siessen, mert erős napunk lesz ma.

A szemei ragyogtak s arca kipirult a jókedvtől, mint a mesteré, aki már készen látja maga előtt az egész munkát.

Egészen más volt ez a cselekvő, mozgékony Holmes, mint a bakerstreeti méla és sápadt álmodozó. Már sejteni kezdtem én is, hogy kemény munka vár ránk, amikor ez a nyugtalan, rugalmas alak előttem megállott.

A nap mégis csaldással kezdődött. Fokozott reménységgel gázoltunk át a tözeges, barna ingoványon, amelyet birkanyomok szeltek keresztül-kasul s végre odaértünk a holderneszei kastély s a köztünk elterülő széles, világoszöld mocsaras rétre.

Ezen az uton csakugyan keresztül kellett mennie a fiunak, hogyha hazafelé tartott. Nyom hátrahagyása nélkül pedig nem mehetett rajta.

De mégsem akadtunk semmi nyomra, sem az övére, sem a németére.

Barátom komor arccal baktatott végig a mocsár szélén s külön megnézett minden sárgöröngyöt a mohos felületen. Birkanyom nagy számmal volt itt s néhány kilométerrel föllebb tehénnyomot is találtunk egy helyen.

Egyebet nem tudtunk fölfedezni.

— Ez itt az első tisztás, ahol a nyomok véget érnek, — szólt Holmes — s komor tekintettel mérte végig a láp hullámos felületét. — Ott, a tulsó oldalon van a másik mocsár, középen azzal a nyereggel . . . Hohó! Hohó! Hát ez mi?

Keskeny mesgyéhez érkeztünk, amelynek közepén a nedves talajon kérékpárnak a nyoma látszott.

— Hurráh! Végre megvan! — kiáltottam.

De Holmes megcsóválta a fejét s én az arcáról inkább megütközést és meglepetést, mint örömet olvastam le.

— Csakugyan kérékpár, — mondotta — de nem ez a kérékpár. Körülbelül negyven különféle kéréknek a nyomát ismerem. Ez, mint látja, Dunlop-kerek, amelynek a külső burkolata lebernyeges. Heideggernek pedig Palmer-gépe volt, amelynek kerekei hosszan futó csikokat vonnak maguk után. Aveling, a számtantanár egész határozottsággal állítja ezt. Ez tehát nem a Heidegger nyoma.

— Talán a fiué?

— Lehet, ha ugyan tudnók, hogy volt-e kérékpárja; ezt bizony elmulasztottuk megállapítani. Ezt a nyomot olyan kérékpáros hagyta itt, aki az iskola irányából jött.

— Vagy arra tartott!

— Nem, nem, kedves Watson! A mélyebb nyom a hátsó keréktől való, amelyre a súly nehezedik. Ezt láthatja több olyan helyen, ahol a hátsó kerek keresztezte s eltörülte nyomait. Kétség nélkül való, hogy az iskola felől jött. Node, akár hozzátartozik a nyomozásunkhoz, akár nem, kövessük visszafelé a nyomot, mielőtt tovább mennénk.

Így is tettünk, de néhány száz méternyire, a láp mocsaras részének a végén elvesztettük a nyomot.

Visszamentünk az ösvényen s olyan területre értünk, amelyet a rajta keresztül folydogáló csermely vize áztatott. Itt újra megtaláltuk a kérékpár csapását, ámbár a téhenpaták majdnem egészen elpusztították.

Ezen túl már semmiféle nyomot sem találtunk s az ösvény egyenesen a kavicsosba vezetett, az iskola mögött elterülő erdőcskébe.

Innen, a kis erdőből kellett a kerékpárnak jönnie.

Holmes leült egy sziklatömbre s kezére támasztotta az állát. Két cigarettát is elszívtam az alatt, amíg megmozdult.

— Hiszen nem lehetetlen az, — szólt végre, — hogy valami furfangos ember kicseréli a kerékpárjának abroncsait, hogy fölismerhetetlen nyomot hagyjon maga után. Büszke volnék, ha olyan bűnössel kerülnék össze, akinek ilyen gondolata támadt. No de hagyjuk egyelőre eldöntetlenül ezt a kérdést és ballagjunk vissza a mocsarunkhoz, amelynek nagy részét még nem kutattuk át.

Folytattuk tehát a láp nedves részének átvizsgálását s kitaratásunkért csakhamar meg is kaptuk a dicsőséges jutalmat.

A mocsár alsó részét iszapos mesgye szelte át. Mikor Holmes ehhez közeledett, örömeiben felkiáltott.

A mesgye közepén nyom huzódott végig, mintha csupa párhuzamosan vont táviró-huzalból alkotott keskeny szalag lett volna. Palmer-keréknek a nyoma volt.

— Ez Heidegger ur, annyi szent! — kiáltott Holmes jókedvűen. — Lám, Watson, föltevésem helyes volt!

— Gratulálok!

— Még hosszú utunk van ám. Kérem, csak a mesgye szélén járjon. És most kövessük a nyomot. Félek, hogy nem nagyon messzire vezet.

Előrenyomolásunkban mégis azt tapasztaltuk, hogy a lápnak ezt a részét nedves foltok borítják s noha sokszor tűntek el szemünk előtt a nyomok, mégis sikerült mindannyiszor fölfedeznünk.

— Észreveszi, hogy a kerékpáros itt meggyorsította a járását? — szólt Holmes. — Szó sincs róla. Nézze csak ezt a lenyomatot: mindakét keréknek meglátszik az abroncsa. Ez csak úgy történhetett, hogy az ember testének egész súlyával ránehezedett a kormányra, mint ahogy a versenyeknél szokták... Istennem!... Egyszer el is bukott...

Néhány méternyi területen széles, alaktalan horzsolás látszott meg a földön. Néhány lábnyom következett ezután, majd ismét föltűnedezett a keréknek lenyomata.

— Megcsúszott, — szóltam.

Holmes egy letört magyalfaágat szedett föl a földről. Megrémülve vettem észre, hogy a sárga virágok vérrel vannak befröccsenve. A mesgyét és a pusztaságot is megaludt vércsöppek tarkították.

— Rossz jel! — szólt Holmes. — Rossz jel!... Álljon

meg, Watson, ne tegyen egy fölösleges lépést sem! . . . Vajjon mi következik ebből? . . . Megsebesült, elbukott, fölkel, fölszállt a gépére és tovább rohant . . . De nem látok semmi más nyomot . . . Marhacsapás az oldal-ösvényen . . . Csak nem valami bika öklelte föl!? . . . Lehetetlen . . . Nem látom más embernek semmi nyomát . . . Gyerünk csak előre, Watson! . . . Többé nem szökhet meg előlünk, mert most már a vérfoltok és a nyomok is vezetnek bennünket.

Nem sokáig kellett kutatnunk. A kerék nyoma szabálytalanul tekergőzött tovább a fénylő, nedves ösvényen.

Ahogy egyszer előre tekintettem, a sűrű magyal bokrok között, hirtelen fémnek a csillogása vonta magára figyelmemet.

Egy kerékpárt huztunk ki a bokrok alól: Palmer-féle kerekek voltak, a gép pedálja elgörbült s az egész mellső részt rettentően elborította a vér.

A bokrak tulsó feléről valami cipő kandikált felénk. Oda-siettünk s a szerencsétlen kerékpárost találtuk ott a földön fetrengve.

Körszakállas, magas termetű férfi volt, az orrán pápaszemmel, amelynek egyik üvege kitörött.

Halálát az az iszonyatos csapás idézte elő, amelyet a fejére mértek s amely koponyájának egy részét ugyszólván összezúzta.

A férfi szívósságára és erejére vallott, hogy még ezzel a sebbel is tovább tudott menni. A lábán cipőt viselt, de harisnya nem volt rajta. Nyitott kabátja alól kilátszott a hálóinge.

Minden kétségen kívül állott, hogy a német mester volt.

Holmes gyöngéden megfordította a holttestet s éber figyelemmel kezdte vizsgálgatni. Mély gondolatokba merülve leült a földre, de én ráncbaborult homlokáról nyomban leolvastam, hogy borzalmas fölfedezésünk nem sokkal viszi előbbre a vizsgálatot.

— Hamarosan aligha tudnám megmondani, hogy most mihez fogjunk. Watson, — szól kis idő múlva Holmes. — A magam részéről tovább folytatnám a nyomozást, mert hiszen már ugyanis annyi időt veszítettünk, hogy még egy órát elfecsérelnünk lehetetlen. Azonfölül kötelességünk a rendőrséget is nyomban értesíteni a fölfedezésről s gondoskodni arról, hogy ennek a szegény embernek a hullája innen elkerüljön.

— Visszamehetek a hirrel?

— De szükségem van ám önre s a segítségére. Különben várjon csak egy kicsit. Ott látok egy parasztot, tőzeget vág. Hívja csak ide, az majd ide vezeti a rendőrséget.

Elhoztam a parasztot s Holmes a nem kevésbé rémült embert Huxtable doktorhoz küldötte egy cédulával.

— Na, Watson, — szólt azután — Két eredményt mégis elértünk ma reggel. Az egyik a Palmer-gép, amelyről látjuk, hogy hová vezetett; a másik a Dumlop-kerék. Mielőtt ennek a nyomozására indulnánk, igyekezzünk az ismeretes részletekből megállapítani az egész eseményt, próbáljuk hasznunkra fordítani s válaszszuk szét a lényeges körülményeket a bizonytalanoktól.

Mindenekelőtt biztosra vehetjük, hogy a fiu önként távozott el az iskolából. Kimászott az ablakon és megszokott. Lehet, hogy egyedül, lehet, hogy mással. Ez ketség nélkül való.

Helybenhagytam.

— Lássuk már most ezt a szerencsétlen német mestert. A fiu teljesen felöltözve szökött meg. Ebből nyilvánvaló, hogy a szökést előre elhatározta. A német azonban harisnya nélkül távozott. Ennek oka az lehet, hogy az utolsó percben szánta rá magát a szökésre.

— Ketség nélkül.

— De hát mért szökött meg?... Talán a hálószobája ablakából látta a fiut szökni! Utána vetette magát, hogy elérje és visszahozza! Folkapott a kerékpárjára, üldözőbe vette a fiut s eközben érte utól a halál.

— Mindenesetre ilyennek látszik a dolog.

— De most lássuk csak a föltevésem kritikai részét. A férfi természetes eljárása olyankor, amikor kis fiu üldözéséről van szó, az, hogy egyszerűen utána szalad, mert hiszen nagyon jól tudja, hogy utóléri. A német azonban nem azt tette, hanem kerékpárját vette igénybe. Hallom, hogy kitűnő kerékpáros volt. Ezt az eszközt semmiesetre sem használta volna, ha nem látja, hogy a fiunak is valami más, gyorsjárású eszköz áll a rendelkezésére a szökéshöz.

— Egy másik kerékpár.

— Hadd tüzzem tovább az eseményeket! A halált az iskolától öt kilométernyire szenvedte el és pedig — ezt jól jegyezze meg! — nem golyótól, amelyet egy fiucska is könnyen kilőhet, hanem erős csapástól, amilyent csak erős kar tud öszlogatni. A fiunak eszerint társa lehetett a szökésben. A menekülés igen gyorsan történhetett, mert ennek a kitűnő kerékpárosnak öt kilométerre volt szüksége, hogy utólérhesse őket. És most tartsunk egy kis szemlét a tragédia színhelyének talaján. Mit találtunk itt? Néhány marhacsapást, semmi mást. Nagy körben bebarangoltam az egész vidéket, de ötven méternyi átmérőjű területen nem fedeztem föl semmiféle ösvényt. Ugy látszik tehát, hogy a gyilkosságban kerékpáros ember nem részes, más emberi nyom pedig nincs sehol.

— Holmes! — kiáltottam, — Lehetetlen!

— Nagyszerű! — felelte Holmes. — Igazán pompás megjegyzés. A dolog csakugyan lehetetlennek látszik úgy, ahogy előadtam, lehet azonban, hogy bizonyos tekintetben rosszul adtam elő. De hiszen ön saját szemeivel látta, hogy így van. Lehetséges-e a tévedés?

— Esésközben nem zuzhatta szét a koponyáját?

— A mocsárban, Watson?

— Már igazán nem tudom, hogy mit gondoljak?

— Nono, azért megoldottunk mi már ennél fogasabb problémákat is. Anyagunk elegendő számmal van, csak aztán tudjuk is jól fölhasználni. Minthogy pedig a Palmer-kerékre vonatkozó észleleteinket már kimerítettük, lássuk csak, mire mehetünk a Dunlop-kerékekkel?

Ujra fölkerestük a csapást s elindultunk rajta, előre, bizonyos távolságig.

Csakhamar emelkedni kezdett a láp s a pupját harang-virág borította el. A vizmosást elhagytuk magunk mögött. A kerékpáryomtól tehát több segítséget nem remélhettünk.

A Dunlop-keréknek az a nyoma, amelyet utoljára láttunk, ép úgy elvezethetett bennünket a Holdernesze-kastélyba, melynek előkelő tornyai tőlünk balra, néhány kilométernyi távolságban meredtek az ég felé, mint a lapos, szürke faluba, amely viszont előttünk terült el s a chesterfieldi országot irányát mutatta.

Ahogy odaértünk az elriasztóan piszkos korcsmához, amely fölé cégér gyanánt két viaskodó kakas volt pingálva, Holmes hirtelen fölkiáltott s vállamba kapaszkodott, hogy el ne essék. A bokája rándult meg erősen s szinte járni sem tudott.

Nagynehezen elbicegett az ajtóig, amelyben tömzsi, idősebb, barna férfi, fekete agyagpipáját szivogatta.

— Jó napot, Hayes Reuben ur! — szólította meg Holmes.

— Hát maga kicsoda, hogy ilyen jól tudja a nevemet? — kérdezte a korcsmáros s ravasz szemeivel rásunyított Holmesra.

— Há'szen oda van pingálva a feje fölé a cégérre. Azt meg csak nem nehéz kitalálni, hogy melyik a gazda a maga portáján. Akad-e valami kocsifajta a felszerében!

— Nem a'!

— Pedig alig tudom a lábamat a földhöz értetni.

— Hát ne értesse oda.

— De ugy nem tudok ám járni.

— Hát ugráljon féllábon.

Hayes Reuben urnak a modorára nem lehetett ráfogni,

hogy valami tulságosan megnyerő, de Holmes azért bámulatos jókedvet tanusított.

— De értse meg jó ember, az állapotom igazán kutyának való. Nem is tudom, hogyan kerülök én innen tovább.

— Biz' azt magam sem tudom, — felelte a korcsmáros morgván.

— De komoly ügyem van s nem is sajnálnék egy aranyat, ha valami használható kerékpárt szerezne nekem.

A korcsmáros hegyezte a füleit.

— Hát hová akar menni?

— A Holdernesse-kastélyba.

— Bizonyosan a herceg cimborái maguk? — szólt a korcsmáros s gunyos pillantással mérte végig lucskos ruházatunkat. Holmes jóízűen felnevetett.

— Mindegy, a herceg szívesen lát bennünket.

— Miért?

— Mert hirt viszünk neki elveszett fiáról.

A korcsmáros láthatóan meghökkent.

— Mit? Talán nyomában vannak?

— Beszéltek róla egyet-mást Liverpoolban. Minden órára várható, hogy elcsipik.

A korcsmáros széles, borotvátlan ábrázata hirtelen megváltozott. Csupa jókedv lett egyszerre.

— Hogy a hercegnek a javát kívánjam, arra nekem kevesebb okom van, mint akárki másnak, — szólt. — Parádés kocsisa voltam valamikor s iszonyu kegyetlenül bánt velem. Minden fölmondás nélkül elcsapott a szolgálatából, egy zabkereskedő egyetlen szavára. De mégis örülök, hogy valami hirt hallottak a fiatal lordról. Majd teszek valamit magukért, hogy a hirt a kastélyba vihessék.

— Köszönöm, — szólt Holmes. — De előbb egy kis harapnivalót szeretnék. Később elhozhatja a kerékpárt.

— De hiszen nincs kerékpárom.

Holmes megmutatta az aranyat.

— De értse meg, uram! Ha mondom, hogy nincsen! Két lovat adhatok bérbe, innen a kastélyig.

— No jó, — felelt Holmes, — majd akkor beszélünk róla, ha bekebeleztünk valamit.

Amikor a téglával kirakott konyhában magunkra maradtunk, Holmes megrándult bokája hihetetlen gyorsasággal meggyógyult.

Öreg este volt már s mi hajnal óta nem ettünk egy falatot sem. A lakománk tehát sokáig tartott.

Holmes gondolataiba mélyedt. Kétszer is odament az ablakhoz s komoly arccal bámult ki rajta. Az ablak a szennyes udvarra nyílt.

A tulsó oldal egyik sarkában kovácsműhely volt, amelyben valami kormos legény dolgoztatott. A másik oldalon istálló látszott.

Holmes újra leült, de hirtelen hangos kiáltást hallatott s fölpattant székeréről.

— Nagy ég, Watson, azt hiszem, megvan! — kiáltott. — Igen, igen. így kellett történnie! Watson emlékezik-e rá, hogy ma reggel tehén-nyomokat látott?

— Igen, többeket.

— Hol?

— Hát mindenfelé. A tűzegen s mesgyén s azon a helyen ahol szegény Heidegger a halálát lelte.

— Ugy van. Most pedig mondja meg, Watson, hány tehenet látott a lápon?

— Nem emlékszem rá, hogy egyet is láttam volna.

— Nem különös az önnek Watson, hogy az egész uton csupa ilyen nyomot láttunk a lápon, de egyetlen tehenet sem?... Ez igen furcsa, mi?

— Csakugyan furcsa.

— Most pedig erőltesse csak meg egy kicsit magát, Watson. Gondoljon vissza. Látja-e maga előtt azokat a nyomokat, amiket a mesgyén találunk?

— Igen, látom.

— Emlékszik-e rá, Watson, hogy azok a nyomok helyenkint ilyen alakúak voltak?... (Holmes kenyérmorzsákat szedett föl s azokat a következőképen helyezte el): :::::; , más helyen meg ilyenek voltak :::::; aztán meg ilyenek ...*... emlékszik még erre?

— Nem, nem tudok rá emlékezni.

— De én igen. Megesküdnék rá. Különben, ha ráérünk, még visszamegyünk s meggyőződünk róla. Ó én tökfílkó, hogy nem vontam le ezekből a következéseimet.

— De hát mit következtetne belőlük?

— Azt, hogy furcsa tehén lehet az, amely lépésben jár, üget és vágta. Isten ucsce, Watson, nem falusi korcsmáros elméjében fogant meg ez a szemfényvesztés... Hanem, úgy látom, tiszta a levegő, csak az a fickó kalapálgat ott a kovácsműhelyben... Surranjunk ki s nézzünk körül egy kicsit, hátha találunk valamit?

Az istállóban két hosszú szőrű girhes ló állott. Holmes föl-emelte az egyiknek a lábát és hangosan föl kacagott:

— Régi patkók s új patkolás, régi patkók s új szögek . . . Ez az eset igazán egyetlen a maga nemében. Menjünk csak keresztül a kovácsműhelyen.

A legény, anélkül, hogy velünk törődött volna, folytatta a munkáját. Holmes jobbra-balra jártatta fürkésző szemeit a földön, a rendetlenül elszórt vas- és faanyagok között.

Egyszerre lépések zaja hallatszott mögöttünk s az ajtóban megjelent a korcsmáros alakja. Vad pillantású szemeinek vastag szemöldökeit sűrűn összeráncolta s a dűhtől szinte vonaglottak arcának sötét vonásai.

Ércfejú, rövid bunkójával olyan fenyegetően közeledett felénk, hogy önkéntelenül a zsebemben hordott revolveremhez nyultam.

— Ördöglegkü kémek! — ordította. — Mit kerestek itt?

— Mi az, Hayes Reuben ur? — szólt Holmes hidegvérrel. — Az ember igazán azt hinné, hogy fél, hogy valaminek a nyomára jövünk.

Az ember nagynehezen leküzdötte az indulatát s undorító szája olyan röhögést hallatott, amely még a dühénél is fenyegetőbb volt.

— A kovácsműhelyemben rendelkezésére áll minden — szólt. De nem szeretem, kérem, hogyha a holmimban engedelem nélkül turkálnak. Tessék minél előbb kifizetni a számláját s annál jobban fogok neki örülni, minél gyorsabban tovább viszi az irháját.

— Jól van, Hayes ur, nem akartunk mi semmi rosszat — felelte Holmes. Csak épen a lovait tekintettük meg, de most már jobbnak tartom, hogyha gyalog megyünk tovább. Azt hiszem, nem kell messzire mennünk.

— A kastély legfőlebb két kilométernyire van innen. A baloldali ut vezet oda — szólt a korcsmáros s mindaddig gyanakodó tekintettel nézett ránk, amíg a korcsmát el nem hagytuk.

Az uton nem nagyon messzire haladtunk, mert Holmes nyomban megállott, mihelyt az ut kanyarodása a korcsmáros szemei eltakart bennünket.

— A korcsmában már a tüznél jártunk, mint ahogy a gyerekek mondani szokták — kezdte Holmes. — Minden lépéssel messzebb távolodunk tőle . . . Nem, nem! . . . Nem mehetünk mi el innen!

— Megvagyok győződve róla — szóltam — hogy ez a Hayes Rueben mindent tud. Olyan gazembert, aki jobban maga ellen vallott volna, még nem láttam.

— Tehát önre is ilyen benyomást tett? Kovácsműhely, lovak!

Igazán érdekes hely ez a «Kakasviadalhoz» címzett korcsma. No, majd benézünk még egy kicsit oda, de nem ilyen szerénytelen körülmények között.

Mögöttünk terjedelmes, lankás domboldal terült el, amelynek felületét csupa szürke mésztömb borította. Éppen letértünk az országuntról s a dombtetőre igyekeztünk, mikor észrevettük, hogy a Holdernesse-kastély felől sebes iramodással kerékpáros közeledik felénk.

— Watson, hajoljon le! — kiáltotta Holmes s egyben lenyomott a vállaimnál fogva.

Alig, hogy leguggoltunk, a kerékpáros elsurrant előttünk az országúton. Az út föl kavart porfelhőjében sápadt, izgatott s a réműlettől földult arcot pillantottam meg. Az ember száját nyitva felejtette s szemei vadul meredtek maga elé.

Mintha a csinos Wilder Jamesnek, akit az este láttam, valami különös torzképe lett volna ez!

— A herceg titkára! — kiáltotta Holmes. — Jőjjön, Watson, nézzük meg, mi járatban van?

Egyik mésztömbről a másikra ugráltunk, míg olyan pontra jutottunk, ahonnan a korcsma ajtaját megfigyelhettük. Wilder a ház ajtajához támasztotta kerékpárját.

Csönd volt a házban, az ablakok mögött nem mutatkozott emberi arc.

A nap lassan leszállt a Holdernesse-kastély tornyai mögött. Alkonyodott.

Hirtelen valami kocsinak a lámpái gyulladtak ki a korcsma udvarán s utána lódobogás verte föl a vidék néma csöndjét. Kocsi robogott ki a korcsma udvaráról s elvágtatott a chesterfieldi országut irányában.

— Mit szól ehhez, Watson? — sugta a fülembe Holmes.

— Ugy rémlik, mintha menekülnének.

— Amennyire kivehettem, egyetlen ember ült csak a talyigán.

Wilder James ur semmiesetre sem volt, mert ő nemsokára ott jelent meg a korcsma ajtajában.

Szögletes, vörös fény terjengett előtte a sötétben s a közepén ott állott a titkár árnyék-alakja, merően, előrenyujtott nyakkal bámulva a sötét éjszakába. Bizonyos volt, hogy vár valakit.

Végre lépések zaja hallatszott az ut felől s a vörös fény átellenében egy másik alaknak sötét körvonalai jelentek meg. Aztán becsukódott az ajtó s újra sötétség borult mindenre.

Öt perc multán villágosság gyult ki az első emelet egyik ablakában.

— Különös vendégei lehetnek a «Kakasviadalnak» — szólott Holmes.

— Ugy tudom, hogy a csapszék a tulsó oldalon van.

— Ott. De azok amelyek magán-vendégek. Mi a manót keres az a Wilder James ebben a zugkorcsmában s még hozzá ilyen késő este? És ki lehet az a másik, akinek éppen ezen a helyen adott találkozót? Gyerünk oda, Watson. Végre meg kell kockáztatnunk azt is, hogy valamivel közelebbről vizsgáljuk a dolgot.

Ujra lesompolyogtunk az országutra s óvatosan a vendéglő ajtajához osontunk. A kerékpár még mindig ott állott a falnak támasztva.

Holmes gyujtót gyujtott s ahogy annak fénye ráesett a Dunlop-kerékre, hangosan föl kacagott.

A kivilágított ablak éppen a fejünk fölött volt.

— Minden áron be kell kukucskálnom rajta, Watson. Támaszkodjék csak a falnak, görbitse meg egy kicsit a hátát, úgy azt hiszem, fölérek odáig.

Egy-kettőre fönt termett a hátamon, de alighogy fölállott, gyorsan le is ugrott.

— Elég is lesz, — szolt aztán, — mára a munkából. Most már, úgy gondolom, együtt van minden szükséges adat. Hosszu sétát kell még tennünk az iskoláig s minél előbb indulunk utnak, annál jobb.

Azalatt, míg a láposon nagy fáradsággal keresztül vágtuk magunkat, alig szolt valamit Holmes. Mikor hazaértünk, nem az iskolába mentünk, hanem egyenesen a mackletoni vasuti állomásra, a hol Holmes néhány táviratot adott föl.

Késő éjjel hallottam még, hogy Huxtable doktort vigasztalta, akit tanárának halála mélyen lesujtott. Még benézett a szobámba is s olyan élénk és fürge volt, mint reggel, amikor utra kelt.

— Minden rendjén megy, barátom, — mondotta. — És ígérem önnek, hogy még holnap este előtt megtaláljuk a rejtelem nyitját.

Másnap, tizenegyóra tájban végig mentem barátommal a Holdernesse-kastély gyönyörű tiszafa-alléján. A kastélyba a híres Erzsébet-korabeli kapun eresztettek be s egyenesen a nagyméltóságu ur dolgozó szobájába vezettek bennünket. Helyette Wilder James urat találtuk ott, aki rideg udvariassággal fogadott bennünket, de az a vad rémület, amely az este elfogta, még ott settenkedett szurós szemeiben és rángatózó arcvonásain.

— A kegyelmes urat keresik? Nagyon sajnálom, a herceg igen rosszul érzi magát. A tragikus hírek erősen megviselték idegzetét. Huxtable doktor tegnap délután táviratilag értesített bennünket a fölfedezésükről.

— Nekem beszélnem kell a herceggel, Wilder ur.

— A szobájában van.

— Akkor kénytelen vagyok a szobájába menni.

— De azt hiszem, ágyban fekszik.

— Hát akkor az ágyban fogom látni.

A titkár Holmes hideg és elszánt magatartásából láthatta, hogy hasztalan minden ellenkezés.

— Jól van, Holmes ur, bejelentem önöket.

Félórai várakozás után megjelent a szobában az előkelő, nemes ur.

Arca ma még inkább hasonlított valami hulláéhoz, háta meggörnyedt s úgy tetszett nekem, mintha az egész alak megöregedett volna a legutóbbi reggel óta.

— Nos, Holmes ur? — kérdezte.

Barátom a titkárra nézett, aki urának széke mellett állott.

— Azt hiszem, kegyelmes uram, hogy Wilder ur távollétében sokkal szabadabban tudnék beszélni.

Az ember egy árnyalattal még sápadtabb lett s haragos pillantást vetett Holmesra.

— Ha kegyelmességed parancsolja . . .

— Igen, igen, jobb, ha távozik . . . És most Holmes ur, mi a mondani valója?

Barátom előbb megvárta, amíg az ajtó a távozó titkár mögött becsukódik, aztán megszólalt:

— Kegyelmes uram, megfelel az a valóságnak, amiről Huxtable doktor engem és barátomat biztosított, hogy tudniillik, jutalomdíjat tűzött ki ebben az ügyben? A saját ajkáról szeretném hallani a megerősítést.

— Igaz, Holmes ur.

— Ha jól értettem, ötezer fontnyi jutalmat ígért s ezt hajlandó bárkinek odaadni, aki a fia hollétééről fölvilágosítást tud adni?

— Ugy van.

— És újabb ezer fontot annak, aki megnevezi a személyt vagy személyeket, aki vagy akik elrejtve tartják?

— Ugy van.

— Az utóbbiak közé, ugyebár, nemcsak azok sorozandók, akik elrabolták, hanem azok is, akik segédkezet nyújtottak abban, hogy a fiu mostani helyzetében megmaradjon.

— Igen, igen, — kiáltotta a herceg türelmetlenül. — Ha siker koronázta a fáradságát, Holmes, nem lesz oka a szűkkeblőségem miatt panaszkodni.

Barátom olyan mohósággal kapott a válaszon s olyan megelégedéssel dörzsölgette a kezét, hogy engem, aki természetét ismertem, teljességgel meg lepett.

— Ott látom az asztalon nagyméltóságod csekk-könyvét, — szólt. — Igen örülnék, ha kitöltene a számomra egy csekket hat-ezer fontról. Bizonyosan önnek is kellemesebb, ha ezen a kérdésen minél gyorsabban átesünk. Az én pénzügyintézetem a Fővárosi és Megyei Bank oxford-uti fiókja.

A kegyelmes ur ridegen és merev tartással ült a székén s a szemeivel majd keresztül döfte barátomat.

— Tréfás kedvében van, Holmes ur? Ez az ügy nem alkalmas a mókázásra.

— Eszem ágában sincs, kegyelmes uram. Soha életemben nem voltam komolyabb, mint ebben a pillanatban.

— Hát akkor hogy érti ezt?

— Ugy értem, hogy megszolgáltam a jutalomdíjat. Tudom, hogy hol van a fia s egész csomó embert ismerek azok közül, akik fogva tartják.

A herceg vörös szakállá ebben a percben még rikitóbb volt, mint eddig, az ő kísértetiesen sápadt arca mellett.

— Hol van? — kérdezte.

— A »Kakasviadalhoz« címzett korcsmában. Legalább tegnap este ott volt, két kilométernyire a parkjának kapujától.

A herceg hátrahanyatlott székén.

— És ki a bűnös?

Sherlock Holmes meglepő választ adott. Hirtelen előre lépett s a herceg vállára tette a kezét.

— Ön! — mondotta. — Most pedig kegyelmes uram, kérném a csekket

Örökké felejthetetlen lesz előttem a herceg alakja, ahogy fölugrott és a kezeivel hadonázni kezdett, mint akit az orvény fenyeget.

De csakhamar fölülkerekedett benne arisztokrata magauralma, nagy erőlködéssel leküzdötte háborgó indulatait, leült és tenyerébe temette az arcát.

Néhány percig tartott, amíg megszólalt.

— Hogyan jött rá a dologra? — kérdezte anélkül, hogy a fejét fölemelte volna.

— Tegnap éjjel együtt láttam önöket.

— Tud más is a dologról, a barátján kívül?

— Nem szóltam senkinek.

A herceg reszkető kezébe vette a tollat és fölütötte a csekk-füzetet.

— Beváltom a szavamat, Holmes ur. Bár nagyon rosszul esik nekem az ön nyilatkozata, mégis kitöltöm a csekket az ön számára. Amikor az ajánlatot tettem, nem is sejtettem, hogy milyen

fordulata lesz az eseményeknek. Remélem azonban, hogy ön is, meg a barátja is titoktartók lesznek. Nemde Holmes ur?

— Nem értem egészen nagyméltóságodat.

— Majd érthetőbben beszélek, Holmes ur. Ha csak önök ketten tudnak a dologról kizártnak tartom, hogy más is tudomást szerezzen róla. Azt hiszem, tizenkétezer fonttal tartozom önnek, nemde?

Holmes mosolygott és a fejét rázta.

— Attól tartok, kegyelmes uram, hogy a dolgot már nem lehet olyan simán elintézni, minthogy a tanár halála is erre a lapra tartozik.

— De hiszen Jamesnek semmi tudomása sem volt az egészről. Őt csak nem lehet e miatt felelősségre vonni! Az egész egyedül annak a gonosztevő állatnak a műve, akit a saját szerencsétlenségére fölfogadott.

— Sajnálom, kegyelmes uram, az én felfogásom azonban az, hogy aki bűnre szövetkezik, erkölcsileg felelős minden egyéb bűnért is, ami belőle keletkezik.

— Erkölcsileg igen, Holmes ur! Ebben tökéletesen igaza van. De a törvény nézőpontjából, bizonyos, hogy nem. Senkit sem lehet olyan gyilkosság miatt elítélni, amelynél jelen sem volt, amelyet épen úgy elítél s amelytől épen úgy irtózik, mint ön. Abban a pillanatban, amikor a gyilkos tett a fülébe jutott, töredelmesen megvallott nekem mindent, annyira erőt vett rajta a borzadás és a bűnbánat. Percig sem habozott, hogy a gyilkossal végkép szakítson. Ó, Holmes ur, önnek meg kell őt mentenie! Értsen meg: meg kell mentenie!

A herceg most abbahagyta az utolsó kísérletet is, hogy maga, uralmát megtartsa. Földült ábrázattal járt föl-alá a szobában s ökleivel egyre a levegőben hadonázott. Végre megemberelte magát s újra helyet foglalt az íróasztalánál.

— Nagyon becsülöm érte, hogy előbb idejött, mielőtt másnak szólt volna, — mondotta. — Így legalább megbeszélhetjük azt is, hogy miképen enyhíthetjük ennek a kínos botránynak a hatását.

— Ugy van, — felelt Holmes. — Véleményem szerint csak föltétlen és teljes őszinteséggel lehet azt elérni, kegyelmes uram. El vagyok szánva arra, hogy egész tehetséggel segítségére leszek. Hogy azonban ezt tehessem, ismernem kell az ügy minden legcsekélyebb részletét. Ha jól értettem, előbbi szavai Wilder James urra vonatkoztak s nem ő a gyilkos.

— Nem. A gyilkos megszökött.

Sherlock Holmes mosolygott.

— Kegyelmességed, úgy látszik, nem sokat hallott még az én csöpp tekintélyemről, amelynek örvendeni szerencsém van, máskülönben föl sem tenné, hogy olyan könnyű szerrel szabadulhat tőlem. Hayes Reuben urat tegnap este tizenegy órakor az én följelentésemre letartóztatták Chesterfieldben. A táviratot ma reggel kaptam meg a helybeli rendőrkapitánytól, mielőtt az iskolából eltávoztam.

A herceg hátrahanyatlott székében s elképedve meredt rá bárátomra.

— Önnek, úgy látszik, emberfölötti tulajdonságai vannak, — szolt. — Hát letartóztatták Hayes Reubent?... Ennek igazán örülök, csak ne legyen valami visszahatása Jamesre.

— A titkár ura?

— Nem, uram. Ő a f i a m !

Most Holmesen volt a csodálkozás sora.

— Ezt, megvallom, most hallom először. Igen kérem nagyméltóságodat, szíveskedjék erről részletesebben nyilatkozni.

— Nem akarok ön előtt semmit se eltitkolni. Én is azon a nézetem vagyok, hogy csak a teljes őszinteség, ha még olyan kínos is, az egyedül helyes dolog ebben a kétségbeesett helyzetben, amelybe James örültsége és féltékenysége kergetett engem.

Nagyon fiatal koromban olyan érzés gyulladt föl bennem, amilyen csak egyszer teszi rabbá az embert életében. Feleségül akartam venni egy nőt, de ő visszautasította az ajánlatot, mondván, hogy ez a frigy örökre megsemmisíti pályafutásomat. És másnak a felesége lett. De meghalt és gyermeket hagyott hátra, akinek gyöngéden gondját viseltem. A legjobb nevelésben részesítettem s amikor férfiúvá serdült, magam mellé vettem.

A fiu később mindenféle igényeket kezdett támasztani ellenem. A bátorságát abból merítette, hogy olyan botrányt kelthetett, amitől én irtóztam. Jó részben ő volt az oka a házasságom szerencsétlenségének is. Kis örökösömet kezdettől fogva állhatatosan gyűlölte.

Ön most joggal kérdezheti tőlem, hogy miért türtem meg mégis James-et a házamban?

A válaszom egyszerűen az, hogy az anyja képét láttam benne megújulni s annak drága emlékéért viseltem el a határtalan szenvedéseket. A fiu mozdulatai, szokásai mind az anyát idézték föl emlékemben.

Nem volt tehát szivem hozzá, hogy kiadjam az útját. De amellet egyre félttem attól, hogy Artur (Saltire lord) ellen valami csinyt fog elkövetni. Ezért is adtam Huxtable doktor intézetébe, ahol biztonságban gondoltam.

A véletlen valahogy összehozta James-et azzal a lókötő Hayessel, aki bérlőm volt s akinek szolgálatát James közvetítette. Az a bitang még kezdettől fogva nagy gazember volt, de James — tudja Isten, hogyan? — bizalmas viszonyba került vele. Alsóbb fajta emberekhez huzódott mindig.

Amikor tehát James fejében megfogamzott a gondolat, hogy Saltire lordot elraboltatja, ehhez az emberhez fordult segítségért.

Emlékszik, hogy az utolsó napon levelet irtam Artur fiának. Hát James fölbontotta a levelet s egy kis papírszeletet csempészett bele, amelyben találkozóra hívta meg a fiut az iskola közelébe, a «kavicsos» mellett levő erdőcskébe. Visszaélt ugyanis a hercegnő nevével s így bírta rá a fiut, hogy eljött a találkozóra.

James az nap este átment hozzá, — a saját vallomását mondom itt el — és azt mondta Arturnak, akivel a kavicsosban találkozott, hogy az anyja látni akarja s a láposban vár reá. Ha éjfélkor visszajön a kavicsosba, lovast fog ott találni, aki az anyjához viszi. Szegény Artur így esett bele a csapdába.

Amikor a fiu odaérkezett, azt a bitang Hayest találta ott, egy háttas ponnival. Artur felült a lovácskára s aztán eltávoztak. Ugy látszik azonban, hogy üldözőbe vették őket — James ezt csak tegnap tudta meg — és Hayes leütötte botjával az üldözőt, aki sérüléseibe belehalt. Hayes a «Kakasviadal»-fogadóba vitte Arturt, ahol Hayesné felügyeletére az első emelet egyik szobájába zárták. Hayesné alapján jólelkű asszonynak látszott, de durva lérijének egészen hatalmába került.

Ilyen volt az ügy állása, amikor önnel, Holmes ur, két nappal ezelőtt először találkoztam. Akkor én sem tudtam még önnél többet a valóságról. Ön most azt fogja kérdezni tőlem, hogy mi vitte rá James-set a tett elkövetésére?

Abban a gyűlöletben amit örökösöm ellen érzett, mondhatom igen nagy része volt az ostobaságnak és az elfogultságnak. Szerinte csak ő egyedül lehetett az általános örökösöm. De ezenkívül volt még egy oka. Folyton azon nyargalt, hogy bontsam fel a hitbizományt, mert meg volt győződve róla, hogy az csak tőlem függ. Egyszerűen azt az üzletet akarta tehát velem megkötni, hogy visszaadja nekem Arturt s én ennek fejében megszüntetem a birtokaim hitbizományi jellegét, vagyis lehetővé teszem azt, hogy a birtokot végrendeletileg reá hagyjam.

Jól tudta, hogy én a rendőrség segítségét sohasem fogom igénybe venni ellene. Szóval, üzletet akart velem kötni, de nem kerülhetett rá a sor, mert az események olyan rohamosan követték egymást, hogy tervét meg sem valósíthatta.

A számításait különösen az a körülmény döntötte halomra, hogy ön megtalálta Heidegger holttestét.

James-et erre a hirre valóságos rémület fogta el. Éppen együtt voltunk tegnap este ebben a dolgozó szobában, amikor hírül hozták az esetet. Huxtable doktor jelentette táviratban.

James-et az izgalom és fájdalom annyira levette a lábáról, hogy gyanum, — amellyel mindig illettem — egyszerre bizonyossá vált s nyomban ki is jelentettem, hogy ő a tettes. Erre töredelmesen megvallott mindent.

Végül rimánkodni kezdett, hogy három napig tartsam a dolgot titokban, azalatt alkalmat fog adni a cinkostársának, hogy bűnös életét megmentse.

En engedtem, aminthogy mindig engedtem neki és James nyomban odasietett a „Kakasviadal“-ba, hogy Hayest értesitse és a meneküléshez szükséges eszközökkel ellássa.

Magam fényes nappal nem mehettem oda, anélkül, hogy pletykára alkalmat ne adjak, de éjjel odasiettem, hogy édes Arturomat viszontlássam.

Épségben és teljes biztosságban találtam ott, csak meg volt rémülve a borzalmas cselekedettől, amelynek szemtanuja volt.

Minthogy James-nek már megigértem, hogy három napig hallgatni fogok, akaratom ellenére ott hagytam a fiut Hayesné felügyelete alatt.

A rendőrségnek ugyanis nem adhattuk volna hírül a fiu megkerülését anélkül, hogy egyszermind a gyilkost is le ne leplezzük s azonfelül aggódtam, hogy a gyilkossal együtt a szerencsétlen Jamesra is súlyos büntetés vár.

Ön azt kívánta, Holmes ur, hogy őszinte legyek. Ime, én eleget tettem szavának, hiven elmondtam mindent s meg se próbáltam, hogy szépítgessek vagy titkoljak valamit. Most már önön a sor, hogy hasonló őszinteséget tanúsítson irányomban.

— Azt fogom tenni, — felelte Holmes. — Mindenekelőtt kötelességem kegyelmes uram, önt figyelmeztetni, hogy a törvény szerint igen komoly a helyzete. Elhallgatott egy bűncselekményt és segítséget nyújtott egy gyilkosnak a szökéshez. Nincs ugyanis kétségem az iránt, hogy a pénz, amit Wilder James bűntársának adott a szökés céljára, kegyelmességedtől származik.

A herceg helybenhagyóan intett a fejével.

— Ez pedig igen súlyos dolog. De véleményem szerint még ennél is bűnösebb magatartást tanúsított kegyelmességed kis fiával szemben. Három napig olyan helyen hagyni !

— De hiszen ünnepiesen megigérték . . .

— Mi értéke van az ígéretnek ilyen emberek szemében ?

Semmi biztosítéka nincs önnek arra vonatkozóan, hogy újra el nem tüntetik a fiát. Kegyelmességed azért, hogy bűnös fogadott fiának a kedvébe járjon, ok nélkül kiszolgáltatja kis gyermekét mindenféle veszedelemnek. Ez megbocsáthatatlan könnyelműség!

A büszke Holdernesse-herceg nem igen lehetett hozzászokva ahhoz, hogy a saját kastélyában így megleckéztessék. Homloka egészen kivörösödött a föltóduló vértől, de háborgó elkiismerete elvette a szavát.

— Én szívesen állok rendelkezésére — folytatta Holmes, — de csak egy föltétellel. Csöngesse be a komornyikját és engedje meg nekem, hogy tetszésem szerint rendelkezzem vele.

A herceg némán megnyomta a villamos csengőt s egy szolga lépett be a szobába.

— Örüljön barátom — szólt Holmes — megtaláltuk fiatal gazdáját. A kegyelmes ur azt óhajtja, hogy kocsi menjen nyomban a «Kakasviadal»-ba s hozza el onnan Saltire lordot.

— Most pedig, — folytatta Holmes, — mikor a hirnek szemlátomást megörülő szolga elhagyta a szobát, — miután a jövővel már rendben volnánk, legyünk elnézőek a mult irányában. Nincs hivatalos állásom s így mindaddig, míg az igazságszolgáltatás célja meg nem kívánja, nincs semmi okom arra, hogy elmondjam, amit tudok. De Hayesre vonatkozóan semmi jót nem ígérhetek. Órá az akasztófa vár s én a magam részéről a kis ujjamat sem fogom megmozgatni, hogy megmentsem. Azt persze nem tudhatom, hogy Hayes mi mindent fog elárulni, de nincs kétségem az iránt, hogy kegyelmességednek módjában áll őt értesíteni, hogy a hallgatás a saját érdekében van. A rendőrségnek azt kell vallania, hogy a fiut váltságdíjért rabolta el. Ha ők maguktól nem jönnek majd rá a valóságra, nekem semmi okom, hogy fölvilágosítsam őket. Figyelmeztetem azonban kegyelmességedet, hogy Wilder James urnak az ön házában való tartózkodása csak újabb szerencsétlenségre vezethet.

— Tudom, Holmes ur. Már meg is állapodtam vele, hogy egyszersmindenkorra eltávozik innen s Ausztráliában keresi a szerencsését.

— Nos, akkor — minthogy kegyelmességed maga állította, hogy házasságát ő dulta föl — azt ajánlom, járjon kedvébe a hercegnőnek s iparkodjék vele kibékülni.

— Már erre nézve is intézkedtem, Holmes ur. Ma reggel levelet irtam a hercegnőnek.

— Akkor — szólt Holmes, üléséről fölemelkedve — barátommal csak gratulálhatunk egymásnak, hogy észak-angliai kis kirándulásunk ilyen szerencsével járt. Csak egy dologgal nem vagyok

még tisztában s erre nézve kérném kegyelmességed fölvilágosítását. Az az akasztófára való Hayes olyan patkókat vert a lovai lábára, amelyek tehén nyomokat hagynak maguk után. Talán Wilder ur adta neki ezt a ravasz eszmét?

A herceg elgondolkozott egy percig s aztán hirtelen meglepődve tekintett föl. Kinyitotta az egyik ajtót s tágas szobába vezetett bennünket, amelyet muzeumnak rendeztek be. Az egyik sarokban üveges szekrény állott s a herceg annak fölírására mutatott. A fölírás így szólt:

«A holdernessei-kastély sánc-árkából kiásott lópatkók, alul hasadt paták mintájára alakítva. A rendeltetésük az volt, hogy az üldözőket félrevezessék. Állítólag a Holdernesse-bárók néhány rablólovag-ivadéka használta a középkorban.»

Holmes kinyitotta a szekrényt s az egyik patkón végighuzta megnedvesített ujját. Vékony sárréteg tapadt a bőrére.

— Köszönöm, — mondta erre s visszarakta a patkót az üveges szekrénybe. — Ez a második értéktárgy, amit északon láttam.

— És az első?

Holmes összehajította az imént kapott utalványt s gondosan elhelyezte a tárcájában.

— Szegény ember vagyok, — szólt mosolyogva s gyöngéden megsimogatta a tárcát. Azután belső zsebének mélyébe sülyesztette.

MINT HAT BRILIÁNSKŐ

ugy sorakozik egymás mellé értékben, szépségben, fényben az itt felsorolt hat mű. Szerzői a magyar irodalom legkiválóbb írói közül valók s már a nevük is teljes megnyugvást nyújt arra, hogy gyermekeinknek minden tekintetben tanulságos és szórakoztató könyveket adunk a kezébe. Az itt felsorolt hat mű mindegyike nagy albumalakban jelent meg, gyönyörű kötésbe kötve, 192 oldal terjedelemben.

Margit története

Írta: Krudy Gyula, 14–16 éves leányok számára.

Lilike már nagy leány

Írta: Tábori Kornél, 12–16 éves leányok számára.

Pötty Ilonka

Írta: Berck Árpád, 12–16 éves leányok számára.

Vitéz Balassa György

Írta: Abonyi Árpád, 12–16 éves fiúk számára.

Mozi Bandi kalandjai

Írta: Ambrus Zoltán, 12–16 éves fiúk számára.

Sanyi Manó könyve

Átdolgozta dr. Mikos L., 7–12 éves fiúk és leányok számára.

Ezen művek megrendelhetők a Magyar Kereskedelmi Közlöny hírlap- és könyvkiadóvállalatnál, Budapest, VII. kerület, Dohány-u. 12., valamint minden könyvkereskedésben.

IFJUSÁGI IRATOK

8—15 ÉVES FIUK SZÁMÁRA

Egy rossz fiu története

Irta: Farkas Emőd

Kötve. A serdültebb ifjuság számára. Pazar humor vonul végig e munkán; a szellem valóságos tűzijátékában gyönyörködik az olvasó

Diákhősök 48-ban

Irta: Farkas Emőd

Csinos kötésben. Szabadságharc történetek a serdültebb ifjuság számára, igen érdekesen megírva, 10 pompás képpel.

Két pajkos kalandjai

Irta: Kürthy Emil

Kötve, 35 képpel. Gyönyörűen megírt kalandos elbeszéléssel, pompás történetei a tanuló ifjuság legkedveltebb olvasmányát képezik.

HAZAM TÜKRE

Irta: Krudy Gyula

Csinos kötésben. Történetek a szabadságharcból és Rákóczi korából, az ifjuság számára megírva.

A törpék országában

Irta: Széki Andor

Csinos többszínű kötésben. Tarka mesék a tündérvilágból és a törpeországból, pompás, szebbnél-szebb képekkel.

A VÖRÖS KÉM

Kötve. Egy félvér indián fiu, aki apját nem ismeri és anyját gyermekkorában elvesztette, kémkedéseivel két nemzetet egymásra szabadít és a harc közepette találja fel apját, aki oltalmába veszi és új embert nevel belőle.

Az összes itt felsorolt könyvek megrendelhetők a Magyar Kereskedelmi Közlöny hírlap- és könyvkiadóvállalatnál, Budapest, VII., Dohány-utca 12. szám. a fiókiadóhivatalban, VII., Erzsébet-körút 43. sz., valamint minden könyvkereskedésben.

Országos Széchényi Könyvtár